

วิเคราะห์ทางซ้องวงใหญ่เพลงเรื่องทำขวัญ

ปริญญานิพนธ์

ของ

เมธี ศรีศรีโรจน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขามานุษยดุริยางควิทยา

มกราคม 2560

วิเคราะห์ทางซ้องวงใหญ่เพลงเรื่องทำขวัญ

ปริญญานิพนธ์

ของ

เมธี ศรีคโรจน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขามานุษยดุริยางควิทยา

มกราคม 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วิเคราะห์ทางซ้องวงใหญ่เพลงเรื่องทำขวัญ

บทคัดย่อ
ของ
เมธี ศรีศโรจน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขามานุษยดุริยางควิทยา
มกราคม 2560

เมธี ศรีโครจน์. (2560). **วิเคราะห์ทางห้องวงใหญ่เพลงเรื่องทำขวัญ**. ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม.
(มานุษยดุริยาง ควิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ : อาจารย์ ดร.นัฏฐิกา สุนทรธณผล

การวิเคราะห์ทางห้องวงใหญ่เพลงเรื่องทำขวัญ ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของเพลงเรื่องทำขวัญ
2. เพื่อวิเคราะห์ทางห้องวงใหญ่เพลงเรื่องทำขวัญ

โดยจะใช้วิธีการวิจัยเชิงพรรณนา ได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารการวิจัย ตำรา ทางวิชาการ เอกสาร สิ่งพิมพ์ ต่าง ๆ และบันทึกรายงานการประชุม ผลการศึกษา มีดังนี้

1) โน้ตเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร จัดพิมพ์ขึ้นเมื่อปลายปี พ.ศ. 2497 แล้วเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2498 โดยโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช ซึ่งการบันทึกโน้ตเพลงไทยเป็นโน้ตสากล ได้ดำเนินการตั้งแต่วันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2473 จัดทำโดยราชบัณฑิตสภา จนถึงปี พ.ศ. 2475 ได้หยุดชะงักลง และต่อมาทางราชการ ได้อนุญาตมาให้กรมศิลปากร ในปี พ.ศ. 2479 จนถึง พ.ศ. 2484

2) คีตลักษณ์ของบทเพลงในเรื่องทำขวัญ เป็นเพลง 2 ท่อน ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง โด เร فا และซอล ซึ่งเพลงส่วนใหญ่จะดำเนินทำนอง 2 บันไดเสียง ในแต่ละวรรคเพลงจะใช้โน้ตขั้นที่ 1 2 3 5 และ 6 ของบันไดเสียงที่ดำเนินทำนองอยู่เป็นลูกตก การเคลื่อนที่ของจังหวะและการเคลื่อนที่ของทำนองมีรูปแบบที่หลากหลาย แบบแผนการบรรเลงเพลงในแต่ละเพลงจะบรรเลงย้อนกลับอีกครั้งหนึ่งและการเชื่อมต่อของบทเพลงส่วนใหญ่จะใช้ลูกเท่าในการเชื่อมต่อ

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยพบว่า บทเพลงต่าง ๆ ในเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากรมีขั้นตอนในการจัดทำอย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อให้โน้ตเพลงไทยที่บันทึกเป็นโน้ตสากลมีความถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด ด้านการวิเคราะห์ทางห้องวงใหญ่ในบริบทต่าง ๆ ในแต่ละบทเพลงมีความสอดคล้องและกลมกลืนกัน

AN ANALYSIS OF KHONG WONG YAI OF THAM KHUAN SUITE

AN ABSTRACT
BY
METHI SRIKHAROT

Present in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Fine Arts degree in Ethnomusicology
at Srinakharinwirot University
January 2017

Methi Srikharot. (2017). **An Analysis of Khong Wong Yai of Tham Khuan Suite**. Master Thesis, M.F.A. (Ethnomusicology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr.Nuttika Soontorntanaphol.

The researcher set the following objectives for this analysis of *Khong Wong Yai* of the *Tham Khuan Suite*.

1. To study the history of the *Tham Khuan Suite*
2. To analyze the elements of *Khong Wong Yai* of *Tham Khuan Suite*

The method used was descriptive research based on research papers, academic textbooks, published journals, and the minutes of meetings. The results are as follows.

1) Tham Khuan Suite notes in the version at the Fine Arts Department was arranged at the end of B.E. 2497 (1954) and was completed and published in B.E. 2498 (1955) by *Thai Watana Panich Press*. The recording of Thai notes using musical notation has been performed since 19th February B.E. 2473 (1930) by the Office of the Royal Society until B.E. 2475 (1932) when it was suspended. Later, the government transferred this task to the Fine Arts Department between B.E. 2479 (1936) to B.E. 2484 (1941).

2) The form of the *Tham Kuan Suite* consists of two movements with melodic motion in the C, D, F, and G scales. Most of the songs are performed by using a melodic motion in two scales. In each phrase, notes no. 1, 2, 3, 5, and 6 of the scale in the melodic motion and used as a phrase-ending tone. There is diversity in the forms of rhythmic motion and melodic motion. The convention of performing each song is to replay the song. The linking of the songs is mostly achieved by using *Look Tao*.

From the results, the researcher found that each song in the *Tham Kuan Suite* by the Fine Arts Department has refined and detailed the arrangement in order to record Thai notes by using musical notation as correctly and completely as possible. In terms of the analysis of *Khong Wong Yai* in different contexts, there was alignment and harmony in each song.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

วิเคราะห์ทางข้อวงใหญ่เพลงเรื่องทำขวัญ

ของ

เมธี ศรีศรีโรจน์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยามหาวิทยาลัย

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษาหลัก

.....ประธาน

(อาจารย์ ดร.นันทิกา สุนทรธนะผล)

(รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.นันทิกา สุนทรธนะผล)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนรรฆ จรรย์ยานนท์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับคำปรึกษา คำแนะนำ และความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ในการจัดทำปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.นัฐฐิกา สุนทรธนะผล อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์ รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจี ศรีสมบัติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนรรฆ จรรย์ยานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ พันธุ์เสื่อ ดร.สุรศักดิ์ จำนงสาร และบุคลากรทุกท่านในภาควิชาดุริยางคศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ให้คำปรึกษา และคำแนะนำ แก่ผู้วิจัยจนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จอย่างสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประสาน ัญญะชาติ ที่คอยเป็นกำลังใจ ให้คำปรึกษา ในการจัดทำปริญญานิพนธ์เสมอมา และกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และประสบการณ์ทางดนตรีให้แก่ผู้วิจัยจนประสบความสำเร็จ

และนอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการตรวจสอบเพลงไทยบันทึกเป็นโน้ตสากล และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำหนังสือ เพลงชุดทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

หากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เกิดประโยชน์ประการใดแก่ผู้ศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยขอขอบคุณความดีเหล่านี้ให้แก่ คุณพ่อถวิล คุณแม่ปริศนา ศรีศรีโรจน์ ที่ได้เลี้ยงดู อบรมสั่งสอนผู้วิจัยจนประสบความสำเร็จ ด้วยเทอญ

เมธี ศรีศรีโรจน์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	6
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	6
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	7
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวความคิด.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
เอกสารเกี่ยวข้อง.....	10
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
3 วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	19
ขั้นรวบรวมข้อมูล.....	19
ขั้นศึกษาข้อมูล.....	19
ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล.....	19
ขั้นสรุปและรายงานผล.....	20
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	21
ศึกษาประวัติความเป็นมาเพลงเรื่องทำขวัญ.....	21
รวบรวมประวัติเพลงต่าง ๆ ในเรื่องทำขวัญ.....	21
ศึกษาประวัติการจัดทำหนังสือเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร.....	28
ศึกษาประวัติความเป็นมาการบันทึกเพลงไทยเป็นโน้ตสากล.....	28
ขั้นตอนการดำเนินงานการบันทึกเพลงไทยเป็นโน้ตสากล.....	31
วิเคราะห์ทางห้องวงใหญ่เพลงเรื่องทำขวัญ.....	40
เพลงนางนาค.....	40
เพลงมหาฤกษ์.....	57
เพลงมหากาล.....	75
เพลงสังข์เล็ก.....	92
เพลงมหาชัย.....	108
เพลงดอกไม้ไพร.....	132
เพลงดอกไม้ไพร.....	152

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
เพลงดอกไม้ร่วง.....	170
เพลงพัดชา.....	187
เพลงบ้าน.....	203
เพลงคู่บ้าน.....	221
เพลงเคียงบ้าน.....	239
เพลงมนโอราห์โอด.....	254
เพลงต้นกราวรำ.....	281
เพลงกราวรำ.....	295
เพลงดับควันเทียน.....	310
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	335
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	335
สรุปผลการวิจัย.....	336
อภิปรายผล.....	354
ข้อเสนอแนะ.....	356
บรรณานุกรม.....	357
ภาคผนวก.....	360
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	381

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เพลงไทยถือเป็นเอกลักษณ์ของไทยที่ควรแก่การอนุรักษ์ให้คงอยู่กับประเทศไทย เพลงไทย มีทั้งบทเพลงที่บรรเลงกันอยู่ในปัจจุบันและบทเพลงที่สาบสูญหายไปแล้ว เพลงไทย บางเพลงเหลือไว้เพียงชื่อ แต่ทำนองได้สาบสูญไปแล้วเหตุที่เพลงไทยบางเพลงหายสาบสูญนั้น อาจเป็นเพราะการถ่ายทอดบทเพลงไทยในสมัยโบราณ ใช้วิธีการจดจำ ไม่มีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรจึงทำให้เพลงบางเพลงตายตามไปกับผู้บรรเลง

บทเพลงไทยมีมาแต่ครั้งโบราณกาลแล้ว บทเพลงเหล่านั้นที่สาบสูญไปก็มี ที่ยังบรรเลงอยู่ทุกวันนี้ ก็มีมากและเรายังพอทราบได้ว่าเป็นเพลงเก่าที่มีมานานแล้ว แต่เรื่องราวของคีตกวีผู้แต่งเพลงเหล่านั้นไม่มีใครทราบ ไม่รู้ว่าเพลงใดใครเป็นผู้แต่ง อย่างไรก็ตามแต่คีตศิลป์ไทยที่ไม่การบันทึกเป็นหลักฐานเลย แม้แต่วรรณคดีสำคัญๆ ของไทยเราก็มีหลายเรื่องที่ไม่ทราบนามผู้แต่ง เช่น ลิลิตพระลอ ลิลิตยวนพ่าย เป็นต้น ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าคนไทยเราเป็นคนที่มีนิสัยถ่อมตัวอยู่เป็นประจำ ดังนั้น ในการแต่งหนังสือครั้งก่อนจึงไม่นิยมลงชื่อผู้แต่ง คีตกวีก็เช่นเดียวกัน นอกจากจะไม่รู้ว่าใครแต่งเพลงใดแล้วยังไม่นำบทเพลงออกเผยแพร่ด้วย คงบรรเลงกันเฉพาะในหมู่ลูกศิษย์ลูกหาเท่านั้น (ปัญญา รุ่งเรือง.2546: 105)

เพลงไทยเดิม มีจุดมุ่งหมายและวิธีการบรรเลงที่แตกต่างกันออกไป เช่น เพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ในพิธี เพื่อประกอบกิจกรรมการฉลองจนอารมณ์ของตัวละคร และเพื่อเป็นการขับกล่อม เป็นต้น เพลงไทยแบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ 2 ประเภทดังนี้ 1.)เพลงประเภทบรรเลง ได้แก่ เพลงโหมโรง เพลงหน้าพาทย์ เพลงเรื่อง และเพลงทางเครื่อง เป็นต้น 2.)เพลงประเภทขับ-ร้อง ได้แก่ เพลงเถา เพลงสามชั้น เพลงสองชั้น เพลงชั้นเดียว และเพลงตับ เป็นต้น

เพลงประเภทบรรเลงเป็นเพลงที่ใช้เครื่องดนตรีบรรเลงล้วน ไม่มีการขับร้อง ได้แก่บทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลงที่เป็นเอกเทศ และเป็นเพลงที่นักดนตรีมีความอิสระในการบรรเลงมากที่สุด กล่าวคือไม่ต้องคำนึงถึงระดับเสียงของคนร้อง การสวมร้องและการส่งร้อง

เพลงประเภทขับ-ร้อง บางครั้งเรียกว่า ร้องรับ และร้องส่ง บทเพลงประเภทนี้จะประกอบไปด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ บทขับร้องและบทบรรเลง ดังนั้นในการบรรเลงเพลงประเภทนี้จึงเป็นลีลาของการบรรเลง ที่สลับสับเปลี่ยนกันระหว่างการขับร้องและการบรรเลงตามประเพณีนิยม เพลงประเภทนี้จะเริ่มต้นด้วยบทร้องและตามด้วยบทบรรเลง (เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี. 2542: 89)

เพลงเรื่อง เป็นเพลงประเภทบรรเลงล้วนไม่มีร้อง ในเพลงมโหรีนิยมเรียกว่า “ตับ” แล้วนิยมเรียกชื่อโดยนำเอาชื่อของเพลงแรกในกลุ่มมาเป็นชื่อเรื่อง เช่น ตับเรื่องนเรศวรชนช้าง ประกอบด้วย เพลงนเรศวรชนช้าง อุปราชขาดคอช้าง พุทธากระแทก เชิงตะกอน นางรำและเพลงพระรามเป่าสังข์ เป็นต้น

การตั้งชื่อของเพลงเรื่อง มาจากอะไรนั้นยังไม่ทราบแน่ชัด แต่จุดประสงค์ของผู้รวบรวมคงต้องการแบ่งกลุ่มของเพลงโดยจัดไว้เป็นกลุ่มๆ เพื่อสะดวกต่อความจำและสะดวกต่อการนำไปใช้ ไม่ที่จะเป็นการบรรเลง ขับร้อง หรือประกอบการแสดงละคร เพลงใดที่มีทำนอง คุณสมบัติหรือโอกาสที่

จะนำไปใช้อย่างเดียวกัน ก็จัดกลุ่มไว้เป็นพวกเดียวกันพร้อมกับกำหนดชื่อเอาไว้ เป็นเหตุให้ผู้สันนิษฐานว่า น่าจะมาจากการแสดงละคร เพราะเพลงที่ใช้ประกอบการแสดงละคร มีอยู่หลายประเภท เช่น เพลงช้า เพลงเร็ว เป็นต้น ซึ่งนักดนตรีได้กำหนดเอาไว้โดยเฉพาะว่าเพลงไหนควรใช้กับอะไร คำว่า “เรื่อง” ในเพลงเรื่องมิได้มีความหมายเหมือนกับคำว่า “เรื่อง” ดังที่คนทั่วไปเข้าใจกัน เช่น เรื่องพระอภัยมณี เรื่องสี่แผ่นดิน เรื่องลาโง่ เป็นต้น ชื่อของกลุ่มเพลงเป็นแต่เพียงเครื่องหมายให้คนทั่วไปเข้าใจกันว่ากลุ่มเพลงนั้นมีชื่อว่าอะไร มีกี่เพลง ซึ่งนักดนตรีเท่านั้นที่เข้าใจกันและอาจจะทราบถึงลักษณะและคุณสมบัติตลอดจนวิธีที่จะนำเพลงนั้นไปใช้ได้ด้วย

จะเห็นว่าเพลงเรื่องต่างๆ เหล่านี้ เกิดจากการนำเอาเพลงที่มีลักษณะรูปแบบและจุดประสงค์ที่เหมือนกันมารวมกันเข้าเป็นกลุ่ม ส่วนมากมักเป็นเพลงเล็กๆ อาจเป็นเพราะว่าเพลงเรื่องเหล่านี้มักเป็นเพลงเก่า ที่มีได้ขยายออกมาเป็นเพลง 3 ชั้น เพลงเรื่องจึงถือว่าเป็นเพลงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของเพลงแม้จะสาบสูญไปเสียมากแล้ว แต่เรายังคงเห็นร่องรอยความเจริญของเพลงไทยในอดีตได้เป็นอย่างดี ที่นักดนตรีไทยที่มีความชาญฉลาดโดยนำเอาเพลงที่มีลักษณะเดียวกันมารวมกัน นอกจากจะจัดเพลงให้เป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกต่อการศึกษาและเรียนรู้แล้ว ยังช่วยความจำเป็นอย่างดียิ่งด้วย เนื่องจากในสมัยก่อนเพลงไทยมิได้บันทึกเป็นตัวโน้ตดังในปัจจุบัน นักดนตรีเมื่อทราบว่าเป็นเพลงเรื่องในชุดใดขึ้นต้นด้วยเพลงอะไรแล้วก็จะสามารถทราบเพลงต่อไปอีกด้วย เช่น เพลงเรื่องทำขวัญ เมื่อทราบว่าขึ้นต้นด้วยเพลงนางนาค เพลงต่อไปก็จะประกอบด้วย เพลงมหาฤกษ์ มหากาล สังข์เล็ก มหาชัย ดอกไม้ไทร ดอกไม้ไพร ดอกไม้ร่วง พัดชา บำบ่น คู่บ่าบ่น เคียงบ่าบ่น มโนราห์โอด ตันกราวรำ กราวรำ และดับควันเทียน เป็นต้น (สังคฤหาสน์. 2532: 156-157)

เพลงเรื่องแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ได้ 6 ประเภท คือ 1.) ประเภทเพลงช้า ได้แก่เรื่องเต่ากินผักบุ้ง ที่ขึ้นต้นด้วยเพลงเต่ากินผักบุ้ง หรือ เรื่องจีนแสบ ที่ขึ้นต้นด้วยเพลงจีนแสบ แล้วยังมีเพลงอื่นๆ ที่กำหนดไว้เป็นเพลงช้า เช่น เต่าเห่ ทองย่อน นกขมิ้น เป็นต้น เป็นเพลงสำหรับการแสดงละคร นอกจากนี้ยังมีเพลงเรื่อง สารถิ เรื่องแขกไพร เพลงสุรินทราหู 2.) ประเภทเพลงเร็ว เช่น เรื่องแขกมดดินหมู เรื่องแขกบรเทศ เพลงพราหมณ์ดัดน้ำเต้าขึ้นเดียว 3.) ประเภทสองไม้ คือ เพลงที่ใช้จังหวะหน้าทับสองไม้ เช่น เรื่องสีนวล เรื่องทยอย 4.) ประเภทที่ใช้ไปตามจังหวะหน้าทับ เช่น เพลงเรื่องนางหงส์ ขึ้นต้นด้วยเพลงพราหมณ์เก็บหัวแหวน แต่ใช้หน้าทับนางหงส์ สำหรับใช้ประกอบศพ 5.) ประเภทที่เกี่ยวกับพิธีกรรม เช่น เรื่องทำขวัญ (หรือเวียนเทียน) ที่ขึ้นต้นด้วยเพลงนางนาค เป็นต้น 6.) ประเภทเพลงฉิ่ง คือใช้ฉิ่งตีประกอบอย่างเดียว เช่น เรื่องมุล่ง เรื่องช้างประสานงา เพลงฉิ่งพระฉันและเพลงประเภทฉิ่ง ในกรณีอย่างเช่นเพลงฉิ่งพระฉันนี้ วงปี่พาทย์นิยมบรรเลง ในขณะที่พระฉัน บางทีเรียกกันว่า “พระฉันไทย” สาเหตุที่เรียกเช่นนี้ ก็เพราะว่าเป็นเพลงที่คู่กันและใช้ในโอกาสเดียวกัน แต่แตกต่างกันตรงที่ใช้บรรเลงโดยวงปี่พาทย์ไทยกับวงปี่พาทย์มอญคือเพลง “พระฉันมอญ” เพลงฉิ่งพระฉันนี้สามารถบรรเลงตั้งแต่พระเริ่มฉันอาหารคาวจนกระทั่งฉันของหวานเสร็จได้อย่างเหมาะสมโดยนักระนาดเอกต้อง “ทน” หรือฝึกฝนมาอย่างดี จึงจะบรรเลงลุล่วงไปได้ (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. 2542: 116-117)

ประเพณีของไทยตั้งแต่โบราณมา มีพิธีอยู่อย่างหนึ่ง เรียกว่า “ทำขวัญ” หมายถึงการประกอบพิธีในอันที่จะดลบันดาลให้บังเกิดสิริมงคลในจิตใจ พ้นจากความหวาดสะดุ้งหรือตกใจ โดยมากมักจะกระทำกันในเวลาเริ่มชีวิตใหม่ เช่น เด็กเล็ก ๆ ที่เริ่มจะขึ้นนอนเปล ก็ทำขวัญเปล ซึ่งมีแต่เจ้านายชั้นสูงเรียกว่า ขึ้นพระอู่ เปลี่ยนจากวัยเด็กเป็นวัยรุ่น ตอนโกนจุกก็ทำขวัญจุก

เปลี่ยนจากเทศมราชาวสุปสมบทเป็นภิกษุสงฆ์ ก็ทำขวัญนาค (ผู้ที่เข้าอุปสมบทเรียกว่านาค) หรือจะปลุกเรือนใหม่ ก็ทำขวัญเสา เริ่มจะนำข้าวเปลือกใส่ยุ้งฉาง ก็ทำขวัญข้าว เป็นต้น

พิธีเหล่านี้ มักจะมีบายศรี และแว่นเทียนเป็นเครื่องประกอบโดยผู้ชำนาญพิธีการเป็นผู้สาธยาย กล่าวอันเชิญเทพดาและปลุกปลอบเรียกขวัญ บางกรณีก็มีกล่าวสั่งสอนด้วยพิธีทำขวัญนั้น นอกจากคนทำขวัญแล้ว บรรดาญาติมิตรจะต้องมาประชุมพร้อมกัน ณ มณฑลพิธีนั้น ครั้นได้ฤกษ์คนทำขวัญก็จุดเทียนที่แว่น ส่งให้ญาติที่นั่งล้อมรับและส่ง ต่อ ๆ กันไป ให้แว่นเทียนนั้นเวียนรอบผู้ที่ได้รับทำขวัญเป็นทักษิณาวรรต จนครบรอบ 3, 5, 7 หรือ 9 รอบ ตามแต่นิยม

ในตอนเริ่มกระทำพิธีเวียนเทียนนี้ ปี่พาทย์จะต้องบรรเลงเพลงอันเป็นมงคลประกอบ แต่เนื่องด้วยการเวียนเทียนย่อมกินเวลานาน โบราณจารย์ทางดนตรีจึงรวบรวมเพลงหลาย ๆ เพลงเรียบเรียงเข้าเป็นชุด เรียกว่า “เรื่องทำขวัญ” แต่เนื่องจากเวลาที่บรรเลงนี้เป็นเวลาที่ทำพิธีเวียนเทียนจึงเรียกเพลงชุดนี้ได้อีกอย่างหนึ่งว่า “เรื่องเวียนเทียน”

เมื่อได้เวียนเทียนครบรอบตามที่กำหนดแล้ว ญาติมิตรเหล่านั้นก็จะรวบรวมแว่นเทียนส่งให้คนทำขวัญ คนทำขวัญก็จะรับมารวมเข้าดับเทียนเป่าควันไปยังผู้รับขวัญ ในตอนนี้ปี่พาทย์จะต้องบรรเลงเพลงร่ำสามลา (เหมือนในเพลงเรื่องโหมโรงเย็น) แสดงถึงการประสิทธิ์ประสาทสิริมงคลให้แล้วบรรเลงเพลงกราวในและเชิด (เหมือนในเพลงเรื่องโหมโรงเย็น) ติดต่อกันไป แสดงว่าบรรดายักษ์มารหรือปีศาจร้าย ท้ารังควาน ได้พากันไปหมดสิ้นแล้ว (กรมศิลปากร. 2498 : 15)

เพลงเรื่องทำขวัญ ใช้บรรเลงในพิธีสมโภชต่าง เช่นพระราชพิธีสมโภชพระราชโอรสพระราชธิดา พระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่ พระราชพิธีลงสรงและเฉลิมพระปรมาภิไธย พระราชพิธีโสกันต์ เป็นต้น ชื่อเพลงแต่ละเพลงที่อยู่ในเพลงเรื่องทำขวัญล้วนแต่มีความเป็นมงคลทั้งสิ้น มีวิธีการเรียงลำดับเพลงดังนี้ นางนาค มหาฤกษ์ มหากาล สังข์เล็ก มหาชัย ดอกไม้ไทร ดอกไม้ไพร ดอกไม้ร่วง พัดชา บ่าบ่น คู่บ่าบ่น เคียงบ่าบ่น มโนราห์โอด ตันกราวรำ กราวรำและดับควันเทียน (ปี่บ คงลายทอง 2552: 39 – 40)

อานันต์ นาคคง (2540: 13) ได้กล่าวว่า สังคมไทยเป็นสังคมมุขปาฐะ เมื่อใครได้วิชาความรู้ของโบราณก็ต้องอาศัยไถ่ถาม ครูบาอาจารย์กันด้วยปากเปล่าบ้าง คิดค้นพิจารณาคำตอบด้วยตัวเองบ้าง ครูพักลักจำบ้างไม่มีตำราช่วยในการเล่าเรียนหรืออธิบายข้อปัญหาในการดนตรี เรื่องที่รู้ที่เข้าใจ บางทีก็บอกกล่าวแจ้งขยายให้ฟังให้เห็นจริงต่อกันได้ บางทีก็ไม่สามารถเอาไปสื่อสารกับชาวบ้านเขาได้รู้เรื่อง เพราะไม่มีศัพท์แสงที่เข้าใจ ในทำนองเดียวกันกับ อศินีย์ เปลี่ยนศรี (2556: 125) ได้กล่าวว่า ในสมัยอดีตครั้งเมื่อไม่มีการจารึกเรื่องราวต่างๆ เป็นลายลักษณ์อักษรหรือสัญลักษณ์อื่นใดอย่างกว้างขวางเช่นปัจจุบันนี้ มนุษย์ได้อาศัยความทรงจำของตนเป็นอุปกรณ์สำคัญในการบันทึกเรื่องราวต่างๆ นั้นไว้ แล้วบอกเล่าสู่รุ่นต่อไปสืบทอดต่อกันมา ลักษณะการอาศัยความทรงจำแล้วถ่ายทอดบอกต่อๆ กันมาด้วยปากเปล่านั้น เรียกว่า **มุขปาฐะ** (Oral Tradition) ซึ่งหมายถึงคำที่ออกจากปากข้อความที่ท่องจำกันมาด้วยปากเปล่าโดยไม่ได้เขียนไว้ การถ่ายทอดเพลงหรือภาษาคนดนตรีเรียกว่า “ต่อเพลง” นั้น ในอดีตจะใช้ลักษณะเสียงที่เกิดขึ้นจากเครื่องดนตรีนั้นๆ ตามที่ได้ยินในการต่อเพลงให้กับผู้เรียน ตัวอย่างเช่น เสียงต้อ ฮอ ฮือ แอ (ปี่ใน) เสียงทง โถง เต่ง เทียว เต่ง ตัระเหรง (ฆ้อง) และเสียงดิง โจ๊ะ เท่ง พริง ณะ ตูบ (กลอง) เป็นต้น การบันทึกโน้ตเพลงไทยในอดีต จึงมีหลักฐานอยู่น้อยมาก สันนิษฐานว่าอาจเกิดจากปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะลักษณะนิสัยคนไทยที่ไม่นิยมการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

ลำดับเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับการบันทึกโน้ตเพลงไทย

พ.ศ. 2226	มีการบันทึกโน้ตเพลงไทย ด้วยโน้ตสากลครั้งแรกในประวัติศาสตร์ เพลง “สายสมร” โดยลาอุแบร์
พ.ศ. 2231	มีการบันทึกโน้ตเพลงไทย ด้วยโน้ตสากล เพลง “สุดใจ” โดยนิโคลาส เซอร์เว
พ.ศ. 2431	มีการบันทึกโน้ตเพลงไทย ด้วยโน้ตสากล เพลง “เวสสุกรรม” ฝีมือพระหัตถ์สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงเป็นคนไทยคนแรกที่สามารถบันทึกโน้ตเพลงไทยด้วยระบบโน้ตสากลได้
พ.ศ. 2443	มีการบันทึกโน้ตเพลงไทย ด้วยโน้ตสากล โดย Carl Stumpf เพลงลาวตำเนินทราย และเพลงทยอยเขมร
พ.ศ. 2451	เกิดระบบการบันทึกโน้ตแบบ “ตัวอักษรไทย” คิดค้นโดยพันโทพระอภัยพลรบ (พลอย เพ็ญกุล)
พ.ศ. 2456	เกิดระบบการบันทึกโน้ตแบบ “โน้ตตัวเลขเก้าตัว” โดยครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)
พ.ศ. 2470	เกิดระบบการบันทึกโน้ตแบบ “โน้ตเลขาสังคีตย์” โดยครูสายดุริยางกูร ร่วมกับขุนเจริญดนตรีการ (เจริญ โรหิตโยธิน)
พ.ศ. 2473	แต่งตั้งคณะกรรมการฯ และบันทึกโน้ตเพลงไทย ครั้งที่ 1 โดยหม่อมเจ้าหญิงพัฒนายุ ดิศกุล ทรงเป็นประธานกรรมการ
พ.ศ. 2475	เปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศ การบันทึกโน้ตจึงหยุดชะงักลง
พ.ศ. 2479	ดำเนินการบันทึกโน้ตเพลงไทย ครั้งที่ 2 (ต่อเนื่องจากครั้งที่ 1) โดยกรมศิลปากร และจัดพิมพ์โน้ตเพลงเผยแพร่ชุดแรกในชื่อ “เพลงชุดใหม่โรงเรียน”
พ.ศ. 2498	กรมศิลปากรจัดพิมพ์โน้ตเพลงชุดที่ 2 ชื่อ “เพลงเรื่องทำขวัญ”
พ.ศ. 2504	พระราชประสงค์เผยแพร่ดนตรีไทยในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช กรมศิลปากรจึงจัดพิมพ์ “โน้ตเพลงไทย เล่ม 1”
พ.ศ. 2524	คุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรรณ เป็นแม่กองในการดำเนินงานชำระโน้ตเพลงของทูลกระหม่อมบริพัตรที่เก็บไว้ในกองทัพบกและกองทัพอากาศ
พ.ศ. 2536	นายปัญญา รุ่งเรือง พบสำเนาไมโครฟิล์มต้นฉบับโน้ตเพลงไทยของคณะกรรมการบันทึกโน้ตเพลงไทยครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2473 จึงได้จัดพิมพ์เผยแพร่ในชื่อ “โน้ตเพลงไทยฉบับครู” จำนวน 6 เล่ม
พ.ศ. 2539	กรมศิลปากรจัดพิมพ์ “โน้ตเพลงไทย” เล่ม 2 และเล่ม 3 ต่อจากเล่มแรก เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีกาญจนาภิเษกฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ปัญญา รุ่งเรือง (2546: 159) กล่าวว่า เมื่อพ.ศ. 2473 สมัยรัชกาลที่ 7 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงมีความห่วงใยในดนตรีไทย ด้วยเกรงว่าจะถูกวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งกำลังหลั่งไหลเข้ามาในประเทศไทยขณะนั้น ผลักดันให้สูญหายไป กับการหลงเพลงของครูดนตรีไทย และการถ่ายทอดเพลงสำคัญเฉพาะกลุ่มหรือสำนัก จึงมีพระดำริในการบันทึกโน้ตเพลงไทยไว้

เพื่อการสืบทอดและเก็บรักษาเพลงไทยสืบไป อันเป็นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีการบันทึกโน้ตเพลงเกิดขึ้น ปรากฏลายพระหัตถ์ในจดหมายตอนหนึ่งที่ทรงประทานไปยังเจ้าพระยาวรพงศ์พิพัฒน์ (ม.ร.ว.เย็น อิศรเสนา) เสนาบดีกระทรวงวัง บันทึกว่า

“...ด้วยราชบัณฑิตยสภาปรารถนาว่า เพลงปี่พาทย์มโหรีของเก่าสูญไป มีอยู่ แต่ชื่อโดยมากน่าจะเสียดายอยู่ เห็นว่าความบกพร่องอันนี้อาจจะแก้ไขได้ในปัจจุบันนี้ ด้วยวิธีจดเพลงลงโน้ตรักษาไว้ และราชบัณฑิตยสภาเต็มใจที่จะรับอำนวยการ ถ้าหากเจ้าคุณเห็นชอบด้วยและรับจะอุดหนุน ด้วยผู้เชี่ยวชาญการดุริยางค์ ดนตรีทั้งของไทยและอย่างฝรั่งขึ้นอยู่ในกระทรวงวังทั้งนั้น ขอให้พระเจนดุริยางค์จัดคนชำนาญการจดโน้ตมาให้ และขออนุญาตให้เรียกครูดุริยางค์ในกรมมหรสพมาบอกเพลงให้จดจดแล้วเก็บรักษาไว้ในหอสมุดสำหรับพระนคร เห็นว่าถ้าทำอย่างนี้จึงจะได้เพลงมโหรีปี่พาทย์ของไทยไว้สืบไปไม่มีเวลาสูญ...”

การบันทึกโน้ตเพลงไทยครั้งนั้น มন্ত্রী ตราโมท กล่าวว่า เมื่อเจ้าพระยาวรพงศ์พิพัฒน์ (ม.ร.ว.เย็น อิศรเสนา) นำความกราบบังคมทูล และได้รับพระบรมราชานุมัติ จึงมอบให้พระยานัฏกานรัักษ์ (ทองดี สุวรรณภารต) ผู้กำกับการกรมปี่พาทย์และโขนหลวงไปเฝ้าฟังพระดำริ ในที่สุดได้มอบหมายให้พระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยากร) เป็นผู้คัดเลือกผู้บันทึกโน้ต และหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เป็นผู้คัดเลือกผู้บอก (ทำนอง) เพลงไทย โดยเริ่มขึ้นครั้งแรกเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2473 ณ ห้องท้องพระโรงวังวรดิศ ทุกวันพฤหัสบดี และวันเสาร์ โดยมีหม่อมเจ้าหญิงพัฒนายุ ดิศกุล ทรงรับเป็นประธานและผู้อำนวยการความสะดวก การบันทึกโน้ตเพลงไทยนี้ บันทึกแบบวงปี่พาทย์เครื่องใหญ่ แยกเป็นแนวเครื่องดนตรีต่างๆ เช่น แนวปี่ใน แนวระนาดเอก แนวตะโพน แนวกลองทัด แนวฉิ่ง ฉาบ และโหม่ง เป็นต้น โดยแยกกันบอกเป็นคู่ๆ ระหว่างผู้บอกเพลงกับผู้บันทึกโน้ต เมื่อบันทึกแนวต่างๆ จนจบเพลง จึงนำมารวมกันเป็นฉบับรวมเครื่อง (Score) และบรรเลงทดสอบให้คณะกรรมการฟัง เพื่อตรวจแก้ไขอีกครั้งหนึ่งจนกว่าจะเรียบร้อย เริ่มต้นด้วยเพลงชุดโหมโรงเย็น เพลงเรื่องทำขวัญ รวมถึงเพลงหน้าพาทย์อันอยู่ในชุดเพลงครู (พูนพิศ อมาตยกุล, บรรณาธิการ, 2554)

การบันทึกโน้ตเพลงดังกล่าว ได้ดำเนินงานมาจนถึง พ.ศ. 2475 เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองจึงได้หยุดชะงักไปภายหลังจึงได้กลับมาดำเนินการต่ออีกเป็นครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2479) การนี้รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบเพลงไทยบันทึกเป็นโน้ตสากลขึ้น เพื่อดำเนินการดังกล่าวให้แล้วเสร็จ ในความรับผิดชอบของกรมศิลปากร จนกระทั่งพ.ศ. 2484 จึงได้ยุติลงโดยไม่ทราบสาเหตุ ทั้งนี้ มีเพลงที่ได้ตรวจสอบการบันทึกไว้ประมาณ 275 เพลง ในจำนวนนี้มีเพลงที่ได้ทดลองตรวจสอบฟังแล้ว และบันทึกไว้ครบทุกแนวเครื่องดนตรีนั้นเกือบ 100 เพลง ต้นฉบับลายมือโน้ตเพลงดังกล่าวได้เก็บรักษาไว้ที่หอสมุดแห่งชาติ (เก่า) ที่อยู่ติดกับโรงละครแห่งชาติหลังเดิม ซึ่งกรมศิลปากรได้จัดพิมพ์ออกเผยแพร่ได้เพียง 2 ชุดคือ เพลงชุดโหมโรงเย็น เมื่อพ.ศ. 2479 และเพลงเรื่องทำขวัญ ในพ.ศ. 2498 (อัศนีย์ เปลี่ยนศรี. 2556: 133-134)

การวิเคราะห์เพลงไทยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำความเข้าใจทางด้านทฤษฎีดนตรีไทยในประเด็นต่าง ๆ ให้ตรงกัน หรือคิดไปในทางเดียวกันอย่างมีเหตุผลที่สามารถอธิบายได้ เนื่องจากการวิเคราะห์ต้องมีการอ้างอิง กฎ ทฤษฎี หลักการ ต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนวิธีการในการวิเคราะห์จริงอยู่แม้ว่าทฤษฎีบางอย่างยังหาข้อยุติไม่ได้ ทฤษฎีบางอย่างยังไม่ชัดเจนพอ กฎบางอย่างยังมีข้อโต้แย้ง แต่ทฤษฎีและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เหล่านั้นอย่างน้อยยังสามารถใช้เป็นข้อสนับสนุนการวิเคราะห์ได้ระดับหนึ่ง นักวิชาการบางท่านให้ความเห็นว่าทฤษฎีด้านใดที่ยังหาข้อสรุปหรือหากฎเกณฑ์ที่ชัดเจนไม่ได้ก็ยังไม่ควรแตะต้องหรือ อ้างถึง แต่ในความเห็นของผู้เขียนเห็นว่า ทฤษฎีต่าง ๆ ทางดนตรีที่มีอยู่ในดนตรีไทยนั้น เมื่อมีอยู่จริงก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งและถือเป็นหน้าที่ของนักวิชาการทางดนตรีที่จะต้องทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจน ถ้ายังไม่สามารถสรุปได้ชัดเจนก็ควรเริ่มทำการศึกษาค้นคว้าจากความคลุมเครือไปสู่ความชัดเจน จากความผิวเผินไปสู่ความลุ่มลึก ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาที่การเริ่มต้นมักจะเริ่มจากความคิดเห็นที่หลากหลายไม่ตรงกัน การอ้างอิงมาจากเหตุผลที่เป็นฐานความคิดที่ต่างกันแต่มีจุดหมายปลายทางเดียวกันย่อมได้ผลลัพธ์เช่นเดียวกันนั่นคือ ความเป็นศาสตร์และศิลป์ของดนตรีไทย (มานพ วิสุทธิแพทย์. 2556: 13)

การวิเคราะห์เพลงไทย เป็นการศึกษาเพลงไทยให้ลึกซึ้งขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง ซึ่งจะต้องมีกฎเกณฑ์ ทฤษฎี หลักการ ต่าง ๆ มาอ้างอิงแล้วสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ “ข้อมูล” ที่ใช้ในการวิเคราะห์ ต้องเป็นข้อมูลที่มีความเที่ยงตรง เพื่อนำมาวิเคราะห์ในประเด็นที่สำคัญในเพลงนั้น ๆ ได้อย่างละเอียด เหตุที่ผู้วิจัยนำเพลงเรื่องทำขวัญมาวิเคราะห์ เนื่องจากเพลงเรื่องทำขวัญเป็นเพลงสำคัญอีกเพลงหนึ่งที่ควรค่าการศึกษา และอีกประการหนึ่งคือโน้ตเพลงเรื่องทำขวัญฉบับกรมศิลปากร มีแต่ปฐมาจารย์ทางด้านดนตรีไทย ที่มีชื่อเสียงเป็นผู้บอกเพลงไว้ เช่น หลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จางวางทั่ว พาทยโกศล เป็นต้น

ด้วยปัจจัยที่กล่าวข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยนำเพลงเรื่องทำขวัญ มาศึกษาวิเคราะห์ในบริบทต่าง ๆ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการวิเคราะห์ทางห้องวงใหญ่เพลงเรื่องทำขวัญในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มีความสนใจดนตรีไทยต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาเพลงเรื่องทำขวัญ
2. เพื่อวิเคราะห์ทางห้องวงใหญ่ของเพลงเรื่องทำขวัญ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาประวัติ และวิเคราะห์ทางห้องวงใหญ่ในบริบทต่างๆ เฉพาะเพลงที่อยู่ในเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร ซึ่งประกอบไปด้วยเพลงนางนาค มหาฤกษ์ มหากาล สังข์เล็ก มหาชัย ดอกไม้ไทร ดอกไม้ไพร ดอกไม้ร่วง พัดชา บำบ่น คู่บ่าบ่น เคียงบ่าบ่น มโนราห์โอด ตันกราวรำ กราวรำและดับควันเทียน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาเพลงเรื่องทำขวัญ
 - 1.1 เพื่อรวบรวมประวัติเพลงต่างๆ ในเรื่องทำขวัญ
 - 1.2 เพื่อศึกษาประวัติการจัดทำหนังสือเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร
2. เพื่อวิเคราะห์ทาง้องวงใหญ่ของเพลงเรื่องทำขวัญ
 - 2.1 คีตลักษณ์ (Form)
 - 2.2 บันไดเสียง วรรคเพลง และลูกตก
 - 2.3 การเปลี่ยนบันไดเสียง
 - 2.4 รูปแบบจังหวะ
 - 2.5 รูปแบบทำนอง
 - 2.6 แบบแผนการบรรเลง
 - 2.7 การเชื่อมต่อของบทเพลง

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิเคราะห์ทาง้องวงใหญ่เพลงเรื่องทำขวัญในครั้งนี้ได้นำโน้ตจากหนังสือเพลงชุดทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร ซึ่งเป็นโน้ตระบบสากลนำมาแปลเป็นโน้ตระบบไทยเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ และใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์ของ รศ.ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์

นิยามศัพท์เฉพาะ

บันไดเสียง หมายถึง บันไดเสียงคือบันไดเสียงตามลักษณะของบทเพลง ซึ่งจะมีโน้ตตัวที่ 1 2 3 5 6 บรรเลงอยู่เป็นหลัก และจะมีตัวที่ 4 และ 7 สอดแทรกอยู่บ้าง และจะเอาตัวโน้ตตัวที่ 1 ของบันไดเสียงนั้นๆ เป็นชื่อของบันไดเสียง

ประโยคเพลง หมายถึง ประโยคเพลงเป็นส่วนประกอบของเพลงในแต่ละท่อนซึ่งประโยคเพลงนั้นจะประกอบด้วยห้องเพลงจำนวน 8 ห้องเพลง หรือ 2 วรรคเพลง

วรรคเพลง หมายถึง วรรคเพลงเป็นส่วนประกอบของเพลงในแต่ละท่อน ซึ่งวรรคเพลงนั้นจะประกอบด้วยห้องเพลงจำนวน 4 ห้องเพลง

รูปแบบจังหวะ หรือกระสวนจังหวะ คือการจัดเรียงตำแหน่งของเสียงต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดทำนองที่ต้องการ เมื่อบันทึกบทเพลงเป็นโน้ตแล้วสามารถมองเห็นรูปแบบจังหวะได้ชัดเจนจากโน้ตเพลงเหล่านั้น ถ้าพิจารณาในรูปของโน้ตเพลงแล้ว รูปแบบจังหวะดูได้ที่ตำแหน่งที่มีโน้ต และตำแหน่งที่ไม่มีโน้ต ตำแหน่งที่มีโน้ต ใช้เครื่องหมาย “x” แทนตำแหน่งโน้ตนั้น ๆ และตำแหน่งที่ไม่มีโน้ต ใช้เครื่องหมาย “-”

รูปแบบทำนอง หรือกระสวนทำนอง คือทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง ซึ่งรูปแบบหรือทิศทางของทำนองเพลงนี้มีหลายรูปแบบ

มุขปาฐะ หมายถึง การต่อปากกันมา การบอกเล่าต่อ ๆ กันมาโดยมิได้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร

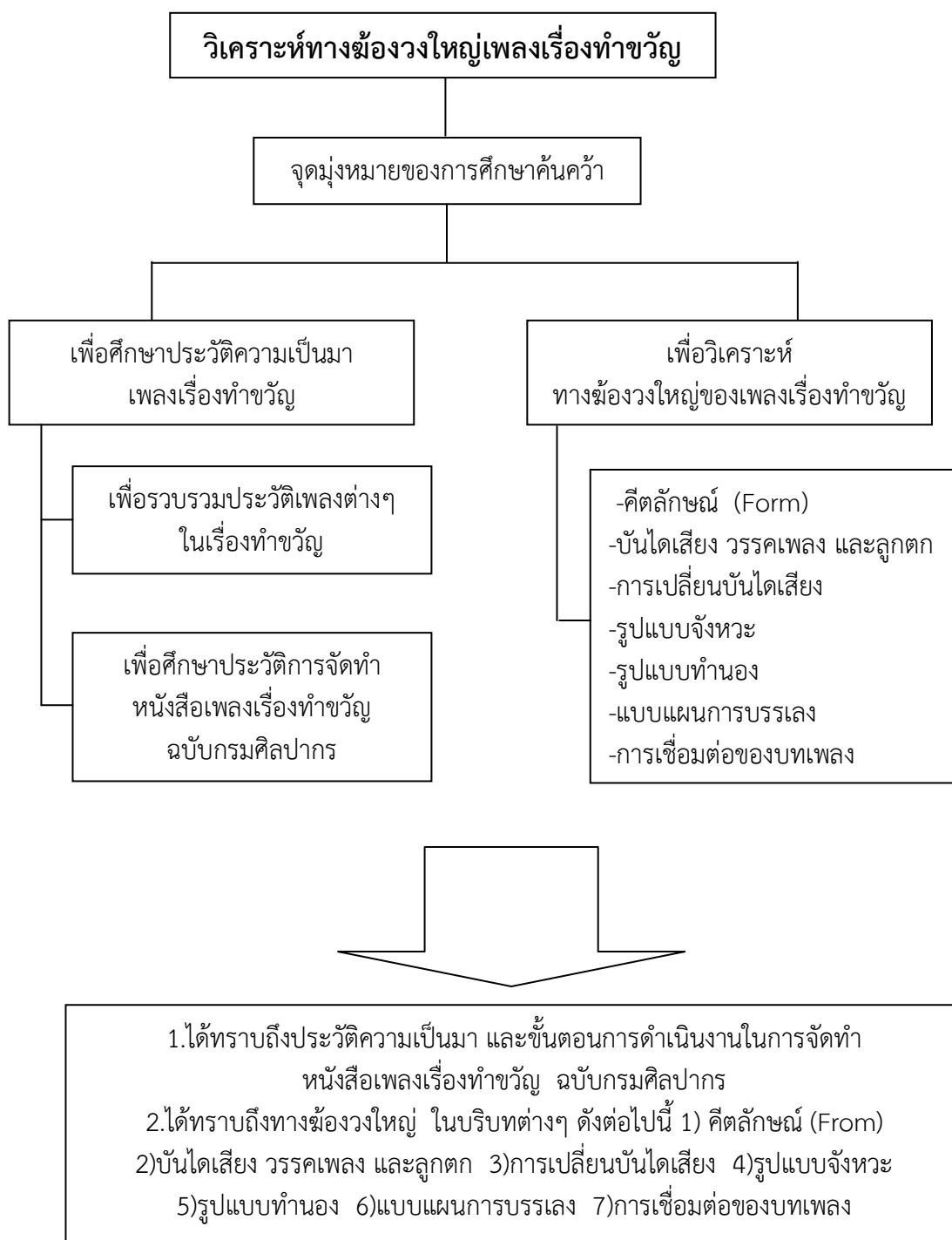
เพลงเรื่อง หมายถึง เพลงหลายๆ เพลงที่ได้จัดรวมไว้สำหรับบรรเลงติดต่อกัน เพลง ทั้งหมดนั้นรวมเรียกว่า “เพลงเรื่อง” และชื่อเฉพาะของเพลงเรื่องนั้น โดยมากมักเรียกตามชื่อของเพลงที่อยู่ต้นเรื่องนั้นๆ เช่น ในजापक เพลงซ้ำ มีเรื่องเต่ากินผักบุ้ง เรื่องสารถี ฯลฯ

ลูกตก หมายถึง ตำแหน่งของระดับเสียงสุดท้ายเมื่อสิ้นสุดวรรคเพลง เพลงไทยเพลงหนึ่งมีหลายวรรคเพลง แม้จะมีความแตกต่างเรื่องของท่าน้องแต่ตำแหน่งของลูกตกจะเสียงสุดท้ายของวรรคเพลง

เท่า หรือ ”ลูกเท่า” หมายถึง ท่าน้องเพลงพิเศษตอนหนึ่ง ซึ่งไม่มีความหมายในตัวอย่างใด หากแต่มีความประสงค์อยู่อย่างเดียวเพียงเพื่อให้ท่าน้องนั้นยืนอยู่ ณ เสียงใดเสียงหนึ่งเพียงเสียงเดียว เท่าหรือลูกเท่า นี้ต้องอยู่ในกำหนดบังคับของจังหวะหน้าทับโดยมีความยาวเพียงครึ่งจังหวะหน้าทับเท่านั้น (นอกจากในเพลงเรื่องบางเพลง เท่าอาจยาวเป็นพิเศษถึงเต็มจังหวะก็ได้) แต่โดยปกติมีแทรกอยู่ในเพลงประเภทหน้าทับปรกไ้

แบบแผนการบรรเลง หมายถึง วิธีการบรรเลงของเพลงต่าง ๆ ในเรื่องทำขวัญ เช่น การบรรเลงท่อน 1 กลับต้น ท่อน 2 กลับต้น แล้วกลับไปบรรเลงซ้ำตั้งแต่ท่อน 1 อีกครั้ง

กรอบแนวความคิด

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิเคราะห์ทางข้อวงใหญ่เพลงเรื่องทำขวัญในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ดังนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี (2542: 116) ได้กล่าวถึงเพลงเรื่องว่า เพลงเรื่อง คือ ชุดของเพลงเป็นการนำเอาเพลงหลายๆ เพลงมาบรรเลงติดต่อกันอย่างมีระเบียบแบบแผน เพลงเรื่องแต่ละชุดนั้นจะมีจำนวนเพลงในชุดมากบ้าง น้อยบ้างแตกต่างกันไป แบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

1.ประเภทเพลงซ้ำ เช่น เพลงเต่ากินผักบุ้งและเพลงเต่าเห่ เป็นต้น เพลงเรื่องประเภทซำนี้นี้ ประกอบด้วยเพลงซ้ำ เพลงสองไม้ เพลงเร็ว และเพลงลา เป็นต้น

2.ประเภทเพลงสองไม้ เหมือนกับเพลงเรื่องประเภทเพลงซ้ำทุกประการ เพียงแต่ตัดเพลงซ้ำออก เช่น เพลงทยอยและเพลงสืวนวล เป็นต้น

3.ประเภทเพลงเร็ว เช่น เรื่องแขกมดตีนหมู เรื่องแขกบรเทศ

4.ประเภทเพลงฉิ่ง เพลงฉิ่งพระฉันและเพลงประเภทฉิ่ง ในกรณีอย่างเช่นเพลงฉิ่งพระฉันนี้ วงปี่พาทย์นิยมบรรเลงในขณะที่พระฉัน บางทีเรียกกันว่า “พระฉันไทย” สาเหตุที่เรียกเช่นนี้ก็เพราะว่าเป็นเพลงที่คู่กันและใช้ในโอกาสเดียวกัน แต่แตกต่างกันตรงที่ใช้บรรเลงโดยวงปี่พาทย์ไทยกับวงปี่พาทย์มอญคือเพลง “พระฉันมอญ” เพลงฉิ่งพระฉันนี้สามารถบรรเลงตั้งแต่พระเริ่มฉันอาหารจนจนกระทั่งฉันของหวานเสร็จได้อย่างเหมาะสมโดยนักระนาดเอกต้อง “ทน” หรือฝึกฝนมาอย่างดีจึงจะบรรเลงลุล่วงไปได้

การตั้งชื่อของเพลงเรื่อง ตั้งโดยการพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

1.ตั้งตามชื่อของเพลงที่บรรเลงอันดับแรก เช่น เรื่องเต่ากินผักบุ้ง ก็เริ่มด้วยเพลงเต่ากินผักบุ้งเป็นเพลงแรก หรือเพลงเรื่องประเภทสองไม้ เช่น เรื่องสืวนวลก็มีเพลงสืวนวลเป็นเพลงแรก เป็นต้น

2.ตั้งตามความสำคัญของเพลง เช่น เรื่องเพลงยาว จะประกอบด้วยเพลงยาวเสียเป็นส่วนใหญ่

3.ตั้งตามพิธีการที่ใช้ เช่น เรื่องทำขวัญใช้สำหรับพิธีทำขวัญ

4.ตั้งตามชื่อจังหวะหน้าทับ เช่น เรื่องนางหงส์ ใช้หน้าทับประกอบ คือ หน้าทับนางหงส์

ปัญญา รุ่งเรือง (2533: 28) ได้อธิบายเกี่ยวกับทำนองหลักคือ ท่วงทำนองที่เป็นหัวใจของเพลง เป็นแกนของคีตนิพนธ์ทั้งเพลงในวงปี่พาทย์ มโหรี มักบรรเลงด้วยข้อวงใหญ่เป็นสำคัญ จึงมักเรียกทำนองหลักนี้ว่าลูกข้อ เช่นเดียวกับมานพ วิสุทธิแพทย์ (2533: 28) กล่าวว่า ทางข้อนั้นหมายถึงทำนองที่บรรเลงโดยข้อวงใหญ่ซึ่งมีทำนองและลักษณะการบรรเลงที่แตกต่างจากทำนองและลักษณะการบรรเลงเครื่องดนตรีอื่นๆ ซึ่งสังัด ภูเขาทอง (2532: 258-259) ได้กล่าวในหนังสือดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทยถึง เรื่องหลักการวิเคราะห์เพลงไทยว่าการวิเคราะห์เพลงไทยหมายถึง การนำเอาบทเพลงมาจำแนกส่วนต่างๆ หรือนำรายละเอียดที่อยู่ในเพลงออกมาแสดงให้เห็น

ซึ่งรายละเอียดต่างๆ สิ่งที่เราควรนำมาวิเคราะห์ในบทเพลงไทยประกอบด้วย 1) ทำนองหลัก 2) ส่วนปรุง 3) ทำนองพิเศษ 4) ลำนวนของเพลง 5) ประเภทของเพลง 6) การประสานเสียงตามแบบไทย 7) คีตลักษณ์หรือรูปแบบ 8) สำเนียงของทำนองเพลง 9) บันไดเสียง 10) อัตราของเพลง 11) จังหวะหน้าทับและจังหวะฉิ่ง 12) การเปลี่ยนบันไดเสียงภายในตัวเพลง 13) เทคนิคการบรรเลง 14) ประโยคของเพลง 15) อารมณ์ของเพลง และ 16) ประวัติของเพลง

มานพ วิสุทธิแพทย์ (2556: 36) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะคีตลักษณ์ของบทเพลงเป็นรายละเอียดอย่างหนึ่งที่เป็นตัวบ่งบอกโครงสร้างของบทเพลงในเบื้องต้น โดยดูได้ว่าบทเพลงนั้น ๆ แบ่งเป็นส่วนใหญ่ ๆ ได้กี่ส่วน ถ้าเป็นส่วนของทำนองเพลงก็เป็นท่อน ในแต่ละท่อนยังสามารถจำแนกตามทำนองเพลงได้หลาย ๆ อย่าง เช่น ทำนองเพลงบางเพลงมีหลายท่อนโดยมีทำนองเพลงส่วนแรกเหมือนกัน หรือทำนองเพลงส่วนหลังเหมือนกัน จะทำให้สามารถแยกแยะ from เพลงให้ละเอียดลงไปได้อีก สอดคล้องกับสังต์ ภูเขาทอง (2532: 92) กล่าวว่า รูปแบบ (คีตลักษณ์) ของเพลงไทย ที่แบ่งออกเป็นท่อนจัดเป็นคีตลักษณ์พื้นฐานที่สามารถมองเห็นง่ายที่สุด รูปแบบที่กล่าวมานี้หมายถึงการแบ่งบทเพลงออกเป็นส่วนย่อย ๆ ซึ่งการแบ่งเพลงออกเป็นส่วน ๆ เป็นส่วนช่วยให้สามารถจับใจความของทำนองเพลงได้ง่ายขึ้น และเฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี (2542: 15) ได้กล่าวถึงเรื่องคีตลักษณ์ว่า คีตลักษณ์หรือรูปแบบของเพลง เปรียบเสมือนกรอบที่หลอมรวมเอาจังหวะ ทำนอง พื้นผิว และสีสันทันของเสียงให้เคลื่อนที่ไปในทิศทางเดียวกัน เพลงที่มีขนาดสั้น-ยาว วนกลับไปมา ล้วนเป็นสาระสำคัญของคีตลักษณ์ทั้งสิ้น

อุทิศ นาคสวัสดิ์ (2522: 96) ได้กล่าวถึงการแบ่งท่อนเพลงไว้ว่า เพลงในแต่ละท่อนประกอบด้วยวรรคเพลงตั้งแต่ 2 วรรคขึ้นไป และหลายวรรคเพลงมาประกอบรวมกันเป็น 1 ท่อนในเพลงหนึ่งๆ อาจมีท่อนเดียวหรือหลายท่อนก็ได้ แต่ส่วนมากมักมี 2 หรือ 3 ท่อน

วรรคเพลง หมายถึง การแบ่งทำนองเพลงออกเป็นส่วนๆ โดยยึดทำนองเพลงเป็นหลัก โดยหมายถึงทำนองเพลงที่มีความยาวเท่ากับ 4 ห้องเพลง

ประโยคเพลง หมายถึง ทำนองเพลงที่ผู้แต่งต้องการให้ความรู้สึกว่าจะจบ อาจหมายถึงจบประโยค หรือจบท่อนก็ได้ (ถ้าเป็นประโยคสุดท้ายของเพลง) เพลงหนึ่งๆ อาจประกอบด้วยหลายๆ วรรค หลายๆ ประโยค ซึ่งมีความสมบูรณ์ของท่วงทำนองอยู่ในตัว

พิชิต ชัยเสรี (2556: 42) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนบันไดเสียงว่า ในดนตรีไทยนั้นมักเปลี่ยนบันไดเสียงขึ้นไปคู่สี่จากบันไดเสียงเดิม เช่น P.C (1) = 123X56 เมื่อมีการเปลี่ยนบันไดเสียงก็จะย้ายไปเป็น P.C (4) = 456X12 เป็นต้น ถ้าจะอธิบายให้เห็นจะเป็นเพราะประสงคจะให้ใช้เสียงครบ 7 เสียง ก็เป็นไปได้ เพราะดนตรีไทยนั้นบรรเลงเป็นกลุ่ม 5 เสียง อย่างที่เรียกว่า Penta-centric หรือปัญจมูล แม้จะมีเสียงครบทั้ง 7 เสียงในคู่แปดก็ตาม กลุ่มเสียงปัญจมูลนี้จะเว้นเสียงระดับที่ 4 (fourth degree) และใช้เสียงระดับที่ 7 เป็นบางโอกาสหรืออาจจะไม่ได้ใช้เลย เช่น ใน P.C (1) จะเว้นเสียง 4 และ 7 , P.C (4) เว้นเสียงที่ 7 และ 3, P.C (5) เว้นเสียง 1 และ 4 เป็นต้น ในทำนองเดียวกันกับมานพ วิสุทธิแพทย์ (2556: 15 - 25) กล่าวว่า มีทฤษฎีหลายทฤษฎีที่นำมาอ้างเมื่อกล่าวถึงบันไดเสียงในเพลงไทย ทฤษฎีที่มักจะพูดกันโดยกว้างขวางคือ บันไดเสียงของดนตรีไทยเป็นบันไดเสียง 5 เสียง นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีที่เชื่อว่า ดนตรีไทยมีทั้งบันไดเสียง 5 เสียง บันไดเสียง 6 เสียง และบันไดเสียง 7 เสียง บันไดเสียงในดนตรีไทย หมายถึง เสียงต่าง ๆ จากเครื่องดนตรีไทยที่ถูกจัดให้เป็นระบบและใช้ระบบเสียงนั้นในเพลงไทย ซึ่งผู้เขียนเองเชื่อในทฤษฎีที่ว่าบันไดเสียงในดนตรีไทยเป็น

บันไดเสียง 5 เสียง ซึ่งเป็นเสียงหลักของบันไดเสียง แต่อาจจะ ใช้ หรือ ไม่ใช้ เสียงที่เหลืออีก 2 เสียง ในบันไดเสียง 5 เสียงนั้น ก็ได้ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

เพลงไทยเป็นเพลงที่ใช้เสียง 7 เสียง เสียงทั้ง 7 เสียงนั้นมีบทบาท หน้าที่ และความสำคัญ แตกต่างกันไป เสียงทั้ง 7 เสียงสามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งมี 5 เสียง อีกกลุ่มหนึ่งมี 2 เสียง กลุ่มเสียงทั้ง 2 กลุ่มมีบทบาท หน้าที่ที่แตกต่างกัน กลุ่มเสียง 5 เสียงเป็นกลุ่มเสียงที่แสดงคุณลักษณะ และคุณสมบัติที่เป็นส่วนประกอบหลักของ “บันไดเสียง” ในดนตรีไทย ในขณะที่กลุ่มเสียง 2 เสียง มิได้เป็นส่วนประกอบที่สร้างขึ้นเป็นบันไดเสียง บันไดเสียงเพลงไทยจึงเป็นบันไดเสียงที่ประกอบด้วย กลุ่มเสียง 5 เสียงเป็นเสียงหลัก และมีกลุ่มเสียงอีก 2 เสียงเป็นเสียงรอง กลุ่มเสียงหลักคือเสียงขั้นที่ 1 2 และ 3 เรียงชิดติดกัน แล้วข้ามเสียงที่ 4 ไป 1 เสียง และมีเสียงขั้นที่ 5 และ ขั้นที่ 6 เรียงชิดติดกัน อีก จากนั้นข้ามเสียงที่ 7 อีก 1 เสียง แล้วจึงเริ่มเสียงที่ 1 ของบันไดเสียงชุดต่อไป

กลุ่มเสียงทั้งเสียงหลักและเสียงรองสามารถเขียนเป็นแผนผังได้ดังนี้

1	2	3	4	5	6	7

กลุ่มเสียงหลัก 5 เสียง ได้แก่เสียงที่ 1 2 3 5 และ เสียงที่ 6 กลุ่มเสียงรอง 2 เสียง ได้แก่ เสียงที่ 4 และเสียงที่ 7

เมื่อดนตรีไทยมีบันไดเสียงต่าง ๆ ได้ 7 บันไดเสียง จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดชื่อบันไดเสียงของแต่ละบันไดเสียง เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน การกำหนดชื่อบันไดเสียงนี้เป็นการกำหนดบันไดเสียงตามลักษณะบทเพลง

การกำหนดชื่อบันไดเสียง กำหนดจากโน้ตขั้นที่ 1 ของบันไดเสียงนั้น ๆ ดังนี้

ลำดับขั้นของบันไดเสียง	1	2	3	4	5	6	7
บันไดเสียง โด	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท
บันไดเสียง เร	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด
บันไดเสียง มี	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร
บันไดเสียง ฟา	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม
บันไดเสียง ซอล	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ
บันไดเสียง ลา	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ
บันไดเสียง ที	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล

อรรถรณ บรรจงศิลป์ (2546: 122) กล่าวว่า จังหวะ หมายถึง การแบ่งกลุ่มของทำนอง ความสั้นยาวของเสียง และการเน้นเสียง และมานพ วิสุทธิแพทย์ (2533: 36) กล่าวว่า รูปแบบถือเป็นคุณลักษณะของเพลงนั้น ๆ รูปแบบที่จะกล่าวถึงมี 2 อย่าง คือ 1.รูปแบบของจังหวะ คือสัดส่วนในการใช้โน้ตในทำนองนั้น ๆ ที่มีการใช้โน้ตเสียงยาว เสียงสั้น ซึ่งรูปแบบของจังหวะมีความยาวเท่ากับ 2 ห้องเพลง 2.รูปแบบของทำนอง คือ ทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง

มนตรี ตราโมท (2540: 58) ได้กล่าวถึง ลูกเท่า ไฉ่ว่า เท่า หรือ ลูกเท่า คือทำนองเพลงตอนหนึ่ง ซึ่งไม่มีใจความอย่างไร มีความประสงค์อยู่แต่เพียงว่า ทำนองตอนนั้นจะยืนอยู่ ณ เสียงใดเสียงหนึ่งเพียงเสียงเดียวเท่านั้น เท่า หรือ ลูกเท่านี้ ต้องอยู่ในบังคับของจังหวะหน้าทับ คือมีความยาวได้ครึ่งจังหวะบ้าง เต็มจังหวะบ้าง ซึ่งผู้บรรเลงสามารถประดิษฐ์หรือดัดแปลงเพื่อให้เกิดความไพเราะได้ และลูกเท่า ใช้สำหรับการเชื่อมประโยค วรรค ตอน ของเพลง เพื่อต่อกันสนิท ถูกต้องตามจังหวะหน้าทับ และให้เกิดความไพเราะกลมกลืนกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์ (2534: 1) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ทางซ้องเพลงสาธุการ โดยเนื้อหาเป็น การศึกษาข้อมูลทำนองทางซ้องวงใหญ่ ซึ่ง บรรเลงด้วยเพลงสาธุการจำนวน 10 ทาง จากนักดนตรีผู้มีประสบการณ์ทางด้านดนตรีมาแล้วไม่น้อยกว่า 35 ปี จำนวน 10 คน จากจำนวนเพลงทั้ง 10 เพลง ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบทำนองทางซ้องกำหนดไว้ อย่างมีกฎเกณฑ์ คือ ส่วนที่เป็นประโยคนำ 1 ประโยค ส่วนที่เป็นเนื้อทำนองมี 54 ประโยค เนื้อทำนองแบ่งเป็นเที่ยวแรกและเที่ยวหลัง มีลักษณะรูปแบบ A B A C ทำนอง 6 เที่ยวแรกเริ่มจาก A ถึง B เที่ยวหลังย้อนซ้ำทำนองที่รูปแบบ A แล้วแยกทำนองไปที่รูปแบบ C ซึ่งมีชื่อเฉพาะว่าสาธุการน้อย หรือพระเจ้าเปิดโลก ส่วนระดับเสียงลูกตก คือ เร มี ฟา ซอล ลา และที

ถาวร ศรีม่วง (2540: 1) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาวิเคราะห์ทางซ้องวงใหญ่ เพลงช้าเรื่องเพลงยาวโดยศึกษาจากทำนองหลักของซ้องวงใหญ่ เพลงช้าเรื่องเพลงยาวที่เป็นบทเก่าแก่ ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบของเพลงช้าเรื่องเพลงยาวมี 3 ส่วนคือ ตัวเพลงช้า เพลงสองไม้ และเพลงออกเพลงเร็ว ลงท้ายด้วยเพลงลา เป็นลักษณะของเพลง 3 อัตรา ซึ่งวิวัฒนาการเป็นรูปแบบของเพลงเถาในปัจจุบัน ลักษณะของสำนวนเพลงมีความคล้ายคลึงกัน การเคลื่อนที่ของทำนองเป็นลักษณะทำนองถาม – ตอบ ใช้หน้าทับปรบไก่ 2 ชั้น ควบคุมจังหวะกับสำนวนเพลงที่มีลักษณะเรียงสม่ำเสมอ และใช้หน้าทับสองไม้ควบคุมจังหวะกับสำเนียงเพลงที่ไม่ราบเรียบ การสัมผัสของทำนองมีการเรียงร้อยส่งสัมผัส ทั้งสัมผัสระหว่างวรรคภายใน 1 ประโยค และสัมผัสระหว่างประโยคต่อประโยค มี 2 ลักษณะ คือ การตีฉ่ายมือ สำนวนเพลงบางช่วงมีการใช้ลักษณะฉ่ายซึ่งเป็นการฉ่ายรูปประโยคเพลงโดยการนำสำนวนประเภทอัตรา 3 ชั้น มาใช้ในเพลงอัตรา 2 ชั้น เป็นการศึกษาที่ถือเป็นแนวทางการวิเคราะห์เทคนิคการสร้างทำนองของงานวิจัยในครั้งนี้

ประวิทย์ ขาวปลื้ม (2540: 1) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาวิเคราะห์เพลงเสมอ ซึ่งบรรเลงด้วยซ้องวงใหญ่โดยครูเชื้อ ดนตรีรส ผลการวิจัยพบว่า เพลงเสมอมีรูปแบบแตกต่างกันไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนแบ่งวรรคตอนเพลงไม่กลอง ซึ่งเพลงเสมอแต่ละชนิดมีไม้กลองไม่เท่ากัน ลูกตกของเพลงเสมอจัดอยู่ในบันไดเสียง โด, เร , ฟา , และ ซอล เพลงเสมอกำกับหน้าทับด้วยตะโพนและกลองทัดเครื่องดนตรีทั้งสองชนิดนี้ ดำเนินทำนองเฉพาะที่เรียกว่า ไม้เดิน และ ไม้ลา ไม้เดินมีความยาวเท่ากับ 1 วรรคเพลง หรือ 4 ห้องเพลงไทย ส่วนไม้ลามีความยาวเท่ากับ 4 วรรคเพลงหรือเรียกว่า 1 ชุดไม้ลา

อรอนงค์ อิงขำนิ (2549: 170) ได้ศึกษาเพลงฉิ่งเรื่องฉิ่งพระฉิ่ง ผลการศึกษาพบว่า เพลงฉิ่งเรื่องฉิ่งพระฉิ่งที่นำมาศึกษาเป็นทางที่ออกแบบ เพื่อไปแสดงในงานมหกรรมดนตรี Britten in the Far East ณ กรุงอัมสเตอร์ดัม ประเทศเนเธอร์แลนด์ ระหว่างวันที่ 1 – 9 มิถุนายน 2546 โดยวงปี่พาทย์เครื่องคู่ อาจารย์บุญช่วย โสวัตร เป็นผู้ประดิษฐ์ทางทุกเครื่องมือ ปรับวงดนตรี และกำหนดโครงสร้างของเพลง

1. โครงสร้างแบบแผนการบรรเลง เพลงฉิ่งเรื่องฉิ่งพระฉิ่งตามเกณฑ์มาตรฐานประกอบด้วย ทำนองเพลง 3 ชั้น 4 ท่อน ทำนองเพลง 2 ชั้น 2 ท่อน ชั้นเดียว 12 ท่อน

2. ทางการบรรเลงเพลงฉิ่งเรื่องฉิ่งพระฉิ่ง ทางปี่ในบรรเลงเป็นผู้เล่นคนแรก ลักษณะกลอน จะมีลักษณะเป็นทำนองเก็บสลับกับทำนองเสียงยาว มีการใช้เทคนิค การสับัด ลักจังหวะ การพรมเสียง ทางระนาดเอก ระนาดเอกเริ่มต้นด้วยการกรอ เพื่อตั้งแนวให้มันคง และดำเนินทำนองเก็บ โดยยึดเสียงใกล้เคียงกับทำนองหลัก เรียบง่ายไม่ใช้เทคนิคพิเศษอย่างอื่น ทำนองหลัก ห้อยวงใหญ่มีลักษณะมือห้อย ที่ปรากฏเห็น 3 ลักษณะ การตีคู่พร้อม (คู่ 8, คู่ 4) การตีแยกมือ (คู่ 8, คู่ 4) การตีแยกมือแบบเก็บลักษณะเด่นของการบรรเลงเพลงฉิ่งเรื่องฉิ่งพระฉิ่ง อยู่ที่การรักษาทางต่างๆ ของเครื่องดนตรี ให้สอดคล้องกลมกลืนกับทำนองหลัก และการควบคุมแนวให้มีความเร็วเหมาะสมกับเอกลักษณ์ของเพลงเรื่อง

ประสาธน์ ธัญญาชาติ (2548: 256) ได้วิเคราะห์ทำนองทางเปลี่ยนของหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ประวัติที่มาของเพลงทำนองพื้นและทางเปลี่ยน ส่วนใหญ่เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้นของเก่า สมัยอยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เป็นเพลงลักษณะท่อนเดียว ใช้บรรเลงประกอบการแสดงโขน-ละคร หลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และครูท่านอื่นๆ นำมาแต่งทางเปลี่ยนและปรับปรุงเป็นเพลงเถา

2. องค์ประกอบทางดนตรี ทำนองทางพื้น และทำนองทางเปลี่ยน โดยแบ่งออกเป็น 5 หัวข้อใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากทางพื้นคือ

2.1 รูปแบบของเพลง ท่อนเพลง วรรคเพลง และประโยคเพลงส่วนใหญ่เป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาว 4-6 จังหวะหน้าทับ มีการแต่งทำนองทางเปลี่ยนตั้งแต่ 1-5 ทาง

2.2 บันไดเสียง มีการใช้บันไดเสียงทางพื้นและทางเปลี่ยน เสียง โด ฟา ซอล ที่ตามสำเนียงของเพลงทางพื้น ในทางเปลี่ยนส่วนใหญ่พบว่าใช้บันไดเสียงเช่นเดียวกับทำนองทางพื้น

2.3 การเคลื่อนที่ของลูกตก ทำนองทางเปลี่ยนส่วนใหญ่ใช้ลูกตกเสียงเดียว กับ ทางพื้น จะมีทางเปลี่ยนบางสำนวนเท่านั้น ที่ใช้ลูกตกประโยคคู่และประโยคคู่ ที่ไม่ใช่ประโยคจบเพลง แตกต่างจากทำนองทางพื้น

2.4 สำนวนกลอน และสำเนียง ทางพื้นใช้สำนวนทางกรอสำเนียงไทย มอญ และลาว ตามลักษณะของเพลง แต่ทางเปลี่ยนบางสำนวนใช้สำนวนเพลงที่แตกต่างมากกว่า เช่น สำนวน ทางเก็บกลอนสับ กลอนไต่ลวด กลอนย่อนตะเข็บ กลอนไต่ไม้ สำนวนทางกรอสำเนียงมอญ สำเนียงขว สำนวนลูกซุ่มสำเนียงลาว สำนวนทางฆ้องมอญสำเนียงมอญ ลูกเหลื่อม ลูกลื้อ ลูกขัด และลักษณะเลียนแบบเสียงนกร้องแบบเพลงเขมรไพรโยค

2.5 การขึ้นต้นเพลงและจบเพลง พบว่าใช้การขึ้นต้นเพลง 2 แบบ คือ แบบใช้ ทำนอง และแบบการใช้ลูกเท่า แต่ในทางเปลี่ยนบางสำนวนจะใช้สำนวนและสำเนียงที่แตกต่างจากทางพื้น

ส่วนการจบเพลง จะพบ 2 แบบ คือการจบเพลงแบบสมบูรณ์กับการจบเพลงแบบไม่สมบูรณ์ ทั้งนี้ทั้งทางพื้นและทางเปลี่ยนแต่ละเพลงใช้การจบเพลงแบบเดียวกัน

จิระพล น้อยนิยต์ (2542: 183) ได้วิเคราะห์เพลงเรื่องนางหงส์ ผลการวิจัยพบว่า ประวัติเพลงเรื่องนางหงส์ พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) เป็นผู้เรียบเรียงและเป็นต้นกำเนิดเพลงเรื่องที่ใช้บรรเลงเฉพาะในงานศพด้วยวงปี่พาทย์นางหงส์ ทั้งในราชพิธีและพิธีของประชาชนทั่วไปบทเพลงในเพลงเรื่องนางหงส์มีประวัติและที่มาดังนี้

1. เพลงพราหมณ์เก็บหัวเหวน มีที่มาจากการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมจากเพลงนางหงส์ทางหลวงหรือนางหงส์ทางวัดสระเกศ
2. เพลงสาวสอดแหวน เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงอิสระในโอกาสต่างๆ
3. เพลงแสนสุดสวาท มีรากฐานการขยายเป็นอัตราสองชั้นจากเพลงกระบอกทองชั้นเดียวทั้ง 2 ท่อน
4. เพลงแมลงปอทอง มีรากฐานการขยายเป็นอัตราสองชั้นจากเพลงฉิ่งกระบอกทองครึ่งชั้นท่อน 3 ส่วนท่อนองเพลงแมลงปอทองท่อน 2 เช่นเดียวกับท่อน 2 เพลงแสนสุดสวาท
5. เพลงแมลงวันทอง มีรากฐานการขยายอัตราสองชั้นจากเพลงฉิ่งกระบอกทองครึ่งชั้นท่อน 3 ส่วนท่อนองเพลงแมลงปอทองท่อน 2 เช่นเดียวกับท่อน 2 เพลงแสนสุดสวาทและเพลงแมลงปอทอง

ในแต่ละเพลงของเพลงเรื่องนางหงส์มีวิวัฒนาการตามลำดับคือ

1. เพลงพราหมณ์เก็บหัวเหวน ขยายเป็นอัตราสามชั้น หกชั้น บรรเลงในงานอวมงคลและเป็นเพลงเถาบรรเลงในงานมงคลโดยเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า “เพลงเทพนิมิตร์”
2. เพลงสาวสอดแหวน ขยายเป็นอัตราสามชั้น (ทางพื้น) บรรเลงติดต่อกับเพลงพราหมณ์เก็บหัวเหวน และเป็นเพลงเถา
3. เพลงแสนสุดสวาท ขยายและตัดทอนอัตราเป็นเพลงเถา 2 เพลง คือ เพลงเทพริญจวนและเพลงแสนสุดสวาท
4. เพลงแมลงปอทอง ขยายและตัดทอนอัตราเป็นเพลงเถา
5. เพลงแมลงวันทอง ขยายและตัดทอนอัตราเป็นเพลงเถา

“จากการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมเพลงเรื่องนางหงส์ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 โดยพระประดิษฐไพเราะ (ศุบุณย์) ได้ยึดและปฏิบัติโดยมิได้มีการเปลี่ยนแปลงบทเพลงแต่อย่างใด จนปัจจุบันแม้สภาวะการณ์ดนตรีไทยจะพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงด้วยประการใดก็ไม่สามารถทำให้เพลงเรื่องนางหงส์สูญสลายได้”

สุรศักดิ์ จำนงค์สาร (2542: 132) ได้วิเคราะห์ทำนองแปรทางระนาดเอกเพลงแป๊ะ 3 ชั้น ผลการศึกษา พบว่า

1. โครงสร้างห้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ 3 ชั้น แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ท่อน 1 มี 3 จังหวะหน้าทับปรกไก่อ่ ท่อน 2 มี 2 จังหวะหน้าทับปรกไก่อ่ และสร้อยมี 4 จังหวะ หน้าทับปรกไก่อ่ ทำนองเพลงแบ่งออกเป็น 18 ประโยค และอยู่ในบันไดเสียงโด โดยมีลูกตกอยู่ที่ลำดับขั้นที่ 1 2 3 5 และ 6 ของบันไดเสียง
2. การเปรียบเทียบทางห้องวงใหญ่กับทางระนาดเอกเพลงแป๊ะ 3 ชั้น พบความสัมพันธ์ระหว่างบันไดเสียงของระนาดเอกและบันไดเสียงของทางห้องวงใหญ่ที่เป็นบันไดเสียงเดียวกันเป็นส่วนใหญ่และระนาดเอกจะบรรเลงโดยการเก็บ ยกเว้นสร้อยเท่านั้นที่บรรเลงล้อยกับทางห้องวงใหญ่
3. การวิเคราะห์ทางระนาดเพลงแป๊ะ 3 ชั้น พบว่า ทางระนาดเอกในแต่ละวรรคของท่อน 1 และท่อน 2 ผู้บรรเลงส่วนใหญ่จะบรรเลงต่างกันในการบรรเลงเที่ยวแรก และเที่ยวหลัง เพื่อให้เกิด

ความหลากหลาย แต่ทั้งนี้ยังมีลูกตกและบันไดเสียงเหมือนกัน โดยในแต่ละลูกตกมีการแปรทำนองที่มีหลักเกณฑ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะแตกต่างกัน

นิตยา รัฐสมัย (2552: 131) ได้ศึกษาเพลงสารถิ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า

1. เพลงสารถิอัตร 2 ชั้น มีตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ใช้เป็นเพลงสำหรับบรรเลงรวมอยู่ในประเภทเพลงช้าเรียกว่า “เพลงเรื่องสารถิ” เป็นเพลง 3 ท่อน ภายหลังได้นำมาใช้เป็นเพลงร้องประกอบการแสดงโขน ละคร เพลงสารถิ 2 ชั้นเดิม ได้รับความนิยมเรื่อยมาจนถึงราวๆปลายรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระประดิษฐ์ไพเราะ (ครูมีแขก) ได้แต่งขยายขึ้นมาเป็นเพลง 3 ชั้นครบทั้ง 3 ท่อนแล้วใช้ส่งเสภา เป็นที่นิยมมากในสมัยนั้น จนกระทั่งถึงยุคที่นิยมเพลงเถา จึงมีผู้นำเพลงสารถิมาตัดลงเป็นชั้นเดียวทั้งทางร้องและทางรับ ใช้บรรเลงร้องและรับจนครบเถาสืบมาจนกระทั่งทุกวันนี้ ประมาณกันว่าราวๆ สมัยรัชกาลที่ 6 ผู้ชำนาญการดนตรีได้นำเพลงสารถิมาประดิษฐ์เป็นทางเดียวสำหรับบรรเลงอวดฝีมือกันเช่น ปี่ใน ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ข้องวงใหญ่ ข้องวงเล็ก ฯลฯ

2. เพลงสารถิ 3 ชั้นทางเดียวระนาดเอก เป็นเพลงประเภทปรบไก่ ใช้จังหวะหน้าทับปรบไก่ 3 ชั้น มีทั้งหมด 3 ท่อน ซึ่งลักษณะของसानวนกลอนในการบรรเลงเดี่ยวเพลงสารถิ 3 ชั้นทางระนาดเอก บรรเลงโดย ครูณัฐพงศ์ โสวัตร มีลักษณะ ดังนี้

ท่อนที่ 1 มีลักษณะการบรรเลง คือ การขยี้ตลอดทั้งเที่ยวโดยการตีเก็บ สะบัดสะเดาะ คาบลูกคาบดอก การตีขยี้บางวรรคบางตอน และการตีถ่าง

ท่อนที่ 2 มีลักษณะการบรรเลง คือ การตีเก็บโดยมีการใช้सानวนกลอนที่มีความพลิกแพลง การตีรวคาบลูกคาบดอกและการตีเก็บ

ท่อนที่ 3 มีลักษณะการบรรเลง คือ การตีเก็บโดยการใช้सानวนกลอนที่โลดโผนการตีเหวี่ยงเป็นคู่ต่างๆ การตีรว และการตีเก็บในช่วงสุดท้ายของเพลงเพื่อการลงจบ

ณัฐหทัย พงศ์พิทักษ์ (2552: 122) ได้ศึกษาเพลงนกขมิ้น สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการการศึกษาวิเคราะห์องค์ความรู้ของเพลงนกขมิ้นในบริบทต่างๆ

เพลงนกขมิ้นมีการเปลี่ยนแปลงตามลำดับชั้น จากเพลงช้าเรื่องนกขมิ้นถ้าความเป็นนกขมิ้นของเดิมจะรวมถึงการพัฒนาการของเพลงที่มีการว่าดอก ถ้าจะกล่าวถึงการว่าดอกนักดนตรีก็ควรจะนึกถึง “ ดอกเอ๋ย ดอกขจร นกขมิ้นเหลืองอ่อน คำแล้วจะนอนไหนเอ๋ย ” ซึ่งถือเป็นคำที่นิยมในหมู่นักบรรเลงและนักฟังดนตรี และที่เรียกกันว่านกขมิ้นตัวผู้และนกขมิ้นตัวเมียนั้นยังไม่มีใครสามารถตอบได้ แต่ก็เป็นที่ทราบกันดีในหมู่นักดนตรีไทยว่า ทั้งสองเพลงนี้บรรจุอยู่ในเพลงเรื่องเรื่องหนึ่งซึ่งชื่อว่าเพลงเรื่องนกขมิ้นหรือแม่หม้ายคร่ำครวญ และเพลงนกขมิ้นตัวผู้ก็ถือว่าเป็นที่มาของเพลงนกขมิ้นอื่นๆ เช่นเพลงนกขมิ้น(เพลงสุดท้าย)ในเพลงตับมโหรี และดึงเฉพาะเพลงนกขมิ้นมาทำเป็นนกขมิ้นเถา เมื่อเพลงเถาได้รับความนิยม ก็มีผู้นำเพลงนกขมิ้นสามชั้นมาทำเป็นเพลงเดี่ยวโดยเอกลักษณ์เฉพาะก็คงอยู่ที่มีการว่าดอก ซึ่งถือเป็นจุดเด่นของเพลงนกขมิ้น บทบาทของเพลงนกขมิ้นต่อการรับใช้สังคมแบ่งออกเป็น 3 ประเภท 1) เพลงนกขมิ้นสำหรับพิธีกรรม ทั้งนี้เพลงที่ใช้บรรเลงประกอบพิธีกรรมของไทยนั้นไม่ว่าจะเป็นแบบพระราชพิธีหรือพิธีประชาชนทั่วไปต่างใช้เพลงแบบเดียวกันโดยส่วนใหญ่จะใช้วงปี่พาทย์และเลือกบรรเลงเพลงประเภทเพลงเรื่องซึ่งหมายถึงการนำเอาเพลงเกร็ดหลาย ๆ เพลงที่นำมารวมกันเป็นชุดส่วนใหญ่จะใช้เพลง 2 ชั้นแต่เน้นไปที่การบรรเลง และมักจะใช้ในเรื่องของการบรรเลงประกอบพิธีกรรมซึ่งแบ่งตามพิธีกรรมที่จะนำไปเพลงเรื่องที่นิยมเลือกมาบรรเลง เช่นเพลงเรื่องพระรามเดินดง เพลงเรื่องสร้อยสน เพลงเรื่องนกขมิ้น

เป็นต้น เพลงเรื่องนั้นไม่มีการขับร้องใช้บรรเลงเพียงอย่างเดียว การเรียกชื่อเพลงเรื่องนั้นเรียก เหมือนกับการเรียกชื่อดับเพลงคือเรียกตามชื่อเพลงในอันดับแรกเช่น เพลงเรื่องนกขมิ้น แต่ในกรณีที่ เป็นวงเครื่องสายไทย ก็มักเลือกเพลงตับมโหรีหรือเพลงเถาบรรเลงเป็นเหตุผลเดียวกับเพลงเรื่อง เพื่อความสะดวกในการเลือกเพลงมาบรรเลงติดต่อกันเมื่อต้องบรรเลงเป็นเวลานาน 2) เพลงนกขมิ้น ในการแสดง เพลงนกขมิ้นเป็นอีกเพลงหนึ่งที่สามารถบรรเลงได้ทั้งงานมงคลและงานอวมงคล เพลงนกขมิ้นที่บรรเลงสำหรับงานมงคลนั้น เช่น เพลงเรื่องนกขมิ้น(แม่หม้ายคร่ำครวญ) ที่บรรเลงสำหรับหนังใหญ่ เพลงนกขมิ้นสองชั้นและเพลงสองไม้ในเพลงเรื่องนกขมิ้นใช้สำหรับละคร เรื่องมโนราห์ และละครดึกดำบรรพ์เรื่องคาวี เพลงนกขมิ้นมอญใช้สำหรับละครพันทางเรื่อง ผู้ชนะสิบทิศ เพลงนกขมิ้นมอญใช้สำหรับการรำ 12 ท่าของมอญ และในส่วนของเพลงนกขมิ้น ที่บรรเลงเนื่องในงานอวมงคล เช่น เพลงนกขมิ้นมอญใช้สำหรับการแสดงรำสามภาค เพลงนกขมิ้น ชั้นเดียวในเพลงเถาหรือเพลงนกขมิ้นมอญใช้สำหรับรำโยคีถวายไฟ เป็นต้น 3) เพลงนกขมิ้นในการ ขับกล่อมส่วนใหญ่ในโบราณเพลงตับมโหรีจะบรรเลงให้เจ้านายฟัง เพื่อเป็นการพักผ่อนหรือเป็นการ กล่อมให้นอนซึ่งบทบาทดังกล่าวนี้ค่อนข้างลดลง แต่ในปัจจุบันนี้การบรรเลงในส่วนของการเล่นกล่อม ก็หมายถึงการบรรเลงเพื่อการฟัง ไม่มีการแสดงเข้ามาเกี่ยวข้องส่วนใหญ่จะเป็นวงที่มีเสียงเบา

2.เพลงเดี่ยวนกขมิ้นสามชั้นทางซอด้วง โดยอาจารย์เบญจรงค์ ธนโกเศศ ศิลปินแห่งชาติ สาขาคดนตรีไทย เพลงเดี่ยวนกขมิ้น สามชั้นใช้หน้าทับปรบไก่ มี 3 ท่อน ท่อนที่1 มีความยาวเท่ากับ 3 จังหวะหน้าทับ ท่อนที่ 2 มีความยาวเท่ากับ 2 จังหวะหน้าทับ ท่อนที่ 3 มีความยาวเท่ากับ 2 จังหวะหน้าทับ มีการว่าดอกตามเสียงร้องในท่อนที่3 ทำให้ไพเราะยิ่งขึ้น เพลงเดี่ยวนกขมิ้นสามชั้น อาจารย์เบญจรงค์ ธนโกเศศ เป็นลูกศิษย์ของครูปลั่งโดยต่อเพลงจากครูปลั่ง วรรณขจร เพียงท่านเดียวเพลงเดี่ยวนกขมิ้นถือเป็นเพลงเดี่ยวเพลงแรกที่อาจารย์เบญจรงค์ ได้รับจากครูปลั่ง วรรณขจรการศึกษาและวิเคราะห์เพลงนกขมิ้น 3 ชั้นพบว่า เพลงนกขมิ้น 3 ชั้นมีการใช้กลุ่มเสียง ในบันไดเสียงโด (ด1, ด2, ด3) และบันไดเสียงซอล (ซ1 ,ซ2 ,ซ3 ,ซ6)โดยมีความสัมพันธ์ของเสียง

ลูกตกและการแปรทำนองในเพลงเดี่ยวนกขมิ้นสามชั้นโดยสรุปดังนี้

1. บันไดเสียง ด1 มีการแปรทำนองทั้งเที่ยวโอดและเที่ยวเก็บได้ 12 ทำนอง
2. บันไดเสียง ด2 มีการแปรทำนองทั้งเที่ยวโอดและเที่ยวเก็บได้ 11 ทำนอง
3. บันไดเสียง ด3 มีการแปรทำนองทั้งเที่ยวโอดและเที่ยวเก็บได้ 10 ทำนอง
4. บันไดเสียง ซ1 มีการแปรทำนองทั้งเที่ยวโอดและเที่ยวเก็บได้ 4 ทำนอง
5. บันไดเสียง ซ2 มีการแปรทำนองทั้งเที่ยวโอดและเที่ยวเก็บได้ 10 ทำนอง
6. บันไดเสียง ซ3 มีการแปรทำนองทั้งเที่ยวโอดและเที่ยวเก็บได้ 5 ทำนอง
7. บันไดเสียง ซ6 มีการแปรทำนองทั้งเที่ยวโอดและเที่ยวเก็บได้ 10 ทำนอง

ธรรมภณ จงรัมย์ (2546:1) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาทางซอด้วงเพลงสารถิ3ชั้น ผลการศึกษาพบว่า 1) โครงสร้างซอด้วงใหญ่ เพลงสารถิ 3 ชั้น แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ท่อนที่ 1 มี 4 จังหวะหน้าทับปรบไก่ ท่อนที่ 2 มี 4 จังหวะหน้าทับปรบไก่ และมี 3 ท่อน มี 5 จังหวะ หน้าทับปรบไก่อานองเพลงแบ่งออกเป็น 26 ประโยค อยู่บันไดเสียง ฟา บันไดเสียง ที และบันไดเสียง โด 2) การเปรียบเทียบทางซอด้วงใหญ่กับทางซอด้วงในเพลงสารถิ 3 ชั้น พบว่าความสัมพันธ์ระหว่าง บันไดเสียงซอด้วง และบันไดเสียงซอด้วงใหญ่จะเป็นบันไดเสียงเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ และซอด้วง จะบรรเลงทางเก็บ โดยลูกตกอยู่ในลำดับที่ 1 2 3 5 6 ของบันไดเสียง 3)การวิเคราะห์ทางซอด้วง เพลงสารถิ 3 ชั้น พบว่าทางซอด้วงในแต่ละวรรคของท่อนที่ 1 ท่อนที่ 2 และท่อนที่ 3 ผู้บรรเลงส่วน

ใหญ่จะบรรเลงต่างกันทีเดียวแรก และเที่ยวหลังเพื่อให้เกิดความหลากหลายและไพเราะยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้ยังมีลูกตกและบันไดเสียงเหมือนกัน โดยในแต่ละลูกตกมีการแปรทำนองที่มีหลักและกฎเกณฑ์ที่มีลักษณะแตกต่างกัน

ก็ จันทศร (2546: 39) กล่าวถึงโครงสร้างเพลงเรื่องสารถิทางบ้านขมิ้นและทางวัดกัลยาณมิตราวาส ว่าเป็นเพลงเรื่องประเภทปรบไก่ (เพลงซ้ำ) ซึ่งโครงสร้างของเพลงประกอบด้วยเพลงประเภทปรบไก่ เพลงสองไม้ เพลงเร็ว และเพลงลา

โครงสร้างของเพลงเรื่องสารถิทางบ้านขมิ้นและทางวัดกัลยาณมิตราวาส

ประเภทเพลง	ทางบ้านขมิ้น			ทางวัดกัลยาณมิตราวาส		
	จำนวนเพลง	ชื่อเพลง	จำนวนท่อน	จำนวนเพลง	ชื่อเพลง	จำนวนท่อน
เพลงปรบไก่	4	เพลงสารถิ	3	4	เพลงสารถิ	3
		เพลงบุหลัน	2		เพลงบุหลัน	2
		เพลงชกมวย	2		เพลงชกมวย	2
		เพลงสี่ภาษา	2		เพลงสี่ภาษา	2
เพลงสองไม้	1	เพลงเมรีรำ	5	1	เพลงเมรีรำ	3
เพลงเร็ว	1	เพลงแม่ม้ายดำขาว	4	1	เพลงปฐมสมโภช	4
เพลงลา	1	เพลงลา	1	1	เพลงลา	1

บุญช่วย โสวัตร (2538: 110) ได้ทำการวิเคราะห์เพลงแขกมอญบางขุนพรหมวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต เรื่องการวิเคราะห์เนื้อทำนองหลักของเพลงแขกมอญบางขุนพรหมในด้านทฤษฎีการประพันธ์เพลงเถา โดยแยกวิเคราะห์รูปแบบการประพันธ์เนื้อทำนองหลัก พบว่าผู้ทรงนิพนธ์ดำเนินตามแบบแผนการประพันธ์ในรูปของการขยายโครงสร้างทำนองจากอัตราสองชั้นขึ้นเป็นอัตราสามชั้น และย่อโครงสร้างในอัตราสองชั้นลงเป็นอัตราชั้นเดียว ทรงนิพนธ์ด้วยสำนวนเนื้อทำนองหลัก ลักษณะ ทางดำเนินทำนอง ผสมกับทางบังคับในรูปของเพลงลักษณะดำเนินทำนองผสมลักษณะบังคับทาง และลักษณะลูกล่อลูกขัด และวิเคราะห์ของสำนวนในรูปการจำแนกเป็นประโยคตามโครงสร้างเพลงเถา โดยใช้กรอบวิชาการด้านทฤษฎีการประพันธ์เพลงเถาที่กำหนดไว้ความว่าการประพันธ์เพลงประเภทหน้าทับปรบไก่อ้นี้ จะต้องประพันธ์ให้สำนวนทำนองเพลงของประโยคที่ติดกันมีลักษณะสัมผัสอย่างมีความสัมพันธ์กันชุดละไม่น้อยกว่า 2 ประโยค นอกจากนั้นที่ได้วิเคราะห์บทบาทของเพลงแขกมอญบางขุนพรหม ได้สะท้อนให้เห็นลักษณะวัฒนธรรมดนตรีไทย และลักษณะเฉพาะของความเป็นสุนทรียะของดนตรีไทย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์ทางห้องวงใหญ่เพลงเรื่องทำขวัญ ผู้วิจัยดำเนินงานด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้าจากตำราวิชาการและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ทางห้องวงใหญ่เพลงเรื่องทำขวัญ โดยผู้วิจัยได้วางแนวทางการศึกษาไว้ดังนี้

ขั้นรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำราทางวิชาการ งานวิจัย บทความและเอกสารสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับเพลงเพลงเรื่องทำขวัญ จากสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี หอสมุดวิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี หอสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ และหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ขั้นศึกษาข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย บทความและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ มาแยกประเภทจัดเป็นหมวดหมู่ตามประเภทของข้อมูล และจัดลำดับให้มีความสัมพันธ์กัน
2. นำข้อมูลเพลงเพลงเรื่องทำขวัญ มาบันทึกเป็นโน้ตไทยในรูปแบบเดียวกัน

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากเอกสาร ตำราทางวิชาการเป็นหลัก ทำการตรวจสอบข้อมูลโดยละเอียดถี่ถ้วน นำข้อมูลที่ได้มาจัดลำดับ จัดหมวดหมู่ตามความสำคัญ พร้อมกับเรียงขั้นตอนให้เป็น ระเบียบอย่างต่อเนื่องโดยเรียงลำดับดังนี้

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาเพลงเรื่องทำขวัญ

1.1 รวบรวมประวัติเพลงต่างๆ ในเรื่องทำขวัญ

- เพลงนางนาค เพลงมหาฤกษ์ เพลงมหากาล เพลงสังข์เล็ก เพลงมหาชัย เพลงดอกไม้ไทร เพลงดอกไม้ไพร เพลงดอกไม้ร่วง เพลงพัดชา เพลงบ่าบ่น เพลงคู่บ่าบ่น เพลงเคียงบ่าบ่น เพลงมนโรรสโอด เพลงต้นกราวรำ เพลงกราวรำ และเพลงดับควันเทียน

1.2 ศึกษาประวัติการจัดทำหนังสือเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร

- ศึกษาประวัติความเป็นมาการบันทึกเพลงไทยเป็นโน้ตสากล
- ขั้นตอนการดำเนินงานการบันทึกเพลงไทยเป็นโน้ตสากล

2. วิเคราะห์ทางห้องวงใหญ่ของเพลงเรื่องทำขวัญ

2.1 คีตลักษณ์ (Form)

2.2 บันไดเสียง วรรณเพลง และลูกตก

2.3 การเปลี่ยนบันไดเสียง

2.4 รูปแบบจังหวะ

- 2.5 รูปแบบทำนอง
- 2.6 แบบแผนการบรรเลง
- 2.7 การเชื่อมต่อของบทเพลง

ขั้นสรุปและรายงานผล

- 1.เรียบเรียงจัดทำบทสรุปที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล
- 2.อภิปรายและข้อเสนอแนะ
- 3.นำเสนอโน้ตแบบไทย

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ทางซ้องวงใหญ่เพลงเรื่องทำขวัญในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อออกเป็น 2 หัวข้อใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาเพลงเรื่องทำขวัญ

1.1 รวบรวมประวัติเพลงต่างๆ ในเรื่องทำขวัญ

- เพลงนางนาค เพลงมหาฤกษ์ เพลงมหากาล เพลงสังข์เล็ก เพลงมหาชัย เพลงดอกไม้ไพร เพลงดอกไม้ไพร เพลงดอกไม้ร่วง เพลงพัดชา เพลงบ่าบ่น เพลงคู่บ่าบ่น เพลงเคียงบ่าบ่น เพลงมนโรรห์-โอด เพลงตันกราวรำ เพลงกราวรำ และเพลงดับควันเทียน

1.2 ศึกษาประวัติการจัดทำหนังสือเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร

- ศึกษาประวัติความเป็นมาการบันทึกเพลงไทยเป็นโน้ตสากล
- ขั้นตอนการดำเนินงานการบันทึกเพลงไทยเป็นโน้ตสากล

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาเพลงเรื่องทำขวัญ

1.1 รวบรวมประวัติเพลงต่างๆ ในเรื่องทำขวัญ

เพลงเรื่องทำขวัญ หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า เพลงเรื่องเวียนเทียน ใช้บรรเลงประกอบในพิธีทำขวัญต่าง ๆ เช่น ทำขวัญเปล หากเป็นพระราชพิธีเรียก ขึ้นพระอยู่ ทำขวัญนาค ทำขวัญข้าว เป็นต้น พิธีเหล่านี้ประกอบด้วยบายศรี แว่นสำหรับเวียนเทียน การทำพิธีจะมีผู้ชำนาญการเป็นผู้สาธยายกล่าว อัญเชิญเทพยดาและปลุกปลอบเรียกขวัญ หรืออาจมีการสาธยายสั่งสอน เมื่อได้ฤกษ์เวียนเทียนญาติมิตรจะล้อมวงส่งแว่นเทียนเป็นทักษิณาวรรต ปีพาทย์บรรเลงเพลงประกอบ เพลงเรื่องทำขวัญมีทั้งสิ้น 16 เพลง คือ เพลงนางนาค เพลงมหาฤกษ์ เพลงมหากาล เพลงสังข์เล็ก เพลงมหาชัย เพลงดอกไม้ไพร เพลงดอกไม้ไพร เพลงดอกไม้ร่วง เพลงพัดชา เพลงบ่าบ่น เพลงคู่บ่าบ่น เพลงเคียงบ่าบ่น เพลงมนโรรห์-โอด เพลงตันกราวรำ เพลงกราวรำ และเพลงดับควันเทียน

ประวัติเพลงนางนาค

เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น ทำนองเก่าสมัยอยุธยา เป็นเพลงหน้าท้นปรบไก่ ใช้ประกอบการเวียนเทียนสมโภช การทำขวัญต่าง ๆ อยู่ในเพลงเรื่องทำขวัญหรือเรื่องเวียนเทียนโดยเป็นเพลงแรกของเพลงชุดนี้ ในปัจจุบันมี 3 เพลง คือ เพลงนางนาค เพลงพัดชา เพลงกราวรำมอญ เพลงลีลากระทุ่ม เพลงโล้ และเพลงสี่เกลอนอกจากนี้ยังเป็นเพลงในตำรามโหรีทำนองเก่าสมัยอยุธยา ประเภทเพลงดับเรื่อง ชื่อว่า เพลงดับมโหรีเรื่องกาเกี มี 3 เพลงคือ เพลงนางนาคน้อย คู่นางนาค และนกร่อน ใช้ประกอบการแสดงละคร ตลอดจนเป็นระบำอำนวยพรต่าง ๆ (ณรงค์ชัย ปัญญกรัณฑ์. 2528 : 138)

ประวัติเพลงมหาฤกษ์

เพลงมหาฤกษ์เป็นเพลงสำคัญคู่กับเพลงมหาชัยมาแต่โบราณจนคนเรียกติดปากว่า มหาฤกษ์มหาชัย ตามทางสันนิษฐานของอาจารย์ผ่านดนตรีไทยกล่าวว่าเกิดสมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นเพลงทำนองอัตราสองชั้น ต่อมาเมื่อสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ถูกนำมาบรรจุอยู่ในเพลงปี่พาทย์เรื่องทำขวัญหรือเวียนเทียน เป็นเพลงอันดับที่ 2 เพลงชุดนี้เริ่มด้วยเพลงนางนาค แล้วออกไปเพลงมหาฤกษ์ มหากาลสังข์น้อย มหาชัย ดอกไม้ไทร ฯลฯ ตามลำดับ

เพลงมหาฤกษ์ที่อยู่ในเรื่องทำขวัญนี้ ดำเนินทำนองแบบไทยแท้ กล่าวคือมีลูกฆ้องเป็นหลัก เวลาบรรเลงเป็นวงนั้น เครื่องดนตรีอื่น ๆ จะแปรลูกฆ้องออกเป็นทำนองเต็มทีตามทางของต้นแบบเพลงทั่วไป ทำนองรวมเมื่อฟังแล้วจะทำให้เกิดความรู้สึกยินดีปีติในบรรยากาศอันเป็นมงคลของงาน ขณะบรรเลงมีการเปลี่ยนเสียงลูกเท่าลูกเพลง ฟังแล้วจะได้ยินเสียงคร่ำกระหึ่มก้องพร้อมเพรียง ก่อให้เกิดความศรัทธาแก่ผู้ฟังยิ่งนัก ชื่อเพลงมหาฤกษ์นั้นบอกอยู่ชัดเจนแล้วว่า หมายถึงเวลาอันเหมาะสมงดงามอย่างยิ่งใหญ่ หรือเวลาฤกษ์งามยามดีเป็นที่สุด (ครูเงิน. 2539 : 289)

เป็นเพลงหน้าพาทย์อันดับที่ 2 ของเพลงเรื่องทำขวัญ เป็นเพลงที่ใช้ในกิจพิธีและงานมงคลทั่วไป ในพิธีไหว้ครูใช้บรรเลงช่วงท้ายของพิธี นอกจากนี้ยังใช้ประกอบการแสดงละครทั่วไปในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับฤกษ์งามยามดี เพลงมหาฤกษ์มี 2 ทำนองคือ ทำนองทางไทย ซึ่งเป็นเพลงทำนองเก่าอัตราจังหวะสองชั้นสมัยอยุธยา 2 ท่อน ใช้เป็นเพลงหน้าพาทย์ประกอบพิธีไหว้ครูและแสดงโขน ละคร รวมถึงพิธีดังกล่าวข้างต้น และทำนองทางฝรั่ง ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิจ ทรงพระราชนิพนธ์ดัดแปลงจากทำนองทางไทยของเดิมให้มีจังหวะรุกเร้าเกิดความสง่า เพลงที่ทรงพระราชนิพนธ์นี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสให้ใช้เป็นเพลงเกียรติยศ ใช้ในโอกาสที่เกี่ยวกับฤกษ์พิธี หรือช่วงเวลาที่เหมาะสมและสำคัญที่สุดของงาน เช่น เมื่อประธานกล่าวเปิดงาน เปิดแปดคลุมป้ายชื่อโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย สถานที่ประกอบการเริ่มเททองหล่อพระพุทธรูป เปิดอนุสาวรีย์บุคคลสำคัญ (ยกเว้นอนุสาวรีย์ซึ่งเป็นพระบรมรูปพระมหากษัตริย์ราช ซึ่งจะต้องบรรเลงด้วยเพลงสรรเสริญพระบารมี) การตัดลูกโป่ง หรือการเฉลิมศิลาฤกษ์ เป็นต้น (ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์. 2528 : 200)

ประวัติเพลงมหากาล

เป็นเพลงหน้าพาทย์อันดับที่ 3 ในเรื่องทำขวัญ และใช้บรรเลงในงานมงคลทั่วไป ทำนองเพลงมีความหมายถึงกาลเวลาที่ยิ่งใหญ่ ที่เหมาะสมและพร้อมที่จะประกอบการ หรือพิธีมงคลทั้งหลาย (ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์. 2528 : 198)

ประวัติเพลงสังข์เล็ก (หรือสังข์น้อย)

เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น ทำนองเก่าสมัยอยุธยา เป็นเพลงอันดับที่ 8 ในเพลงเรื่อง ถอนสมอ และอยู่ในดับเรื่องเวียนเทียนหรือดับเรื่องทำขวัญ เรียกอีกชื่อหนึ่งว่าสังข์น้อย (ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์. 2528 : 278)

ประวัติเพลงมหาชัย

เพลงมหาชัยเป็นเพลงสองชั้น มีมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ต่อมาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ถูกนำมาบรรจุอยู่ในเพลงปี่พาทย์เรื่องเวียนเทียนหรือทำขวัญนาคนาค เป็นเพลงอันดับที่ 5 เป็นเพลงชุดเริ่มจากเพลง นางนาคแล้วออก มหาฤกษ์ มหากาล สังข์น้อย มหาชัย ดอกไม้ไพร ดอกไม้พร ฯลฯ ตามลำดับ นอกจากนี้เพลงมหาชัยยังปรากฏอยู่ในชื่อเรื่องตบมโหรีเรื่องทำขวัญครั้งกรุงเก่า โดยเป็นเพลงอันดับที่ 6 (พัดชา นางนาค นางนกรวณ สุรเสริญพระจันทร์ มอญแปลง มหาไชย (เขียนตามแบบเก่า) มโนราห์โอด ราโค หงส์ใช้ดอกบัว เนรปาทิ ฯลฯ) เวลาร้องกันจริง ๆ มักจะเริ่มจากเพลงมอญแปลง ซึ่งมีเนื้อร้องดังนี้

เวียนเอยเวียนเทียน	เวียนไปแต่ซ้ายมาขวา
ทักษิณโดยตำรา	อายุจำเรียวยืนยง
จะปรารภนาสิ่งใด	ให้ได้ตั้งใจประสงค์
สวัสดิ์ดีดำรง	เจ้าจงเกษมสุขเอย (ครูเงิน. 2539: 293-294)

เป็นเพลงหน้าพาทย์อันดับที่ 5 ในเพลงเรื่องทำขวัญ ลักษณะของเพลงมีความหมายถึงชัยชนะอันยิ่งใหญ่ ทำนองของเพลงนี้แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ เพลงมหาชัยทำนองเก่าสำหรับบรรเลงด้วยวงดนตรีไทย ใช้ในกิจพิธีมงคล ประกอบการแสดงละคร และเพลงมหาชัยทำนองฝรั่ง สำหรับบรรเลงด้วยวงดนตรีทั่วไป ทั้งวงดนตรีไทยและวงดนตรีสากล ใช้เป็นเพลงเกียรติยศของประธานพิธี สำหรับพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ นายกรัฐมนตรี เป็นต้น ทำนองเพลงมหาชัยทำนองฝรั่งนี้เดิม สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงพระนิพนธ์ขึ้นก่อนจากเพลงมหาชัยทางไทย เมื่อ พ.ศ.2433 ขณะดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงกลาโหม เมื่อทรงนิพนธ์แล้วได้มอบให้พระยา วาจิตรประเทศ ทำไปแต่งแยกเสียงเพื่อให้ตำรวจทหารบกบรรเลงเป็นเพลงเดิม ต่อมาได้ประทานทำนองให้จากอบ ไฟต์ (Jacob Feit) บิดาของพระเจนดุริยางค์ ครูตำรวจทหารบกขณะนั้น นำไปแยกเสียง ประสานสำหรับตำรวจทหารม้าบรรเลง โดยเครื่องดนตรีสากลประเภททองเหลืองบรรเลง อย่างไรก็ตาม ทำนองเพลงมหาชัยซึ่งสมเด็จพระบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงพระนิพนธ์นี้ไม่นิยมนำมาบรรเลง ทำนองที่นิยมบรรเลงในปัจจุบันซึ่งเป็นทำนองซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิจ ทรงดัดแปลงแก้ไขจากทำนองเพลงของสมเด็จพระบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ให้มีท่วงทำนอง จังหวะกะทัดรัดขึ้น (ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์. 2528 : 198 - 199)

ประวัติเพลงดอกไม้ไพร

เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น ทำนองเก่าสมัยอยุธยา ใช้ขับร้องในวงมโหรีจำพวกเพลงเกร็ด นอกจากนี้ยังรวมอยู่ในเพลงเรื่องสระบุหรง เพลงเรื่องทำขวัญ (ตับเวียนเทียน) ใช้ประกอบการแสดงละคร ประกอบระบำ ในบทที่ต้องการแสดงความเคารพหรืออำนวยพร

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 พระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) ได้นำเพลงดอกไม้ไพรสองชั้นนี้ มาแต่งขยายเป็นอัตราจังหวะสามชั้นทางด้านดนตรีและทางร้อง ต่อมาในรัชกาลที่ 6 นักดนตรีไม่ทราบนามได้แต่งตัดลงเป็นชั้นเดียว ครอบเป็นเพลงเถา

และนายสอน วงษ์อ่อง ได้แต่งเป็นเพลงเดี่ยวอัตราจังหวะสามชั้น สำหรับฆ้องวงใหญ่ (ณรงค์ชัย ปิฎกรัศต์. 2528: 89 - 90)

ประวัติเพลงดอกไม้ไพร

เพลงดอกไม้ไพรนี้ แต่งขึ้นเพื่อใช้เป็นคู่กับเพลงดอกไม้ไพรเพราะสำเนียงและทำนองเพลงตลอดจนชื่อเพลงคล้ายคลึงกัน ที่แตกต่างกันก็เพียงแต่ท่อน 1 จังหวะที่ 2 - 3 ต่างเสียงกัน ส่วนในท่อน 2 นั้น ก็ได้ตัดออกเสียง 2 จังหวะ จึงเหลือเป็นท่อนละ 4 จังหวะเท่ากัน เพลงนี้ไม่ทราบนามผู้แต่ง เป็นเพลงอัตราจังหวะ 2 อยู่ในเรื่องทำขวัญ หรือเรื่องเวียนเทียน (มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญ์. 2523 : 341)

เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น ทำนองเก่าสมัยอยุธยา อยู่ในตับเรื่องทำขวัญและใช้ประกอบการแสดงละครในบทที่ต้องการแสดงความเคารพหรืออวยพร (ณรงค์ชัย ปิฎกรัศต์. 2528: 90)

ประวัติเพลงดอกไม้ร่วง

เป็นเพลงลำดับที่ 8 ของเพลงเรื่องทำขวัญ ซึ่งให้ความหมายถึง เทพบุตรเทพธิดาโปรยดอกไม้ให้ร่วงหล่นลงมายังมณฑลพิธินันต์ด้วยความยินดี (กรมศิลปากร. 2497: 16)

ประวัติเพลงพัดชา

เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น ทำนองเก่าสมัยอยุธยา มี 2 เพลง คือเพลงพัดชา และเพลงคู่พัดชา ใช้ประกอบการแสดง บรรเลงและขับร้อง ในการทำขวัญประเภทต่าง ๆ ใช้เป็นเพลงฝึกหัดปีของวงโนรา หรือวงปี่พาทย์ชาตรี เป็นต้น (ณรงค์ชัย ปิฎกรัศต์. 2528: 181)

ประวัติเพลงบ่าบน

เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น เป็นเพลงทำนองเก่าอยู่ในตับเวียนเทียน หรือเพลงเรื่องทำขวัญ เมื่อประกอบละครใช้ในตอนที่เกี่ยวกับการเสี่ยงอธิฐาน เช่น ในเรื่องไกรทองตอนไกรทองเสกกระถางเสียงลอยไปในพิธิจับขาละวัน (ณรงค์ชัย ปิฎกรัศต์. 2528: 146 - 147)

ประวัติเพลงคู่บ้าน

เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น อยู่ในเพลงเรื่องทำขวัญ เป็นเพลงชุดเดียวกันและทำนองอย่างเดียวกันกับเพลงบ้าน (กรมศิลปากร. 2497: 16)

ประวัติเพลงเคียงบ้าน

เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น อยู่ในเพลงเรื่องทำขวัญ เป็นเพลงชุดเดียวกันและทำนองอย่างเดียวกันกับเพลงบ้าน (กรมศิลปากร. 2497: 16)

ประวัติเพลงมโนราห์โอด

เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น เป็นเพลงอันดับที่ 13 ในเรื่องทำขวัญ หรือดับเวียนเทียน ความหมายของเพลงหมายถึงขวัญที่ไปหลงระเริงอยู่ ณ ที่แห่งใด ๆ กำลังจะกลับสู่สรรพางค์ ดุจดั่งนางมโนราห์พอนรำเมื่อจะกลับบ้านเมืองของตน (ณรงค์ชัย ปิฎกัรัชต์. 2528 : 197)

ประวัติเพลงต้นกราวรำ

เป็นเพลงทำนองเก่าไม่ทราบชื่อ ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบเพลงไทยเป็นโน้ตสากล ได้ตั้งชื่อเพลงว่า ต้นกราวรำ ในการประชุมครั้งที่ 6/2479 โดยหลวงบำรุงจิตรเจริญบอกให้ที่ประชุมทราบ

ประวัติเพลงกราวรำ

เป็นเพลงหน้าพาทย์ประเภทกราว เป็นเพลงที่มีท่วงทำนองและลีลาที่แสดงถึงความสุข สดชื่น รื่นเริง ตลอดจนแสดงความสมประสงค์ในความสำเร็จในการประกอบกิจการทั้งปวงที่มาของเพลงกราวรำมีดังนี้

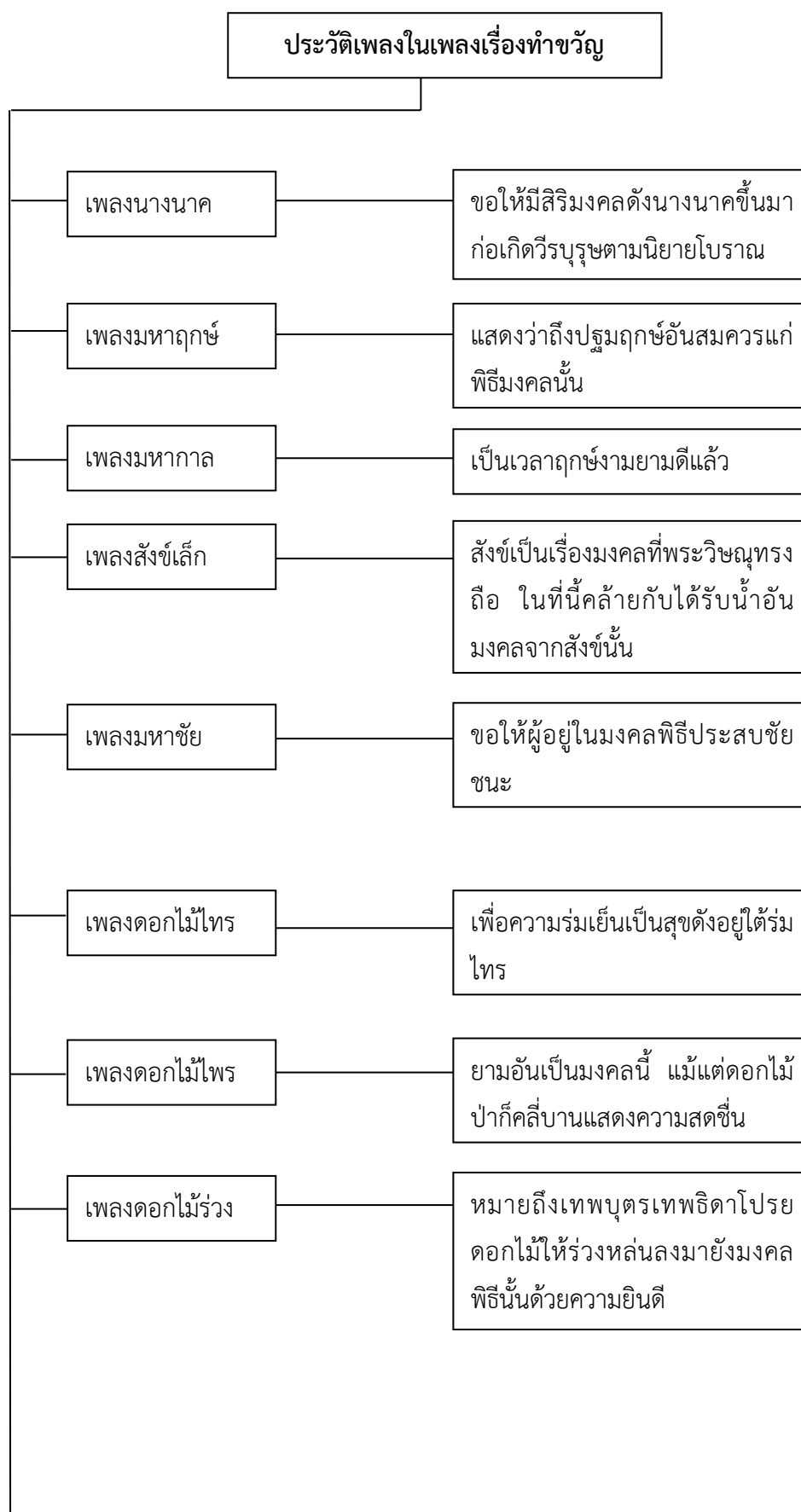
1. เพลงกราวรำอัตราจังหวะชั้นเดียว เป็นเพลงทำนองเก่าสมัยอยุธยา ใช้เป็นเพลงหน้าพาทย์ประกอบกิริยาเย้ยหยันของตัวละครในการแสดงโขน ละคร นอกจากนี้ยังนำไปบรรเลงเป็นเพลงส่งท้ายในความหมายของการอวยชัยให้พรสำหรับงานมงคล ตลอดจนบรรเลงเมื่อการแสดงสิ้นสุดลง

2. เพลงกราวรำอัตราจังหวะสองชั้น หลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) อธิบายว่า พระประดิษฐ์ไพเราะ (มี ดุริยางกูร) แต่งขยายจากเพลงกราวรำอัตราจังหวะชั้นเดียว ในสมัยรัชกาลที่ 4 มี 2 สำนวนเพลงคือ สำนวนแรกมีทำนองเพลงและลีลาตามรากฐานของเพลงเดิม นิยมนำไปบรรเลงรวมอยู่ในเรื่องสังข์พิธิตอน “ส่งพระ” อีกสำนวนหนึ่งผู้แต่งได้แต่งแปลงเสียงในท่อนที่ 2 ตอนจบขึ้นไปอีก 4 เสียง เรียกชื่อใหม่ว่า “กราวรำมอญ” เพลงสำนวนนี้นิยมนำไปบรรเลงส่งมโหรีเรื่องกากี และนิยมนำไปเข้ากับชุดเพลงอื่น ๆ

3. เพลงกราวรำอัตราจังหวะสามชั้น หลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้แต่งขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะสามชั้น เมื่อ พ.ศ. 2490 โดยแต่งให้เป็นเพลงที่มีทำนองสำเนียงไทย แต่งทั้งทางดนตรีและทางร้อง เพลงนี้มีความหมายถึงชัยชนะและการอวยพร ผู้แต่งได้ต่อให้กับบรรดาศิษย์ที่ไปเข้าร่วมพิธีไหว้ครู เมื่อ พ.ศ. 2490 (ณรงค์ชัย ปิฎกัรัชต์. 2528: 7)

ประวัติเพลงดับคว้นเทียน

เป็นเพลงอัคราจังหวะสองชั้น อยู่ในเรื่องทำขวัญ ใช้ในโอกาสที่จะดับคว้นเทียนในพิธีทำขวัญ เช่น การทำขวัญนาคน ทำขวัญโกนจุก เป็นต้น (ณรงค์ชัย ปิฎกักรัตน์. 2528: 92)

เพลงพัดชา	เป็นการขับกล่อมให้รื่นรมย์
เพลงบ่าบ่น	น่าจะเลือนมาจากเพลงที่ชื่อว่า บ่าระบุ่น อันเป็นเพลงสมัยอยุธยา
เพลงคู่บ่าบ่น	เป็นเพลงชุดเดียวกัน และทำนอง อย่างเดียวกับเพลงบ่าบ่น
เพลงเคียงบ่าบ่น	เป็นเพลงชุดเดียวกัน และทำนอง อย่างเดียวกับเพลงบ่าบ่น
เพลงมโนราห์โอด	ขวัญที่ไปหลงละเลิงอยู่ ณ ที่ใด จะกลับสู่สรรพางค์ดั่งนางมโนราห์ พื่อนรำเมื่อจะกลับบ้านเมือง
เพลงต้นกราวรำ	แสดงว่าเริ่มเห็นความมีโชคชัยแล้ว
เพลงกราวรำ	เป็นการประสพโชคชัยสมบูรณ์ แล้ว
เพลงดับควันเทียน	หมายถึง เป่าควัน อวยพรให้ผู้อยู่ ในพิธีนั้นประสบสิริมงคลทุก ประการ

1.2 ศึกษาประวัติการจัดทำหนังสือเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร

- ศึกษาประวัติความเป็นมาการบันทึกเพลงไทยเป็นโน้ตสากล

การบันทึกเพลงไทยเป็นโน้ตสากลครั้งแรกในสยามประเทศเป็นพระราชดำริของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ขณะทรงดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสภา โดยเริ่มจัดทำที่ท้องพระโรงวังวรดิศ ทุกวันพฤหัสบดี และวันเสาร์ตั้งแต่วันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2473 มีหม่อมเจ้าหญิงพัฒนายุติสกุล ทรงเป็นผู้จัดการควบคุม และพระเจนดุริยางค์เป็นผู้อำนวยการจัดโน้ต ครูฝ่ายดนตรีไทยเป็นผู้บอกเพลง และนักดนตรีฝ่ายสากลเป็นผู้จด จนถึง พ.ศ. 2475 งานการบันทึกเพลงไทยเป็นโน้ตสากลหยุดชะงักลง หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง งานบันทึกเพลงไทยเป็นโน้ตสากลเริ่มขึ้นใหม่เป็นครั้งที่ 2 ภายหลังจากที่ทางราชการได้โอนงานดุริยางค์ไทยและดุริยางค์สากลขึ้นมาอยู่ในกรมศิลปากรแล้ว งานตรวจสอบและบันทึกโน้ตเพลงไทยจึงได้เริ่มดำเนินกันต่อมาอีกเป็นครั้งที่ 2 ได้เริ่มประชุมบันทึกและตรวจสอบกันอีก ณ โรงโขนหลวง สวนมิสกวัน เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ.2479 โดยรัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการตรวจสอบเพลงไทยบันทึกเป็นโน้ตสากล” มีอธิบดีกรมศิลปากรเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่ง

การบันทึกจัดทำและตรวจสอบเพลงไทยลงไว้เป็นโน้ตสากล ได้จัดทำกันต่อมาจนถึง พ.ศ. 2484 ก็เลิกล้มกันไปอย่างน่าเสียดาย รวมเพลงไทยที่ตรวจสอบและบันทึกไว้ได้จนถึงเวลานั้นมีจำนวนราว 475 เพลง แต่บทเพลงที่คณะกรรมการได้ทดลองตรวจสอบฟังกันดูแล้ว และบันทึกไว้ครบทุกแนวนั้น คงมีอยู่ประมาณไม่ถึง 100 เพลง

ต่อมาในระยะเวลาภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กรมศิลปากรจึงได้หยิบเอาเรื่องการพิมพ์โน้ตเพลงไทยนี้ขึ้นมาเพื่อพิจารณาใคร่ครวญอีก ได้ลองคิดคำนวณค่าพิมพ์โน้ตเพลงไทยตามที่มีฉบับได้จดบันทึกไว้ทั้งหมดแล้วนั้น ก็เห็นว่าจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการพิมพ์ประมาณห้าแสนถึงหกแสนบาท จึงได้คิดอยู่ว่าถ้าจะขอตั้งงบประมาณเพื่อการนี้อย่างเดียวย่อมเป็นภาระกระทบกระเทือนรายจ่ายของรัฐเกินไป แต่ถ้าจะรอทยอยกันทีละเล็กละน้อย ก็ต้องยืดเวลาพิมพ์นานไปอีก ซึ่งผู้ที่จะควบคุมการพิมพ์โน้ตเพลงไทยนี้ ให้เป็นไปโดยถูกต้องเรียบร้อยได้ก็มีแต่พระเจนดุริยางค์ เพราะเป็นผู้ได้วางแนวในการบันทึกและเป็นผู้จัดทำมาแต่เริ่มแรก เวลานี้พระเจนดุริยางค์ อายุถึง 67 ปีแล้ว ทำให้นึกห่วงใยความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสังขาร ความห่วงใยนั้นอาจตีตนไปก่อนไข้ก็ได้ แต่ถ้าตั้งอยู่ในความไม่ประมาทไว้ก็จะช่วยให้รอบครอบขึ้นสักหน่อย เพราะท่านที่เคยร่วมคณะเป็นกรรมการตรวจสอบและเจ้าหน้าที่ผู้บอกเพลงซึ่งเป็นหลักวิชาการดนตรีไทยในครั้งนั้น ก็ล้มหายตายจากไปเสียหลายท่านแล้วถ้ามีอันเป็นไปให้เพลงไทยที่บันทึกลงโน้ตไว้และเก็บรักษาข้อมูลอยู่นี้ต้องสลายไปเสียอีกก็น่าจะเป็นการสูญเสียที่น่าเศร้าสลดใจเป็นอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุนี้ กรมศิลปากรจึงได้ขอตั้งงบประมาณให้สามารถพิมพ์โน้ตเพลงไทยที่บันทึกไว้ได้แล้ว 475 เพลงนั้น เพื่อจัดพิมพ์ลงได้ภายใน 3 ปี และได้ทราบในปี พ.ศ. 2493 นี้จะใช้งบประมาณเป็นปีแรกเป็นจำนวนเงินหนึ่งแสนบาท เงินงบประมาณจำนวนนี้ กรมศิลปากรจะพยายามจัดพิมพ์เพลงไทยให้ได้

จำนวนมากเท่าที่จะสามารถพิมพ์ได้ และจะจัดพิมพ์จำพวกเพลงที่เป็นหลัก ๆ ก่อน เช่นชุดโหมโรงเย็น และเรื่องทำขวัญ เป็นต้น ส่วนเพลงไทยชุดเบ็ดเตล็ดก็อาจจัดพิมพ์ขึ้นไว้อ้างตามกำลังเงิน ในขั้นนี้ได้ลองคำนวณค่าจัดพิมพ์ภายในวงเงินนั้น เป็น 2 ทาง คือ จัดพิมพ์ขึ้นภายในประเทศไทยเรา หรือส่งต้นฉบับไปพิมพ์ในต่างประเทศ แต่เห็นว่าการจัดพิมพ์ในเมืองไทยจะต้องใช้จ่ายเป็นค่าจ้างคนเขียน คัดลอกลงเส้นหมึก แล้วนำไปทำเป็นแม่พิมพ์อีกชั้นหนึ่งซึ่งเป็นงานหลายยกหลายตอนและหาคนเขียนตัวโน้ตลงเส้นหมึกได้ยาก ทั้งจะต้องจ่ายค่าของละค่าแรงแพงมาก อาจเป็นเหตุให้พิมพ์เพลงได้เป็นจำนวนน้อยไป จึงได้ลองคิดต่อส่งตัวอย่างไปสอบถามบริษัทการพิมพ์ในต่างประเทศดู 3 บริษัท คือ บริษัท J. Thibouville-Lamy; & Co. บริษัท W.Paxton & Co. จำกัด และ บริษัท Boosey; & Hawkes จำกัด ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ทั้ง 3 บริษัท บางบริษัทก็ได้ตอบเสนอราคาค่าพิมพ์พร้อมกับเสนอกระดาษตัวอย่างสำหรับใช้พิมพ์มาด้วยแล้วเมื่อนำมาคำนวณเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายที่จะจัดพิมพ์ในประเทศไทย คิดเห็นกันว่าจัดพิมพ์ในต่างประเทศถูกกว่าจัดพิมพ์ในเมืองเรา และไม่ต้องทำงานหลายยกหลายตอน ทั้งเข้าใจว่าจะจัดพิมพ์ได้เรียบร้อยดี เพราะเขามีตัวเรียงพิมพ์ได้เหมือนพิมพ์หนังสือแต่ยังไม่เป็นที่ตกลงกันแน่นอน ถ้าสามารถจัดพิมพ์ได้ตามที่กล่าวนี้นี้ทุก ๆ ปีไป เราก็อาจมีเพลงไทยที่มีฉบับบันทึกเป็นตัวโน้ตสากลไว้แล้วนั้นให้หมดได้ภายใน 5 หรือ 6 ปี และพร้อมกันนั้น ก็อาจดำเนินงานตรวจสอบและบันทึกเพลงไทยของเราอื่น ๆ ซึ่งยังมีได้บันทึกไว้ ทำเพิ่มเติมออกอีก ในที่สุดแล้วกรมศิลปากรก็มอบหมายให้ บริษัท J. Thibouville-Lamy; & Co. จัดพิมพ์โน้ตสากล เพลงชุดโหมโรงเย็น เมื่อ พ.ศ. 2493 ครบทุกแนว คือพิมพ์ทั้งฉบับรวมเครื่อง (Score) และฉบับประจำเครื่องต่าง ๆ ของวงปี่พาทย์ ประกอบคำอธิบายภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพระเจนดุริยางค์

ปลายปี พ.ศ. 2497 กรมศิลปากรเริ่มดำเนินการจัดพิมพ์โน้ตสากลเพลงเรือทำขวัญ เฉพาะฉบับรวมเครื่อง (Score) ประกอบคำอธิบายภาษาไทยและภาษาอังกฤษของพระเจนดุริยางค์ โดยว่าจ้างโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จัดพิมพ์เสร็จเมื่อ พ.ศ. 2498 (กรมศิลปากร. 2497: 6-13)

ประวัติความเป็นมาการบันทึกโน้ตไทย
เป็นโน้ตสากล

พ.ศ. 2473

- บันทึกโน้ตเพลงไทยเป็นโน้ตสากลครั้งแรก
- จัดทำที่ห้องพระโรงวังวรดิศ
- เริ่มตั้งแต่วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2473

พ.ศ. 2475

- บันทึกโน้ตเพลงไทยเป็นโน้ตสากลหยุดชะงักลงหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง

พ.ศ. 2479

- การบันทึกโน้ตเพลงไทยเป็นโน้ตสากล ดำเนินการต่อเป็นครั้งที่ 2 โดยกรมศิลปากร
- จัดทำ ณ โรงโขนหลวง สวนมิสกวัน
- เริ่มตั้งแต่วันที่ 31 สิงหาคม 2479

พ.ศ. 2484

- เลิกล้มกันไปอย่างน่าเสียดาย
- เพลงที่ตรวจสอบและบันทึกได้ราว 475 เพลง
- เพลงที่คณะกรรมการตรวจสอบแล้ว บันทึกไว้ครบทุกแนวมีประมาณ 100 เพลง

พ.ศ. 2493

- จัดพิมพ์โน้ตสากลเพลงชุดโหมโรงเย็น ครบทุกแนวฉบับรวมเครื่อง (Score) และฉบับประจำเครื่องต่าง ๆ ของวงปี่พาทย์

พ.ศ. 2497

- จัดพิมพ์โน้ตสากลเพลงเรื่องทำขวัญ เฉพาะฉบับรวมเครื่อง (Score) จัดพิมพ์เสร็จเมื่อ พ.ศ. 2498

- ขั้นตอนการดำเนินงานการบันทึกเพลงไทยเป็นโน้ตสากล

ขั้นตอนการดำเนินงานการบันทึกเพลงไทยเป็นโน้ตสากลประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่ผู้บอกเพลงให้จดบันทึกซึ่งต้องเป็นผู้ทรงภูมิรู้และเป็นพหูสูตรทางดนตรีไทย ได้แก่ พระเพลงไพเราะ และหลวงศรีวาทิต

กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่จดบันทึกลงเป็นตัวโน้ต ซึ่งต้องเป็นผู้มีความรู้ทางเขียนโน้ตสากล ในการควบคุมของพระเจนดุริยางค์

กลุ่มที่ 3 นักดนตรีวงดุริยางค์สากล ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ด้านการอ่านโน้ตและสามารถบรรเลงเพลงไปตามโน้ตเพลงที่บันทึกไว้ได้

กลุ่มที่ 4 คณะกรรมการตรวจสอบเพลงไทยที่บันทึกลงไว้เป็นโน้ตสากล ซึ่งเป็นผู้ทรงภูมิรู้ และเป็นพหูสูตรในวิชาการดนตรีไทยอย่างกว้างขวาง มีพระยาเสนาะดุริยางค์ จางวางทั่ว พาทยโกศล และหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

การบอกเพลงและจดบันทึกเพลงได้ดำเนินตามแนวทางของวงปี่พาทย์ เพราะถือกันว่าทางของปี่พาทย์เป็นทางหลักและกว้างขวาง โดยเริ่มจากบันทึกตามแนวฆ้องวงใหญ่ แล้วให้คณะกรรมการตรวจสอบดูก่อน เพราะฆ้องวงใหญ่เป็นหลักของวงปี่พาทย์ เมื่อคณะกรรมการว่าถูกต้องแล้ว เจ้าหน้าที่ก็ต้องมาแยกแนวบันทึก ตามแนวของเครื่องดนตรีแต่ละเครื่อง คือ ปี่ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงเล็ก ตะโพน กลองและฉิ่ง โดยถือเอาแนวฆ้องวงใหญ่เป็นหลัก

เมื่อบันทึกแล้วก็ทดลองให้นักดนตรีผู้ไม่มีความรู้ทางเพลงไทย ร่วมกันบรรเลงไปตามโน้ตที่จดไว้ และเพื่อให้คณะกรรมการฟัง ตรวจสอบความถูกต้องได้ง่าย จำเป็นจะต้องคัดเลือกผู้บรรเลงเฉพาะที่รู้แต่โน้ตสากล แต่ไม่รู้เพลงไทยจะได้บรรเลงไปตามตัวโน้ตจริง ๆ มิให้บรรเลงไปตามอุปทานยึดเหนี่ยวด้วยความทรงจำของตนแต่เดิม อย่างผู้มีความรู้เพลงไทยด้วย (กรมศิลปากร. 2497: 7)

เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงตามโน้ตที่จดบันทึกไว้เพื่อให้คณะกรรมการฟังและตรวจสอบ ใช้เครื่องดนตรีสากลดังต่อไปนี้

1.แนวปี่ใน	ใช้บรรเลงด้วย	ไวโอลินกับวิโอลา
2.แนวระนาดเอก	ใช้บรรเลงด้วย	เปียโน
3.แนวระนาดทุ้มไม้	ใช้บรรเลงด้วย	เปียโน
4.แนวระนาดทุ้มเหล็ก	ใช้บรรเลงด้วย	เปียโน
5.แนวฆ้องวงใหญ่	ใช้บรรเลงด้วย	ระนาดทองเหลืองฝรั่ง
6.แนวฆ้องวงเล็ก	ใช้บรรเลงด้วย	เชลลิสต้า

ส่วนเครื่องหนังและเครื่องประกอบจังหวะอื่น ๆ ต้องใช้เป็นเครื่องดนตรีไทยแท้ ๆ ให้จังหวะประกอบการบรรเลง

ถ้าคณะกรรมการตรวจสอบฟังดูแล้ว เห็นว่าขาดตกบกพร่อง ไปก็ให้จดเพิ่มเติมไว้ให้ครบถ้วน ถ้าสงสัยว่าเพลงใดจะเกินเลยไป ก็ต้องพิจารณาถกเถียงหาความถูกต้องจนเป็นที่ตกลงกัน แล้วให้ตัดทอน

เสีย หรือให้แก้ไขนำไปต่อไปให้ถูกที่ให้เข้าหมวดเข้าชุดกัน แล้วเจ้าหน้าที่ผู้จัดบันทึกก็ต้องแก้ไขจัดบันทึกเสียใหม่ ให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการและให้เจ้าหน้าที่บรรเลงให้ฟังดูใหม่ เมื่อเห็นว่าถูกต้องเรียบร้อยแล้ว ก็เก็บรักษาไว้เป็นต้นฉบับต่อไป (กรมศิลปากร. 2497: 7-8)

ตัวอย่างบันทึกการประชุมการบันทึกเพลงไทยเป็นโน้ตสากล

ครั้งที่ 1/2479 วันจันทร์ ที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2479 ณ ที่โรงโขนหลวงมสกว. เริ่มประชุม เวลา 09.45 น. มีเข้าประชุม คือ 1.อธิบดีกรมศิลปากร ประธาน 2.พระยาเสนาะดุริยางค์ กรรมการวิชาการดนตรีไทย 3.หลวงประดิษฐไพเราะ กรรมการวิชาการดนตรีไทย 4.หลวงบำรุงจิตเรเจริญ กรรมการวิชาการดนตรีไทย 5.ขุนสมานเสียงประจักษ์ กรรมการวิชาการดนตรีไทย 6.จางวางทั่ว พาทยโกศล กรรมการวิชาการดนตรีไทย 7.นายพุ่ม ปาปุยะวาท กรรมการวิชาการดนตรีไทย 8.พระเจนดุริยางค์ กรรมการวิชาการดนตรีสากล 9.พระยาภูมิเสวิน เลขานุการฝ่ายวิชาดนตรีไทย 10.นายเล็ก จิตมั่นคง เลขานุการฝ่ายวิชาดนตรีสากล

เมื่อเปิดประชุมแล้ว ประธานกล่าวว่า การจดบันทึกเพลงไทยใช้ว่าจะเป็นเรื่องใหม่ ได้เคยกระทำกันมาแล้วที่วังวรดิศ เมื่อ พ.ศ. 2473 เวลานี้กรมศิลปากรกำลังให้การศึกษาโน้ตสากลกันอยู่ อย่างขะมักเขม้น ทั้งนี้ไม่ใช่เป็นการดูถูกดูหมิ่นแบบของอาจารย์ไทย ๆ ที่ใช้ความจำซึ่งผิดกับชาวต่างประเทศที่เขาใช้โน้ตช่วยจำ และงานนี้ประมาณอย่างซ้ำอีกสัก 5 ปีพอจะมีหวังเป็นผลสำเร็จ และต่อไปทางการของกระทรวงก็จะจัดให้นักเรียนศึกษาวิชา “โน้ตสากล” เข้าในหลักสูตรสามัญศึกษา สืบต่อไป ในโอกาสนี้ขอแสดงความขอบใจในนามของกรมศิลปากรและส่วนตัว ต่อคณะกรรมการทุกท่านที่มาร่วมประชุมครั้งนี้ ประธานหารือกำหนดคราวประชุมคราวต่อไป ที่ประชุมตกลงให้เป็นวันเสาร์ เวลา 09.00 น. ทุกๆ วันเสาร์ แต่วันที่ 5 กันยายน ศกนี้เป็นต้นไป ประธานเสนอขอให้พระเพลงไพเราะ หลวงศรีวาฑิต นายบุญธรรม ตราโมท นายฉะอ้อน เนตตะสุต เข้าร่วมประชุม เพื่อชี้แจงกิจการต่างๆ ที่ประชุมอนุมัติ จางวางทั่ว เสนอข้อสังเกตว่า เรื่องหน้าทับของเพลง “ราตรีประดับดาว” ใช้หน้าทับปรบไต่ก็มี หน้าทับสองไม้ก็มี จะใช้อย่างไหนแน่ กับ “เพลงบุหลัน” เนื้อร้องกับเครื่องที่รับไม่เท่ากันในตอน 3 ที่ประชุมรับทราบและจะได้พิจารณาในเมื่อถึงเวลาจะทำเพลงนี้ต่อไป พระเจนดุริยางค์ เสนอว่าได้จัดบันทึกเพลงเรื่อง “ทำขวัญ” เพิ่มจากแนวฆ้องวงใหญ่ซึ่ง “พระยาเสนาะดุริยางค์” ได้บอกไว้แต่ครั้งวังวรดิศ บัดนี้ได้จัดบันทึกแนวอื่น ๆ เสร็จแล้ว และจะได้ทำการทดลองให้ที่ประชุมฟัง โดยใช้เปียโนดำเนินทางฆ้องใหญ่ ประกอบตะโพน และฉิ่ง ประธานขอเชิญให้กรรมการไปฟังการทดลอง ณ ที่ห้องทำการทดลอง โดยจำนวนเพลงที่ได้ตรวจสอบและทดลองแล้ว คือ 1.เพลงนางนาค 2.เพลงมหาฤกษ์ 3.เพลงมหากาล 4.เพลงสังข์เล็ก หรือสังข์น้อย การบรรเลงทดลองนี้ให้เดินทางฆ้องวงใหญ่ ได้มีการทักท้วงและแก้ไขมือฆ้องจากคู่ 8 มาเป็นคู่ 4 บ้าง เป็นบางแห่งบางตอน คณะกรรมการเห็นชอบแล้ว จึงลงมติให้ถือเป็นแบบต่อไป เลิกประชุมเวลา 11.50 น. พระยาภูมิเสวิน นายเล็ก จิตมั่นคง ผู้จัดรายงาน หมายเหตุ ถ้ามีความประสงค์จะเพิ่มเติมแก้ไขในข้อใด ๆ โปรดแจ้งให้

เลขานุการทราบภายในเดือน กันยายน 2479 ถ้ามีฉะนั้นจะถือว่ารายงานฉบับนี้ได้รับความเห็นชอบของกรรมการเป็นที่ถูกต้องแล้ว

ครั้งที่ 3/2479 วันเสาร์ ที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2479 ณ ที่โรงโขนหลวงมโหรีวัน เริ่มประชุมเวลา 09.10 น. มีผู้ประชุมคือ 1.พระเจนดุริยางค์ ทำการแทนประธาน 2.พระยาเสนาะดุริยางค์ กรรมการวิชาการดนตรีไทย 3.หลวงประดิษฐไพเราะ กรรมการวิชาการดนตรีไทย 4.หลวงบำรุงจิตเรณู กรรมการวิชาการดนตรีไทย 5.ขุนสมานเสียงประจักษ์ กรรมการวิชาการดนตรีไทย 6.จางวางทั่ว พาทยโกศล กรรมการวิชาการดนตรีไทย 7.นายพุ่ม ปาปุยะวาท กรรมการวิชาการดนตรีไทย 8.พระยาภูมิเสวิน เลขานุการฝ่ายวิชาดนตรีไทย 9.นายเล็ก จิตมั่นคง เลขานุการฝ่ายวิชาดนตรีสากล ผู้จัดเพลงเข้าร่วมการประชุมเพื่อชี้แจงกิจการ 1.พระเพลงไพเราะ 2.หลวงศรีวาจิต 3.นายเทียบ คงลายทอง โดยเลขานุการ (ฝ่ายไทย) เรียนให้ที่ประชุมทราบ ว่าวันนี้ท่านประธานกรรมการ (อธิบดีกรมศิลปากร) มาร่วมประชุมด้วยไม่ได้ เพราะต้องไปราชการต่างจังหวัด และท่านได้ให้ความเป็นห่วงสำหรับกิจการที่ต้องประชุมมาด้วยเป็นอย่างมาก ในคราวประชุมครั้งหน้าท่านจะพยายามมาร่วมการประชุมด้วยให้จงได้ ครั้งนี้ขอมอบให้พระเจนดุริยางค์ดำเนินงานแทนประธานด้วย ทำการแทนประธาน (พระเจนฯ) เปิดประชุมโดยฉันทะของท่านประธาน 1.ทำการแทนประธาน ขอให้ที่ประชุมรับรองรายงานการประชุมครั้งที่ 2/2479 หลวงประดิษฐไพเราะ ขอให้ตัดคำว่า “ยังไม่ถูก” นั้นออกเสีย แล้วเติมเป็นดังนี้ ถูกด้วยกันทั้งสองทางสุดแต่จะเลือกใช้ทางไหน กับคำว่ายังผิวดอยู่ ให้เป็นว่า ยังเคลื่อนไหวอยู่ควรจะเป็น “เสียงลา” แล้วคล้อยลงมา “เสียงซอล” นอกจากนี้ไม่มีการแก้ไข 2.ทำการแทนประธาน ถามที่ประชุมว่าเรื่องเพลง “มหาชัย” ซึ่งยังค้างมาแต่คราวประชุมครั้งก่อนนั้น ท่านทั้งหลายได้พิจารณากันดีแล้วหรือ หรือจะให้ผ่านวาระนี้ไปก่อน ขุนสมาน ฯ กับนายพุ่ม ฯ เสนอว่าควรลงมติกันเสียในครั้งนี้ เพื่อจักได้ดำเนินงานอื่นๆ ต่อไป ที่ประชุมเห็นชอบด้วยผู้เสนอ เลขานุการ (ฝ่ายไทย) นำคำชี้แจงของนายบุญธรรม ตรีโหมท (ผู้บอกเพลง) เสนอต่อที่ประชุม เลขานุการ (ฝ่ายสากล) อ่านให้ที่ประชุมฟัง

คำชี้แจงเรื่องเพลงมหาชัย การพิจารณาเพลงมหาชัยในเรื่อง “ทำขวัญ” ได้ค้างมาจากการประชุมครั้งที่ 2/2479 และได้พิจารณากันในคราวประชุมครั้งนี้ปัญหามีว่า “ทางเพลงที่บันทึกไว้เป็นโน้ตแล้ว” ลงจังหวะจบท่อนด้วยเสียง ซอล จะควรแก้หรือเปลี่ยนเป็นเสียง ลา หรือไม่ ขอชี้แจงว่าทางที่ลงด้วยเสียง ซอล นั้นถูกต้องแล้ว หากควรเปลี่ยนแปลงไม่ ดังจะได้ยกเหตุผลมากล่าวไว้ดังต่อไปนี้ 1.เพลงมหาชัย 3 ชั้น ที่ทำเป็นโหมโรงเสภา นั้น ได้คิดจากเพลงมหาชัยนี้ ก็จบท่อนลงจังหวะด้วยเสียง ซอล เพลงนี้จะเก่าเพียงไรไม่ทราบ แต่ข้าพเจ้าได้เล่าเรียนมาจากเจ้าคุณประสานดุริยศัพท์ ซึ่งเป็นครูของข้าพเจ้าเป็นผู้ต่อให้ ท่านจะเป็นผู้คิดประดิษฐ์หรือจะเป็นครูแต่ครั้งโบราณนั้น ข้าพเจ้าไม่ใคร่จะยืนยัน แต่ใคร่จะขอชี้แจงว่า “ท่านผู้คิดประดิษฐ์ได้เข็นนี้ยอมเป็นผู้ที่ทรงคุณวุฒิและสามารถในดุริยางค์ศาสตร์จริงๆ เมื่อทางที่มาอยู่ฉะนั้นแล้วก็เป็นแนวทางชี้ให้เห็นได้ว่า ท่านต้องได้ตรวจโดยถี่ถ้วนแล้วว่า ไม่ขัดเงินและถูกต้องและก็ใช้บรรเลงกันโดยทั่ว ๆ ไป จน ณ บัดนี้ ยิ่งกว่านั้นยังได้เคยส่งวิทยุกระจายเสียงในนามของหมวดดุริยางค์ไทยแห่งกรมศิลปากรแล้วหลายครั้งหลายหนทั้ง 2 ชั้น และ 3 ชั้น ก็ไม่มีผู้ใด

ทักท้วง เฉพาะอย่างยิ่งแม้แต่ทางปี่ใน ในเรื่องทำขวัญนี้ ที่ได้จดบันทึกแต่ครั้งวังวรดิศ ซึ่งคุณหลวงประดิษฐไพเราะ ผู้ควบคุมหมวดดุริยางค์ไทย เป็นผู้บอกไว้ คุณพระเจนดุริยางค์ เป็นผู้จดบันทึก ก็ได้บอกและจดไว้ในแนวปี่ใน แต่เพลงนางนาคถึงเพลงพัดชา ในจำนวนนี้ได้มีเพลงมหาชัยอยู่ด้วย และได้บอกไว้ในทำนองลงจังหวะจบท่อนด้วยเสียง ซอล (ที่ถกเถียงกันอยู่) เหมือนกัน 2. เพลงมหาชัยทางสากล ซึ่งทางราชการได้ใช้บรรเลงในเวลากระทำการเคารพธงจากเพลงสรรเสริญพระบารมีลงมา เพลงนี้ทางราชการได้ประกาศใช้มานานแล้ว จนปรากฏอยู่ในสมุดเพลงสรรเสริญทั่วโลกแล้ว เพลง ๆ นี้ก็ได้คิดมาจากเพลงมหาชัยนี้เอง และก็ลงด้วยเสียง ซอล เช่นเดียวกัน สำหรับผู้ที่แต่งนี้คนโดยมากก็เข้าใจว่า สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงนิพนธ์ ถ้าเป็นเช่นนั้นจริงคุณก็มีหลักฐานมั่นคงขึ้นอีกมาก เพราะการประดิษฐ์เพลงต่าง ๆ นั้น สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครฯ มักทรงปรึกษาท่านครูผู้เฒ่าที่พระองค์ท่านทรงคุ้นเคยอยู่เสมอ ๆ อาทิ พระประดิษฐไพเราะ (ตาต) หลวงเสนาะดุริยางค์ (ทองดี) และหลวงสำเภาดนตรี ฯลฯ ข้าพเจ้าเข้าใจเป็นอย่างมากว่าอย่างไรก็ดี ท่านครูเหล่านี้ท่านคงไม่ปล่อยให้เพลงของชาติ ผิดและผ่านไปได้เช่นนี้เป็นแน่ 3. เพลงมหาชัยสำหรับลูกเสือร้อง ท่านผู้ที่เคยผ่านการเป็นลูกเสือสมัยต้นๆ มาแล้วคงยังจำได้ ซึ่งมีบทร้องอยู่ดังนี้

“ตรุณเราเหล่าทะนงข้าองอาจ ได้สืบชาติชนกไทยใจกล้าหาญ
รักษาสัตย์สงวนศักดิ์รักภูบาล มงกุฎเกล้า ฯ เจ้าปราบพระปลุกใจ”

เป็นต้น เพลงนี้สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงนิพนธ์ และได้ใช้ร้องกันทั่วพระราชอาณาจักร ก็ลงด้วยเสียง ซอล เหมือนกัน ทั้งนี้จะแลเห็นได้ว่าเพลงมหาชัยนี้ ท่านโบราณจารย์หลายท่านได้เห็นพ้องต้องกันมาแล้วว่า ที่ลงจังหวะจบท่อนด้วยเสียง ซอล ดังได้จดบันทึกไว้แล้วนั้น ถูกต้องดีทั้งนักดนตรีเป็นส่วนมากเมื่อบรรเลงเพลงมหาชัยก็ลงด้วยเสียง ซอล ทั้งนี้ สิ่งที่ดีและถูกต้องย่อมมีผู้นิยมใช้จึงได้แพร่หลาย ไม่ศุญย์ อันเป็นกฎธรรมดา ฉะนั้นเพลงมหาชัยที่ลงด้วยเสียง ซอล นี้ ถ้าจะเปรียบกับอักษรศาสตร์ก็เป็นศัพท์ที่ฝังตัวเป็นไทยมาช้านาน บางท่านอาจอ้างว่า เพลงติดต่อกันในเรื่องทำขวัญนี้ เช่น “เพลงดอกไม้ไทร” ยังลงด้วยเสียง ลา เพลงมหาชัยก็ควรลงด้วยเสียง ลา ด้วยกัน จึงจะเป็นชุดกัน ขอชี้แจงว่าเพลงในเรื่องทำขวัญนี้ลงเสียงต่างกัน มิได้ลงด้วยเสียง ลา หมดทุกเพลง ผู้คิดได้เลือกแต่สำเนียงที่ใกล้เคียงกัน เข้ากันได้ไม่ขัดเขินเท่านั้นมาเรียงไว้ ถ้าจะพูดอีกทีว่า เพลงดอกไม้ไทรเสียอีกมาที่หลัง เพลงมหาชัย อนึ่งการเลือกเพลงในเรื่องทำขวัญนี้ ชั้นแรกก็ต้องเลือกหาเพลงที่มีชื่อเป็นสิริมงคลก่อน แล้วจึงหาเพลงอื่น ๆ เข้ามาสลับติดต่อกันให้สนิท ฉะนั้นเพลงมหาชัยจะต้องถูกเลือกก่อนเพลงดอกไม้ไทร หรือจะว่าเพลงเขาลงด้วยเสียง ลา เวลาเอมาร้องจึงดัดแปลงเป็นเสียง ซอล เพื่อมิให้ขัดเขิน ข้อนี้ฟังไม่ขึ้น เช่น เพลงมหาชัย 3 ชั้นที่ใช้โหมโรง ไม่ได้ใช้ร้องก็ลงด้วยเสียง ซอล เหตุไรจึงไม่ลงด้วยเสียง ลา เล่ากับเพลงมหาชัยทางสากลก็มีได้ใช้ร้องเหมือนกัน ก็ลงด้วยเสียง ซอล อีกประการหนึ่งถ้าจะว่าเสียง ลา เวลาร้องฟังขัดเขินต้องแก้เป็นเสียง ซอล ทำไมเล่า เพลงดอกไม้ไทร พัดชา ฯลฯ จึงร้องลงเสียง ลา ได้โดยมิต้องแก้เป็นเสียง ซอล ข้าพเจ้าเห็นว่าเพลงมหาชัยที่ลงด้วยเสียง ซอล นั้นถูกต้องดีแล้ว ไม่ต้องแก้ทั้ง 2 ท่อน ถ้าจะกล่าวถึงหลักวิชา หลักวิชาของไทยเรายังไม่มีผู้วางหลักไว้แน่นอนอย่างไร หากขอยืมหลัก

วิชาสาขามหาวิทยานิพนธ์ในเรื่องนี้แล้วก็จะเห็นได้ว่า เพลงมหาชัยที่ลงด้วยเสียง ซอล ที่ได้บันทึกไว้แล้วนี้ อยู่ในบันไดเสียง ซอล (Key G) การจับท่อนด้วยเสียง ซอล ซึ่งเป็นขั้นบันไดเสียงตัวที่หนึ่ง (Tonic) ถูกต้องไวยากรณ์ดีกว่าจับด้วยเสียง ลา ซึ่งเป็นขั้นบันไดเสียงตัวที่สอง (Super Tonic) ยิ่งนักส่วนเพลงอื่น ๆ ไม่มีปัญหาถกเถียงกันก็สมควรเอามาคำนึงถึง อีกประการหนึ่งเพลงที่บันทึกเป็นต้นฉบับนี้ เจ้าคุณเสนาะ คุริยางค์ ก็เป็นผู้บอกไว้แต่ครั้งวังวรดิศ ถ้าข้าพเจ้าคาดไม่ผิดก็เข้าใจว่า เจ้าคุณเสนาะ ฯ ท่านคงต่อมาจาก ครูช้อย ผู้เป็นบิดาของท่าน และเมื่อกล่าวถึงท่านผู้นี้แล้วข้าพเจ้าใคร่ขอเรียนว่า ท่านกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหลายในที่นี้คงรู้จักครูช้อยเป็นส่วนมาก หรืออย่างน้อยก็ย่อมได้ยินชื่อเสียงของท่านดีแล้วว่าเป็นผู้มีชื่อเสียง ฝีมือ ความรู้ ความสามารถ ในทางดนตรีอยู่มากทีเดียว และยิ่งกว่านั้นครูช้อย คงได้ต่อเพลงมาจาก ท่านครูทั้ง ผู้เรียนนามในทางด้านดุริยดนตรีในสมัยรัชกาลที่ 3 อันเป็นบิดาของครูช้อยอีกต่อหนึ่งก็ได้ และเมื่อปรากฏเห็นฉันทนี้แล้ว โฉนดการที่บิดาจะให้วิชาแก่ บุตร หลาน ท่านจะให้ของที่ชั่วที่ผิดไว้ ท่านย่อมจะต้องเลือกเฟ้นแต่ของที่ดี ที่ถูก ให้ไว้แก่บุตรหลานของท่านเพื่อเป็นเครื่องประดับชื่อเสียงเกียรติคุณในวงศ์ตระกูลของท่านสืบ ๆ ไปเป็นแน่ แต่ข้อนี้ข้าพเจ้าเชื่อว่าท่านคงคิดเช่นเดียวกับข้าพเจ้าเหมือนกัน ท่านจึงไม่กล่าวเพราะการกล่าวอ้างแต่ชื่อบุคคลที่ไม่มีตัวตนเช่นนี้ ดูไม่ผิดอะไรกับ เทพ นิยายเลย เพราะพิสูจน์หลักฐานไม่ได้ เท้าที่ข้าพเจ้าได้ชี้แจงมานี้ ถ้าท่านจะเชื่อข้าพเจ้าแล้วก็ขอท่านได้โปรดเชื่อโดยใคร่ครวญเหตุและผลที่ข้าพเจ้าได้ชี้แจงมาแล้วโดยถี่ถ้วนเถิด ขออย่าได้เชื่อตัวข้าพเจ้าเลย เพราะงานนี้เป็นงานของชาติซึ่งควรเกรงใจชาติ มากกว่าเกรงใจบุคคล ลงนาม บุญธรรม ตราโมท ผู้ชี้แจง วันที่ 12 กันยายน 2479 บางขุนพรหม พระนคร ฯ

จางวางทั่ว ฯ เสนอว่าเรื่องนี้เรียนได้ยาก ถ้าติดตามเรื่องก็ต้องเยื้อง (คล้อย) ดังคุณหลวงประดิษฐ์ ฯ ว่านั้น ต่างคนก็เรียนมาย่อมมีแตกต่างกันบ้าง แม้แต่ศิษย์ครูเดียวกันก็ยิ่งแตกต่างกันไปก็มี ทำการแทนประธานว่าจะลงมติทางไหนกันแน่ ขอให้ท่านทั้งหลายลงมติกันเสียเถอะ ที่ประชุมปรึกษากันแล้ว ลงมติตามตัวอย่างที่ 1 (มีปรากฏในรายงานฉบับที่ 1/2479) หลวงประดิษฐ์ ฯ กับจางวางทั่ว ฯ ขอให้บันทึกเป็นข้อสังเกตไว้ในตอนท้ายเรื่องด้วยเพราะในทางที่ 2 ก็ได้สอนสาธุศิษย์ไปแล้วก็มีมากอยู่ ที่ประชุม อนุมัติให้ถือ ทางที่ 1 เป็นต้นฉบับสืบไป และให้ทำข้อสังเกตไว้ในตอนท้ายด้วย 3. ก. ทำการแทนประธาน เสนอนายเทียบ คงลายทอง ผู้บอกแนวปีให้เข้าร่วมการประชุมเพื่อชี้แจงกิจการต่าง ๆ ที่ประชุมอนุมัติตาม ข. จางวางทั่ว ฯ เสนอว่าควรให้มีเพลง “ดอกไม้ร่วง” แทรกลงไว้ในเรื่องทำขวัญนี้ไว้ด้วย ถ้าไม่เป็นที่ขัดข้องก็ยินดีให้เป็นต้นฉบับของทางการสืบไป ทำการแทนประธาน ถามว่าถ้าแทรกเพลงเข้าไว้เช่นนี้ไม่เป็นการผิดไปหรือ พระเพลงไพเราะ (ผู้บอกเพลง) ชี้แจงว่าไม่ผิด จะแทรกลงก็ได้ แต่ต้องเรียงลำดับให้เหมาะสมจึงจะดี ที่ประชุมลงมติรับเพลง “ดอกไม้ร่วง” แทรกไว้ในเพลงเรื่องทำขวัญต่อท้ายเพลงดอกไม้ไพร แล้วจึงต่อด้วยเพลงพัดชา ทำการแทนประธาน ขอแสดงความขอบคุณในความเจตนาอันดีงามของจางวางทั่ว พาทยโกศล แทนในนามแห่งคณะกรรมการไว้ชั้น 1 ก่อน นายพุ่ม ฯ เสนอว่าควร มีเพลง “ดื่บควันเทียน” เข้าอยู่ในเรื่องทำขวัญนี้ด้วยเหมือนกัน จักได้ใช้ตอนดื่บเทียนที่แวนเทียนนั้น และยินดีจะบอกให้จดบันทึกเป็นต้นฉบับสืบไปด้วย

ที่ประชุม ลงมติรับเพลงชื่อ ดับควันเทียนไว้และให้ต่อไว้ตอนท้าย ทำการแทนประธานกล่าวขอบคุณในความเอื้อเฟื้อของนายพุ่ม ปาปุยะวาท ในนามแห่งคณะกรรมการนี้และในเมื่อทางการได้นำออกโฆษณาเมื่อใด จักได้เรียนให้ทางการของกรมศิลปากรประกาศนามของท่านทั้งสองเพื่อเป็นเกียรติยศอีกชั้นหนึ่ง 4.ทำการแทนประธาน เชิญคณะกรรมการฟังการทดลองแนวอื่น ๆ นอกจากที่ได้ทำการทดลองแนวฆ้องวงใหญ่ แนวระนาดเอก แนวทุ้มไม้ ไว้แล้ว คือ 1.เพลงนางนาค 2.เพลงมหาฤกษ์ 3.เพลงมหากาล 4.เพลงสังข์เล็ก โดยแนวฆ้องเล็ก แนวทุ้มเหล็ก ตะโพน กับฉิ่ง ทำการแทนประธานถามว่าเท่าที่ทดลองแล้วนี้เป็นอย่างไร นายพุ่ม ฯ เสนอขอให้แก้มิ่งว่า ควรตีเป็นจังหวะ 2 ชั้น ที่ตีให้ฟังนี้เป็น 3 ชั้น จางวางทั่ว ฯ ว่าถ้าตีเป็น 2 ชั้น แล้วจะทำให้เครื่องมืออื่นขัด ควรให้แต่ในเมื่อเป็นเพลงเถา หลวงประดิษฐ์ ฯ ขอให้คำนึงถึงหน้าทับ ถ้าอยู่ในเรื่องควรตีอย่างที่ดีอยู่ดี ถ้าตีทางเสภาหรือรับร้อง และเพลงเถาต้องตีหน้าทับปรบไถ่มีซ้ำเร็วดังนี้ นายพุ่ม ฯ ได้เสนอนั้น นายพุ่ม ฯ ถามว่าเพลงนี้เป็นเพลงกี่ชั้น พระเพลง ฯ ชี้แจงว่า ฉิ่งจะต้องตีให้เหมาะกับเพลงที่กำลังบรรเลงอยู่เป็นเรื่องเรื่องไปหลวงประดิษฐ์ ฯ เสนอให้บันทึก แนวใหม่ กับฉาบใหญ่ ไว้ให้ครบถ้วนด้วย ที่ประชุม ลงมติให้ถือเป็นต้นฉบับสืบไป ตามที่ได้ร่างเสนอมานี้ได้ ทำการแทนประธานขอให้กรรมการฟัง “แนวฆ้องใหญ่” โดยใช้เปียโนแทน 5.เพลงมหาชัย เฉพาะแนวฆ้องใหญ่ ที่ประชุม ลงมติให้ถือเป็นต้นฉบับสืบไป 6.เพลงดอกไม้ไทร เฉพาะแนวฆ้องใหญ่ จางวางทั่วขอให้ทดลองท่อนสองใหม่ เสนอว่าฟังดูออกจะเป็น 7 จังหวะไป ขอให้เจ้าคุณ (พระยาเสนาะ ฯ) นึกคิดดูให้ดีเพราะเป็นผู้บอกไว้ 7.เพลงดอกไม้ไทร เฉพาะแนวฆ้องใหญ่ ตามที่ร่างไว้เดิมแก่จาก 6 เป็น 4 จังหวะ หลวงประดิษฐ์ ฯ เสนอขอให้แก้เพราะฟังแล้ว เสียงมันไม่ใคร่นำฟังอยู่ ขุนสมานเสียงประจักษ์ เสนอเพลงดอกไม้ไทร ทางที่ได้แก้ไขสำรองไว้ให้ที่ประชุมฟังทั้งสองท่อน ที่ประชุม ลงมติถือเป็นต้นฉบับสืบไป 8.เพลงดอกไม้ร่วง เฉพาะแนวฆ้องใหญ่ ซึ่งจางวางทั่ว ฯ เสนอให้ไว้ ที่ประชุม ลงมติถือเป็นต้นฉบับสืบไป 9.เพลงพดชา เฉพาะแนวฆ้องใหญ่ ที่ประชุม ลงมติถือเป็นต้นฉบับสืบไป นายพุ่ม ฯ เสนอว่าจะลองตีฆ้องใหญ่เพลงดับควันเทียนให้ที่ประชุมฟัง แล้วจะได้บอกให้จดบันทึก ที่ประชุม ฟังแล้วชมว่าดี ขอให้บอกเจ้าหน้าที่จดบันทึกไว้ จะได้รับรองกันในคราวประชุมครั้งหน้านี้ เลิกประชุมเวลา 11.50 น. พระยาภูมิเสวิน นายเล็ก จิตมั่นคง ผู้จัดรายงาน

ครั้งที่ 4/2479 เสนอแก้มือฆ้องเพลงดอกไม้ไทร ท่อน 2 ในเพลงเรื่องทำขวัญใหม่ ให้มีลักษณะเป็นเพลงเรื่องมากขึ้น

ครั้งที่ 6/2479 เสนอตั้งชื่อเพลง ดันกราวรำ ให้เข้ากับทำนองเพลง (ไม่ทราบชื่อ) ที่หลวงบำรุงจิตรเจริญบอกให้ที่ประชุมทราบ

งานบันทึกและตรวจสอบโน้ตเพลงไทย เท่ากับงานสังคายนาพระคัมภีร์แห่งดุริยางค์ไทย นับว่าท่านผู้มีส่วนร่วมในงานนี้ได้ชื่อว่าเป็นผู้ร่วมกันสร้างบุญกุศลอันยิ่งใหญ่ เพราะเท่ากับได้ร่วมกันจารึกวัฒนธรรมทางดนตรีของชาติไว้ให้ยืนยงคงอยู่สืบไป

กรรมการคณะนี้นอกจากมีหน้าที่ฟังเพลงที่ได้จัดบันทึกไว้และตรวจสอบพิจารณา แก่ไขเพลงนั้น ๆ ให้ถูกต้องเหมาะสมตามลักษณะและวิชาการดนตรีไทยดังกล่าวแล้ว ยังมีหน้าที่ค้นคว้าเพลงเก่า ๆ และหลักฐานอื่น ๆ มาให้เจ้าหน้าที่บันทึกไว้อีกด้วย

รายชื่อผู้บอกทางเพลง ผู้บันทึกโน้ตเพลง พนักงานคัดลอก และคณะกรรมการตรวจสอบแก้ไขบทเพลง

1. นักดนตรีผู้บอกทางเพลง

1.1 ปี่ใน นายปี่บ คงลายทอง พระประณีตวรศัพท์ (เขียน จักรวาทีน) หมื่นตันตริการ เจนจิต (สาย ศศิพลิน) หลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) หมื่นประคมเพลงประสาน

1.2 ระนาดเอก พระเพลงไพเราะ (โสม สุวาทิต) พระประณีตวรศัพท์ (เขียน จักรวาทีน) หลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) นายบุญธรรม (มนตรี) ตราโมท นายชั้น ดุริยประณีต นายเฉลิม บัวทั้ง ขุนสมานเสียงประจักษ์

1.3 ซ้องวงใหญ่ หลวงศรีวาทิต (อ่อน โกลลาทิน) พระประณีตวรศัพท์ (เขียน จักรวาทีน) หลวงสร้อยสำเนียงสนธิ์ (เพิ่ม วัฒนวาทีน) หลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จางวางทั่ว พาทยโกศล หลวงบำรุงจิตเจริญ (ธูป สาตนวิสัย) ขุนสมานเสียงประจักษ์ (เถา สีนธนาคร) หลวงศรีวาทิต นายพุ่ม ปาปยุวาทย์ นายสอน วงษ์อ่อง นายสมาน (ไม่ทราบนามสกุล) นายชั้น ดุริยประณีต นายทองต่อ กลีบขึ้น

1.4 ซ้องวงเล็ก หลวงสร้อยสำเนียงสนธิ์ (เพิ่ม วัฒนวาทีน) พระเพลงไพเราะ (โสม สุวาทิต) หลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) นายบุญธรรม (มนตรี) ตราโมท

1.5 ระนาดทุ้มไม้ นายบุญธรรม (มนตรี) ตราโมท นายสังัด ยมะคุปต์ หลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ขุนสมานเสียงประจักษ์ (เถา สีนธนาคร) นายเฉลิม บัวทั้ง พระเพลงไพเราะ (โสม สุวาทิต) นายสอน วงษ์อ่อง หลวงสร้อยสำเนียงสนธิ์ (เพิ่ม วัฒนวาทีน) นายชั้น ดุริยประณีต พระประณีตวรศัพท์ (เขียน จักรวาทีน)

1.6 ระนาดทุ้มเหล็ก นายบุญธรรม (มนตรี) ตราโมท พระเพลงไพเราะ (โสม สุวาทิต) หลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) นายสอน วงษ์อ่อง นายเฉลิม บัวทั้ง

1.7 ตะโพน พระพาทยบรรเลงมัย ขุนสำเนียงชั้นเชิง (มล โกลรัตน์)

2. รายนามผู้บันทึกโน้ตเพลง

2.1 โน้ตปี นายพิสมัย แซ่มบาง นายบุญเอื้อ สุนทรสนาน ขุนสนธิบรรเลงการ (จง จิตตเสวี) นายสวัสดิ์ บัวพรรณงาม

2.2 โน้ตระนาดเอก นายพิสมัย แซ่มบาง นายบุญเอื้อ สุนทรสนาน ขุนสนธิบรรเลงการ (จง จิตตเสวี) นายสำเภา ขำเปลี่ยน

2.3 โน้ตซ้องวงใหญ่ นายพิสมัย แซ่มบาง ขุนสนธิบรรเลงกิจ (ญวน โตกาญจน) ขุนสนธิบรรเลงการ (จง จิตตเสวี) นายสมจิตต์ เดชทรัพย์ นายบุญเอื้อ สุนทรสนาน นายศรีโพธิ์

ทศนุต ขุนสมานเสียงประจักษ์ (เถา ลินธนาคร) นายศิริ ยงยุทธ นายทองต่อ กลีบขึ้น นายวีณา ประวีณ นายกมล แพทยกุล นายสวัสดิ์ (ไม่ทราบนามสกุล) นายกมล (ไม่ทราบนามสกุล)

2.4 โน้ตฆ้องวงเล็ก นายพิสมัย แซ่มบาง

2.5 โน้ตระนาดทุ้มไม้ นายฉวีวัฒน์ (ไม่ทราบนามสกุล) นายบุญเอื้อ สุนทรสนาน นายศิริ ยงยุทธ นายพิสมัย แซ่มบาง

2.6 โน้ตระนาดทุ้มเหล็ก นายศรี (ไม่ทราบนามสกุล)

2.7 โน้ตตะโพน ขุนสำเนียงชั้นเชิง (มล โกมลรัตน)

3.เจ้าหน้าที่ตรวจสอบและคัดลอกโน้ตเพลง

นายพิสมัย แซ่มบาง นายสมพงศ์ (ไม่ทราบนามสกุล) นายบุญยงค์ (ไม่ทราบนามสกุล) นายกมล แพทยคุณ นายประเสริฐ วิเศษศิริ นายสำเภา ขำเปลี่ยน นายสมจิต ดุลังคะพันธ์ นายศรี โปธิ์ ทศนุต นายวิรัช เชียงทอง นายแวว ดำหริสิงห์

4.กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ บรรจุเพลง ตรวจสอบและแก้ไขเพลง

(ช่วงแรก ระหว่าง พ.ศ. 2473 ถึง 2475)

หม่อมเจ้าหญิงพัฒนายุ ดิสกุล ประธาน

พระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) กรรมการ

พระเพลงไพเราะ (โสม สุวาทิต) กรรมการ

หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรรมการ

จางวางทั่ว พาทยโกศล กรรมการ

หลวงบำรุงจิตเจริญ (อุป สาทนวิสัย) กรรมการ

หมื่นประคมเพลงประสาน (ใจ นิตยผลิน) กรรมการ

(ช่วงหลัง ระหว่าง พ.ศ. 2479 ถึง 2485)

อธิบดีกรมศิลปากร ประธาน

พระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) กรรมการฝ่ายดนตรีไทย

หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรรมการฝ่ายดนตรีไทย

หลวงบำรุงจิตเจริญ (อุป สาทนวิสัย) กรรมการฝ่ายดนตรีไทย

ขุนสมานเสียงประจักษ์ กรรมการฝ่ายดนตรีไทย

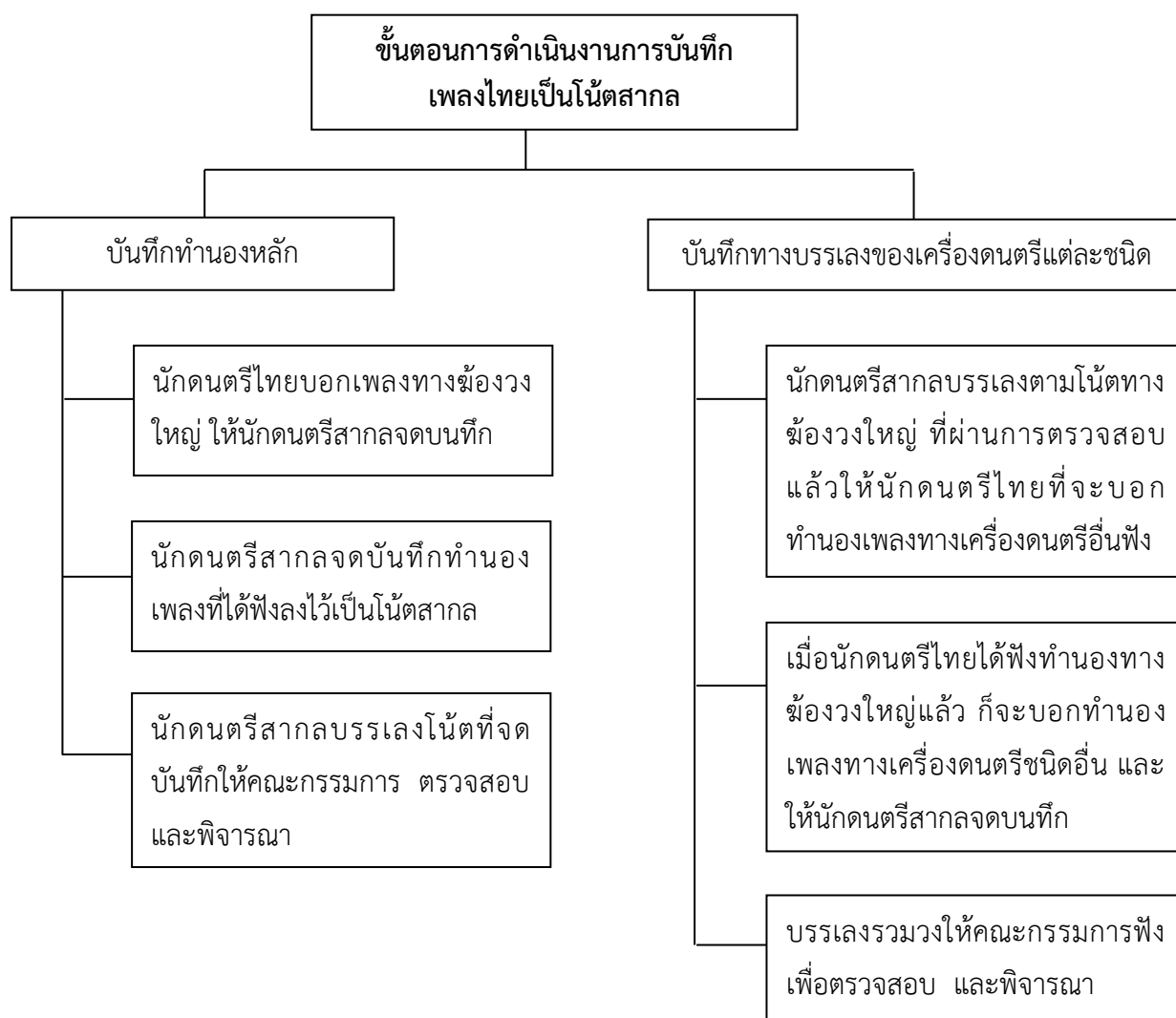
จางวางทั่ว พาทยโกศล กรรมการฝ่ายดนตรีไทย

นายพุ่ม ปาปุยะวาท กรรมการฝ่ายดนตรีไทย

พระเจนดุริยางค์ กรรมการฝ่ายดนตรีสากล

พระยาภูมิเสวิน กรรมการฝ่ายดนตรีไทย

นายเล็ก จิตมั่นคง กรรมการฝ่ายดนตรีสากล (ปัญญา รุ่งเรือง.2548 : 7-9)

2. วิเคราะห์ทางห้องวงใหญ่ของเพลงเรื่องทำขวัญ

การวิเคราะห์ทางห้องวงใหญ่ของเพลงเรื่องทำขวัญ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ทางห้องวงใหญ่ทุกเพลงในเพลงเรื่องทำขวัญ ตามหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 คีตลักษณ์ (Form)

2.2 บันไดเสียง วรรคเพลง และลูกตก

2.3 การเปลี่ยนบันไดเสียง

2.4 รูปแบบจังหวะ

2.5 รูปแบบทำนอง

2.6 แบบแผนการบรรเลงเพลงเรื่องทำขวัญ

2.7 การเชื่อมต่อของบทเพลง (หัวข้อนี้จะวิเคราะห์เฉพาะเพลงที่ 1 – 15 เนื่องจากเป็น การวิเคราะห์การเชื่อมต่อของบทเพลง)

1. เพลงนางนาค

2.1 คีตลักษณ์ (Form)

เพลงนางนาคเป็นเพลงลำดับที่ 1 ของเพลงเรื่องทำขวัญ เพลงนางนาคเป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ในแต่ละท่อนมีวรรคเพลง 8 วรรค มีจังหวะหน้าทับจำนวน 4 จังหวะหน้าทับ และมีส่วนหัวและท้ายของท่อน 1 และ 2 มีทำนองเหมือนกัน เพลงนางนาคที่บรรเลงในเรื่องทำขวัญ จะขึ้นต้นเพลงรอบแรกในห้องเพลงที่ 7 ของบรรทัดที่ 1 ส่วนในเที่ยวกลับบรรเลงบรรทัดที่ 1 แบบปกติ ดังนี้

เพลงนางนาค แบบขึ้นต้นเพลง

						--- ร	-- รมฟ
- ล - ท	- ล - ฟ	- ม ม ม	- ฟ - ล	- ม ร ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
--- ท	- ท - ท	- ช ช ช	- ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ฟ
-- รมฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม

เพลงนางนาค แบบปกติ

--- ล	- ล - ล	- ร - ท	- ล - ฟ	ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	-- รมฟ
- ล - ท	- ล - ฟ	- ม ม ม	- ฟ - ล	- ม ร ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
--- ท	- ท - ท	- ช ช ช	- ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ฟ
-- รมฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม

การขึ้นเพลงนางนาค ในเพลงเรื่องทำขวัญ เป็นการขึ้นเพลงก่อนจะจบจังหวะหน้าทับ คือขึ้นในห้องเพลงที่ 7 ของบรรทัดที่ 1 การขึ้นแบบนี้ถือเป็นเอกลักษณ์ของเพลงนาค ที่ใช้ในเพลงเรื่องทำขวัญ

ท่อน 1

A	a	---ล	-ล-ล	-ร-ท	-ล-ฟ	ลทลฟ	ลฟมร	-ล-ร	--รมฟ
	o	-ล-ท	-ล-ฟ	-มมม	-ฟ-ล	-มรท	-ล-ช	ชช-ล	ลล-ท
		---ท	-ท-ท	-ชชช	-ล-ท	-ร-ม	-ร-ท	ทท-ล	ลล-ฟ
	b	--รมฟ	-ล-ท	-ล-ฟ	ฟฟ-ม	-ฟลม	ฟมรท	-ล-ท	มร-ม

ท่อน 2

B	a	---ล	-ล-ล	-ร-ท	-ล-ฟ	ลทลฟ	ลฟมร	-ล-ร	--รมฟ
	x	---ฟ	-ฟ-ฟ	-ล-ท	-ดรม	--รมฟ	-ล-ม	-ร--	ฟมร-ท
		-รรร	-ม-ล	-ฟ--	ชลท-ร	-ดทล	-ท-ร	-ล-ร	-รมฟ
	b	--รมฟ	-ล-ท	-ล-ฟ	ฟฟ-ม	-ฟลม	ฟมรท	-ล-ท	มร-ม

Form เพลงสามารถเขียนให้ละเอียดได้ดังนี้

$$A(a \circ b) \quad B(a \times b)$$

- A หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 1
- B หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 2
- a หมายถึงทำนองเพลงในส่วนหัวของท่อน 1 และท่อน 2 ที่มีทำนองเพลงเหมือนกัน
- b หมายถึงทำนองเพลงในส่วนหัวของท่อน 1 และท่อน 2 ที่มีทำนองเพลงเหมือนกัน
- o หมายถึงทำนองเพลงที่สอดแทรกระหว่างทำนอง a และ ทำนอง b ของท่อน 1
- x หมายถึงทำนองเพลงที่สอดแทรกระหว่างทำนอง a และ ทำนอง b ของท่อน 2

2.2 บันไดเสียง วรรคเพลง และลูกตก

บันไดเสียง วรรคเพลง และลูกตกของเพลงนางนาค มีดังนี้

เพลงนางนาค ท่อน 1

วรรคที่	ทำนองเพลง			
1	---ล	-ล-ล	-ร-ท	-ล-ฟ
2	ลทลฟ	ลฟมร	-ล-ร	--รมฟ
3	-ล-ท	-ล-ฟ	-มมม	-ฟ-ล
4	-มรท	-ล-ช	ชช-ล	ลล-ท
5	---ท	-ท-ท	-ชชช	-ล-ท
6	-ร-ม	-ร-ท	ทท-ล	ลล-ฟ
7	--รมฟ	-ล-ท	-ล-ฟ	ฟฟ-ม
8	-ฟลม	ฟมรท	-ล-ท	มร-ม

บันไดเสียง
ร
ร
ร
ช
ช
ร
ร
ร

ลูกตก
ร3
ร3
ร5
ช3
ช3
ร3
ร2
ร2

เพลงนางนาค ท่อน 2

วรรคที่	ทำนองเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
1	--- ล	- ล - ล	- ร - ท	- ล - ฟ	ร	ร3
2	ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- - รมฟ	ร	ร3
3	--- ฟ	- ฟ - ฟ	- ล - ท	- ด ร ม	ร	ร2
4	- - รมฟ	- ล - ม	- ร - -	ฟมร - ท	ร	ร6
5	- ร ร ร	- ม - ล	- ฟ - -	ชลท - ร	ร	ร1
6	- ด ท ล	- ท - ร	- ล - ร	- ร ม ฟ	ร	ร3
7	- - รมฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ร	ร2
8	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม	ร	ร2

เพลงนางนาค สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้ 2 บันไดเสียง คือบันไดเสียง เร และบันไดเสียง ซอล ลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง เร มีครบทุกเสียง คือ เสียงที่ 1 2 3 5 และ 6 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง เร มี ฟา ลา และ ที) ส่วนลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง ซอล มีเพียงเสียงเดียว คือเสียงที่ 3 (ได้แก่เสียง ที) และไม่มีวรรคเพลงใดที่มีลูกตกเสียงที่ 1 2 5 และ 6 (ได้แก่เสียง ซอล ลา เร และ มี) ของบันไดเสียง ซอล

การแยกแยะวรรคเพลงตามเสียงลูกตกแยกได้ดังนี้

บันไดเสียง เร

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงเร)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ร ร ร	- ม - ล	- ฟ - -	ชลท - ร	1

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงมี)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - รมฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	2
2	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม	2
3	--- ฟ	- ฟ - ฟ	- ล - ท	- ด ร ม	1

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงฟา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	--- ล	- ล - ล	- ร - ท	- ล - ฟ	2
2	ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- - รมฟ	2
3	- ด ท ล	- ท - ร	- ล - ร	- ร ม ฟ	1

ลูกตกเสียงที่ 5 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ล - ท	- ล - ฟ	- ม ม ม	- ฟ - ล	1

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงที)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - รมฟ	- ล - ม	- ร - -	ฟมร - ท	1

บันไดเสียง ซอล

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงที)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ม ร ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	1
2	- - - ท	- ท - ท	- ซ ซ ซ	- ล - ท	1

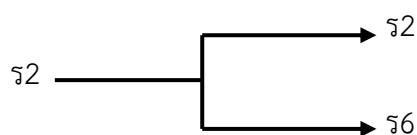
เพลงนางนาค สองชั้น มีการใช้ลูกตกที่หลากหลาย คือมีการใช้เสียงลูกตก ในบันไดเสียง เร ครบทั้ง 5 เสียง ลูกตกเสียงที่ 2 และ 3 มีการใช้เสียงละ 5 ครั้ง มีจำนวน 3 ทำนองโดยลูกตกทั้งสองเสียงนั้นจะใช้ทำนองที่ 1 และ 2 จำนวน 2 ครั้ง ทำนองที่ 3 จำนวน 1 ครั้ง ลูกตกเสียงที่ 1 5 และ 6 มีการใช้เพียงครั้งเดียว ส่วนการใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง ซอล มีเพียงเสียงเดียวคือ เสียงที่ 3 ใช้จำนวน 2 ครั้ง และไม่มีการซ้ำทำนอง

ตำแหน่งลูกตกเสียงต่าง ๆ ในเพลงนางนาค สองชั้น

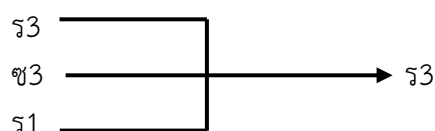
ท่อน 1			ท่อน 2		
1	ร3	ร3	1	ร3	ร3
2	ร5	ซ3	2	ร2	ร6
3	ซ3	ร3	3	ร1	ร3
4	ร2	ร2	4	ร2	ร2

เมื่อนำลูกตกของเพลงนางนาค สองชั้น มาเรียงตามตำแหน่งในบทเพลงแล้ว พบว่าในบรรทัดที่ 1 และบรรทัดที่ 4 ของทั้งสองท่อนมีการใช้ลูกตกเสียงเดียวกันแต่ลักษณะของทำนองแตกต่างกัน และในบรรทัดที่ 3 ของทั้งสองท่อนยังใช้ลูกตกเสียงเดียวกัน คือ ร3 แต่ใช้ทำนองเพลงต่างกัน

การเคลื่อนที่ของลูกตกในวรรคหน้าของเพลงนางนาค สองชั้น ใช้ลูกตก ร2 จำนวน 3 ครั้ง ซึ่งเป็นการใช้เสียงลูกตกในวรรคหน้ามากที่สุด และการเคลื่อนที่ของลูกตก เร2 มีการเคลื่อนที่ไปยังลูกตก ร2 และ ร6

ส่วนการใช้ลูกตกในวรรคหลังนั้น มีการใช้ลูกตกเสียง ร3 จำนวน 4 ครั้ง ซึ่งเป็นการใช้ลูกตกในวรรคหลังที่มากที่สุด และมีการเคลื่อนที่จากลูกตกในวรรคหน้าอย่างหลากหลาย

เพลงนางนาค สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้บันไดเสียง 2 บันไดเสียง คือบันไดเสียง เร และ บันไดเสียง ซอล การใช้ลูกตก และการเคลื่อนที่ของลูกตกจากวรรคหน้าไปยังวรรคหลังมีการใช้ได้อย่างหลากหลาย

2.3 การเปลี่ยนบันไดเสียง

เพลงนางนาค ท่อน 1

- - - ล	- ล - ล	- ร - ท	- ล - ฟ	ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- - รมฟ
- ล - ท	- ล - ฟ	- ม ม ม	- ฟ - ล	- ม ร ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
- - - ท	- ท - ท	- ซ ซ ซ	- ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ฟ
- - รมฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม

ทำนองเพลงในบรรทัดที่ 2 วรรคแรกอยู่ในบันไดเสียง เร วรรคหลังเปลี่ยนบันไดเสียงเป็นบันไดเสียง ซอล อย่างสมบูรณ์ในวรรคเดียว (เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียง ซอล ครบทั้ง 5 เสียง) และทำนองเพลงในบรรทัดที่ 3 วรรคแรกอยู่ในบันไดเสียง ซอล วรรคหลังเปลี่ยนบันไดเสียงเป็นบันไดเสียง เร อย่างสมบูรณ์ในวรรคเดียว (เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียง เร ครบทั้ง 5 เสียง)

เพลงนางนาค ท่อน 2

- - - ล	- ล - ล	- ร - ท	- ล - ฟ	ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- - รมฟ
- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- ล - ท	- ด ร ม	- - รมฟ	- ล - ม	- ร - -	ฟมร - ท
- ร ร ร	- ม - ล	- ฟ - -	ซลท - ท	- ด ท ล	- ท - ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
- - รมฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม

เพลงนางนาค ท่อน 2 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง เร และไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง

2.4 รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะเพลงนางนาค สองชั้น สามารถจำแนกรูปแบบได้ด้วยความยาวของทำนองเพลง 2 ห้องเพลง ซึ่งมีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ		จำนวนครั้ง
A	- - - X	- X - X	4
B	- X - X	- X - X	4
C	X X X X	X X X X	2
D	- X - X	- - $\widehat{xxx}$	2
E	- X X X	- X - X	5
F	X X - X	X X - X	2
G	- - $\widehat{xxx}$	- X - X	3
H	- X - X	X X - X	4
I	- X X X	X X X X	2
J	- X - X	- X X X	2
K	- X - -	$\widehat{xxx}$ - X	2

รูปแบบต่างๆ มีจำนวนการใช้ ดังนี้

- รูปแบบที่มีการใช้ 5 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ E
- รูปแบบที่มีการใช้ 4 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ A, B, H
- รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ G
- รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ C, D, F, I, J, K

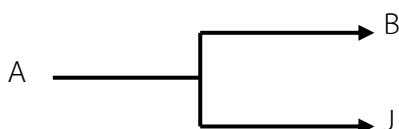
รูปแบบทั้ง 11 รูปแบบปรากฏในบทเพลงที่ตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้ (แต่ละรูปแบบแทนตำแหน่งของโน้ตเพลงที่มีความยาว 2 ห้องเพลง ใน 1 บรรทัดจึงมี 4 รูปแบบ)

เพลงนางนาค ท่อน 1			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
A	B	C	D
B	E	E	F
A	B	E	F
G	H	I	H

เพลงนางนาค ท่อน 2			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
A	B	C	D
A	J	G	K
E	K	E	J
G	H	I	H

จากตำแหน่งรูปแบบจังหวะชี้ให้เห็นการใช้มือซ้องหรือการผสมผสานมือซ้องในเพลงนางนาค สองชั้น ที่ทำให้เกิดทำนองเพลง ณ ลูกตกเสียงต่าง ๆ การผสมผสานมือซ้องในแต่ละวรรคเพลงมีอย่าง หลากหลาย แต่มีข้อจำกัด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1.รูปแบบจังหวะ A ใช้คู่กับรูปแบบ B และ J โดยรูปแบบจังหวะ A อยู่ที่ 2 ห้องแรกของวรรค เพลง และรูปแบบ A ที่ปรากฏอยู่ในเพลงนางนาค สองชั้น จะอยู่ที่สองห้องแรกในวรรคหน้าเท่านั้น

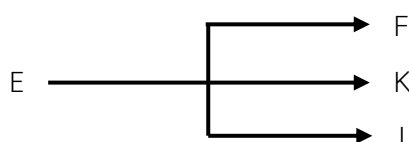
2.รูปแบบจังหวะ B ใช้คู่กับรูปแบบ E โดยรูปแบบจังหวะ B อยู่ที่ 2 ห้องแรกของวรรคเพลง และเป็นการปรากฏของรูปแบบ B ที่อยู่ในสองห้องแรกเพียงครั้งเดียว

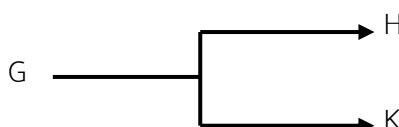
ส่วนรูปแบบ B ที่ปรากฏในสองห้องหลังของวรรคเพลง จะมีรูปแบบ A อยู่ในสองห้องแรกของ วรรคเพลงเท่านั้น

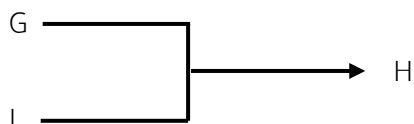
3.รูปแบบ E จะใช้คู่กับรูปแบบ F K และ J โดยรูปแบบ E จะอยู่ที่สองห้องแรกของวรรคเพลง

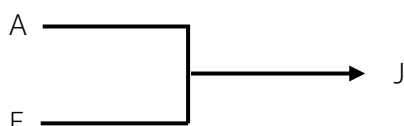
4.รูปแบบ G จะปรากฏเฉพาะสองห้องแรกของวรรคเพลงเท่านั้น โดยมีรูปแบบ H และ K อยู่ สองห้องหลังของวรรคเพลง

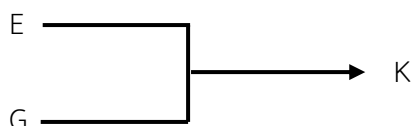
5.รูปแบบ H จะปรากฏเฉพาะสองห้องหลังของวรรคเพลงเท่านั้น โดยมีรูปแบบ G และ I อยู่สองห้องแรกของวรรคเพลง

6.รูปแบบ J จะปรากฏเฉพาะสองห้องหลังของวรรคเพลงเท่านั้น โดยมีรูปแบบ A และ E อยู่สองห้องแรกของวรรคเพลง

7.รูปแบบ K จะปรากฏเฉพาะสองห้องหลังของวรรคเพลงเท่านั้น โดยมีรูปแบบ E และ G อยู่สองห้องแรกของวรรคเพลง

2.5 รูปแบบทำนอง

รูปแบบจังหวะแต่ละรูปแบบสามารถแยกรูปแบบทำนองได้ตามจำนวนการปรากฏได้ดังนี้

1.รูปแบบที่มีการใช้มากที่สุด คือ 6 ครั้ง ได้แก่

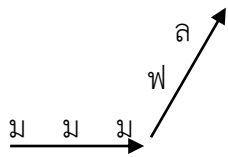
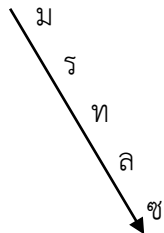
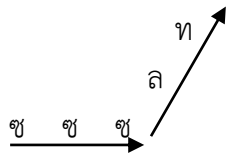
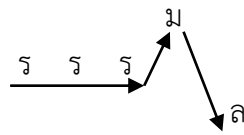
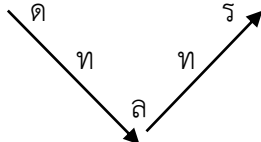
-รูปแบบ E

- X X X	- X - X

 มีปรากฏ 5 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 5 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ม ม ม	- ฟ - ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ม ร ท	- ล - ช	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ช ช ช	- ล - ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 4	- ร ร ร	- ม - ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 5	- ด ท ล	- ท - ร	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง มีการเคลื่อนที่ของทำนองอย่างหลากหลาย ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ม ม ม - ฟ - ล	
2	- ม ร ท - ล - ช	
3	- ช ช ช - ล - ท	
4	- ร ร ร - ม - ล	
5	- ด ท ล - ท - ร	

ทำนองเพลงทั้ง 5 ทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองอย่างหลากหลาย โดยมีทำนองที่ 1 และ 3 เคลื่อนที่เหมือนกัน คือ ทั้งสองทำนองมีการขึ้นที่เสียงแรกของทำนองเพลงและเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียงตามขั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 2 เคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ ตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

ส่วนทำนองที่ 4 มีการเคลื่อนที่คล้ายกับทำนองที่ 1 และ 3 แตกต่างกันที่เสียงสุดท้ายของทำนองเพลง เนื่องจากทำนองที่ 1 และ 3 เคลื่อนที่สูงขึ้น แต่ทำนองที่ 4 เคลื่อนที่ต่ำลง และทำนองที่ 5 มีการเคลื่อนที่ต่ำลง 3 โน้ต (ด ท ล) แล้วเคลื่อนที่สูงขึ้น 2 โน้ต (ท ร) โดยข้ามเสียงไป 1 เสียง

2.รูปแบบที่มีการใช้ 4 ครั้ง มี 3 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ A

--- X	- X - X

 มีปรากฏ 4 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 3 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	--- ล	- ล - ล	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	--- ท	- ท - ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	--- ฟ	- ฟ - ฟ	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นการเคลื่อนที่แบบย่นเสียง ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	--- ล - ล - ล	ล ล ล →
2	--- ท - ท - ท	ท ท ท →
3	--- ฟ - ฟ - ฟ	ฟ ฟ ฟ →

ทั้ง 3 ทำนองมีการเคลื่อนที่เหมือนกัน โดยมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงด้วยการย่นในเสียงใดเสียงหนึ่ง

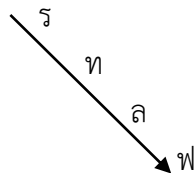
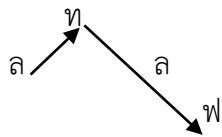
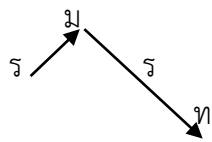
-รูปแบบ B

- X - X	- X - X

 มีปรากฏ 4 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 3 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ร - ท	- ล - ฟ	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ล - ท	- ล - ฟ	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ร - ม	- ร - ท	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่อย่างหลากหลาย ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - ร - ท l - ล - ฟ l	
2	l - ล - ท l - ล - ฟ l	
3	l - ร - ม l - ร - ท l	

ทำนองเพลงที่ 2 และ 3 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเหมือนกัน โดยเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง แล้วเคลื่อนต่ำลงมาที่เสียงเดิม และเคลื่อนที่ต่ำลงอีก 1 เสียง ตามขั้นของบันไดเสียง ส่วนทำนองเพลงที่ 1 เคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ ตามขั้นของบันไดเสียง

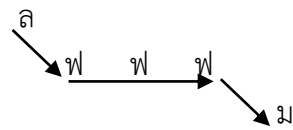
-รูปแบบ H

- X - X	X X - X

 มีปรากฏ 4 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ล - ท	ม ร - ม	

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่อย่างหลากหลาย ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - ล - ฟ l ฟ ฟ - ม l	

2	- ล - ท ม ร - ม	

ทำนองเพลงทั้งสองทำนองมีเคลื่อนที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยทำนองเพลงที่ 1 มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ ส่วนทำนองเพลงที่ 2 เคลื่อนที่จากเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูง

3.รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ G

-- $\widehat{xxx}$	- X - X

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	<table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"><tr><td>-- $\widehat{\text{รมฟ}}$</td><td>- ล - ท</td></tr></table>	-- $\widehat{\text{รมฟ}}$	- ล - ท	มี 2 ครั้ง
-- $\widehat{\text{รมฟ}}$	- ล - ท			
ทำนองที่ 2	<table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"><tr><td>-- $\widehat{\text{รมฟ}}$</td><td>- ล - ม</td></tr></table>	-- $\widehat{\text{รมฟ}}$	- ล - ม	มี 1 ครั้ง
-- $\widehat{\text{รมฟ}}$	- ล - ม			

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	-- $\widehat{\text{รมฟ}}$ - ล - ท	
2	-- $\widehat{\text{รมฟ}}$ - ล - ม	

การเคลื่อนที่ของทำนองเพลงทั้ง 2 ทำนอง มีลักษณะคล้ายกันคือ ทั้งสองทำนองมีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูง แต่ทั้งสองทำนองต่างกันในเรื่องเสียงสุดท้ายคือ เสียงสุดท้ายของทำนองที่ 1 เคลื่อนที่สูงขึ้น ส่วนเสียงสุดท้ายของทำนองที่ 2 เคลื่อนที่ต่ำลง

4.รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง มี 6 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ C

X X X X	X X X X

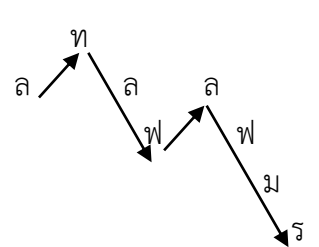
 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร

 มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นการเคลื่อนที่แบบสลับฟันปลา คือทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง (ล ท) แล้วเคลื่อนที่ต่ำลง 2 เสียง (ท ล ฟ) หลังจากเคลื่อนที่ต่ำลงแล้วยังเคลื่อนสูงขึ้นอีก 1 เสียง (ฟ ล) และเคลื่อนที่ลงอีก 3 เสียง (ฟ ม ร) ตามลำดับขั้นบันไดเสียง ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเช่นนี้ เมื่อนำมาสร้างเป็นภาพให้เห็นถึงการเคลื่อนที่ของทำนองได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ล ท ล ฟ ล ฟ ม ร	

-รูปแบบ D

- X - X	-- xxx

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ล - ร	-- รมฟ

 มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูง ดังภาพต่อไปนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - ล - ร - - รมฟ	

-รูปแบบ F

XX - X	XX - X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	ซ ซ - ล	ล ล - ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	ท ท - ล	ล ล - ฟ	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l ซ ซ - ล ล ล - ท	
2	l ท ท - ล ล ล - ฟ	

ทั้ง 2 ทำนอง มีทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงคล้ายกัน แตกต่างกันที่ทำนองเพลงที่ 1 เคลื่อนที่จากเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูง แต่ทำนองเพลงที่ 2 เคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ

-รูปแบบ l

- XXX	XXXX

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นการเคลื่อนที่แบบสลับฟันปลา คือทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง (ฟ ล) แล้วเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง (ล ม) หลังจากเคลื่อนที่ต่ำลงแล้วยังเคลื่อนสูงขึ้นอีก 1 เสียง (ม ฟ) และเคลื่อนที่ลงอีก 3 เสียง (ฟ ม ร ท) ตามลำดับขั้นบันไดเสียง ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเช่นนี้ เมื่อนำมาสร้างเป็นภาพให้เห็นถึงการเคลื่อนที่ของทำนองได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - ฟ ล ม l ฟ ม ร ท l	

-รูปแบบ J

- X - X	- X X X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ล - ท	- ด ร ม	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ล - ร	- ร ม ฟ	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - ล - ท l - ด ร ม l	
2	l - ล - ร l - ร ม ฟ l	

ทั้ง 2 ทำนองมีการเคลื่อนที่คล้ายกันคือ มีการเคลื่อนที่ของทำนองจากเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูง และมีส่วนที่ต่างกันของทั้ง 2 ทำนองคือ ทำนองเพลงที่ 1 เคลื่อนที่สูงขึ้นโดยการเรียงเสียง (ล ท ค ร ม) ส่วนการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่ 2 นั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นแล้วมีการย่ำเสียงก่อนที่จะเคลื่อนที่สูงต่อไป

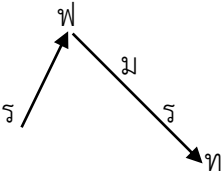
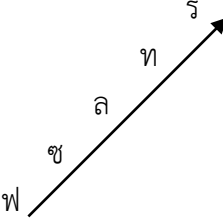
-รูปแบบ K

- X - -	$\widehat{xxx} - X$

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ร - -	$\widehat{ฟมร} - ท$	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ฟ - -	$\widehat{ชลท} - ร$	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่อย่างหลากหลาย ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ร - - $\widehat{ฟมร} - ท$	
2	- ฟ - - $\widehat{ชลท} - ร$	

ทั้ง 2 ทำนองมีการเคลื่อนที่แตกต่างกัน คือทำนองเพลงที่ 1 มีการเคลื่อนที่สูงขึ้นโดยข้าม 1 เสียง (จาก เร ไป ฟา) แล้วเคลื่อนที่ต่ำลง 3 เสียง ตามขึ้นของบันไดเสียง ส่วนทำนองเพลงที่ 2 มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูง ตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

2.6 แบบแผนการบรรเลง

โน้ตไทยเพลงนางนาค สองชั้น ที่แปรมาจากโน้ตสากลในหนังสือเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร เพื่อแสดงให้เห็นถึงแบบแผนการบรรเลงเพลงนางนาค สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ

การบรรเลงเพลงนางนาค สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร มีวิธีการบรรเลงโดยจะขึ้นต้นเพลงในห้องเพลงที่ 7 ก่อนจะจบจังหวะหน้าทับ และเมื่อบรรเลงจนจบเพลงจะกลับไปบรรเลงในท่อนที่ 1 และ 2 อีกครั้ง

2.7 การเชื่อมต่อของบทเพลง

การเชื่อมต่อของเพลงนางนาค กับเพลงมหาฤกษ์ ในวรรคเพลงสุดท้ายของเพลงนางนาค ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง เร และมีโน้ตขั้นที่ 2 ของบันไดเสียงเป็นลูกตก คือเสียง มี ดังนี้

- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม

และต่อด้วยเพลงมหาฤกษ์ ซึ่งในวรรคแรกของเพลงมหาฤกษ์ ดำเนินทำนองเพลงอยู่ในบันไดเสียง เร ดังนี้

- - - ล	- ล - ล	- ท - ล	- ฟ - ม

ทำนองเพลงนางนาค ในวรรคสุดท้าย กับทำนองเพลงมหาฤกษ์ในวรรคแรก ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียงเดียวกัน จึงทำให้การเชื่อมต่อของบทเพลงมีความกลมกลืนกัน

2. เพลงมหาฤกษ์

2.1 คีตลักษณ์ (Form)

เพลงมหาฤกษ์เป็นเพลงลำดับที่ 2 ของเพลงเรื่องทำขวัญ เพลงมหาฤกษ์เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ในแต่ละท่อนมีวรรคเพลง 8 วรรค มีจังหวะหน้าทับจำนวน 4 จังหวะหน้าทับ และการบรรเลงเพลงมหาฤกษ์ยังมีการเปลี่ยนทำนองเพลงระหว่างเที่ยวแรกกับเที่ยวกลับของบรรทัดที่ 1 ในท่อนที่ 1 และท่อนที่ 2 ดังนี้

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 ท่อน 1 เที่ยวแรก

- - - ล	- ล - ล	- ร - ท	- ล - ฟ	ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 ท่อน 1 เที่ยวกลับ

- - - ซ	- ล ล ล	- - - ท	- ล ล ล	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 ท่อน 2 เที่ยวแรก

- - - ซ	- ล ล ล	- - - ท	- ล ล ล	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 ท่อน 2 เทียบกลับ

- ล - ร	- ร ม ฟ	ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	- ร - ม

ท่อน 1

A	---ล	-ล-ล	-ร-ท	-ล-ฟ	ลทลฟ	ลฟมร	-ล-ร	-ร-ม
	-ล-ท	-ล-ฟ	-ม-ม	-ฟ-ล	-มรท	-ล-ซ	ซซ-ล	ลล-ท
	---ท	-ท-ท	-ซซซ	-ล-ท	-ร-ม	-ร-ท	ทท-ล	ลล-ฟ
	-ล-ท	-ล-ฟ	ฟฟ-ม	ม-ม-ร	-ล-ร	-ร-ม	-ม-ฟ	-ซ-ล

ท่อน 2

B	---ซ	-ลลล	---ท	-ลลล	-ฟลม	ฟมรท	-ล-ท	มร-ม
	-ล-ท	-ล-ฟ	-ม-ม	-ฟ-ล	---ฟ	-ฟ-ฟ	-ฟ-ม	ม-ม-ฟ
	ลทลฟ	ลฟมร	-ฟลม	ฟมรท	-มฟม	รทรล	-ฟ-ซ	ลท-ร
	-ฟลม	ฟมรท	-ล-ท	-ร-ม	-ร--	รมฟ-ล	-ท-ล	-ฟ-ม

Form เพลงสามารถเขียนให้ละเอียดได้ดังนี้

A B

- A หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 1

- B หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 2

2.2 บันไดเสียง วรรณเพลง และลูกตก

บันไดเสียง วรรณเพลง และลูกตกของเพลงมหาฤกษ์ มีดังนี้

เพลงมหาฤกษ์ ท่อน 1

วรรคที่	ทำนองเพลง			
1	---ล	-ล-ล	-ร-ท	-ล-ฟ
2	ลทลฟ	ลฟมร	-ล-ร	-ร-ม
3	-ล-ท	-ล-ฟ	-ม-ม	-ฟ-ล
4	-มรท	-ล-ซ	ซซ-ล	ลล-ท
5	---ท	-ท-ท	-ซซซ	-ล-ท
6	-ร-ม	-ร-ท	ทท-ล	ลล-ฟ
7	-ล-ท	-ล-ฟ	ฟฟ-ม	ม-ม-ร
8	-ล-ร	-ร-ม	-ม-ฟ	-ซ-ล

บันไดเสียง
ร
ร
ร
ซ
ซ
ร
ร
ร

ลูกตก
ร3
ร3
ร5
ซ3
ซ3
ร3
ร1
ร5

เพลงมหาฤกษ์ ท่อน 2

วรรคที่	ทำนองเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
1	- - - ซ	- ล ล ล	- - - ท	- ล ล ล	ซ	ซ2
2	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม	ร	ร2
3	- ล - ท	- ล - ฟ	- ม ม ม	- ฟ - ล	ร	ร5
4	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- ฟ - ม	ม ม - ฟ	ร	ร3
5	ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	ร	ร6
6	- มิฟม	ร ท ร ล	- ฟ - ซ	ล ท - ร	ร	ร1
7	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	- ร - ม	ร	ร2
8	- ร - -	ริมฟ - ล	- ท - ล	- ฟ - ม	ร	ร2

เพลงมหาฤกษ์ สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้ 2 บันไดเสียง คือบันไดเสียง เร และบันไดเสียง ซอล ลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง เร มีครบทุกเสียง คือ เสียงที่ 1 2 3 5 และ 6 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง เร มี ฟา ลา และ ที) ส่วนลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง ซอล มีเพียง 2 เสียง คือเสียงที่ 2 และ 3 (ได้แก่เสียง ลา และ ที) และไม่มีวรรคเพลงใดที่มีลูกตกเสียงที่ 1 5 และ 6 (ได้แก่เสียง ซอล เร และ มี) ของบันไดเสียง ซอล

การแยกแยะวรรคเพลงตามเสียงลูกตกแยกได้ดังนี้

บันไดเสียง เร

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงเร)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	1
2	- มิฟม	ร ท ร ล	- ฟ - ซ	ล ท - ร	1

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงมี)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม	2
2	- ร - -	ริมฟ - ล	- ท - ล	- ฟ - ม	1

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงฟา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ล	- ล - ล	- ร - ท	- ล - ฟ	1
2	ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ	1
3	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ฟ	1
4	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- ฟ - ม	ม ม - ฟ	1

ลูกตกเสียงที่ 5 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ล - ท	- ล - ฟ	- ม ม ม	- ฟ - ล	2
2	- ล - ร	- ร ม ฟ	- ม - ฟ	- ซ - ล	1

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงที)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	1

บันไดเสียง ซอล

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ซ	- ล ล ล	- - - ท	- ล ล ล	1

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงที)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ม ร ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	1
2	- - - ท	- ท - ท	- ซ ซ ซ	- ล - ท	1

เพลงมหาฤกษ์ สองชั้น มีการใช้ลูกตกที่หลากหลาย คือมีการใช้เสียงลูกตก ในบันไดเสียง เร ครบทั้ง 5 เสียง ลูกตกเสียงที่ 3 มีการใช้ 4 ครั้ง โดยไม่มีการซ้ำทำนอง ลูกตกเสียงที่ 2 และ 5 มีการใช้ 3 ครั้ง มีจำนวน 2 ทำนอง โดยมีการใช้ทำนองที่ 1 สองครั้งและทำนองที่ 2 เพียงครั้งเดียว ลูกตกเสียงที่ 1 มีการใช้ 2 ครั้ง โดยไม่มีการซ้ำทำนอง และ ลูกตกเสียงที่ 6 มีการใช้เพียงครั้งเดียว ส่วนการใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง ซอล มีสองเสียงคือ เสียงที่ 2 มีการใช้เพียงครั้งเดียว เสียงที่ 3 ใช้จำนวน 2 ครั้งโดยไม่มีการซ้ำทำนอง

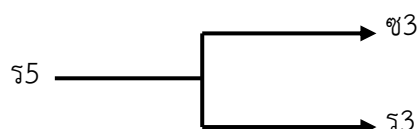
ตำแหน่งลูกตกเสียงต่าง ๆ ในเพลงมหาฤกษ์ สองชั้น

ท่อน 1		
1	ร3	ร3
2	ร5	ซ3
3	ซ3	ร3
4	ร1	ร5

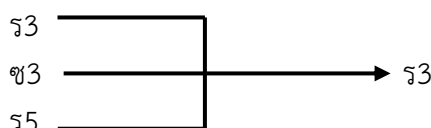
ท่อน 2		
1	ซ2	ร2
2	ร5	ร3
3	ร6	ร1
4	ร2	ร2

เมื่อนำลูกตกของเพลงมหาฤกษ์ สองชั้น มาเรียงตามตำแหน่งในบทเพลงแล้ว พบว่าในบรรทัดที่ 2 วรรคหน้าของทั้งสองท่อนมีการใช้ลูกตกเสียงเดียวกันและทำนองเพลงเดียวกัน

การเคลื่อนที่ของลูกตกในวรรคหน้าของเพลงมหาฤกษ์ สองชั้น ใช้ลูกตก ร5 จำนวน 2 ครั้ง ซึ่งเป็นการใช้เสียงลูกตกในวรรคหน้ามากที่สุด และการเคลื่อนที่ของลูกตก ร5 มีการเคลื่อนที่ไปยังลูกตก ซ3 และ ร3

ส่วนการใช้ลูกตกในวรรคหลังนั้น มีการใช้ลูกตกเสียง ร3 จำนวน 3 ครั้ง ซึ่งเป็นการใช้ลูกตกใน วรรคหลังที่มากที่สุด และมีการเคลื่อนที่จากลูกตกในวรรคหน้าอย่างหลากหลาย

เพลงมหาฤกษ์ สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้บันไดเสียง 2 บันไดเสียง คือบันไดเสียง เร และ บันไดเสียง ซอล การใช้ลูกตก และการเคลื่อนที่ของลูกตกจากวรรคหน้าไปยังวรรคหลังมีการใช้อย่างหลากหลาย

2.3 การเปลี่ยนบันไดเสียง

เพลงมหาฤกษ์ ท่อน 1

- - - ล	- ล - ล	- ร - ท	- ล - ฟ	ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
- ล - ท	- ล - ฟ	- ม ม ม	- ฟ - ล	- ม ร ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
- - - ท	- ท - ท	- ซ ซ ซ	- ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ฟ
- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	- ล - ร	- ร ม ฟ	- ม - ฟ	- ซ - ล

ทำนองเพลงในบรรทัดที่ 2 วรรคหน้าอยู่ในบันไดเสียง เร วรรคหลังเปลี่ยนบันไดเสียงเป็นบันไดเสียง ซอล อย่างสมบูรณ์ในวรรคเดียว (เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียง ซอล ครบทั้ง 5 เสียง) และทำนองเพลง ในบรรทัดที่ 3 วรรคหน้าอยู่ในบันไดเสียง ซอล วรรคหลังเปลี่ยนบันไดเสียงเป็นบันไดเสียง เร อย่างสมบูรณ์ในวรรคเดียว (เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียง เร ครบทั้ง 5 เสียง)

เพลงมหาฤกษ์ ท่อน 2

- - - ซ	- ล ล ล	- - - ท	- ล ล ล	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม
- ล - ท	- ล - ฟ	- ม ม ม	- ฟ - ล	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- ฟ - ม	ม ม - ฟ
ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- มิมฟม	ร ท ร ล	- ฟ - ซ	ล ท - ร
- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	- ร - ม	- ร - -	รมฟ - ล	- ท - ล	- ฟ - ม

ทำนองเพลงในบรรทัดที่ 1 วรรคหน้าอยู่ในบันไดเสียง ซอล ซึ่งในวรรคหน้านี้มีโน้ตในบันไดเสียง ซอล อยู่ 3 เสียง คือ เสียงที่ 1 2 3 (ซอล ลา ที) ของบันไดเสียง ซอล และมีการเปลี่ยนบันไดเสียงในวรรค หลังเป็นบันไดเสียง เร อย่างสมบูรณ์ในวรรคเดียว (เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียง เร ครบทั้ง 5 เสียง)

2.4 รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะเพลงมมหาฤกษ์ สองชั้น สามารถจำแนกรูปแบบได้ด้วยความยาวของทำนอง เพลง 2 ห้องเพลง ซึ่งมีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ		จำนวนครั้ง
A	- - - X	- X - X	3
B	- X - X	- X - X	8
C	X X X X	X X X X	2
D	- X - X	- - $\widehat{xxx}$	-
E	- X X X	- X - X	4
F	X X - X	X X - X	3
G	- - $\widehat{xxx}$	- X - X	-
H	- X - X	X X - X	3
I	- X X X	X X X X	2
J	- X - X	- X X X	2
K	- X - -	$\widehat{xxx}$ - X	1
L	- - - X	- X X X	2
M	- $\widehat{xxxx}$	X X X X	1

รูปแบบต่างๆ มีจำนวนการใช้ ดังนี้

- รูปแบบที่มีการใช้ 8 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ B
- รูปแบบที่มีการใช้ 4 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ E
- รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ A, F, H
- รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ C, I, J, L
- รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ K, M

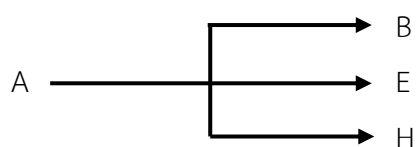
รูปแบบทั้ง 11 รูปแบบปรากฏในบทเพลงที่ตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้ (แต่ละรูปแบบแทนตำแหน่งของโน้ตเพลงที่มีความยาว 2 ห้องเพลง ใน 1 บรรทัดจึงมี 4 รูปแบบ)

เพลงมหาฤกษ์ ท่อน 1			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
A	B	C	J
B	E	E	F
A	E	B	F
B	F	J	B

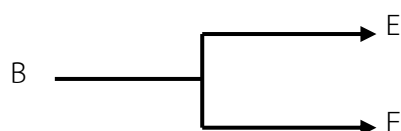
เพลงมหาฤกษ์ ท่อน 2			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
L	L	I	H
B	E	A	H
C	I	M	H
I	B	K	B

จากตำแหน่งรูปแบบจังหวะชี้ให้เห็นการใช้มือฆ้องหรือการผสมผสานมือฆ้องในเพลงมหาฤกษ์สองชั้น ที่ทำให้เกิดทำนองเพลง ณ ลูกตกเสียงต่าง ๆ การผสมผสานมือฆ้องในแต่ละวรรคเพลงมีอย่างหลากหลาย แต่มีข้อจำกัด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

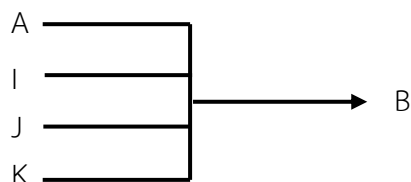
1.รูปแบบจังหวะ A ใช้คู่กับรูปแบบ B E และ H โดยรูปแบบจังหวะ A อยู่ที่สองห้องแรกของวรรคเพลง และรูปแบบ A ที่ปรากฏอยู่ในเพลงมหาฤกษ์ สองชั้น จะอยู่ที่สองห้องแรกของวรรคหน้า และ วรรคหลังเท่านั้น

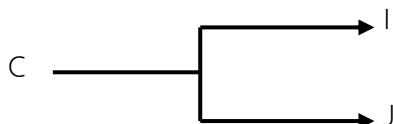
2.รูปแบบจังหวะ B ใช้คู่กับรูปแบบ E จำนวน 2 ครั้ง และ รูปแบบ F จำนวน 2 ครั้ง โดยรูปแบบจังหวะ B อยู่ที่สองห้องแรกของวรรคเพลง

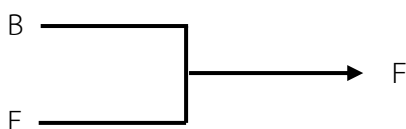
ส่วนรูปแบบ B ที่ปรากฏในสองห้องหลังของวรรคเพลง จะมีรูปแบบ A I J และ K อยู่ในสองห้องแรกของวรรคเพลง

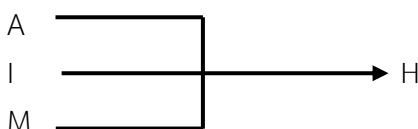
3.รูปแบบ C ปรากฏเฉพาะสองห้องหน้าของวรรคเพลงเท่านั้น โดยมีรูปแบบ I และ J อยู่สองห้องหลังของวรรคเพลง

4.รูปแบบ F จะปรากฏเฉพาะสองห้องหลังของวรรคเพลงเท่านั้น โดยมีรูปแบบ B และ E อยู่สองห้องแรกของวรรคเพลง

5.รูปแบบ H จะปรากฏเฉพาะสองห้องหลังของวรรคเพลงเท่านั้น โดยมีรูปแบบ A I และ M อยู่สองห้องแรกของวรรคเพลง

6.รูปแบบ L มีปรากฏเพียง 2 ครั้งเท่านั้น และรูปแบบจังหวะ L ปรากฏอยู่ที่สองห้องแรกและสองห้องหลังในวรรคหน้า ซึ่งเป็นรูปแบบเดียวที่ปรากฏติดต่อกันในเพลงมหาฤกษ์

2.5 รูปแบบทำนอง

รูปแบบจังหวะแต่ละรูปแบบสามารถแยกรูปแบบทำนองได้ตามจำนวนการปรากฏได้ดังนี้

1.รูปแบบที่มีการใช้มากที่สุด คือ 8 ครั้ง ได้แก่

-รูปแบบ B

- X - X	- X - X

 มีปรากฏ 8 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 6 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ร - ท	- ล - ฟ	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ล - ท	- ล - ฟ	มี 3 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ร - ม	- ร - ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 4	- ม - ฟ	- ซ - ล	มี 1 ครั้ง

ทำนองที่ 5	- ล - ท	- ร - ม	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 6	- ท - ล	- ฟ - ม	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง มีการเคลื่อนที่ของทำนองอย่างหลากหลาย ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ล - ร - ท - ล - ฟ	
2	ล - ล - ท - ล - ฟ	
3	ล - ร - ม - ร - ท	
4	ล - ม - ฟ - ซ - ล	
5	ล - ล - ท - ร - ม	

6	ล - ท - ล - ฟ - ม	

ทำนองเพลงทั้ง 6 ทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองอย่างหลากหลาย โดยทั้ง 6 ทำนอง มีการเคลื่อนที่ทั้งหมด 3 รูปแบบ คือ ทำนองที่ 1 และ 6 มีการเคลื่อนที่ของทำนองไปในทิศทางเดียวกัน มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงไปหาเสียงต่ำตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 2 และ 3 การเคลื่อนที่ของทั้งสองทำนองเหมือนกัน คือ เคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง แล้วเคลื่อนที่ต่ำลงมาที่เสียงเดิม และเคลื่อนที่ต่ำลงอีก 1 เสียง ตามขั้นของบันไดเสียง และ ทำนองที่ 4 และ 5 มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

2.รูปแบบที่มีการใช้ 4 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ E

- X X X	- X - X

 มีปรากฏ 4 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 3 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ม ม ม	- ฟ - ล	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ม ร ท	- ล - ซ	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ซ ซ ซ	- ล - ท	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นการเคลื่อนที่แบบขึ้นเสียง ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ล - ม ม ม - ฟ - ล	
2	ล - ม ร ท - ล - ซ	

3	- ซ ซ ซ - ล - ท	

ทำนองเพลงทั้ง 3 ทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองอย่างหลากหลาย โดยมีทำนองที่ 1 และ 3 เคลื่อนที่เหมือนกัน คือทั้งสองทำนองมีการขึ้นที่เสียงแรกของทำนองเพลงและเคลื่อนที่สูงขึ้น 2 เสียงตามลำดับขั้นของตัวโน้ต ส่วนทำนองที่ 2 เคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ ตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

3.รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง มี 3 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ A

---X	-X-X

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 3 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	---ล	-ล-ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	---ท	-ท-ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	---ฟ	-ฟ-ฟ	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	---ล -ล-ล	
2	---ท -ท-ท	
3	---ฟ -ฟ-ฟ	

ทั้ง 3 ทำนองมีการเคลื่อนที่เหมือนกัน โดยมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงด้วยการขึ้นในเสียงใดเสียงหนึ่ง

-รูปแบบ F

X X - X	X X - X

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 3 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	ซ ซ - ล	ล ล - ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	ท ท - ล	ล ล - ฟ	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ซ ซ - ล ล ล - ท	
2	ท ท - ล ล ล - ฟ	
3	ฟ ฟ - ม ม ม - ร	

ทำนองที่ 1 คล้ายกับทำนองที่ 2 และ 3 มีทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงคล้ายกัน แตกต่างกันที่ทำนองเพลงที่ 1 เคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง แต่ทำนองที่ 2 และ 3 เคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ

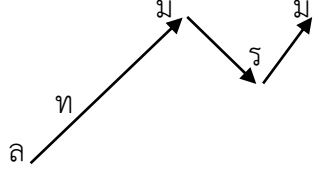
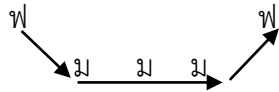
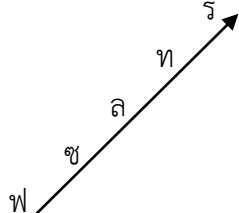
-รูปแบบ H

- X - X	X X - X

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 3 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ล - ท	ม ร - ม	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ฟ - ม	ม ม - ฟ	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ฟ - ซ	ล ท - ร	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงอย่างหลากหลาย ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - ล - ท ม ร - ม l	
2	l - ฟ - ม ม ม - ฟ l	
3	l - ฟ - ซ ล ท - ร l	

ทำนองเพลงทั้งสามทำนองมีการเคลื่อนที่แตกต่างกันทั้งหมด โดย ทำนองที่ 1 เคลื่อนที่สูงขึ้นและต่ำลง 1 เสียงจากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นไปเสียงเดิม ทำนองที่ 2 มีการเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง แล้วขึ้นเสียงจากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นไปเสียงเดิม ทำนองที่ 3 เคลื่อนที่จากเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูง

4.รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง มี 4 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ C

X X X X	X X X X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร

 มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นการเคลื่อนที่แบบสลับฟันปลา คือทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง (ล ท) แล้วเคลื่อนที่ต่ำลง 2 เสียง (ท ล ฟ) หลังจากเคลื่อนที่ต่ำลงแล้วยังเคลื่อนสูงขึ้นอีก 1 เสียง (ฟ ล) และเคลื่อนที่ลงอีก 3 เสียง (ฟ ม ร) ตามลำดับขั้นบันไดเสียง ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเช่นนี้ เมื่อนำมาสร้างเป็นภาพให้เห็นถึงการเคลื่อนที่ของทำนองได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ล ท ล ฟ ล ฟ ม ร	

-รูปแบบ I - X X X X X X X มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1 - ฟ ล ม ฟ ม ร ท มี 2 ครั้ง

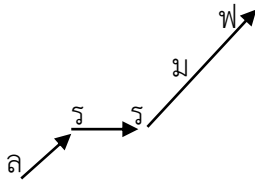
ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นการเคลื่อนที่แบบสลับฟันปลา คือทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง (ฟ ล) แล้วเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง (ล ม) หลังจากเคลื่อนที่ต่ำลงแล้วยังเคลื่อนสูงขึ้นอีก 1 เสียง (ม ฟ) และเคลื่อนที่ลงอีก 3 เสียง (ฟ ม ร ท) ตามลำดับขั้นบันไดเสียง ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเช่นนี้ เมื่อนำมาสร้างเป็นภาพให้เห็นถึงการเคลื่อนที่ของทำนองได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ล - ฟ ล ม ฟ ม ร ท	

-รูปแบบ J - X - X - X X X มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1 - ล - ร - ร ม ฟ มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - ล - ร l - ร ม ฟ l	

การเคลื่อนที่ของทำนองเพลง มีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียงและย้ายที่เสียงเดิมก่อนที่จะเคลื่อนที่สูงขึ้น

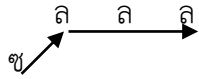
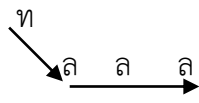
-รูปแบบ L

--- X	- X X X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	---	ซ	-	ล	ล	ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	---	ท	-	ล	ล	ล	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l --- ซ l - ล ล ล l	
2	l --- ท l - ล ล ล l	

ทั้งสองทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองที่คล้ายกัน คือ การเคลื่อนที่ของทำนองที่ 1 มีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียงแล้วยืนเสียง ส่วนการเคลื่อนที่ของทำนองที่ 2 มีการเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียงแล้วยืนเสียง

5.รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง มี 2 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ K

- X - -	<u>xxx</u> - X

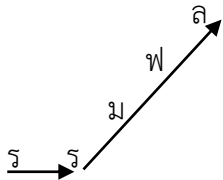
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ร - -	พมร - ล

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่อย่างหลากหลาย ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ร - - พมร - ล	

การเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการย่ำเสียงและเคลื่อนที่สูงขึ้นตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

-รูปแบบ M

- xxXX	X X X X

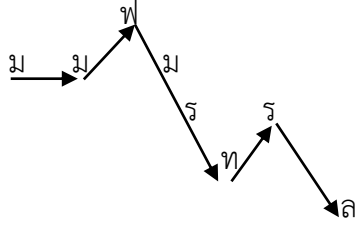
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- มมพม	ร ท ร ล

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- มมพม ร ท ร ล	

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเคลื่อนที่โดยการย่ำเสียง (ร ร) จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง (ม พ) และเคลื่อนที่ต่ำลง 3 เสียง (พ ม ร ท) เคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง และต่ำลงอีก 1 เสียง ตามลำดับของบันไดเสียง

2.6 แบบแผนการบรรเลง

โน้ตไทยเพลงมหาฤกษ์ สองชั้น ที่แปรมาจากโน้ตสากลในหนังสือเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร เพื่อแสดงให้เห็นถึงแบบแผนการบรรเลงเพลงมหาฤกษ์ สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ

การบรรเลงเพลงมหาฤกษ์ สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร มีวิธีการบรรเลง โดยจะเปลี่ยนทำนองเพลงวรรคแรกของทำนองเพลงในแต่ละท่อนเพื่อให้การขึ้นต้นของเพลงมีความ สอดคล้องกับเสียงตกของวรรคสุดท้ายในแต่ละท่อนเพลง และเมื่อบรรเลงจนจบเพลงจะกลับไปบรรเลงใน ท่อนที่ 1 และ 2 อีกครั้ง

2.7 การเชื่อมต่อของบทเพลง

การเชื่อมต่อของเพลงมหาฤกษ์ กับเพลงมหากาล ในวรรคเพลงสุดท้ายของเพลงมหาฤกษ์ ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง เร และมีโน้ตขั้นที่ 2 ของบันไดเสียงเป็นลูกตก คือเสียง มี ดังนี้

- ร - -	ริมฟ - ล	- ท - ล	- ฟ - ม

และต่อด้วยเพลงมหากาล ซึ่งในวรรคแรกของเพลงมหากาล ดำเนินทำนองเพลงอยู่ในบันไดเสียง เร ดังนี้

- ล - ร	- ร ม ฟ	ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร

ทำนองเพลงมหาฤกษ์ ในวรรคสุดท้าย กับทำนองเพลงมหากาลในวรรคแรก ดำเนินทำนองอยู่ใน บันไดเสียงเดียวกัน จึงทำให้การเชื่อมต่อของบทเพลงมีความกลมกลืนกัน

3. เพลงมหากาล

2.1 คีตลักษณ์ (Form)

เพลงมหากาลเป็นเพลงลำดับที่ 3 ของเพลงเรื่องทำขวัญ เพลงมหากาลเป็นเพลงอัตราจังหวะ สองชั้น มี 2 ท่อน ในแต่ละท่อนมีวรรคเพลง 8 วรรค มีจังหวะหน้าทับจำนวน 4 จังหวะหน้าทับ และการบรรเลงเพลงมหากาลยังมีการเปลี่ยนทำนองเพลงระหว่างเที่ยวแรกกับเที่ยวกลับของบรรทัดที่ 1 ในท่อนที่ 1 และท่อนที่ 2 ดังนี้

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 ท่อน 1 เที่ยวแรก

- ล - ร	- ร ม ฟ	ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- - ริม	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 ท่อน 1 เที่ยวกลับ

- - - ล	- ท ท ท	- - - ร	- ท ท ท	- - ริม	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท

ท่อน 1

A	- ล - ร	- ร ม ฟ	ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- - ฝมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
	- - - ม	- ร - ท	- - - ล	- ล - ล	- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
	- ล ล ล	- ท - ร	- ร - ม	ม ม - ร	- - รมฟ	- ล - ม	- ร - -	ฝมร - ท
	- - - ม	- ร - ท	- - - ล	- ล - ล	- ม ร ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท

ท่อน 2

B	- - - ม	- ม - ม	- ทรมฟ	- ซ - ล	- ท - ร	- ท - ล	ล ล - ซ	ซ ซ - ม
	- - - ร	- ม - ซ	- ซ - ล	ล ล - ซ	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม
	- - รมฟ	- ล - ม	- ร - -	ฝมร - ท	- ท - ล	ล ล - ท	ท ท - ร	ร ร - ม
	- - - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ล	ล ล - ซ	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	- ร - ม

Form เพลงสามารถเขียนให้ละเอียดได้ดังนี้

A B

- A หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 1

- B หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 2

2.2 บันไดเสียง วรรคเพลง และลูกตก

บันไดเสียง วรรคเพลง และลูกตกของเพลงมหากาล มีดังนี้

เพลงมหากาล ท่อน 1

วรรคที่	ทำนองเพลง			
1	- ล - ร	- ร ม ฟ	ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร
2	- - ฝมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
3	- - - ม	- ร - ท	- - - ล	- ล - ล
4	- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
5	- ล ล ล	- ท - ร	- ร - ม	ม ม - ร
6	- - รมฟ	- ล - ม	- ร - -	ฝมร - ท
7	- - - ม	- ร - ท	- - - ล	- ล - ล
8	- ม ร ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท

บันไดเสียง
ร
ร
ร
ซ
ซ
ร
ร
ซ

ลูกตก
ร1
ร6
ร5
ซ3
ซ5
ร6
ร5
ซ3

เพลงมหากาล ท่อน 2

วรรคที่	ทำนองเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
1	--- ม	- ม - ม	- <u>ด</u> ร <u>ม</u> ฟ	- <u>ซ</u> - <u>ล</u>	ซ	ซ2
2	- ท - ร	- ท - <u>ล</u>	ล <u>ล</u> - <u>ซ</u>	ซ <u>ซ</u> - <u>ม</u>	ซ	ซ6
3	--- ร	- ม - <u>ซ</u>	- <u>ซ</u> - <u>ล</u>	ล <u>ล</u> - <u>ซ</u>	ซ	ซ1
4	- ฟ <u>ล</u> <u>ม</u>	ฟ <u>ม</u> <u>ร</u> <u>ท</u>	- <u>ล</u> - <u>ท</u>	ม <u>ร</u> - <u>ม</u>	ร	ร2
5	- - <u>ร</u> ม <u>ฟ</u>	- <u>ล</u> - <u>ม</u>	- <u>ร</u> - -	ฟ <u>ม</u> ร - <u>ท</u>	ร	ร6
6	- ท - <u>ล</u>	ล <u>ล</u> - <u>ท</u>	ท <u>ท</u> - <u>ร</u>	ร <u>ร</u> - <u>ม</u>	ร	ร2
7	--- <u>ซ</u>	- <u>ซ</u> - <u>ซ</u>	- <u>ซ</u> - <u>ล</u>	ล <u>ล</u> - <u>ซ</u>	ซ	ซ1
8	- ฟ <u>ล</u> <u>ม</u>	ฟ <u>ม</u> <u>ร</u> <u>ท</u>	- <u>ล</u> - <u>ท</u>	- <u>ร</u> - <u>ม</u>	ร	ร2

เพลงมหากาล สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้ 2 บันไดเสียง คือบันไดเสียง เร และบันไดเสียง ซอล ลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง เร มี 4 เสียง คือ เสียงที่ 1 2 5 และ 6 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง เร มี ลา และ ที) และไม่มีวรรคเพลงใดที่มีลูกตกเสียงที่ 3 (ได้แก่เสียง ฟา) ของบันไดเสียง ซอล ส่วนลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง ซอล มีครบทุกเสียง คือเสียงที่ 1 2 3 5 และ 6 (ได้แก่เสียง ซอล ลา ที และ เร มี)

การแยกแยะวรรคเพลงตามเสียงลูกตกแยกได้ดังนี้

บันไดเสียง เร

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงเร)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- <u>ล</u> - <u>ร</u>	- <u>ร</u> <u>ม</u> <u>ฟ</u>	ล <u>ท</u> <u>ล</u> <u>ฟ</u>	ล <u>ฟ</u> <u>ม</u> <u>ร</u>	1

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงมี)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ฟ <u>ล</u> <u>ม</u>	ฟ <u>ม</u> <u>ร</u> <u>ท</u>	- <u>ล</u> - <u>ท</u>	ม <u>ร</u> - <u>ม</u>	1
2	- ฟ <u>ล</u> <u>ม</u>	ฟ <u>ม</u> <u>ร</u> <u>ท</u>	- <u>ล</u> - <u>ท</u>	- <u>ร</u> - <u>ม</u>	1

ลูกตกเสียงที่ 5 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	--- <u>ม</u>	- <u>ร</u> - <u>ท</u>	--- <u>ล</u>	- <u>ล</u> - <u>ล</u>	2

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงที)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - <u>ฟ</u> ม <u>ร</u>	- <u>ม</u> - <u>ร</u>	- <u>ร</u> - <u>ร</u>	--- <u>ท</u>	1
2	- - <u>ร</u> ม <u>ฟ</u>	- <u>ล</u> - <u>ม</u>	- <u>ร</u> - -	ฟ <u>ม</u> ร - <u>ท</u>	1

บันไดเสียง ซอล

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงซอล)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ร	- ม - ซ	- ซ - ล	ล ล - ซ	1
2	- - - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ล	ล ล - ซ	1

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ม	- ม - ม	- <u>ด</u> ร ม ฟ	- ซ - ล	1

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงที)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	1
2	- ม ร ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	1

ลูกตกเสียงที่ 5 (เสียงเร)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ล ล ล	- ท - ร	- ร - ม	ม ม - ร	1

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงมี)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ท - ร	- ท - ล	ล ล - ซ	ซ ซ - ม	1

เพลงมหากาล สองชั้น มีการใช้ลูกตกที่หลากหลาย คือมีการใช้เสียงลูกตก ในบันไดเสียง เร จำนวน 4 เสียง คือ เสียงที่ 1 2 5 และ 6 ลูกตกเสียงที่ 2 5 และ 6 มีการใช้ 2 ครั้ง โดยลูกตกเสียงที่ 5 มีการซ้ำทำนอง และลูกตกเสียงที่ 2 และ 6 ไม่มีการซ้ำทำนอง ลูกตกเสียงที่ 1 มีการใช้เพียงครั้งเดียว ส่วนการใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง ซอล มีการใช้ครบทั้ง 5 เสียง เสียงที่ 2 5 และ 6 มีการใช้เพียงครั้งเดียว เสียงที่ 1 และ 2 ใช้จำนวน 2 ครั้งโดยไม่มีการซ้ำทำนอง

ตำแหน่งลูกตกเสียงต่าง ๆ ในเพลงมหากาล สองชั้น

ท่อน 1		
1	ร1	ร6
2	ร5	ซ3
3	ซ5	ร6
4	ร5	ซ3

ท่อน 2		
1	ซ2	ซ6
2	ซ1	ร2
3	ร6	ร2
4	ซ1	ร2

เมื่อนำลูกตกของเพลงมหากาล สองชั้น มาเรียงตามตำแหน่งในบทเพลงแล้ว พบว่าในบรรทัดที่ 2 และ บรรทัดที่ 4 ของทั้งสองท่อน มีการใช้ลูกตกในวรรคหน้าและวรรคหลังเหมือนกัน

การเคลื่อนที่ของลูกตกในวรรคหน้าของเพลงมหากาล สองชั้น ท่อน 1 ใช้ลูกตก ร5 จำนวน 2 ครั้ง ซึ่งเป็นการใช้เสียงลูกตกในวรรคหน้ามากที่สุด และการเคลื่อนที่ของลูกตก ร5 มีการเคลื่อนที่ไปยังลูกตก ซ3 ทั้งสองครั้ง

ร5 → ซ3

ในวรรคหน้าของเพลงมหากาล สองชั้น ท่อน 1 ใช้ลูกตก ซ1 จำนวน 2 ครั้ง ซึ่งเป็นการใช้เสียงลูกตกในวรรคหน้ามากที่สุด และการเคลื่อนที่ของลูกตก ซ1 มีการเคลื่อนที่ไปยังลูกตก ร2 ทั้งสองครั้ง

ซ1 → ร2

ส่วนการใช้ลูกตกในวรรคหลังนั้น มีการใช้ลูกตกเสียง ร2 จำนวน 3 ครั้ง ซึ่งเป็นการใช้ลูกตกในวรรคหลังที่มากที่สุด และมีการเคลื่อนที่จากลูกตกในวรรคหน้าอย่างหลากหลาย

ซ1
ร6 → ร2

เพลงมหากาล สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้บันไดเสียง 2 บันไดเสียง คือบันไดเสียง เร และ บันไดเสียง ซอล การใช้ลูกตก และการเคลื่อนที่ของลูกตกจากวรรคหน้าไปยังวรรคหลังมีการใช้อย่างหลากหลาย

2.3 การเปลี่ยนบันไดเสียง

เพลงมหากาล ท่อน 1

- ล - ร	- ร ม ฟ	ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- - ฦ๊มร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
- - - ม	- ร - ท	- - - ล	- ล - ล	- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
- ล ล ล	- ท - ร	- ร - ม	ม ม - ร	- - ฦ๊มฟ	- ล - ม	- ร - -	ฦ๊มร - ท
- - - ม	- ร - ท	- - - ล	- ล - ล	- ม ร ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท

ทำนองเพลงในบรรทัดที่ 1 อยู่ในบันไดเสียง เร บรรทัดที่ 2 วรรคหลังเปลี่ยนบันไดเสียงเป็นบันไดเสียง ซอล ซึ่งเป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงโดยใช้ทำนองวรรคหน้าเป็นวรรคเชื่อม ทำนองเพลงในบรรทัดที่ 3 วรรคหน้าอยู่ในบันไดเสียง ซอล วรรคหลังเปลี่ยนบันไดเสียงเป็นบันไดเสียง เร อย่างสมบูรณ์ในวรรคเดียว (เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียง เร ครบทั้ง 5 เสียง) และใช้ทำนองวรรคหน้าเป็นวรรคเชื่อม ทำนองเพลงในบรรทัดที่ 4 วรรคหน้าอยู่ในบันไดเสียง เร วรรคหลังเปลี่ยนบันไดเสียงเป็นบันไดเสียง ซอล

อย่างสมบูรณ์ในวรรคเดียว (เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียง ซอล ครบทั้ง 5 เสียง) และใช้ทำนองวรรคหน้าเป็นวรรคเชื่อม

เพลงมหากาล ท่อน 2

- - - ม	- ม - ม	- <u>ด</u> ร ม ฟ	- ช - ล	- ท - ร	- ท - ล	ล ล - ช	ช ช - ม
- - - ร	- ม - ช	- ช - ล	ล ล - ช	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม
- - <u>ร</u> ม ฟ	- ล - ม	- ร - -	<u>ฟ</u> ม ร - ท	- ท - ล	ล ล - ท	ท ท - ร	ร ร - ม
- - - ช	- ช - ช	- ช - ล	ล ล - ช	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	- ร - ม

ทำนองเพลงในบรรทัดที่ 1 อยู่ในบันไดเสียง ซอล บรรทัดที่ 2 วรรคหลังเปลี่ยนบันไดเสียงเป็นบันไดเสียง เร โดยใช้ทำนองวรรคหน้าเป็นวรรคเชื่อม และเป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงอย่างสมบูรณ์ในวรรคเดียว (เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียง เร ครบทั้ง 5 เสียง) ส่วนทำนองเพลงในบรรทัดที่ 4 ได้เปลี่ยนเป็นบันไดเสียง ซอล และวรรคหลังเปลี่ยนกลับมาเป็นบันไดเสียง เร อย่างสมบูรณ์ในวรรคเดียว (เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียง เร ครบทั้ง 5 เสียง)

2.4 รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะเพลงมหากาล สองชั้น สามารถจำแนกรูปแบบได้ด้วยความยาวของทำนองเพลง 2 ห้องเพลง ซึ่งมีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ		จำนวนครั้ง
A	- - - X	- X - X	7
B	- X - X	- X - X	3
C	X X X X	X X X X	1
D	- X - X	- - <u>xxx</u>	-
E	- X X X	- X - X	2
F	X X - X	X X - X	4
G	- - <u>xxx</u>	- X - X	3
H	- X - X	X X - X	5
I	- X X X	X X X X	2
J	- X - X	- X X X	1
K	- X - -	<u>xxx</u> - X	2
L	- - - X	- X X X	-
M	- <u>xx</u> X X	X X X X	-
N	- X - X	- - - X	1
O	- <u>xxxx</u>	- X - X	1

รูปแบบต่างๆ มีจำนวนการใช้ ดังนี้

- รูปแบบที่มีการใช้ 7 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ A
- รูปแบบที่มีการใช้ 5 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ H
- รูปแบบที่มีการใช้ 4 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ F
- รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ B, G
- รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ E, I, K
- รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ C, J, N, O

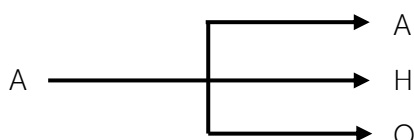
รูปแบบทั้ง 12 รูปแบบปรากฏในบทเพลงที่ตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้ (แต่ละรูปแบบแทนตำแหน่งของโน้ตเพลงที่มีความยาว 2 ห้องเพลง ใน 1 บรรทัดจึงมี 4 รูปแบบ)

เพลงมหากาล ท่อน 1			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
J	C	G	N
A	A	B	F
E	H	G	K
A	A	E	F

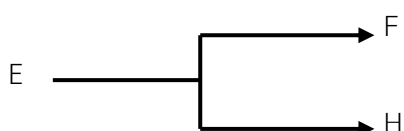
เพลงมหากาล ท่อน 2			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
A	O	B	F
A	H	I	H
G	K	H	F
A	H	I	B

จากตำแหน่งรูปแบบจังหวะชี้ให้เห็นการใช้มือซ้องหรือการผสมผสานมือซ้องในเพลงมหากาลสองชั้น ที่ทำให้เกิดทำนองเพลง ณ ลูกตกเสียงต่าง ๆ การผสมผสานมือซ้องในแต่ละวรรคเพลงมีอย่างหลากหลาย แต่มีข้อจำกัด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

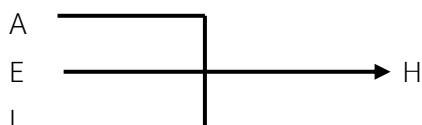
1.รูปแบบจังหวะ A ใช้คู่กับรูปแบบ A จำนวน 2 ครั้ง H จำนวน 2 ครั้ง และ O จำนวน 1 ครั้ง รูปแบบ A ที่ปรากฏอยู่ในเพลงมหากาล สองชั้น จะอยู่ที่วรรคหน้าเท่านั้น

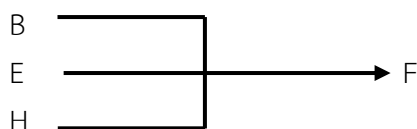
2.รูปแบบจังหวะ E ปรากฏจำนวน 2 ครั้ง และอยู่ในสองห้องแรกของวรรคเพลงเท่านั้น โดยรูปแบบจังหวะ H และ F อยู่ที่สองห้องหลังของวรรคเพลง

3.รูปแบบ H ปรากฏเฉพาะสองห้องหลังของวรรคเพลงเท่านั้น โดยมีรูปแบบ A E และ I อยู่สองห้องหน้าของวรรคเพลง

4.รูปแบบ F ปรากฏเฉพาะสองห้องหลังของวรรคเพลงเท่านั้น โดยมีรูปแบบ B E และ H อยู่สองห้องหน้าของวรรคเพลง

6.รูปแบบ J มีปรากฏเพียงครั้งเดียวเท่านั้น รูปแบบจังหวะ J ปรากฏอยู่ที่สองห้องแรกในวรรคหน้า และมีรูปแบบ C อยู่สองห้องหลัง ซึ่งรูปแบบ C ก็ปรากฏเพียงครั้งเดียว

2.5 รูปแบบทำนอง

รูปแบบจังหวะแต่ละรูปแบบสามารถแยกรูปแบบทำนองได้ตามจำนวนการปรากฏได้ดังนี้

1.รูปแบบที่มีการใช้มากที่สุด คือ 7 ครั้ง ได้แก่

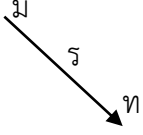
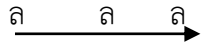
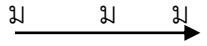
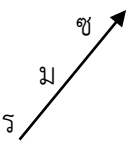
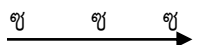
-รูปแบบ A

--- X	- X - X

 มีปรากฏ 7 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 5 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	--- ม	- ร - ท	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	--- ล	- ล - ล	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 3	--- ม	- ม - ม	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 4	--- ร	- ม - ซ	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 5	--- ซ	- ซ - ซ	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่อย่างหลากหลาย ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - - ม - ร - ท	
2	- - - ล - ล - ล	
3	- - - ม - ม - ม	
4	- - - ร - ม - ช	
5	- - - ช - ช - ช	

ทำนองที่ 2 3 และ 5 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงด้วยการขึ้นในเสียงใดเสียงหนึ่ง ส่วนทำนองที่ 1 กับ 4 มีการเคลื่อนที่ของทำนองคล้ายกัน โดยทำนองที่ 1 มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงไปหาเสียงต่ำตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 4 มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

2.รูปแบบที่มีการใช้มากที่สุด คือ 5 ครั้ง ได้แก่

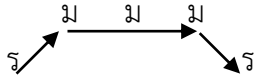
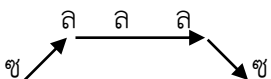
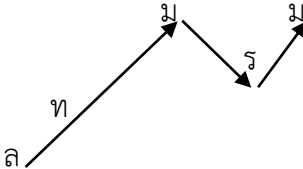
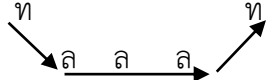
-รูปแบบ H

- X - X	X X - X

 มีปรากฏ 5 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 4 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ร - ม	ม ม - ร	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 1	- ช - ล	ล ล - ช	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ล - ท	ม ร - ม	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ท - ล	ล ล - ท	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงอย่างหลากหลาย ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ร - ม ม ม - ร	
2	- ซ - ล ล ล - ซ	
3	- ล - ท ม ร - ม	
4	- ท - ล ล ล - ท	

ทำนองที่ 1 2 และ 4 มีลักษณะการเคลื่อนที่คล้ายๆ กัน โดยทำนองที่ 1 และ 2 มีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง แล้วขึ้นเสียงจากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลงไปเสียงเดิม ทำนองที่ 4 มีการเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง แล้วขึ้นเสียงจากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นไปเสียงเดิม ส่วนทำนองที่ 3 เคลื่อนที่สูงขึ้น และต่ำลง 1 เสียงจากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นไปเสียงเดิม

3.รูปแบบที่มีการใช้มากที่สุด คือ 4 ครั้ง ได้แก่

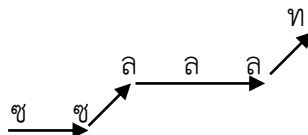
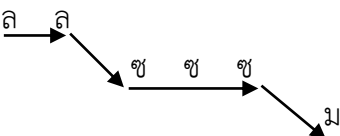
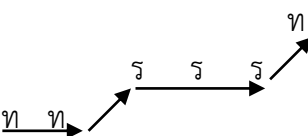
-รูปแบบ F

XX - X	XX - X

 มีปรากฏ 4 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 3 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	ซ ซ - ล	ล ล - ท	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	ล ล - ซ	ซ ซ - ม	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	ท ท - ร	ร ร - ม	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ซ ซ - ล ล ล - ท	
2	ล ล - ซ ซ ซ - ม	
3	ท ท - ร ร ร - ม	

ทำนองที่ 2 คล้ายกับทำนองที่ 1 และ 3 มีทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงคล้ายกัน แตกต่างกันที่ทำนองเพลงที่ 2 เคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง แต่ทำนองที่ 1 และ 3 เคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ

4.รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง มี 2 รูปแบบ คือ

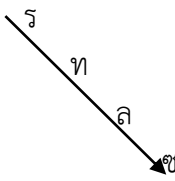
-รูปแบบ B

- X - X	- X - X

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 3 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ร - ท	- ล - ซ	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ท - ร	- ท - ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ล - ท	- ร - ม	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง มีการเคลื่อนที่ของทำนองอย่างหลากหลาย ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ร - ท - ล - ซ	

2	- ท - ร - ท - ล	
3	- ล - ท - ร - ม	

ทำนองเพลงทั้ง 3 ทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองอย่างหลากหลาย โดยทั้ง 3 ทำนอง มีการเคลื่อนที่ทั้งหมด 3 รูปแบบ คือ ทำนองที่ 1 มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงไปหาเสียงต่ำตามลำดับ ชั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 2 เคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง แล้วเคลื่อนที่ต่ำลงมาที่เสียงเดิม และเคลื่อนที่ต่ำลงอีก 1 เสียง ตามชั้นของบันไดเสียง และ ทำนองที่ 3 มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับชั้นของบันไดเสียง

-รูปแบบ G

-- $\widehat{xxx}$	- X - X

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	<table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"><tr><td>-- $\widehat{\text{พมร}}$</td><td>- ม - ร</td></tr></table>	-- $\widehat{\text{พมร}}$	- ม - ร	มี 1 ครั้ง
-- $\widehat{\text{พมร}}$	- ม - ร			
ทำนองที่ 2	<table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"><tr><td>-- $\widehat{\text{รมฟ}}$</td><td>- ล - ม</td></tr></table>	-- $\widehat{\text{รมฟ}}$	- ล - ม	มี 2 ครั้ง
-- $\widehat{\text{รมฟ}}$	- ล - ม			

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	-- $\widehat{\text{พมร}}$ - ม - ร	
2	-- $\widehat{\text{รมฟ}}$ - ล - ม	

การเคลื่อนที่ของทำนองเพลงทั้ง 2 ทำนอง มีลักษณะคล้ายกันคือ ทั้งสองทำนองมีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูง แต่ทั้งสองทำนองต่างกันในเรื่องเสียงสุดท้ายคือ เสียงสุดท้ายของทำนองที่ 1 เคลื่อนที่สูงขึ้น ส่วนเสียงสุดท้ายของทำนองที่ 2 เคลื่อนที่ต่ำลง

5.รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง มี 3 รูปแบบ คือ

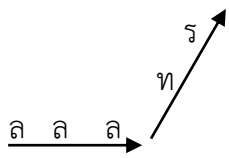
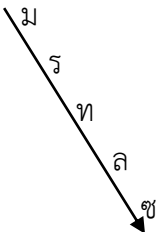
-รูปแบบ E

- X X X	- X - X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	<table style="border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 0 10px;">- ล ล ล</td> <td style="padding: 0 10px;">- ท - ร</td> </tr> </table>	- ล ล ล	- ท - ร	มี 1 ครั้ง
- ล ล ล	- ท - ร			
ทำนองที่ 2	<table style="border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 0 10px;">- ม ร ท</td> <td style="padding: 0 10px;">- ล - ช</td> </tr> </table>	- ม ร ท	- ล - ช	มี 1 ครั้ง
- ม ร ท	- ล - ช			

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นการเคลื่อนที่แบบขึ้นเสียง ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - ล ล ล l - ท - ร l	
2	l - ม ร ท l - ล - ช l	

ทำนองเพลงทั้ง 2 ทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองแตกต่างกัน โดยมีทำนองที่ 1 มีการขึ้นที่เสียงแรกของทำนองเพลงและเคลื่อนที่สูงขึ้น 2 เสียง ตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ส่วนทำนองที่ 2 เคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ ตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

-รูปแบบ I

- X X X	X X X X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1	<table style="border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 0 10px;">- ฟ ล ม</td> <td style="padding: 0 10px;">ฟ ม ร ท</td> </tr> </table>	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	มี 2 ครั้ง
- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท			

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นการเคลื่อนที่แบบสลับฟันปลา คือทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง (ฟ ล) แล้วเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง (ล ม) หลังจากเคลื่อนที่ต่ำลงแล้วยังเคลื่อนสูงขึ้นอีก 1 เสียง (ม ฟ) และเคลื่อนที่ลงอีก 3 เสียง (ฟ ม ร ท) ตามลำดับขั้นบันไดเสียง ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเช่นนี้ เมื่อนำมาสร้างเป็นภาพให้เห็นถึงการเคลื่อนที่ของทำนองได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ล - ฟ ล ม ฟ ม ร ท	

-รูปแบบ K

- X - -	$\widehat{\text{xxx}}$ - X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ร - -	$\widehat{\text{ฟมร}}$ - ท

 มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่อย่างหลากหลาย ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ล - ร - - $\widehat{\text{ฟมร}}$ - ท	

การเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 ขั้นตามลำดับขั้นของบันไดเสียงแล้วเคลื่อนที่ต่ำลงเรียงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง 3 เสียง

6.รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง มี 4 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ C

X X X X	X X X X

 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นการเคลื่อนที่แบบสลับฟันปลา คือทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง (ล ท) แล้วเคลื่อนที่ต่ำลง 2 เสียง (ท ล ฟ) หลังจากเคลื่อนที่ต่ำลงแล้วยังเคลื่อนสูงขึ้นอีก 1 เสียง (ฟ ล) และเคลื่อนที่ลงอีก 3 เสียง (ฟ ม ร) ตามลำดับขั้นบันไดเสียง ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเช่นนี้ เมื่อนำมาสร้างเป็นภาพให้เห็นถึงการเคลื่อนที่ของทำนองได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ล ท ล ฟ ล ฟ ม ร	

-รูปแบบ J

- X - X	- X X X

 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ล - ร	- ร ม ฟ

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ล - ล - ร - ร ม ฟ	

การเคลื่อนที่ของทำนองเพลง มีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียงและย่ำที่เสียงเดิมก่อนที่จะเคลื่อนที่สูงขึ้น

-รูปแบบ N

- X - X	- - - X

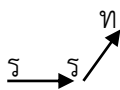
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ร - ร	- - - ท

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	1 - ร - ร - - - ท	

การเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการย่ำเสียงและเคลื่อนที่สูงขึ้น ไปที่เสียงชั้นที่ 6 ของบันไดเสียง

-รูปแบบ O

- xxxxx	- X - X

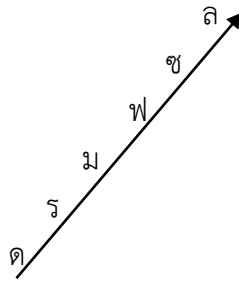
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ๑ร๑มฟ	- ซ - ล

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	1 - ๑ร๑มฟ - ซ - ล	

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเคลื่อนที่โดยการเรียงเสียงจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

2.6 แบบแผนการบรรเลง

โน้ตไทยเพลงมหากาล สองชั้น ที่แปรมาจากโน้ตสากลในหนังสือเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร เพื่อแสดงให้เห็นถึงแบบแผนการบรรเลงเพลงมหาฤกษ์ สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ

ท่อน 1 เที่ยวแรก	- ล - ร	- ร ม ฟ	ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- - ๑มร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
	- - - ม	- ร - ท	- - - ล	- ล - ล	- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
	- ล ล ล	- ท - ร	- ร - ม	ม ม - ร	- - ๑มฟ	- ล - ม	- ร - -	๑มร - ท
	- - - ม	- ร - ท	- - - ล	- ล - ล	- ม ร ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท

ท่อน 1 เที่ยวกลับ	- - - ล	- ท ท ท	- - - ร	- ท ท ท	- - ฃมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
	- - - ม	- ร - ท	- - - ล	- ล - ล	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	- ล ล ล	- ท - ร	- ร - ม	ม ม - ร	- - ฃมร	- ล - ม	- ร - -	ฃมร - ท
	- - - ม	- ร - ท	- - - ล	- ล - ล	- ม ร ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
ท่อน 2	- - - ม	- ม - ม	- ฃมร	- ช - ล	- ท - ร	- ท - ล	ล ล - ช	ช ช - ม
	- - - ร	- ม - ช	- ช - ล	ล ล - ช	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม
	- - - ม	- ม - ม	- ฃมร	- ช - ล	- ท - ร	- ท - ล	ล ล - ช	ช ช - ม
	- ร ร ร	- ม - ช	- ช - ล	ล ล - ช	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม
	- - ฃมร	- ล - ม	- ร - -	ฃมร - ท	- ท - ล	ล ล - ท	ท ท - ร	ร ร - ม
	- - - ช	- ช - ช	- ช - ล	ล ล - ช	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	- ร - ม
	- - ฃมร	- ล - ม	- ร - -	ฃมร - ท	- ท - ล	ล ล - ท	ท ท - ร	ร ร - ม
	- - - ช	- ช - ช	- ช - ล	ล ล - ช	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	- ร - ม
ท่อน 1 เที่ยว แรก	- - - ฟ	- ม - ล	- - - ม	- - - ม	- - ฃมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
	- - - ม	- ร - ท	- - - ล	- ล - ล	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	- ล ล ล	- ท - ร	- ร - ม	ม ม - ร	- - ฃมร	- ล - ม	- ร - -	ฃมร - ท
	- - - ม	- ร - ท	- - - ล	- ล - ล	- ม ร ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
ท่อน 1 เที่ยวกลับ	- - - ล	- ท ท ท	- - - ร	- ท ท ท	- - ฃมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
	- - - ม	- ร - ท	- - - ล	- ล - ล	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	- ล ล ล	- ท - ร	- ร - ม	ม ม - ร	- - ฃมร	- ล - ม	- ร - -	ฃมร - ท
	- - - ม	- ร - ท	- - - ล	- ล - ล	- ม ร ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
ท่อน 2	- - - ม	- ม - ม	- ฃมร	- ช - ล	- ท - ร	- ท - ล	ล ล - ช	ช ช - ม
	- - - ร	- ม - ช	- ช - ล	ล ล - ช	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม
	- - - ม	- ม - ม	- ฃมร	- ช - ล	- ท - ร	- ท - ล	ล ล - ช	ช ช - ม
	- ร ร ร	- ม - ช	- ช - ล	ล ล - ช	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม
	- - ฃมร	- ล - ม	- ร - -	ฃมร - ท	- ท - ล	ล ล - ท	ท ท - ร	ร ร - ม
	- - - ช	- ช - ช	- ช - ล	ล ล - ช	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	- ร - ม
	- - ฃมร	- ล - ม	- ร - -	ฃมร - ท	- ท - ล	ล ล - ท	ท ท - ร	ร ร - ม
	- - - ช	- ช - ช	- ช - ล	ล ล - ช	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	- ร - ม

การบรรเลงเพลงมหากาล สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร มีวิธีการบรรเลง โดยจะบรรเลงท่อนที่ 1 แล้วกลับต้นตามปกติ ส่วนท่อน 2 จะไม่บรรเลงกลับต้นเนื่องจากใช้วิธีการบรรเลง ข้าบรรทัดที่ 1 และ 2 แล้วบรรเลงบรรทัดที่ 3 และ 4 แล้วข้าบรรทัดที่ 3 - 4 อีก 1 รอบ เมื่อบรรเลงจนจบเพลงจะกลับไปบรรเลงในท่อนที่ 1 และ 2 อีกครั้ง และจะมีเปลี่ยนทำนองเพลงบรรทัดแรกในแต่ละท่อนเพื่อให้การขึ้นต้นของเพลงมีความสอดคล้องกับเสียงตกของวรรคสุดท้ายในแต่ละท่อนเพลง

2.7 การเชื่อมต่อของบทเพลง

การเชื่อมต่อของเพลงมหากาล กับเพลงสังข์เล็ก ในวรรคเพลงสุดท้ายของเพลงมหากาล ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง เร และมีโน้ตขั้นที่ 2 ของบันไดเสียงเป็นลูกตก คือเสียง มี ดังนี้

- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	- ร - ม

และต่อยด้วยเพลงสังข์เล็ก โดยเพลงสังข์เล็กในวรรคเพลงแรก ดำเนินทำนองเพลงด้วยลูกเท่า ดังนี้

- - - ฟ	- ม - ล	- - - ม	- - - ม

ซึ่งเป็นลูกเท่าเสียงมี เนื่องจากทำนองเพลงมหากาลในวรรคสุดท้ายจบด้วยลูกตกเสียง มี แล้วเชื่อมต่อกับทำนองเพลงในวรรคที่ 2 ที่ดำเนินทำนองเพลงในบันไดเสียง เร ดังนี้

- - ฟมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท

ทำนองเพลงมหากาล กับทำนองเพลงสังข์เล็ก มีการเชื่อมต่อบทเพลงโดยใช้ลูกเท่าในการเชื่อมต่อของทำนองเพลงได้อย่างกลมกลืนกัน

4. เพลงสังข์เล็ก

2.1 คีตลักษณ์ (Form)

เพลงสังข์เล็กเป็นเพลงลำดับที่ 4 ของเพลงเรื่องทำขวัญ เพลงสังข์เล็กเป็นเพลงอัตราจังหวะ สองชั้น มี 2 ท่อน ในแต่ละท่อนมีวรรคเพลง 8 วรรค มีจังหวะหน้าทับจำนวน 4 จังหวะหน้าทับ และการบรรเลงเพลงสังข์เล็กยังมีการเปลี่ยนทำนองเพลงระหว่างเที่ยวแรกกับเที่ยวกลับของบรรทัดที่ 1 ในท่อนที่ 1 และท่อนที่ 2 ดังนี้

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 ท่อน 1 เที่ยวแรก

- - - ฟ	- ม - ล	- - - ม	- - - ม	- - ฟมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 ท่อน 1 เที่ยวกลับ

- - - ม	- ฟ ฟ ฟ	- - - ล	- ฟ ฟ ฟ	- - ฟมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 ท่อน 2 เที่ยวแรก

- - - ม	- ฟ ฟ ฟ	- - - ล	- ฟ ฟ ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 ท่อน 2 เทียบกลับ

--- ท	- ร ร ร	--- ม	- ร ร ร	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ

ท่อน 1

A	--- ฟ	- ม - ล	--- ม	--- ม	-- ฝมร	- ม - ร	- ร - ร	--- ท
	--- ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	- ร - ซ	- ล - ท	- ล - ท	ท ท - ล
	--- ซ	- ล ล ล	--- ท	- ล ล ล	-- ฝมร	- ม - ร	- ร - ร	--- ท
	--- ม	- ร - ท	--- ล	- ล - ล	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ

ท่อน 2

B	--- ม	- ฟ ฟ ฟ	--- ล	- ฟ ฟ ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
	-- รมฟ	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
	--- ม	- ฟ ฟ ฟ	--- ล	- ฟ ฟ ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	-- รมฟ
	-- รมฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร

Form เพลงสามารถเขียนให้ละเอียดได้ดังนี้

A B

- A หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 1

- A หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 1

2.2 บันไดเสียง วรรณเพลง และลูกตก

บันไดเสียง วรรณเพลง และลูกตกของเพลงสังข์เล็ก มีดังนี้

เพลงสังข์เล็ก ท่อน 1

วรรคที่	ทำนองเพลง			
1	--- ฟ	- ม - ล	--- ม	--- ม
2	-- รมฟ	- ม - ร	- ร - ร	--- ท
3	--- ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
4	- ร - ซ	- ล - ท	- ล - ท	ท ท - ล
5	--- ซ	- ล ล ล	--- ท	- ล ล ล
6	-- ฝมร	- ม - ร	- ร - ร	--- ท
7	--- ม	- ร - ท	--- ล	- ล - ล
8	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ

บันไดเสียง
ร
ร
ซ
ซ
ซ
ร
ร
ร

ลูกตก
ร2
ร6
ซ1
ซ2
ซ2
ร6
ร5
ร3

เพลงสังข์เล็ก ท่อน 2

วรรคที่	ทำนองเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
1	--- ม	- ฟ ฟ ฟ	--- ล	- ฟ ฟ ฟ	ร	ร3
2	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ	ร	ร3
3	-- รมฟ	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ฟ	ร	ร3
4	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ	ร	ร3
5	--- ม	- ฟ ฟ ฟ	--- ล	- ฟ ฟ ฟ	ร	ร3
6	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	-- รมฟ	ร	ร3
7	-- รมฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ร	ร2
8	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร	ร	ร1

เพลงสังข์เล็ก สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้ 2 บันไดเสียง คือบันไดเสียง เร และบันไดเสียง ซอล ลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง เร มีครบทุกเสียง คือ เสียงที่ 1 2 3 5 และ 6 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง เร มี ฟา ลา และ ที) ส่วนลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง ซอล มี 2 เสียง คือเสียงที่ 1 และ 2 (ได้แก่เสียง ซอล ลา) และไม่มีวรรคเพลงใดที่มีลูกตกเสียงที่ 3 5 และ 6 (ได้แก่เสียง ที เร และ มี) ของบันไดเสียง ซอล และทำนองเพลงในท่อนที่ 2 มีการใช้ลูกตกเสียง ที่ 3 ของบันไดเสียง เร (คือเสียง ฟา) ติดต่อกัน 6 วรรคเพลง

การแยกแยะวรรคเพลงตามเสียงลูกตกแยกได้ดังนี้

บันไดเสียง เร

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงเร)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร	1

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงมี)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	--- ฟ	- ม - ล	--- ม	--- ม	1
2	-- รมฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	1

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงฟา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ	4
2	--- ม	- ฟ ฟ ฟ	--- ล	- ฟ ฟ ฟ	2
3	-- รมฟ	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ฟ	1

ลูกตกเสียงที่ 5 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	--- ม	- ร - ท	--- ล	- ล - ล	1

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงที)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	-- ฝมร	- ม - ร	- ร - ร	--- ท	2

บันไดเสียง ซอล

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงซอล)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	--- ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	1

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ร - ซ	- ล - ท	- ล - ท	ท ท - ล	1
2	--- ซ	- ล ล ล	--- ท	- ล ล ล	1

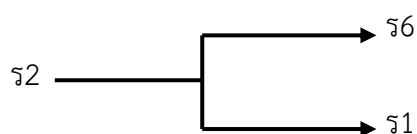
เพลงสังข์เล็ก สองชั้น มีการใช้ลูกตกที่หลากหลาย คือมีการใช้เสียงลูกตก ในบันไดเสียง เร ครบทั้ง 5 เสียง ลูกตกเสียงที่ 3 มีการใช้ 7 ครั้ง มี 3 ทำนอง ลูกตกเสียงที่ 2 และ 6 มีการใช้ 2 ครั้ง ลูกตกเสียงที่ 1 และ 5 มีการใช้เพียงครั้งเดียว ส่วนการใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง ซอล มีสองเสียงคือ เสียงที่ 1 มีการใช้เพียงครั้งเดียว และเสียงที่ 2 ใช้จำนวน 2 ครั้งโดยไม่มีการซ้ำทำนอง

ตำแหน่งลูกตกเสียงต่าง ๆ ในเพลงสังข์เล็ก สองชั้น

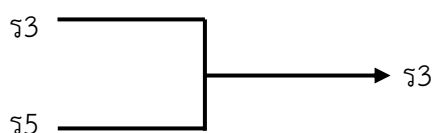
ท่อน 1			ท่อน 2		
1	ร2	ร6	1	ร3	ร3
2	ซ1	ซ2	2	ร3	ร3
3	ซ2	ร6	3	ร3	ร3
4	ร5	ร3	4	ร2	ร1

เมื่อนำลูกตกของเพลงสังข์เล็ก สองชั้น มาเรียงตามตำแหน่งในบทเพลงแล้ว พบว่าในท่อนที่ 2 มีการใช้ลูกตกเสียง ร3 ติดต่อกัน 6 วรรคเพลง

การเคลื่อนที่ของลูกตก ในวรรคหน้าของเพลงสังข์เล็ก สองชั้น ใช้ลูกตก ร2 จำนวน 2 ครั้ง และการเคลื่อนที่ของลูกตก ร2 มีการเคลื่อนที่ไปยังลูกตก ร6 และ ร1

ส่วนการใช้ลูกตกในวรรคหลังนั้น มีการใช้ลูกตกเสียง ร3 จำนวน 4 ครั้ง ซึ่งเป็นการใช้ลูกตกในวรรคหลังที่มากที่สุด และมีการเคลื่อนที่จากลูกตกในวรรคหน้าไปยังวรรคหลังมีการใช้อย่างหลากหลาย

เพลงสังข์เล็ก สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้บันไดเสียง 2 บันไดเสียง คือบันไดเสียง เร และบันไดเสียง ซอล การใช้ลูกตก และการเคลื่อนที่ของลูกตกจากวรรคหน้าไปยังวรรคหลังมีการใช้อย่างหลากหลาย

2.3 การเปลี่ยนบันไดเสียง

เพลงสังข์เล็ก ท่อน 1

- - - ฟ	- ม - ล	- - - ม	- - - ม	- - ฟมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
- - - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	- ร - ซ	- ล - ท	- ล - ท	ท ท - ล
- - - ซ	- ล ล ล	- - - ท	- ล ล ล	- - ฟมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
- - - ม	- ร - ท	- - - ล	- ล - ล	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ

ทำนองเพลงในบรรทัดที่ 1 อยู่ในบันไดเสียง เร บรรทัดที่ 2 เปลี่ยนบันไดเสียงเป็นบันไดเสียง ซอล อย่างสมบูรณ์ในวรรคเดียว (เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียง ซอล ครบทั้ง 5 เสียง) และทำนองเพลงในบรรทัดที่ 3 วรรคหน้าอยู่ในบันไดเสียง ซอล วรรคหลังเปลี่ยนบันไดเสียงเป็นบันไดเสียง เร

เพลงสังข์เล็ก ท่อน 2

- - - ม	- ฟ ฟ ฟ	- - - ล	- ฟ ฟ ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
- - ร่มฟ	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
- - - ม	- ฟ ฟ ฟ	- - - ล	- ฟ ฟ ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- - ร่มฟ
- - ร่มฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร

เพลงสังข์เล็ก ท่อน 2 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง เร และไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง

2.4 รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะเพลงสี่ขั้วเล็ก สองชั้น สามารถจำแนกรูปแบบได้ด้วยความยาวของทำนองเพลง 2 ห้องเพลง ซึ่งมีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ		จำนวนครั้ง
A	- - - X	- X - X	4
B	- X - X	- X - X	2
C	X X X X	X X X X	-
D	- X - X	- - $\widehat{xxx}$	1
E	- X X X	- X - X	-
F	X X - X	X X - X	1
G	- - $\widehat{xxx}$	- X - X	4
H	- X - X	X X - X	3
I	- X X X	X X X X	5
J	- X - X	- X X X	3
K	- X - -	$\widehat{xxx}$ - X	-
L	- - - X	- X X X	6
M	- $\widehat{xx}$ X X	X X X X	-
N	- X - X	- - - X	2
O	- $\widehat{xxxx}$	- X - X	-
P	- - - X	- - - X	1

รูปแบบต่างๆ มีจำนวนการใช้ ดังนี้

- รูปแบบที่มีการใช้ 6 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ L
- รูปแบบที่มีการใช้ 5 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ I
- รูปแบบที่มีการใช้ 4 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ A, G
- รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ J
- รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ B, J, N
- รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ D, F, P

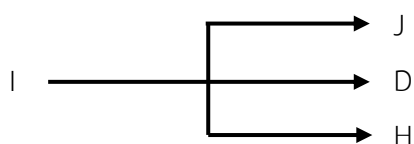
รูปแบบทั้ง 11 รูปแบบปรากฏในบทเพลงที่ตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้ (แต่ละรูปแบบแทนตำแหน่งของโน้ตเพลงที่มีความยาว 2 ห้องเพลง ใน 1 บรรทัดจึงมี 4 รูปแบบ)

เพลงสังข์เล็ก ท่อน 1			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
A	P	G	N
A	F	B	H
L	L	G	N
A	A	I	J

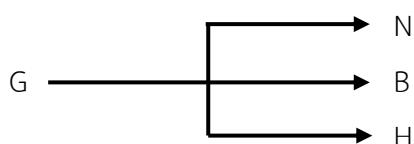
เพลงสังข์เล็ก ท่อน 2			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
L	L	I	J
G	B	I	J
L	L	I	D
G	H	I	H

จากตำแหน่งรูปแบบจังหวะชี้ให้เห็นการใช้มือซ้องหรือการผสมผสานมือซ้องในเพลงสังข์เล็กสองชั้น ที่ทำให้เกิดทำนองเพลง ณ ลูกตกเสียงต่าง ๆ การผสมผสานมือซ้องในแต่ละวรรคเพลงมีอย่างหลากหลาย แต่มีข้อจำกัด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1.รูปแบบจังหวะ I ใช้คู่กับรูปแบบ J จำนวน 3 ครั้ง รูปแบบ D จำนวน 1 ครั้งและรูปแบบ H จำนวน 1 ครั้ง โดยรูปแบบจังหวะ A อยู่ที่สองห้องแรกของวรรคเพลง

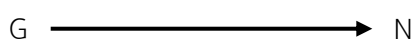
2.รูปแบบจังหวะ G ใช้คู่กับรูปแบบ N จำนวน 2 ครั้ง รูปแบบ B และ H จำนวน 1 ครั้ง โดยรูปแบบจังหวะ G จะอยู่ที่สองห้องแรกของวรรคเพลง

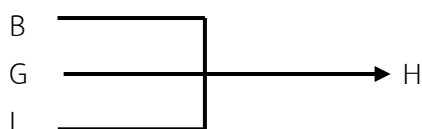
3.รูปแบบจังหวะ J ปรากฏเฉพาะสองห้องหลังของวรรคเพลงจำนวน 3 ครั้ง โดยมีรูปแบบ I อยู่สองห้องหน้าของวรรคเพลงทั้ง 3 ครั้ง

4.รูปแบบจังหวะ N ปรากฏเฉพาะสองห้องหลังของวรรคเพลงจำนวน 2 ครั้ง โดยมีรูปแบบ G อยู่สองห้องหน้าของวรรคเพลงทั้ง 2 ครั้ง

5.รูปแบบจังหวะ H จะปรากฏเฉพาะสองห้องหลังของวรรคเพลงเท่านั้น โดยมีรูปแบบ B G และ I อยู่สองห้องแรกของวรรคเพลง

6.รูปแบบจังหวะ L มีปรากฏจำนวน 6 ครั้ง และรูปแบบจังหวะ L จะปรากฏในสองห้องแรกและสองห้องหลังของวรรคเพลงในตำแหน่งที่ติดต่อกันทุกครั้ง

2.5 รูปแบบทำนอง

รูปแบบจังหวะแต่ละรูปแบบสามารถแยกรูปแบบทำนองได้ตามจำนวนการปรากฏได้ดังนี้

1.รูปแบบที่มีการใช้มากที่สุด คือ 6 ครั้ง ได้แก่

-รูปแบบ L

- - - X	- X X X

 มีปรากฏ 6 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 4 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- - - ซ	- ล ล ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- - - ท	- ล ล ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- - - ม	- ฟ ฟ ฟ	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 4	- - - ล	- ฟ ฟ ฟ	มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง มีการเคลื่อนที่ของทำนองอย่างหลากหลาย ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - - ซ - ล ล ล	
2	- - - ท - ล ล ล	

3	- - - ม - ฟ ฟ ฟ	
4	- - - ล - ฟ ฟ ฟ	

ทั้งสี่ทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองที่คล้ายกัน คือ การเคลื่อนที่ของทำนองที่ 1 และ 3 มีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียงแล้วขึ้นเสียง ส่วนการเคลื่อนที่ของทำนองที่ 2 และ 4 มีการเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียงแล้วขึ้นเสียง

2.รูปแบบที่มีการใช้ 5 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ | - X X X | X X X X | มีปรากฏ 5 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	มี 4 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ท ล ฟ ล ฟ ม ร	
2	- ฟ ล ม ฟ ม ร ท	

ทำนองเพลงทั้ง 2 ทำนอง มีลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงคล้าย ๆ กัน โดยมีการเคลื่อนที่แบบสลับฟันปลา ทำนองที่ 1 มีการเคลื่อนที่ต่ำลง 3 เสียง (ท ล ฟ) และเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง (ฟ ล) จากนั้นทำนองเพลงเคลื่อนที่ต่ำลงอีก 3 เสียง (ล ฟ ม ร) ส่วนทำนองที่ 2 มีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง (ฟ ล) แล้วเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง (ล ม) หลังจากเคลื่อนที่ต่ำลงแล้วยังเคลื่อนสูงขึ้นอีก 1 เสียง (ม ฟ) และเคลื่อนที่ลงอีก 3 เสียง (ฟ ม ร ท) ตามลำดับขั้นบันไดเสียง

3.รูปแบบที่มีการใช้ 4 ครั้ง มี 2 รูปแบบ คือ

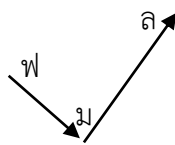
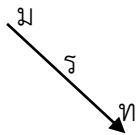
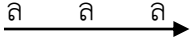
-รูปแบบ A

---X	-X-X

 มีปรากฏ 4 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 3 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	--- ฟ	- ม - ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	--- ม	- ร - ท	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 3	--- ล	- ล - ล	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	--- ฟ - ม - ล	
2	--- ม - ร - ท	
3	--- ล - ล - ล	

ทำนองเพลงทั้ง 3 ทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองอย่างหลากหลาย โดยมีทำนองที่ 1 มีการเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง แล้วเคลื่อนที่สูงขึ้น 2 เสียง ตามลำดับขั้นของตัวโน้ต ทำนองที่ 2 เคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ ตามลำดับขั้นของบันไดเสียง และทำนองที่ 3 มีการเคลื่อนที่ของทำนองด้วยการยืนในเสียงใดเสียงหนึ่ง

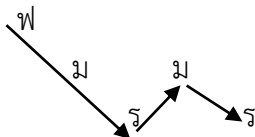
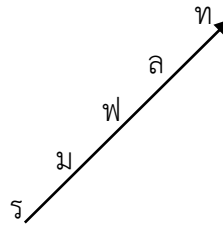
-รูปแบบ G

-- $\widehat{xxx}$	- X - X

 มีปรากฏ 4 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	<table><tr><td>-- $\widehat{พมร}$</td><td>- ม - ร</td></tr></table>	-- $\widehat{พมร}$	- ม - ร	มี 2 ครั้ง
-- $\widehat{พมร}$	- ม - ร			
ทำนองที่ 2	<table><tr><td>-- $\widehat{รมฟ}$</td><td>- ล - ท</td></tr></table>	-- $\widehat{รมฟ}$	- ล - ท	มี 2 ครั้ง
-- $\widehat{รมฟ}$	- ล - ท			

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	-- $\widehat{พมร}$ - ม - ร	
2	-- $\widehat{รมฟ}$ - ล - ท	

ทำนองเพลงทั้ง 2 ทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองแตกต่างกัน โดยทำนองที่ 1 มีการเคลื่อนที่ต่ำลง 3 เสียง แล้วเคลื่อนที่สูงขึ้นอีก 1 เสียง จากนั้นทำนองเพลงเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง ส่วนทำนองที่ 2 เคลื่อนที่สูงขึ้น ตามลำดับขั้นของตัวโน้ต

4.รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

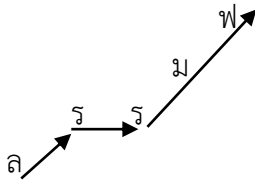
-รูปแบบ J

- X - X	- X X X

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1	<table><tr><td>- ล - ร</td><td>- ร ม ฟ</td></tr></table>	- ล - ร	- ร ม ฟ	มี 3 ครั้ง
- ล - ร	- ร ม ฟ			

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - ล - ร l - ร ม ฟ l	

การเคลื่อนที่ของทำนองเพลง มีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียงและย้ายที่เสียงเดิมก่อนที่จะเคลื่อนที่สูงขึ้น

5.รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง มี 2 รูปแบบ คือ

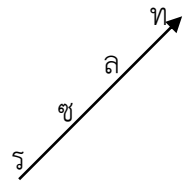
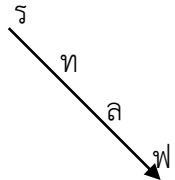
-รูปแบบ B

- X - X	- X - X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ร - ซ	- ล - ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ร - ท	- ล - ฟ	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - ร - ซ l - ล - ท l	
2	l - ร - ท l - ล - ฟ l	

ทั้งสองทำนองมีการเคลื่อนที่มีลักษณะการเคลื่อนที่คล้าย ๆ กัน แตกต่างกันที่ทำนองที่ 1 มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับชั้นของบันไดเสียง ส่วนทำนองที่ 2 มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงไปหาเสียงต่ำตามลำดับชั้นของบันไดเสียง

-รูปแบบ N

- X - X	--- X

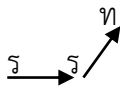
 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ร - ร	--- ท

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ร - ร --- ท	

การเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการย้ายเสียงและเคลื่อนที่สูงขึ้น ไปที่เสียงขั้นที่ 6 ของบันไดเสียง

6.รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง มี 3 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ D

- X - X	-- xxx

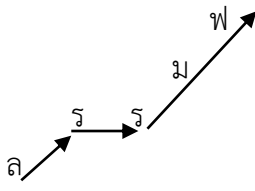
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ล - ร	-- รมฟ

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ล - ร -- รมฟ	

การเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการย้ายเสียงและเคลื่อนที่สูงขึ้นตามลำดับชั้นของบันไดเสียง

-รูปแบบ F

X X - X	X X - X

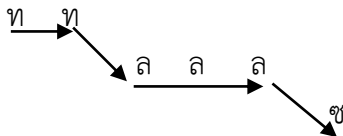
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

ท ท - ล	ล ล - ซ

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ท ท - ล ล ล - ซ	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ห้าเสียง แล้วเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง แล้วห้าเสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลงอีก 1 เสียง

-รูปแบบ P

--- X	--- X

 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

--- ม	--- ม

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	--- ม --- ม	

การเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นการเคลื่อนที่โดยย่ำที่ตัวโน้ต

2.6 แบบแผนการบรรเลง

โน้ตไทยเพลงสังข์เล็ก สองชั้น ที่แปรมาจากโน้ตสากลในหนังสือเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร เพื่อแสดงให้เห็นถึงแบบแผนการบรรเลงเพลงสังข์เล็ก สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ

ท่อน 1 เดี่ยวแรก	--- ฟ	- ม - ล	--- ม	--- ม	-- ฝิมร	- ม - ร	- ร - ร	--- ท
	--- ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	- ร - ซ	- ล - ท	- ล - ท	ท ท - ล
	--- ซ	- ล ล ล	--- ท	- ล ล ล	-- ฝิมร	- ม - ร	- ร - ร	--- ท
	--- ม	- ร - ท	--- ล	- ล - ล	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ

ท่อน 1 เที่ยวกลับ	- - - ม	- ฟ ฟ ฟ	- - - ล	- ฟ ฟ ฟ	- - ฝ ฝ ร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
	- - - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	- ร - ซ	- ล - ท	- ล - ท	ท ท - ล
	- - - ซ	- ล ล ล	- - - ท	- ล ล ล	- - ฝ ฝ ร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
	- - - ม	- ร - ท	- - - ล	- ล - ล	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
ท่อน 2 เที่ยวแรก	- - - ม	- ฟ ฟ ฟ	- - - ล	- ฟ ฟ ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
	- - รม ฝ	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
	- - - ม	- ฟ ฟ ฟ	- - - ล	- ฟ ฟ ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- - รม ฝ
	- - รม ฝ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร
ท่อน 2 เที่ยวกลับ	- - - ท	- ร ร ร	- - - ม	- ร ร ร	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
	- - รม ฝ	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
	- - - ม	- ฟ ฟ ฟ	- - - ล	- ฟ ฟ ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- - รม ฝ
	- - รม ฝ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร
ท่อน 1 เที่ยวแรก	- - - ท	- ร ร ร	- - - ม	- ร ร ร	- - ฝ ฝ ร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
	- - - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	- ร - ซ	- ล - ท	- ล - ท	ท ท - ล
	- - - ซ	- ล ล ล	- - - ท	- ล ล ล	- - ฝ ฝ ร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
	- - - ม	- ร - ท	- - - ล	- ล - ล	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
ท่อน 1 เที่ยวกลับ	- - - ม	- ฟ ฟ ฟ	- - - ล	- ฟ ฟ ฟ	- - ฝ ฝ ร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
	- - - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	- ร - ซ	- ล - ท	- ล - ท	ท ท - ล
	- - - ซ	- ล ล ล	- - - ท	- ล ล ล	- - ฝ ฝ ร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
	- - - ม	- ร - ท	- - - ล	- ล - ล	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
ท่อน 2 เที่ยวแรก	- - - ม	- ฟ ฟ ฟ	- - - ล	- ฟ ฟ ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
	- - รม ฝ	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
	- - - ม	- ฟ ฟ ฟ	- - - ล	- ฟ ฟ ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- - รม ฝ
	- - รม ฝ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร
ท่อน 2 เที่ยวกลับ	- - - ท	- ร ร ร	- - - ม	- ร ร ร	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
	- - รม ฝ	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
	- - - ม	- ฟ ฟ ฟ	- - - ล	- ฟ ฟ ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- - รม ฝ
	- - รม ฝ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- - ติ รม	- ร - ซ

การบรรเลงเพลงสังข์เล็ก สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร มีวิธีการบรรเลงโดยจะเปลี่ยนทำนองเพลงบรรทัดแรกของทำนองเพลงในแต่ละท่อนเพื่อให้การขึ้นต้นของเพลงมีความสอดคล้องกับเสียงตกของวรรคสุดท้ายในแต่ละท่อนเพลง และเมื่อบรรเลงจนจบเพลงจะกลับไปบรรเลงในท่อนที่ 1 และ 2 อีกครั้ง

2.7 การเชื่อมต่อของบทเพลง

การเชื่อมต่อของเพลงสั้นๆเล็ก กับเพลงมหาชัย ในวรรคเพลงสุดท้ายของเพลงสั้นๆเล็ก มีการเปลี่ยนทำนองเพลงเพียวกลับในสองห้องหลัง ดังนี้

ทำนองเพลงวรรคสุดท้ายเพียวแรก

- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร

ทำนองเพลงวรรคสุดท้ายเพียวกลับ

- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- - <u>ดริม</u>	- ร - ช

ทำนองเพลงสั้นๆเล็กในวรรคสุดท้ายเพียวแรกจบด้วยลูกตกเสียง เร ส่วนวรรคเพลงสุดท้ายในเพียวกลับจะเปลี่ยนทำนองเพลงในสองห้องหลัง โดยทำนองเพลงจะจบด้วยลูกตกเสียง ซอล เพื่อให้ทำนองเพลงในวรรคสุดท้ายเชื่อมต่อกับเพลงมหาชัยในวรรคแรกๆที่ดำเนินทำนองด้วยลูกเท่าเสียง ซอล สอดคล้องกัน ดังนี้

- - - ม	- ช ช ช	- - - ล	- ช ช ช

การเชื่อมต่อของเพลงสั้นๆเล็ก กับเพลงมหาชัยเป็นการเชื่อมต่อได้อย่างกลมกลืนกัน ด้วยการเปลี่ยนทำนองเพลงสองห้องหลังในวรรคเพลงสุดท้าย

5. เพลงมหาชัย

2.1 คีตลักษณ์ (Form)

เพลงมหาชัยเป็นเพลงลำดับที่ 5 ของเพลงเรื่องทำขวัญ เพลงมหาชัยเป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ในแต่ละท่อนมีวรรคเพลง 16 วรรค มีจังหวะหน้าทับจำนวน 8 จังหวะหน้าทับ

ท่อน 1

A	a	- - - ม	- ช ช ช	- - - ล	- ช ช ช	- ล ล ล	- ท - ร	- ท - -	<u>ดริม</u> - ช
		- ล ล ล	- ท - ร	- ท - -	<u>ดริม</u> - ช	- ท ล ช	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
		- - - ท	- ท - ท	- ช - ล	- ท - ร	- - ม ม	ม ม - ร	- ช ช ช	- ล - ท
		- ล - ท	- ด - ร	- ม - ร	- ด - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	ท ท - ด	ด ด - ร
		- - - ด	- ร ร ร	- - - ม	- ร ร ร	- ช - ม	- ร - ด	ด ด - ร	ร ร - ม
		- - ล ล	ล ล - ม	ม ม - ร	ร ร - ม	- ช - ล	- ช - ม	ม ม - ร	ร ร - ท
	o	- - - ท	- ท - ท	- ช - ล	- ท - ร	- - ม ม	ม ม - ร	- ช ช ช	- ล - ท
		- - <u>ชลท</u>	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช

ท่อน 2

B	b	--- ม	- ช ช ช	--- ล	- ช ช ช	- ท - ล	- ช - ม	- - ติม	- ช - ล
		- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ร	- ท - ล	ล ล - ช	ช ช - ม
		--- ร	- ร - ร	- ท - -	ติม - ช	- ล - ท	- ล - ช	- - ร ร	ร ร - ม
		ช ล ช ม	ช ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ช	ช ช - ล
		--- ล	- ล - ล	- ร - ช	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
		- ล ล ล	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ช	- ท ล ช	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	o	--- ท	- ท - ท	- ช - ล	- ท - ร	- - ม ม	ม ม - ร	- ช ช ช	- ล - ท
		- - ุชลท	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช

Form เพลงสามารถเขียนให้ละเอียดได้ดังนี้

A (a o) B (b o)

- A หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 1
- B หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 2
- a หมายถึงทำนองเพลงในส่วนหัวของท่อน 1
- b หมายถึงทำนองเพลงในส่วนหัวของท่อน 2
- o หมายถึงทำนองเพลงที่เหมือนกันของท่อน 1 และท่อน 2

2.2 บันไดเสียง วรรคเพลง และลูกตก

บันไดเสียง วรรคเพลง และลูกตกของเพลงมหาชัย มีดังนี้

เพลงมหาชัย ท่อน 1

วรรคที่	ทำนองเพลง			
1	--- ม	- ช ช ช	--- ล	- ช ช ช
2	- ล ล ล	- ท - ร	- ท - -	ติม - ช
3	- ล ล ล	- ท - ร	- ท - -	ติม - ช
4	- ท ล ช	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
5	--- ท	- ท - ท	- ช - ล	- ท - ร
6	- - ม ม	ม ม - ร	- ช ช ช	- ล - ท
7	- ล - ท	- ด - ร	- ม - ร	- ด - ช
8	ช ช - ล	ล ล - ท	ท ท - ด	ด ด - ร
9	--- ด	- ร ร ร	--- ม	- ร ร ร
10	- ช - ม	- ร - ด	ด ด - ร	ร ร - ม
11	- - ล ล	ล ล - ม	ม ม - ร	ร ร - ม
12	- ช - ล	- ช - ม	ม ม - ร	ร ร - ท

บันไดเสียง
ช
ช
ช
ช
ช
ช
ด
ด
ด
ด
ด
ช

ลูกตก
ช1
ช1
ช1
ช3
ช5
ช3
ด5
ด2
ด2
ด3
ด3
ช3

13	- - - ท	- ท - ท	- ช - ล	- ท - ร
14	- - ม ม	ม ม - ร	- ช ช ช	- ล - ท
15	- - <u>ชล</u> ท	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท
16	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช

ช
ช
ช
ช

ช5
ช3
ช3
ช1

เพลงมหาชัย ท่อน 2

วรรคที่	ทำนองเพลง			
1	- - - ม	- ช ช ช	- - - ล	- ช ช ช
2	- ท - ล	- ช - ม	- - <u>ด</u> ร	- ช - ล
3	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
4	- ท - ร	- ท - ล	ล ล - ช	ช ช - ม
5	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	<u>ด</u> ร - ช
6	- ล - ท	- ล - ช	- - ร ร	ร ร - ม
7	ช ล ช ม	ช ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม
8	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ช	ช ช - ล
9	- - - ล	- ล - ล	- ร - ช	- - ล ท
10	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
11	- ล ล ล	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ช
12	- ท ล ช	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
13	- - - ท	- ท - ท	- ช - ล	- ท - ร
14	- - ม ม	ม ม - ร	- ช ช ช	- ล - ท
15	- - <u>ชล</u> ท	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท
16	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช

บันไดเสียง
ช
ช
ช
ช
ช
ช
ช
ช
ช
ช
ช
ช
ช
ช
ช

ลูกตก
ช1
ช2
ช2
ช6
ช1
ช6
ช6
ช2
ช3
ช1
ช1
ช3
ช5
ช3
ช3
ช1

เพลงมหาชัย สองชั้น ท่อนที่ 1 ใช้ 2 บันไดเสียง คือบันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง โด ลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง ซอล มี 3 เสียง คือ เสียงที่ 1 3 และ 5 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง ซอล ที และ เร) ส่วนลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง โด มี 3 เสียง คือเสียงที่ 2 3 และ 5 (ได้แก่เสียง เร มี และ ซอล) ท่อนที่ 2 ใช้บันไดเสียงเพียงบันไดเสียงเดียว คือบันไดเสียง ซอล ลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง ซอล ครบทุกเสียง คือเสียงที่ 1 2 3 5 และ 6 (ได้แก่เสียง ซอล ลา ที เร และมี)

การแยกแยะวรรคเพลงตามเสียงลูกตกแยกได้ดังนี้

บันไดเสียง ซอล

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงซอล)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ม	- ช ช ช	- - - ล	- ช ช ช	2
2	- ล ล ล	- ท - ร	- ท - -	<u>ด</u> ร - ช	2

3	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช	3
4	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ช	1
5	- ล ล ล	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ช	1

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ท - ล	- ช - ม	- - ดริม	- ช - ล	1
2	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล	1
3	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ช	ช ช - ล	1

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงที)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ท ล ช	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	1
2	- - ม ม	ม ม - ร	- ช ช ช	- ล - ท	3
3	- ช - ล	- ช - ม	ม ม - ร	ร ร - ท	1
4	- - ชลท	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท	2
5	- - - ล	- ล - ล	- ร - ช	- - ล ท	1

ลูกตกเสียงที่ 5 (เสียงเร)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ท	- ท - ท	- ช - ล	- ท - ร	3

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงมี)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ท - ร	- ท - ล	ล ล - ช	ช ช - ม	1
2	- ล - ท	- ล - ช	- - ร ร	ร ร - ม	1
3	ช ล ช ม	ช ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม	1

บันไดเสียง โด

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงเร)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	ช ช - ล	ล ล - ท	ท ท - ด	ด ด - ร	1
2	- - - ด	- ร ร ร	- - - ม	- ร ร ร	1

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงมี)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ซ - ม	- ร - ด	ด ด - ร	ร ร - ม	1
2	- - ล ล	ล ล - ม	ม ม - ร	ร ร - ม	1

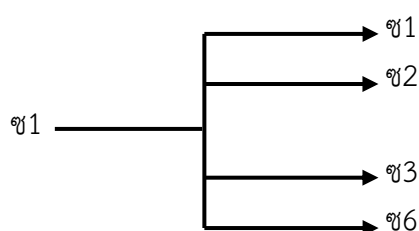
ลูกตกเสียงที่ 5 (เสียงซอล)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ล - ท	- ด - ร	- ม - ร	- ด - ซ	1

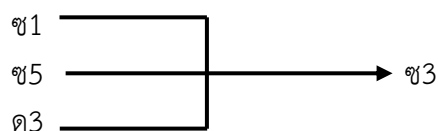
เพลงมหาชัย สองชั้น มีการใช้ลูกตกที่หลากหลาย คือมีการใช้เสียงลูกตก ในบันไดเสียง ซอล ครบทั้ง 5 เสียง ลูกตกเสียงที่ 1 มีการใช้ 9 ครั้ง มีจำนวน 5 ทำนอง ลูกตกเสียงที่ 2 มีการใช้จำนวน 3 ครั้ง ไม่ซ้ำทำนอง ลูกตกเสียงที่ 3 มีการใช้ 8 ครั้ง มีจำนวน 5 ทำนอง ลูกตกเสียงที่ 5 มีการใช้ 3 ครั้ง ทำนองเดียว ลูกตกเสียงที่ 6 มีการใช้เพียงครั้งเดียว ส่วนการใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง โด คือมีการใช้เสียงลูกตก ในบันไดเสียง โด 3 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 2 3 และ 5 ลูกตกเสียงที่ 2 และ 3 มีการใช้ 2 ครั้ง ไม่ซ้ำทำนอง และลูกตกเสียงที่ 5 ใช้เพียงครั้งเดียว ตำแหน่งลูกตกเสียงต่าง ๆ ในเพลงมหาชัย สองชั้น

ท่อน 1			ท่อน 2		
1	ซ1	ซ1	1	ซ1	ซ2
2	ซ1	ซ3	2	ซ2	ซ6
3	ซ5	ซ3	3	ซ1	ซ6
4	ด5	ด2	4	ซ6	ซ2
5	ด2	ด3	5	ซ3	ซ1
6	ด3	ซ3	6	ซ1	ซ3
7	ซ5	ซ3	7	ซ5	ซ3
8	ซ3	ซ1	8	ซ3	ซ1

เมื่อนำลูกตกของเพลงมหาชัย สองชั้น มาเรียงตามตำแหน่งในบทเพลงแล้ว พบว่าในการเคลื่อนที่ของลูกตกในวรรคหน้าของเพลงมหาชัย สองชั้น ใช้ลูกตก ซ1 จำนวน 5 ครั้ง ซึ่งเป็นการใช้เสียงลูกตกในวรรคหน้ามากที่สุด และการเคลื่อนที่ของลูกตก ซ1 มีการเคลื่อนที่ไปยังลูกตก ซ1 ซ2 ซ3 และ ซ6

ส่วนการใช้ลูกตกในวรรคหลังนั้น มีการใช้ลูกตกเสียง ซ3 จำนวน 6 ครั้ง ซึ่งเป็นการใช้ลูกตกในวรรคหลังที่มากที่สุด และมีการเคลื่อนที่จากลูกตกในวรรคหน้าไปยังวรรคหลังมีการใช้ได้อย่างหลากหลาย

เพลงมหาชัย สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้บันไดเสียง 2 บันไดเสียง คือบันไดเสียง ซอล และ บันไดเสียง โด การใช้ลูกตก และการเคลื่อนที่ของลูกตกจากวรรคหน้าไปยังวรรคหลังมีการใช้ได้อย่างหลากหลาย

2.3 การเปลี่ยนบันไดเสียง

เพลงมหาชัย ท่อน 1

- - - ม	- ซ ซ ซ	- - - ล	- ซ ซ ซ	- ล ล ล	- ท - ร	- ท - -	ดริม - ซ
- ล ล ล	- ท - ร	- ท - -	ดริม - ซ	- ท ล ซ	- ร - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
- - - ท	- ท - ท	- ซ - ล	- ท - ร	- - ม ม	ม ม - ร	- ซ ซ ซ	- ล - ท
- ล - ท	- ด - ร	- ม - ร	- ด - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	ท ท - ด	ด ด - ร
- - - ด	- ร ร ร	- - - ม	- ร ร ร	- ซ - ม	- ร - ด	ด ด - ร	ร ร - ม
- - ล ล	ล ล - ม	ม ม - ร	ร ร - ม	- ซ - ล	- ซ - ม	ม ม - ร	ร ร - ท
- - - ท	- ท - ท	- ซ - ล	- ท - ร	- - ม ม	ม ม - ร	- ซ ซ ซ	- ล - ท
- - ดริม	- ร - ม	- ซ - ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ

เพลงมหาชัย ท่อน 1 ดำเนินทำนองด้วยบันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง เร โดย 3 บรรทัดแรก ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล แล้วเปลี่ยนบันไดเสียงในบรรทัดที่ 4 เป็นบันไดเสียง โด อย่างสมบูรณ์ในวรรคเดียว (เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียง โด ครบทั้ง 5 เสียง) และมีการเปลี่ยนบันไดเสียงกลับไปเป็นบันไดเสียง ซอล ในบรรทัดที่ 6 วรรคหลัง เป็นการเป็นโดยมีวรรคหน้าเป็นวรรคเชื่อม

เพลงมหาชัย ท่อน 2

- - - ม	- ซ ซ ซ	- - - ล	- ซ ซ ซ	- ท - ล	- ซ - ม	- - ดริม	- ซ - ล
- ซ - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ร	- ท - ล	ล ล - ซ	ซ ซ - ม
- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ซ	- ล - ท	- ล - ซ	- - ร ร	ร ร - ม
ซ ล ซ ม	ซ ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ซ	ซ ซ - ล
- - - ล	- ล - ล	- ร - ซ	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
- ล ล ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ร - ซ	- ท ล ซ	- ร - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
- - - ท	- ท - ท	- ซ - ล	- ท - ร	- - ม ม	ม ม - ร	- ซ ซ ซ	- ล - ท
- - ซลท	- ร - ม	- ซ - ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ

เพลงมหาชัย ท่อน 2 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล และไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง

2.4 รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะเพลงมหาชัย สองชั้น สามารถจำแนกรูปแบบได้ด้วยความยาวของทำนองเพลง 2 ห้องเพลง ซึ่งมีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ		จำนวนครั้ง
A	- - - X	- X - X	5
B	- X - X	- X - X	17
C	X X X X	X X X X	1
D	- X - X	- - $\widehat{xxx}$	-
E	- X X X	- X - X	8
F	X X - X	X X - X	12
G	- - $\widehat{xxx}$	- X - X	3
H	- X - X	X X - X	2
I	- X X X	X X X X	-
J	- X - X	- X X X	-
K	- X - -	$\widehat{xxx}$ - X	3
L	- - - X	- X X X	6
M	- $\widehat{xx}$ X X	X X X X	-
N	- X - X	- - - X	-
O	- $\widehat{xxxx}$	- X - X	-
P	- - - X	- - - X	-
Q	- - X X	X X - X	5
R	- - X X	- X X X	-
S	- X - -	X X - X	1
T	- X - X	- - X X	1

รูปแบบต่างๆ มีจำนวนการใช้ ดังนี้

- รูปแบบที่มีการใช้ 18 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ B
- รูปแบบที่มีการใช้ 12 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ F
- รูปแบบที่มีการใช้ 8 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ E
- รูปแบบที่มีการใช้ 8 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ L
- รูปแบบที่มีการใช้ 5 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ A, Q

- รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ G, K
- รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ H
- รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ C, S, T

รูปแบบทั้ง 13 รูปแบบปรากฏในบทเพลงที่ตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้ (แต่ละรูปแบบแทนตำแหน่งของโน้ตเพลงที่มีความยาว 2 ห้องเพลง ใน 1 บรรทัดจึงมี 4 รูปแบบ)

เพลงมหาชัย ท่อน 1			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
L	L	E	K
E	K	E	G
A	B	Q	E
B	B	F	F
L	L	B	F
Q	F	B	F
A	B	Q	E
G	B	B	F

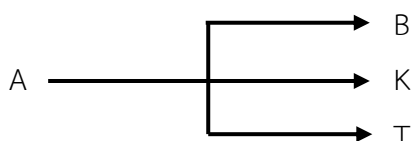
เพลงมหาชัย ท่อน 2			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
L	L	B	G
S	B	B	F
A	K	B	Q
C	H	H	F
A	T	B	F
E	B	E	F
A	B	Q	E
G	B	B	F

จากตำแหน่งรูปแบบจังหวะชี้ให้เห็นการใช้มือซ้องหรือการผสมผสานมือซ้องในเพลงมหาชัยสองชั้น ที่ทำให้เกิดทำนองเพลง ณ ลูกตกเสียงต่าง ๆ การผสมผสานมือซ้องในแต่ละวรรคเพลงมีอย่างหลากหลาย แต่มีข้อจำกัด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

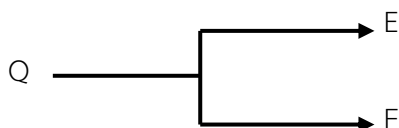
- 1.รูปแบบจังหวะ L เป็นรูปแบบที่ปรากฏเฉพาะวรรคหน้าของเพลงเท่านั้น ซึ่งการปรากฏของรูปแบบ L จะปรากฏทั้งสองห้องแรกและสองห้องหลังของวรรคหน้า

- 2.รูปแบบจังหวะ A ใช้คู่กับรูปแบบจังหวะ B K และ T โดยรูปแบบ A จะอยู่ในสองห้องแรกของวรรคหน้าเท่านั้น

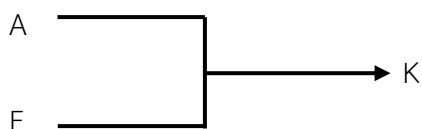
3.รูปแบบจังหวะ Q ใช้คู่กับรูปแบบจังหวะ E และ F โดยรูปแบบ Q จะอยู่ในสองห้องแรกของวรรคเพลง

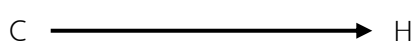
ส่วนรูปแบบจังหวะ Q ที่ปรากฏอยู่ในสองห้องหลังของวรรคเพลงมีเพียงครั้งเดียว โดยมีรูปแบบ B อยู่สองห้องแรก

4.รูปแบบจังหวะ K จะปรากฏเฉพาะสองห้องหลังของวรรคเพลงเท่านั้น โดยมีรูปแบบจังหวะ A และ E อยู่สองห้องหน้าของวรรคเพลง

5.รูปแบบจังหวะที่ปรากฏในเพลงมหาชัยเพียงครั้งเดียว มี 2 รูปแบบ ได้แก่รูปแบบจังหวะ C และ S โดยรูปแบบจังหวะ C อยู่ในสองห้องแรก ซึ่งมีรูปแบบจังหวะ H อยู่ในสองห้องหลังของวรรคเพลง

และรูปแบบจังหวะ S อยู่ในสองห้องแรก โดยมีรูปแบบจังหวะ B อยู่ในสองห้องหลังของวรรคเพลง

6.รูปแบบจังหวะ G ปรากฏเฉพาะสองห้องแรกของวรรคเพลงเท่านั้น โดยมีรูปแบบจังหวะ B อยู่ในสองห้องหลังของวรรคเพลงเท่านั้น

2.5 รูปแบบทำนอง

รูปแบบจังหวะแต่ละรูปแบบสามารถแยกรูปแบบทำนองได้ตามจำนวนการปรากฏได้ดังนี้

1.รูปแบบที่มีการใช้มากที่สุด คือ 18 ครั้ง ได้แก่

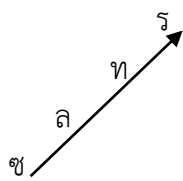
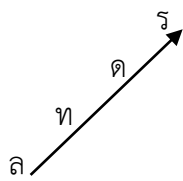
-รูปแบบ B

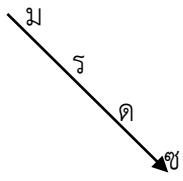
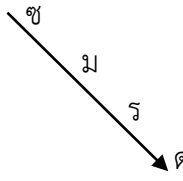
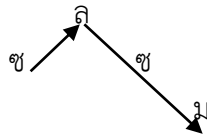
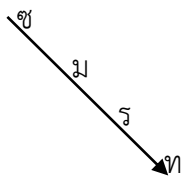
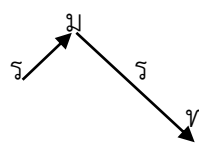
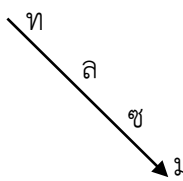
- X - X	- X - X

 มีปรากฏ 18 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 12 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ช - ล	- ท - ร	มี 3 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ล - ท	- ด - ร	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ม - ร	- ด - ช	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 4	- ช - ม	- ร - ด	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 5	- ช - ล	- ช - ม	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 6	- ช - ม	- ร - ท	มี 3 ครั้ง
ทำนองที่ 7	- ร - ม	- ร - ท	มี 3 ครั้ง
ทำนองที่ 8	- ท - ล	- ช - ม	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 9	- ม - ร	- ท - ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 10	- ท - ร	- ท - ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 11	- ล - ท	- ล - ช	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 12	- ช - ม	- ร - ช	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ที่มีการเคลื่อนที่อย่างหลากหลาย ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - ช - ล l - ท - ร l	
2	l - ล - ท l - ด - ร l	

3	- ม - ร - ด - ช	
4	- ช - ม - ร - ด	
5	- ช - ล - ช - ม	
6	- ช - ม - ร - ท	
7	- ร - ม - ร - ท	
8	- ท - ล - ช - ม	

9	- ม - ร - ท - ล	
10	- ท - ร - ท - ล	
11	- ล - ท - ล - ช	
12	- ช - ม - ร - ช	

ทำนองที่ 1 และ 2 มีการเคลื่อนที่เหมือนกัน คือ ทั้งสองทำนองเคลื่อนที่สูงขึ้นตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 3 4 6 8 และ 9 เคลื่อนที่ต่ำลงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 5 7 10 และ 11 มีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง แล้วเคลื่อนที่ต่ำลงมาที่เสียงเดิม จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลงอีก 1 เสียง ส่วนทำนองเพลงที่ 12 มีการเคลื่อนที่เป็นรูปตัว V โดยเคลื่อนที่ต่ำลง 3 เสียงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นเป็นขั้นคู่ 4

2.รูปแบบที่มีการใช้ 12 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ F

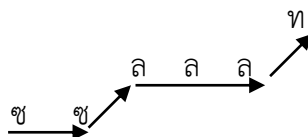
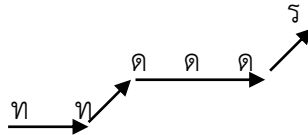
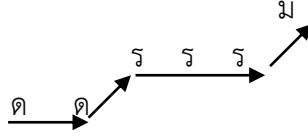
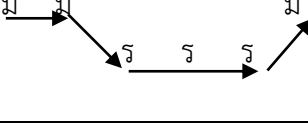
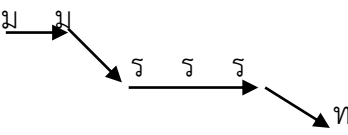
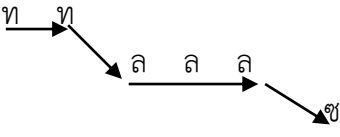
X X - X	X X - X

 มีปรากฏ 12 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 8 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	ช ช - ล	ล ล - ท	มี 3 ครั้ง
ทำนองที่ 2	ท ท - ด	ด ด - ร	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	ด ด - ร	ร ร - ม	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 4	ม ม - ร	ร ร - ม	มี 1 ครั้ง

ทำนองที่ 5	ม ม - ร	ร ร - ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 6	ท ท - ล	ล ล - ซ	มี 3 ครั้ง
ทำนองที่ 7	ล ล - ซ	ซ ซ - ม	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 8	ม ม - ซ	ซ ซ - ล	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ซ ซ - ล ล ล - ท	
2	ท ท - ด ด ด - ร	
3	ด ด - ร ร ร - ม	
4	ม ม - ร ร ร - ม	
5	ม ม - ร ร ร - ท	
6	ท ท - ล ล ล - ซ	

7	ล ล - ช ช ช - ม	
8	ม ม - ช ช ช - ล	

ทำนองที่ 1 2 3 และ 8 มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงโดยขึ้นเสียงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 5 6 และ 7 มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำโดยขึ้นเสียงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ส่วนทำนองที่ 4 มีความแตกต่างจากทำนองอื่น เนื่องจากมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำแล้วเคลื่อนที่สูงขึ้นกับไปหาเสียงเดิม

3.รูปแบบที่มีการใช้ 8 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ E

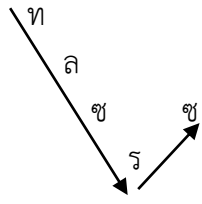
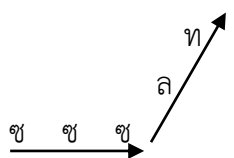
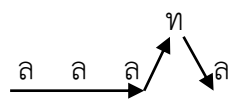
- X X X	- X - X

 มีปรากฏ 8 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 4 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ล ล ล	- ท - ร	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ท ล ช	- ร - ช	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ช ช ช	- ล - ท	มี 3 ครั้ง
ทำนองที่ 4	- ล ล ล	- ท - ล	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่มีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ล - ล ล ล - ท - ร	

2	- ท ล ช - ร - ช	
3	- ช ช ช - ล - ท	
4	- ล ล ล - ท - ล	

ทำนองที่ 1 และ 3 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเหมือนกัน โดยเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 2 มีการเคลื่อนที่ต่ำลงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง และเคลื่อนที่สูงขึ้น ส่วนทำนองที่ 4 เคลื่อนที่โดยขึ้นเสียง แล้วเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลงมาที่เสียงเดิม

4.รูปแบบที่มีการใช้ 6 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

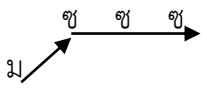
-รูปแบบ L

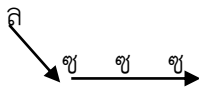
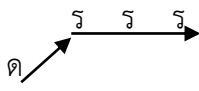
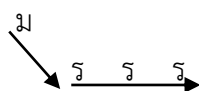
--- X	- X X X

 มีปรากฏ 6 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 4 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	--- ม	- ช ช ช	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	--- ล	- ช ช ช	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 3	--- ด	- ร ร ร	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 4	--- ม	- ร ร ร	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	--- ม - ช ช ช	

2	- - - ล - ซ ซ ซ	
3	- - - ด - ร ร ร	
4	- - - ม - ร ร ร	

ทำนองที่ 1 และ 3 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเหมือนกัน โดยเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง จากนั้นยืนเสียงอยู่ที่เสียงเดิม

ทำนองที่ 2 และ 4 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง จากนั้นยืนเสียงอยู่ที่เสียงเดิม

5.รูปแบบที่มีการใช้ 5 ครั้ง มี 2 รูปแบบ คือ

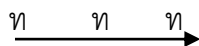
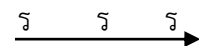
-รูปแบบ A

- - - X	- X - X

 มีปรากฏ 5 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 3 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	--- ท	- ท - ท	มี 3 ครั้ง
ทำนองที่ 2	--- ร	- ร - ร	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	--- ล	- ล - ล	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - - ท - ท - ท	
2	- - - ร - ร - ร	

3	- - - ล - ล - ล	

ทำนองเพลงทั้ง 3 ทำนอง มีการเคลื่อนที่เหมือนกัน โดยเคลื่อนที่แบบขึ้นเสียงที่เสียงใดเสียงหนึ่ง

-รูปแบบ Q

- - X X	X X - X

 มีปรากฏ 5 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 3 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- - ม ม	ม ม - ร	มี 3 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- - ล ล	ล ล - ม	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- - ร ร	ร ร - ม	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - ม ม ม ม - ร	
2	- - ล ล ล ล - ม	
3	- - ร ร ร ร - ม	

ทำนองเพลงที่ 2 และ 3 มีการเคลื่อนที่โดยขึ้นเสียงจากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น ส่วนทำนองที่ 1 เคลื่อนที่โดยขึ้นเสียงจากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง

6.รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง มี 2 รูปแบบ คือ

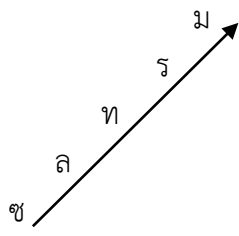
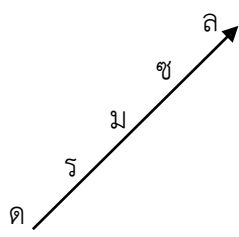
-รูปแบบ G

- - xxx	- X - X

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	<table><tr><td>- - ซลท</td><td>- ร - ม</td></tr></table>	- - ซลท	- ร - ม	มี 2 ครั้ง
- - ซลท	- ร - ม			
ทำนองที่ 2	<table><tr><td>- - ดรม</td><td>- ซ - ล</td></tr></table>	- - ดรม	- ซ - ล	มี 1 ครั้ง
- - ดรม	- ซ - ล			

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - $\widehat{\text{ซลท}}$ - ร - ม	
2	- - $\widehat{\text{ดรม}}$ - ซ - ล	

ทำนองเพลงทั้ง 2 ทำนองมีการเคลื่อนที่เหมือนกันโดยเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

-รูปแบบ K

- X - -	$\widehat{\text{xxx}}$ - X

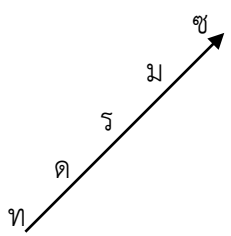
 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ท - -	$\widehat{\text{ดรม}}$ - ซ

 มี 3 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ท - - $\widehat{\text{ดรม}}$ - ซ	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่เหมือนกันโดยเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

7.รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

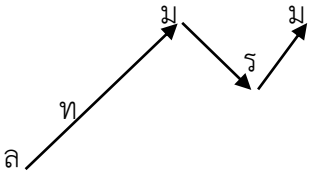
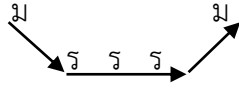
-รูปแบบ H

- X - X	X X - X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	<table><tr><td>- ล - ท</td><td>ม ร - ม</td></tr></table>	- ล - ท	ม ร - ม	มี 1 ครั้ง
- ล - ท	ม ร - ม			
ทำนองที่ 2	<table><tr><td>- ม - ร</td><td>ร ร - ม</td></tr></table>	- ม - ร	ร ร - ม	มี 1 ครั้ง
- ม - ร	ร ร - ม			

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ล - ล - ท ม ร - ม	
2	ล - ม - ร ร ร - ม	

ทำนองเพลงทั้ง 2 ทำนองมีการเคลื่อนที่แตกต่างกัน คือ ทำนองที่ 1 เคลื่อนที่สูงขึ้นจากนั้นต่ำลง 1 เสียง แล้วเคลื่อนที่สูงขึ้น ทำนองที่ 2 เคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง แล้วขึ้นเสียงจากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นไปยังเสียงเดิม

8.รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง มี 3 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ C

X X X X	X X X X

 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1	<table><tr><td>ซ ล ซ ม</td><td>ซ ม ร ท</td></tr></table>	ซ ล ซ ม	ซ ม ร ท	มี 1 ครั้ง
ซ ล ซ ม	ซ ม ร ท			

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นการเคลื่อนที่แบบสลับฟันปลา คือทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง (ซ ล) แล้วเคลื่อนที่ต่ำลง 2 เสียง (ล ซ ม) หลังจากเคลื่อนที่ต่ำลงแล้วยังเคลื่อน

สูงขึ้นอีก 1 เสียง (ม ซ) และเคลื่อนที่ลงอีก 3 เสียง (ม ร ท) ตามลำดับขั้นบันไดเสียง ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเช่นนี้ เมื่อนำมาสร้างเป็นภาพให้เห็นถึงการเคลื่อนที่ของทำนองได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ซ ล ซ ม ซ ม ร ท	

-รูปแบบ S

- X - -	X X - X

 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ซ - -	ล ท - ร

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ซ - - ล ท - ซ	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

-รูปแบบ T

- X - X	- - X X

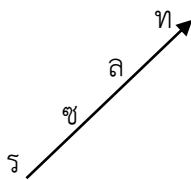
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ร - ซ	- - ล ท

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	। - ร - ช - ล - ท	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

2.6 แบบแผนการบรรเลง

โน้ตไทยเพลงมหาชัย สองชั้น ที่แปรมาจากโน้ตสากลในหนังสือเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร เพื่อแสดงให้เห็นถึงแบบแผนการบรรเลงเพลงมหาชัย สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ

ท่อน 1 เที่ยวแรก	- - - ม	- ช ช ช	- - - ล	- ช ช ช	- ล ล ล	- ท - ร	- ท - -	ดริม - ช
	- ล ล ล	- ท - ร	- ท - -	ดริม - ช	- ท ล ช	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	- - - ท	- ท - ท	- ช - ล	- ท - ร	- - ม ม	ม ม - ร	- ช ช ช	- ล - ท
	- ล - ท	- ด - ร	- ม - ร	- ด - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	ท ท - ด	ด ด - ร
	- - - ด	- ร ร ร	- - - ม	- ร ร ร	- ช - ม	- ร - ด	ด ด - ร	ร ร - ม
	- - ล ล	ล ล - ม	ม ม - ร	ร ร - ม	- ช - ล	- ช - ม	ม ม - ร	ร ร - ท
	- - - ท	- ท - ท	- ช - ล	- ท - ร	- - ม ม	ม ม - ร	- ช ช ช	- ล - ท
	- - ดริม	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
ท่อน 1 เที่ยวกลับ	- - - ม	- ช ช ช	- - - ล	- ช ช ช	- ล ล ล	- ท - ร	- ท - -	ดริม - ช
	- ล ล ล	- ท - ร	- ท - -	ดริม - ช	- ท ล ช	- ร - ช	- - - ล	- - - ท
	- - - ท	- ท - ท	- ช - ล	- ท - ร	- - ม ม	ม ม - ร	- ช ช ช	- ล - ท
	- ล - ท	- ด - ร	- ม - ร	- ด - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	ท ท - ด	ด ด - ร
	- - - ด	- ร ร ร	- - - ม	- ร ร ร	- ช - ม	- ร - ด	ด ด - ร	ร ร - ม
	- - ล ล	ล ล - ม	ม ม - ร	ร ร - ม	- ช - ล	- ช - ม	ม ม - ร	ร ร - ท
	- - - ท	- ท - ท	- ช - ล	- ท - ร	- - ม ม	ม ม - ร	- ช ช ช	- ล - ท
	- - ชลท	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช

ท่อน 2 เที่ยวแรก	- - - ม	- ช ช ช	- - - ล	- ช ช ช	- ท - ล	- ช - ม	- - <u>ดริม</u>	- ช - ล
	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ร	- ท - ล	ล ล - ช	ช ช - ม
	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	<u>ดริม</u> - ช	- ล - ท	- ล - ช	- - ร ร	ร ร - ม
	ช ล ช ม	ช ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ช	ช ช - ล
	- - - ล	- ล - ล	- ร - ช	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ล ล ล	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ช	- ท ล ช	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	- - - ท	- ท - ท	- ช - ล	- ท - ร	- - ม ม	ม ม - ร	- ช ช ช	- ล - ท
	- - <u>ชลท</u>	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
ท่อน 2 เที่ยวกลับ	- - - ม	- ช ช ช	- - ช ล	- ช ช ช	- ท - ล	- ช - ม	- - <u>ดริม</u>	- ช - ล
	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ร	- ท - ล	ล ล - ช	ช ช - ม
	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	<u>ดริม</u> - ช	- ล - ท	- ล - ช	- - ร ร	ร ร - ม
	ช ล ช ม	ช ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ช	ช ช - ล
	- - - ล	- ล - ล	- ร - ช	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ล ล ล	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ช	- ท ล ช	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	- - - ท	- ท - ท	- ช - ล	- ท - ร	- - ม ม	ม ม - ร	- ช ช ช	- ล - ท
	- - <u>ชลท</u>	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
ท่อน 1 เที่ยวแรก	- - - ม	- ช ช ช	- - ช ล	- ช ช ช	- ล ล ล	- ท - ร	- ท - -	<u>ดริม</u> - ช
	- ล ล ล	- ท - ร	- ท - -	<u>ดริม</u> - ช	- ท ล ช	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	- - - ท	- ท - ท	- ช - ล	- ท - ร	- - ม ม	ม ม - ร	- ช ช ช	- ล - ท
	- ล - ท	- ด - ร	- ม - ร	- ด - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	ท ท - ด	ด ด - ร
	- - - ด	- ร ร ร	- - - ม	- ร ร ร	- ช - ม	- ร - ด	ด ด - ร	ร ร - ม
	- - ล ล	ล ล - ม	ม ม - ร	ร ร - ม	- ช - ล	- ช - ม	ม ม - ร	ร ร - ท
	- - - ท	- ท - ท	- ช - ล	- ท - ร	- - ม ม	ม ม - ร	- ช ช ช	- ล - ท
	- - <u>ชลท</u>	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
ท่อน 1 เที่ยวกลับ	- - - ม	- ช ช ช	- - - ล	- ช ช ช	- ล ล ล	- ท - ร	- ท - -	<u>ดริม</u> - ช
	- ล ล ล	- ท - ร	- ท - -	<u>ดริม</u> - ช	- ท ล ช	- ร - ช	- - - ล	- - - ท
	- - - ท	- ท - ท	- ช - ล	- ท - ร	- - ม ม	ม ม - ร	- ช ช ช	- ล - ท
	- ล - ท	- ด - ร	- ม - ร	- ด - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	ท ท - ด	ด ด - ร
	- - - ด	- ร ร ร	- - - ม	- ร ร ร	- ช - ม	- ร - ด	ด ด - ร	ร ร - ม
	- - ล ล	ล ล - ม	ม ม - ร	ร ร - ม	- ช - ล	- ช - ม	ม ม - ร	ร ร - ท
	- - - ท	- ท - ท	- ช - ล	- ท - ร	- - ม ม	ม ม - ร	- ช ช ช	- ล - ท
	- - <u>ชลท</u>	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช

ท่อน 2 เที่ยวแรก	- - - ม	- ซ ซ ซ	- - - ล	- ซ ซ ซ	- ท - ล	- ซ - ม	- - ด้รม	- ซ - ล
	- ซ - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ร	- ท - ล	ล ล - ซ	ซ ซ - ม
	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ด้รม - ซ	- ล - ท	- ล - ซ	- - ร ร	ร ร - ม
	ซ ล ซ ม	ซ ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ซ	ซ ซ - ล
	- - - ล	- ล - ล	- ร - ซ	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
	- ล ล ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ร - ซ	- ท ล ซ	- ร - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
	- - - ท	- ท - ท	- ซ - ล	- ท - ร	- - ม ม	ม ม - ร	- ซ ซ ซ	- ล - ท
	- - ด้ลท	- ร - ม	- ซ - ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
ท่อน 2 เที่ยวกลับ	- - - ม	- ซ ซ ซ	- - ด้ล	- ซ ซ ซ	- ท - ล	- ซ - ม	- - ด้รม	- ซ - ล
	- ซ - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ร	- ท - ล	ล ล - ซ	ซ ซ - ม
	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ด้รม - ซ	- ล - ท	- ล - ซ	- - ร ร	ร ร - ม
	ซ ล ซ ม	ซ ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ซ	ซ ซ - ล
	- - - ล	- ล - ล	- ร - ซ	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
	- ล ล ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ร - ซ	- ท ล ซ	- ร - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
	- - - ท	- ท - ท	- ซ - ล	- ท - ร	- - ม ม	ม ม - ร	- ซ ซ ซ	- ล - ท
	- - ด้ลท	- ร - ม	- ซ - ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ

การบรรเลงเพลงมหาชัย สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร มีวิธีการบรรเลง โดยจะบรรเลงตามปกติจนจบ และกลับไปบรรเลงในท่อนที่ 1 และ 2 อีกครั้ง

2.7 การเชื่อมต่อของบทเพลง

การเชื่อมต่อของเพลงมหาชัย กับเพลงดอกไม้ไทร ในวรรคเพลงสุดท้ายของเพลงมหาชัย ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล และมีโน้ตขั้นที่ 1 ของบันไดเสียงเป็นลูกตก คือเสียง ซอล ดังนี้

- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ

และต่อด้วยเพลงดอกไม้ไทร โดยเพลงดอกไม้ไทรในวรรคเพลงแรก ดำเนินทำนองเพลงด้วยลูกเท่า ดังนี้

- - - ม	- ซ ซ ซ	- - - ล	- ซ ซ ซ

ซึ่งเป็นลูกเท่าเสียง ซอล เนื่องจากทำนองเพลงมหาชัยในวรรคสุดท้ายจบด้วยลูกตกเสียง ซอล แล้วเชื่อมต่อกับทำนองเพลงในวรรคที่ 2 ที่ดำเนินทำนองเพลงในบันไดเสียง ซอล ดังนี้

- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ด้รม - ซ

ทำนองเพลงมหาชัย กับทำนองเพลงดอกไม้ไทร มีการเชื่อมต่อบทเพลงโดยใช้ลูกเท่าในการเชื่อมต่อของทำนองเพลงได้อย่างกลมกลืนกัน

6. เพลงดอกไม้ไทร

2.1 คีตลักษณ์ (Form)

เพลงดอกไม้ไทรเป็นเพลงลำดับที่ 6 ของเพลงเรื่องทำขวัญ เพลงดอกไม้ไทรเป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ในท่อนที่ 1 มีวรรคเพลง 8 วรรค มีจังหวะหน้าทับจำนวน 4 จังหวะหน้าทับ ท่อนที่ 2 มีวรรคเพลง 12 วรรค มีจังหวะหน้าทับจำนวน 6 จังหวะหน้าทับ และการบรรเลงเพลงดอกไม้ไทรยังมีการเปลี่ยนทำนองเพลงระหว่างเที่ยวแรกกับเที่ยวกลับของบรรทัดที่ 1 ในท่อนที่ 1 ดังนี้

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 ท่อน 1 เที่ยวแรก

- - - ม	- ช ช ช	- - ช ล	- ช ช ช	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	◌ - ช

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 ท่อน 1 เที่ยวกลับ

- ร - ช	- - ล ท	- ร - ท	- ล - ช	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	◌ - ช

ท่อน 1

A	- - - ม	- ช ช ช	- - ช ล	- ช ช ช	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	◌ - ช
	- - - ม	- ม - ม	- ท◌	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ล	- ท - ร	- - - ท
	- - - ท	- ท - ท	- - - ล	- ล - ล	- ท - ล	- ช - ล	- ท - ร	- - - ท
	- - - ม	- ม - ม	- - ◌	- ช - ล	- ช - ล	- ท - ร	- ม - ร	- ท - ล

ท่อน 2

B	- ร - ช	- - ล ท	- ร - ท	- ล - ช	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	◌ - ช
	- ด - ฟ	- ฟ ช ล	- ร ด ล	ด ล ช ฟ	- ฟ ช ล	ด ล ช ฟ	ช ล ช ฟ	ช ฟ ม ร
	- ช ช ช	- ล - ช	- ฟ - ม	- ฟ - ช	- ด - ฟ	- - ช ล	- ด - ล	- ช - ฟ
	- ล ล ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	- - ◌	- ท - ร	- ท - -	◌ - ช
	- - ◌	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ช	ช ช - ล
	- - - ล	- ล - ล	- ช ช ช	- ล - ท	- ช - -	◌ - ร	- ม - ร	- ท - ล

Form เพลงสามารถเขียนให้ละเอียดได้ดังนี้

A B

- A หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 1

- B หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 2

2.2 บันไดเสียง วรรณเพลง และลูกตก

บันไดเสียง วรรณเพลง และลูกตกของเพลงดอกไม้ไทร มีดังนี้

เพลงดอกไม้ไทร ท่อน 1

วรรคที่	ทำนองเพลง			
1	- - - ม	- ช ช ช	- - ช ล	- ช ช ช
2	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	◦ <u>ดริ</u> ม - ช
3	- - - ม	- ม - ม	- ◦ <u>ทดริ</u> ม	- ช - ล
4	- ท - ล	- ช - ล	- ท - ร	- - - ท
5	- - - ท	- ท - ท	- - - ล	- ล - ล
6	- ท - ล	- ช - ล	- ท - ร	- - - ท
7	- - - ม	- ม - ม	- - ◦ <u>ดริ</u> ม	- ช - ล
8	- ช - ล	- ท - ร	- ม - ร	- ท - ล

บันไดเสียง
ช
ช
ช
ช
ช
ช
ช
ช

ลูกตก
ช1
ช1
ช2
ช3
ช2
ช3
ช2
ช2

เพลงดอกไม้ไทร ท่อน 2

วรรคที่	ทำนองเพลง			
1	- ร - ช	- - ล ท	- ร - ท	- ล - ช
2	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	◦ <u>ดริ</u> ม - ช
3	- ด - ฟ	- ฟ ช ล	- ร ด ล	ด ล ช ฟ
4	- ฟ ช ล	ด ล ช ฟ	ช ล ช ฟ	ช ฟ ม ร
5	- ช ช ช	- ล - ช	- ฟ - ม	- ฟ - ช
6	- ด - ฟ	- - ช ล	- ด - ล	- ช - ฟ
7	- ล ล ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
8	- - ◦ <u>ดท</u> ล	- ท - ร	- ท - -	◦ <u>ดริ</u> ม - ช
9	- - ◦ <u>ดริ</u> ม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม
10	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ช	ช ช - ล
11	- - - ล	- ล - ล	- ช ช ช	- ล - ท
12	- ช - -	◦ <u>ชลท</u> - ร	- ม - ร	- ท - ล

บันไดเสียง
ช
ช
ฟ
ฟ
ฟ
ฟ
ฟ
ช
ช
ช
ช
ช

ลูกตก
ช1
ช1
ฟ1
ฟ6
ฟ2
ฟ1
ฟ6
ช1
ช6
ช2
ช3
ช2

เพลงดอกไม้ไทร สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้ 3 บันไดเสียง คือบันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง ฟา ลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง ซอล มีการใช้ลูกตก 4 เสียง คือ เสียงที่ 1 2 3 และ 6 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง ซอล ลา ที และ มี) ส่วนลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง ฟา มีการใช้ลูกตก 3 เสียงเช่นกัน คือ เสียงที่ 1 2 และ 6 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง ฟา ซอล และ เร)

การแยกแยะวรรคเพลงตามเสียงลูกตกแยกได้ดังนี้

บันไดเสียง ซอล

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงซอล)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ม	- ซ ซ ซ	- - ซ ล	- ซ ซ ซ	1
2	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	◌◌◌ - ซ	1
3	- ร - ซ	- - ล ท	- ร - ท	- ล - ซ	1
4	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	◌◌◌ - ซ	1
5	- - ◌◌◌	- ท - ร	- ท - -	◌◌◌ - ซ	1

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ม	- ม - ม	- ◌◌◌	- ซ - ล	1
2	- - - ท	- ท - ท	- - - ล	- ล - ล	1
3	- - - ม	- ม - ม	- - ◌◌◌	- ซ - ล	1
4	- ซ - ล	- ท - ร	- ม - ร	- ท - ล	1
5	- ซ - -	◌◌◌ - ร	- ม - ร	- ท - ล	1
6	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ซ	ซ ซ - ล	1

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงที)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ท - ล	- ซ - ล	- ท - ร	- - - ท	2
2	- - - ล	- ล - ล	- ซ ซ ซ	- ล - ท	1

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงมี)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - ◌◌◌	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ม	1

บันไดเสียง ฟา

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงฟา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ด - ฟ	- ฟ ซ ล	- ร ด ล	ด ล ซ ฟ	1
2	- ด - ฟ	- - ซ ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	1

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงซอล)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ซ ซ ซ	- ล - ซ	- ฟ - ม	- ฟ - ซ	1

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงเร)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ฟ ซ ล	ด ล ซ ฟ	ซ ล ซ ฟ	ซ ฟ ม ร	1
2	- ล ล ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	1

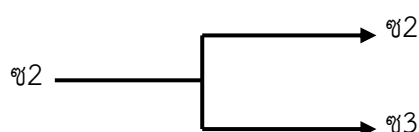
เพลงดอกไม้นิทร สองชั้น มีการใช้ลูกตกที่หลากหลาย คือมีการใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง ซอล 4 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 2 3 และ 6 ลูกตกเสียงที่ 1 มีการใช้ 5 ครั้ง ไม่ซ้ำทำนอง ลูกตกเสียงที่ 2 มีการใช้ 6 ครั้ง ไม่ซ้ำทำนอง ลูกตกเสียงที่ 3 มีการใช้ 3 ครั้ง 2 ทำนองโดยทำนองที่ 1 มีการใช้ 2 ครั้ง และทำนองที่ 2 ใช้เพียงครั้งเดียว ลูกตกเสียงที่ 6 มีการใช้เพียงครั้ง ส่วนการใช้ลูกตกในบันไดเสียง ฟา มีการใช้ 3 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 2 และ 6 ลูกตกเสียงที่ 1 และ 6 มีการใช้ลูกตกละ 2 ครั้ง ไม่ซ้ำทำนอง และลูกตกเสียงที่ 2 ใช้เพียงครั้งเดียว

ตำแหน่งลูกตกเสียงต่าง ๆ ในเพลงดอกไม้นิทร สองชั้น

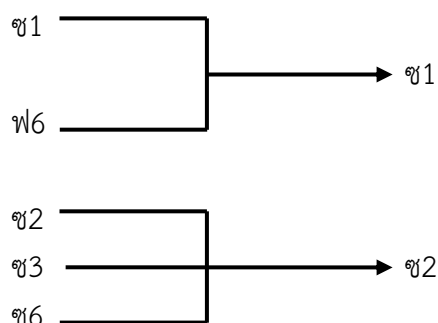
ท่อน 1			ท่อน 2		
1	ซ1	ซ1	1	ซ1	ซ1
2	ซ2	ซ3	2	ฟ1	ฟ6
3	ซ2	ซ3	3	ฟ2	ฟ1
4	ซ2	ซ2	4	ฟ6	ซ1
			5	ซ6	ซ2
			6	ซ3	ซ2

เมื่อนำลูกตกของเพลงดอกไม้นิทร สองชั้น มาเรียงตามตำแหน่งในบทเพลงแล้ว พบว่าในบรรทัดที่ 2 และบรรทัดที่ 3 ของท่อนที่ 1 มีการใช้ลูกตกในวรรคหน้าและวรรคหลังเสียงเดียวกันแต่ลักษณะของทำนองเพลงในวรรคหน้าแตกต่างกัน แต่ทำนองเพลงในวรรคหลังใช้ทำนองเหมือนกัน และวรรคจบของทั้งสองท่อนใช้ลูกตกเสียงเดียวกัน คือ ซ2 และใช้ทำนองเพลงที่คล้ายกัน

การเคลื่อนที่ของลูกตกในวรรคหน้าของเพลงดอกไม้นิทร สองชั้น ใช้ลูกตก ซ2 จำนวน 3 ครั้ง ซึ่งเป็นการใช้เสียงลูกตกในวรรคหน้ามากที่สุด และการเคลื่อนที่ของลูกตก ซ2 มีการเคลื่อนที่ไปยังลูกตก ซ2 และ ซ3

ส่วนการใช้ลูกตกในวรรคหลังนั้น มีการใช้ลูกตกจำนวน 2 ครั้ง 3 ลูกตก ได้แก่ ลูกตกเสียง ซ1 และ ซ2 และมีการเคลื่อนที่จากลูกตกในวรรคหน้าดังนี้

เพลงดอกไม้ไทร สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้บันไดเสียง 2 บันไดเสียง คือบันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง ฟา การใช้ลูกตกและการเคลื่อนที่ของลูกตกจากวรรคหน้าไปยังวรรคหลังมีการใช้ได้อย่างหลากหลาย

2.3 การเปลี่ยนบันไดเสียง

เพลงดอกไม้ไทร ท่อน 1

- - - ม	- ซ ซ ซ	- - ซ ล	- ซ ซ ซ	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ซ
- - - ม	- ม - ม	- ทดริม	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ล	- ท - ร	- - - ท
- - - ท	- ท - ท	- - - ล	- ล - ล	- ท - ล	- ซ - ล	- ท - ร	- - - ท
- - - ม	- ม - ม	- - ดริม	- ซ - ล	- ซ - ล	- ท - ร	- ม - ร	- ท - ล

เพลงดอกไม้ไทร ท่อน 1 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล และไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง

เพลงดอกไม้ไทร ท่อน 2

- ร - ซ	- - ล ท	- ร - ท	- ล - ซ	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ซ
- ด - ฟ	- ฟ ซ ล	- ร ด ล	ด ล ซ ฟ	- ฟ ซ ล	ด ล ซ ฟ	ซ ล ซ ฟ	ซ ฟ ม ร
- ซ ซ ซ	- ล - ซ	- ฟ - ม	- ฟ - ซ	- ด - ฟ	- - ซ ล	- ด - ล	- ซ - ฟ
- ล ล ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	- - ดทิล	- ท - ร	- ท - -	ดริม - ซ
- - ดริม	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ซ	ซ ซ - ล
- - - ล	- ล - ล	- ซ ซ ซ	- ล - ท	- ซ - -	ซลท - ร	- ม - ร	- ท - ล

เพลงดอกไม้ไทร ท่อน 2 ดำเนินทำนอง 2 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง ฟา โดยบรรทัดแรกดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล แล้วเปลี่ยนบันไดเสียงในบรรทัด 2 เป็นบันไดเสียง ฟา อย่างสมบูรณ์ในวรรคเดียว (เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียง ฟา ครบทั้ง 5 เสียง) จากนั้นมีการเปลี่ยน

บันไดเสียงกลับไปเป็นบันไดเสียง ซอล ในบรรทัดที่ 4 วรรคหลัง อย่างสมบูรณ์ในวรรคเดียว (เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียง ซอล ครบทั้ง 5 เสียง)

2.4 รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะเพลงดอกไม้ไฟ สองชั้น สามารถจำแนกรูปแบบได้ด้วยความยาวของทำนองเพลง 2 ห้องเพลง ซึ่งมีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ		จำนวนครั้ง
A	- - - X	- X - X	7
B	- X - X	- X - X	9
C	X X X X	X X X X	1
D	- X - X	- - $\widehat{xxx}$	-
E	- X X X	- X - X	2
F	X X - X	X X - X	2
G	- - $\widehat{xxx}$	- X - X	3
H	- X - X	X X - X	1
I	- X X X	X X X X	2
J	- X - X	- X X X	1
K	- X - -	$\widehat{xxx}$ - X	4
L	- - - X	- X X X	1
M	- $\widehat{xx}$ X X	X X X X	-
N	- X - X	- - - X	2
O	- $\widehat{xxxx}$	- X - X	2
P	- - - X	- - - X	-
Q	- - X X	X X - X	-
R	- - X X	- X X X	1
S	- X - -	X X - X	-
T	- X - X	- - X X	2

รูปแบบต่างๆ มีจำนวนการใช้ ดังนี้

- รูปแบบที่มีการใช้ 9 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ B
- รูปแบบที่มีการใช้ 7 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ A
- รูปแบบที่มีการใช้ 4 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ K
- รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ G, E
- รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ F, I, N, T
- รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ C, H, L, O, R

I → C

3.รูปแบบจังหวะ N ปรากฏสองครั้งอยู่ในสองห้องหลังของวรรคหลัง โดยมีรูปแบบ B เพียงรูปแบบเดียวอยู่ในสองห้องแรก

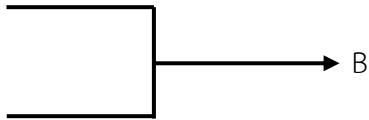
B → N

4.รูปแบบจังหวะ T ปรากฏสองครั้งอยู่ในสองห้องแรกของวรรคเพลง โดยมีรูปแบบ B เพียงรูปแบบเดียวอยู่ในสองห้องหลัง

T → B

5.รูปแบบจังหวะ B เป็นรูปแบบจังหวะที่ใช้ในสองห้องหลัง วรรคเพลงสุดท้ายของเพลงดอกไม้ไทรทั้งสองท่อน แต่มีความแตกต่างคือ ในท่อนที่ 1 ใช้รูปแบบจังหวะ B และท่อนที่ 2 ใช้รูปแบบจังหวะ K อยู่ในสองห้องแรก

B
K

B

2.5 รูปแบบทำนอง

รูปแบบจังหวะแต่ละรูปแบบสามารถแยกรูปแบบทำนองได้ตามจำนวนการปรากฏได้ดังนี้

1.รูปแบบที่มีการใช้มากที่สุด คือ 9 ครั้ง ได้แก่

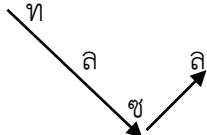
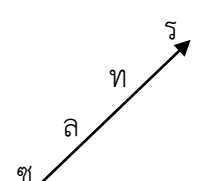
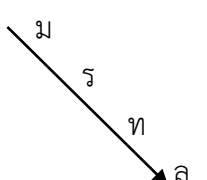
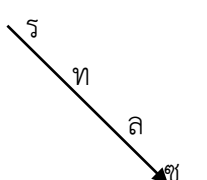
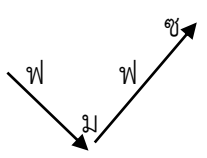
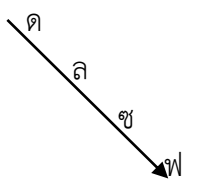
-รูปแบบ B

- X - X	- X - X

 มีปรากฏ 9 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 7 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ท - ล	- ช - ล	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ช - ล	- ท - ร	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ม - ร	- ท - ล	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 4	- ร - ท	- ล - ช	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 5	- ฟ - ม	- ฟ - ช	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 6	- ด - ล	- ช - ฟ	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 7	- ท - ล	- ช - ม	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ท - ล - ช - ล	
2	- ช - ล - ท - ร	
3	- ม - ร - ท - ล	
4	- ร - ท - ล - ช	
5	- ฟ - ม - ฟ - ช	
6	- ด - ล - ช - ฟ	

7	- ท - ล - ซ - ม	

ทำนองที่ 3 4 6 และ 7 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเหมือนกันโดยเคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 2 เคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 1 และ 5 มีการเคลื่อนที่ของทำนองคล้ายกัน คือเคลื่อนที่เป็นรูปตัว V

2.รูปแบบที่มีการใช้ 7 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ A

---X	-X-X

 มีปรากฏ 7 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 4 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- - - ร	- ร - ร	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- - - ม	- ม - ม	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- - - ท	- ท - ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 4	- - - ล	- ล - ล	มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	--- ร - ร - ร	
2	--- ม - ม - ม	
3	--- ท - ท - ท	
4	--- ล - ล - ล	

ทำนองเพลงทั้งหมดเคลื่อนที่เหมือนกัน โดยการเคลื่อนที่แบบขึ้นเสียงที่เสียงใดเสียงหนึ่ง

3.รูปแบบที่มีการใช้ 4 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

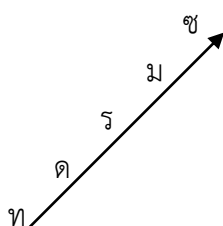
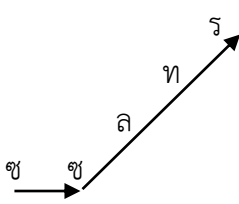
-รูปแบบ K

- X - -	<u>xxx</u> - X

 มีปรากฏ 4 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ท - -	ดริ ม - ซ	มี 3 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ซ - -	ซลท - ร	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ท - - <u>ดริ</u> ม - ซ	
2	- ซ - - <u>ซล</u> ท - ร	

ทำนองเพลงทั้ง 2 ทำนองมีการเคลื่อนที่คล้ายกัน คือ ทำนองที่ 1 เคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ส่วนทำนองที่ 2 เคลื่อนที่โดยขึ้นเสียงแรกจากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

4.รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง มี 2 รูปแบบ คือ

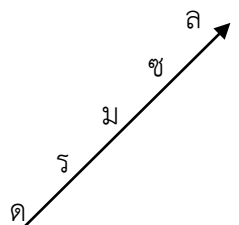
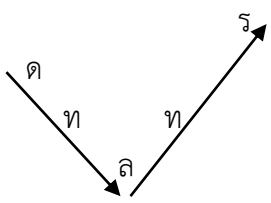
-รูปแบบ G

- - <u>xxx</u>	- X - X

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- - <u>ดริ</u> ม	- ซ - ล	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- - <u>ดท</u> ล	- ท - ร	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - <u>ดริม</u> - ซ - ล	
2	- - <u>ดทล</u> - ท - ร	

ทำนองเพลงทั้ง 2 ทำนองมีการเคลื่อนที่แตกต่างกัน คือ ทำนองที่ 1 เคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ส่วนทำนองที่ 2 เคลื่อนที่ต่ำลง 3 เสียง (ด ท ล) จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 2 เสียง (ท ร) ซึ่งเป็นการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงแบบรูปตัว V

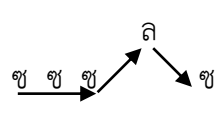
-รูปแบบ E

- X X X	- X - X

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ซ ซ ซ	- ล - ซ	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ซ ซ ซ	- ล - ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ล ล ล	- ซ - ฟ	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง มีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ซ ซ ซ - ล - ซ	

2	- ซ ซ ซ - ล - ท	
3	- ล ล ล - ซ - ฟ	

ทำนองที่ 2 และ 3 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ทำนองที่ 2 มีการเคลื่อนที่โดยขึ้นเสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น ตามลำดับขั้นของบันไดเสียง และทำนองที่ 3 เคลื่อนที่โดยขึ้นเสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง ตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 1 มีการเคลื่อนที่แตกต่างจากทำนองที่ 2 และ 3 คือ มีการเคลื่อนที่โดยขึ้นเสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียงแล้วเคลื่อนที่ต่ำลงมาที่เสียงเดิม

5.รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง มี 4 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ F

X X - X	X X - X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	ม ม - ซ	ซ ซ - ล	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ฟ ฟ - ม ม ม - ร	
2	ม ม - ซ ซ ซ - ล	

ทำนองเพลงทั้ง 2 ทำนองมีการเคลื่อนที่คล้ายกัน คือ ทำนองที่ 1 มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ โดยขึ้นเสียงตัวโน้ตตามลำดับชั้นของบันไดเสียง ส่วนทำนองที่ 2 มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง โดยขึ้นเสียงตัวโน้ตตามลำดับชั้นของบันไดเสียง

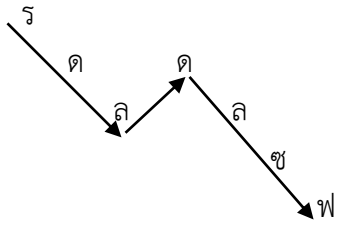
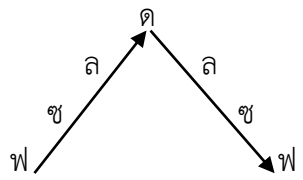
-รูปแบบ I

- X X X	X X X X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ร ด ล	ด ล ช ฟ	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ฟ ช ล	ด ล ช ฟ	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	I - ร ด ล ด ล ช ฟ	
2	I - ฟ ช ล ด ล ช ฟ	

ทำนองเพลงทั้ง 2 ทำนองมีการเคลื่อนที่แตกต่างกัน คือ ทำนองที่ 1 เคลื่อนที่แบบสลับฟันปลา มีการเคลื่อนที่ต่ำลง 3 เสียง (ร ด ล) แล้วเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง (ล ด) จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง 3 เสียง (ล ช ฟ) ทำนองที่ 2 เคลื่อนที่แบบตัว V ครึ่ง ทำนองเพลงเคลื่อนที่สูงขึ้น 4 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง 3 เสียง ตามลำดับชั้นของบันไดเสียง

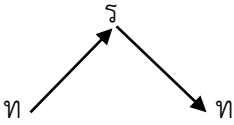
-รูปแบบ N

- X - X	- - - X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1	- ท - ร	- - - ท	มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - ท - ร - - - ท	

ทำนองเพลงเคลื่อนที่เป็นรูปตัว V คว่ำ คือ เคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง แล้วเคลื่อนที่ต่ำลงมาที่เสียงเดิม

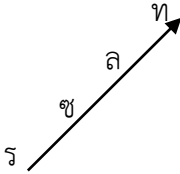
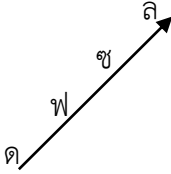
-รูปแบบ T

- X - X	- - X X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	<table border="1" data-bbox="549 907 845 958"> <tr> <td>- ร - ซ</td> <td>- - ล ท</td> </tr> </table>	- ร - ซ	- - ล ท	มี 1 ครั้ง
- ร - ซ	- - ล ท			
ทำนองที่ 2	<table border="1" data-bbox="549 958 845 1010"> <tr> <td>- ด - ฟ</td> <td>- - ซ ล</td> </tr> </table>	- ด - ฟ	- - ซ ล	มี 1 ครั้ง
- ด - ฟ	- - ซ ล			

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - ร - ซ - - ล ท	
2	l - ด - ฟ - - ซ ล	

ทำนองเพลงทั้ง 2 ทำนอง มีการเคลื่อนที่เหมือนกัน คือ เคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

6.รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง มี 5 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ C

X X X X	X X X X

 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

ซ ล ซ ฟ	ซ ฟ ม ร

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นการเคลื่อนที่แบบสลับฟันปลา คือทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง (ซ ล) แล้วเคลื่อนที่ต่ำลง 2 เสียง (ล ซ ฟ) หลังจากเคลื่อนที่ต่ำลงแล้วยังเคลื่อนสูงขึ้นอีก 1 เสียง (ฟ ซ) และเคลื่อนที่ลงอีก 3 เสียง (ฟ ม ร) ตามลำดับขั้นบันไดเสียง ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเช่นนี้ เมื่อนำมาสร้างเป็นภาพให้เห็นถึงการเคลื่อนที่ของทำนองได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ซ ล ซ ฟ ซ ฟ ม ร	

-รูปแบบ H

- X - X	X X - X

 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ม - ร	ร ร - ม

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ม - ร ร ร - ม	

ทำนองเพลงเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียงแล้วขึ้นเสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นไปเสียงเดิม

-รูปแบบ J

- X - X	- X X X

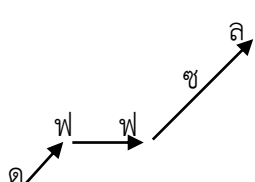
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ด - ฟ	- ฟ ซ ล

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ด - ฟ - ฟ ซ ล	

ทำนองเพลงเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียงแล้วขึ้นเสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 2 เสียง ตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

-รูปแบบ L

- - - X	- X X X

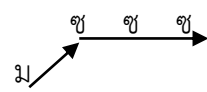
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- - - ม	- ซ ซ ซ

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - - ม - ซ ซ ซ	

ทำนองเพลงเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียงแล้วขึ้นเสียง

-รูปแบบ O

- $\widehat{\text{xxxx}}$	- X - X

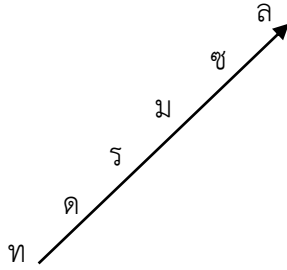
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- $\widehat{\text{ทศรม}}$	- ซ - ล

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- <u>ท</u> คริม - ช - ล	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง ตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

-รูปแบบ R

-- X X	- X X X

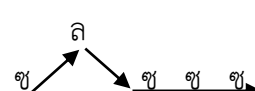
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

-- ช ล	- ช ช ช

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - ล ช - ล ล ล	

ทำนองเพลงเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลงที่เสียงเดิมแล้วยืนเสียง

2.6 แบบแผนการบรรเลง

โน้ตไทยเพลงดอกไม้ไทร สองชั้น ที่แปรมาจากโน้ตสากลในหนังสือเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร เพื่อแสดงให้เห็นถึงแบบแผนการบรรเลงเพลงดอกไม้ไทร สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ

ท่อน 1 เที่ยวแรก	--- ม	- ช ช ช	-- ช ล	- ช ช ช	--- ร	- ร - ร	- ท - -	<u>ด</u> ริม - ช
	--- ม	- ม - ม	- <u>ท</u> คริม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ล	- ท - ร	--- ท
	--- ท	- ท - ท	--- ล	- ล - ล	- ท - ล	- ช - ล	- ท - ร	--- ท
	--- ม	- ม - ม	-- <u>ด</u> ริม	- ช - ล	- ช - ล	- ท - ร	- ม - ร	- ท - ล

ท่อน 2 เที่ยวกลับ	- ร - ช	- - ล ท	- ม ร ท	- ล - ช	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	◌◌ - ช
	- ด - ฟ	- ฟ ช ล	- ร ด ล	ด ล ช ฟ	- ฟ ช ล	ด ล ช ฟ	ช ล ช ฟ	ช ฟ ม ร
	- ช ช ช	- ล - ช	- ฟ - ม	- ฟ - ช	- ด - ฟ	- - ช ล	- ด - ล	- ช - ฟ
	- ล ล ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	- - ◌◌	- ท - ร	- ท - -	◌◌ - ช
	- - ◌◌	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ช	ช ช - ล
	- - - ล	- ล - ล	- ช ช ช	- ล - ท	- ช - -	◌◌ - ร	- ม - ร	- ท - ล

การบรรเลงเพลงดอกไม้ไพร สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร มีวิธีการบรรเลง โดยจะเปลี่ยนทำนองเพลงบรรทัดแรกของทำนองเพลงในท่อนที่ 1 เที่ยวแรก เพื่อให้การขึ้นต้นของเพลงมีความสอดคล้องกับเสียงตกของวรรคสุดท้ายของเพลง และเมื่อบรรเลงจนจบเพลงจะกลับไปบรรเลงในท่อนที่ 1 และ 2 อีกครั้ง

2.7 การเชื่อมต่อของบทเพลง

การเชื่อมต่อของเพลงดอกไม้ไพร กับเพลงดอกไม้ไพร ในวรรคเพลงสุดท้ายของเพลงดอกไม้ไพร ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล และมีโน้ตขึ้นที่ 2 ของบันไดเสียงเป็นลูกตก คือเสียง ลา ดังนี้

- ช - -	◌◌ - ร	- ม - ร	- ท - ล

และต่อด้วยเพลงดอกไม้ไพร ซึ่งในวรรคแรกของเพลงดอกไม้ไพร ดำเนินทำนองเพลงอยู่ในบันไดเสียง ซอล ดังนี้

- ร - ช	- - ล ท	- ม ร ท	- ล - ช

ทำนองเพลงดอกไม้ไพรในวรรคสุดท้ายกับทำนองเพลงดอกไม้ไพรในวรรคแรก ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียงเดียวกัน จึงทำให้การเชื่อมต่อของบทเพลงมีความกลมกลืนกัน

7. เพลงดอกไม้ไพร

2.1 คีตลักษณ์ (Form)

เพลงดอกไม้ไพรเป็นเพลงลำดับที่ 7 ของเพลงเรื่องทำขวัญ เพลงดอกไม้ไพรเป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ในแต่ละท่อนมีวรรคเพลง 8 วรรค มีจังหวะหน้าทับจำนวน 4 จังหวะหน้าทับ และการบรรเลงเพลงดอกไม้ไพรยังมีการเปลี่ยนทำนองเพลงระหว่างเที่ยวแรกกับเที่ยวกลับของบรรทัดที่ 1 ในท่อนที่ 1 ดังนี้

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 ท่อน 1 เที้ยวแรก

- ร - ช	- - ล ท	- ม ร ท	- ล - ช	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ช

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 ท่อน 1 เที้ยวกลับ

- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ช

ท่อน 1

A	- ร - ช	- - ล ท	- ม ร ท	- ล - ช	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ช
	- - - ม	- ม - ม	- ทดริม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ล	ล ล - ท	ท ท - ด
	- ม ม ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล	- ท - ล	- ช - ล	ล ล - ท	ท ท - ด
	- ม ม ม	- ร - ด	- ร - ด	- ท - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- - ช ล	- ด - ช

ท่อน 2

B	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ช
	- ด - ฟ	- - ช ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- ล ล ล	- ช - ฟ	- ช - ฟ	- ม - ร
	- ช - ด	- - ดริม	- ช - ม	- - มริค	- - ทลช	- ล - ด	- - - ร	- ม - ช
	- - - ม	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช

Form เพลงสามารถเขียนให้ละเอียดได้ดังนี้

A B

- A หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 1

- B หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 2

2.2 บันไดเสียง วรรณเพลง และลูกตก

บันไดเสียง วรรณเพลง และลูกตกของเพลงดอกไม้ไพร มีดังนี้

เพลงดอกไม้ไพร ท่อน 1

วรรคที่	ทำนองเพลง			
1	- ร - ช	- - ล ท	- ม ร ท	- ล - ช
2	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ช
3	- - - ม	- ม - ม	- ทดริม	- ช - ล
4	- ท - ล	- ช - ล	ล ล - ท	ท ท - ด
5	- ม ม ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล
6	- ท - ล	- ช - ล	ล ล - ท	ท ท - ด
7	- ม ม ม	- ร - ด	- ร - ด	- ท - ล
8	- ด - ล	- ช - ฟ	- - ช ล	- ด - ช

บันไดเสียง
ช
ช
ช
ด
ด
ด
ด
ฟ

ลูกตก
ช1
ช1
ช2
ด1
ด6
ด1
ด6
ฟ2

เพลงดอกไม้ไพร ท่อน 2

วรรคที่	ทำนองเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
1	--- ล	- ช - ด	--- ช	--- ช	ช	ช1
2	--- ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ช	ช	ช1
3	- ด - ฟ	- - ช ล	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ	ฟ1
4	- ล ล ล	- ช - ฟ	- ช - ฟ	- ม - ร	ฟ	ฟ6
5	- ช - ด	- - ดริม	- ช - ม	- - มริค	ด	ด1
6	- - ทลช	- ล - ด	--- ร	- ม - ช	ด	ด5
7	--- ม	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	ช	ช3
8	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช	ช	ช1

เพลงดอกไม้ไพร สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้ 3 บันไดเสียง คือบันไดเสียง ซอล บันไดเสียง โด และบันไดเสียง ฟา ลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง ซอล มีการใช้ลูกตก 4 เสียง คือ เสียงที่ 1 2 3 และ 4 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง ซอล ลา ที และ โด) ลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง โด มีการใช้ลูกตก 3 เสียง คือ เสียงที่ 1 5 และ 6 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง โด ซอล และ ลา) ส่วนลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง ฟา มีการใช้ลูกตก 2 เสียง คือ เสียงที่ 1 2 และ 6 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง ฟา ซอล และ เร)

การแยกแยะวรรคเพลงตามเสียงลูกตกแยกได้ดังนี้

บันไดเสียง ซอล

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงซอล)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ร - ช	- - ล ท	- ม ร ท	- ล - ช	1
2	--- ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ช	2
3	--- ล	- ช - ด	--- ช	--- ช	1
4	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช	1

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	--- ม	- ม - ม	- ทดริม	- ช - ล	1

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงที)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	--- ม	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	1

บันไดเสียง โด

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงโด)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ท - ล	- ช - ล	ล ล - ท	ท ท - ด	2
2	- ช - ด	- - <u>ดริม</u>	- ช - ม	- - <u>มริต</u>	1

ลูกตกเสียงที่ 5 (เสียงซอล)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - <u>ทลช</u>	- ล - ด	- - - ร	- ม - ช	1

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ม ม ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล	1
2	- ม ม ม	- ร - ด	- ร - ด	- ท - ล	1

บันไดเสียง ฟา

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงฟา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ด - ล	- ช - ฟ	- - ช ล	- ด - ช	1

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงซอล)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ด - ฟ	- - ช ล	- ด - ล	- ช - ฟ	1

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงเร)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ล ล ล	- ช - ฟ	- ช - ฟ	- ม - ร	1

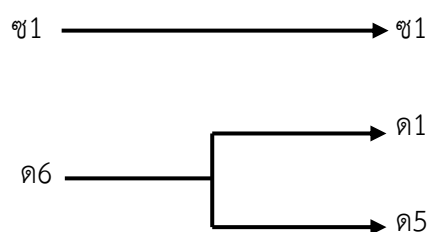
เพลงดอกไม้ไพร สองชั้น มีการใช้ลูกตกที่หลากหลาย คือมีการใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง ซอล 4 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 2 3 และ 4 ลูกตกเสียงที่ 1 มีการใช้ 5 ครั้ง 4 ทำนอง โดยทำนองที่ 2 ใช้สองครั้ง ลูกตกเสียงที่ 2 และ 3 มีการใช้เพียงครั้งเดียว การใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง โด มีการใช้ 3 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 5 และ 6 ลูกตกเสียงที่ 1 มีการใช้ 3 ครั้ง 2 ทำนอง ลูกตกเสียงที่ 5 มีการใช้เพียงครั้งเดียว และลูกตกเสียงที่ 6 มีการใช้จำนวน 2 ครั้ง ไม่ซ้ำทำนอง ส่วนการใช้ลูกตกในบันไดเสียง ฟา มีการใช้ 3 เสียง ลูกตกแต่ละเสียงมีการใช้เพียงครั้งเดียว

ตำแหน่งลูกตกเสียงต่าง ๆ ในเพลงดอกไม้ไพร สองชั้น

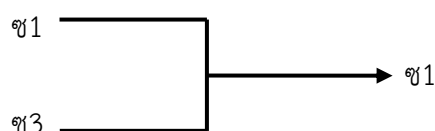
ท่อน 1		ท่อน 2	
1	ซ1 ซ1	1	ซ1 ซ1
2	ซ2 ด1	2	ฟ1 ฟ6
3	ด6 ด1	3	ด1 ด5
4	ด6 ฟ2	4	ซ3 ซ1

เมื่อนำลูกตกของเพลงดอกไม้ไพร สองชั้น มาเรียงตามตำแหน่งในบทเพลงแล้วพบว่า ในบรรทัดที่ 1 ของทั้งสองท่อน มีการใช้ลูกตกในวรรคหน้าและวรรคหลังเสียงเดียวกันแต่ลักษณะของ ทำนองเพลงในวรรคหน้าแตกต่างกัน แต่ทำนองเพลงในวรรคหลังใช้ทำนองเหมือนกัน

การเคลื่อนที่ของลูกตกในวรรคหน้าของเพลงดอกไม้ไพร สองชั้น ใช้ลูกตก ซ1 และ ด6 จำนวน 2 ครั้ง ซึ่งเป็นการใช้เสียงลูกตกในวรรคหน้ามากที่สุด ดังนี้

ส่วนการใช้ลูกตกในวรรคหลังนั้น มีการใช้ลูกตกเสียง ซ1 จำนวน 3 ครั้ง ซึ่งเป็นการใช้ลูกตกในวรรคหลังมากที่สุด และมีการเคลื่อนที่จากลูกตกในวรรคหน้าไปยังวรรคหลังมี

เพลงดอกไม้ไพร สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้บันไดเสียง 3 บันไดเสียง คือบันไดเสียง ซอล บันไดเสียง โด และบันไดเสียง ฟา การใช้ลูกตกและการเคลื่อนที่ของลูกตกจากวรรคหน้าไปยังวรรคหลังมีการใช้ได้อย่างหลากหลาย

2.3 การเปลี่ยนบันไดเสียง

เพลงดอกไม้ไพร ท่อน 1

- ร - ซ	- - ล ท	- ม ร ท	- ล - ซ	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ซ
- - - ม	- ม - ม	- ทดริม	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ล	ล ล - ท	ท ท - ด
- ม ม ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล	- ท - ล	- ซ - ล	ล ล - ท	ท ท - ด
- ม ม ม	- ร - ด	- ร - ด	- ท - ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- - ซ ล	- ด - ซ

เพลงดอกไม้ไฟ ท่อน 1 ดำเนินทำนอง 2 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง โด โดยบรรทัดที่ 1 และ 2 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล แล้วเปลี่ยนบันไดเสียงในบรรทัดที่ 3 เป็นบันไดเสียง โด โดยเป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงแบบมีตัวบอก คือ มีโน้ตเสียงรองของบันไดเสียง ซอล ปรากฏอยู่ในตำแหน่งลูกตกของบรรทัดที่ 3 วรรคหลัง

เพลงดอกไม้ไฟ ท่อน 2

- - - ล	- ซ - ด	- - - ซ	- - - ซ	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ซ
- ด - ฟ	- - ซ ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- ล ล ล	- ซ - ฟ	- ซ - ฟ	- ม - ร
- ซ - ด	- - ดริม	- ซ - ม	- - มริค	- - ทลซ	- ล - ด	- - - ร	- ม - ซ
- - - ม	- ร - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ

เพลงดอกไม้ไฟ ท่อน 2 ดำเนินทำนอง 3 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง ซอล บันไดเสียง ฟา และบันไดเสียง โด โดยบรรทัดที่ 1 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล แล้วเปลี่ยนบันไดเสียงในบรรทัดที่ 2 เป็นบันไดเสียง ฟา เป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงแบบทันที และในบรรทัดที่ 3 เปลี่ยนเป็นบันไดเสียง โด ซึ่งเป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงแบบทันที จากนั้นมีการเปลี่ยนบันไดเสียงกลับไปเป็นบันไดเสียง ซอล ในบรรทัดที่ 4 อย่างสมบูรณ์ในวรรคเดียว (เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียง ซอล ครบทั้ง 5 เสียง)

2.4 รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะเพลงดอกไม้ไฟ สองชั้น สามารถจำแนกรูปแบบได้ด้วยความยาวของทำนอง เพลง 2 ห้องเพลง ซึ่งมีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ		จำนวนครั้ง
A	- - - X	- X - X	6
B	- X - X	- X - X	7
C	X X X X	X X X X	-
D	- X - X	- - $\widehat{xxx}$	2
E	- X X X	- X - X	4
F	X X - X	X X - X	5
G	- - $\widehat{xxx}$	- X - X	1
H	- X - X	X X - X	-
I	- X X X	X X X X	-
J	- X - X	- X X X	-
K	- X - -	$\widehat{xxx}$ - X	3
L	- - - X	- X X X	-
M	- $\widehat{xx}$ X X	X X X X	-

N	- X - X	- - - X	-
O	- $\widehat{XXXX}$	- X - X	1
P	- - - X	- - - X	1
Q	- - X X	X X - X	-
R	- - X X	- X X X	-
S	- X - -	X X - X	-
T	- X - X	- - X X	2
U	- - X X	- X - X	1

รูปแบบต่างๆ มีจำนวนการใช้ ดังนี้

- รูปแบบที่มีการใช้ 7 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ B
- รูปแบบที่มีการใช้ 6 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ A
- รูปแบบที่มีการใช้ 5 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ F
- รูปแบบที่มีการใช้ 4 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ E
- รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ D, K, T
- รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ G, O, P, U

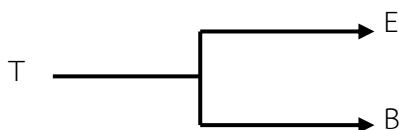
รูปแบบทั้ง 10 รูปแบบปรากฏในบทเพลงที่ตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้ (แต่ละรูปแบบแทนตำแหน่งของโน้ตเพลงที่มีความยาว 2 ห้องเพลง ใน 1 บรรทัดจึงมี 4 รูปแบบ)

เพลงดอกไม้ไพร ท่อน 1			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
T	E	A	K
A	O	B	F
E	F	B	F
E	B	B	U

เพลงดอกไม้ไพร ท่อน 2			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
A	P	A	K
T	B	E	B
D	D	G	A
A	F	B	F

จากตำแหน่งรูปแบบจังหวะชี้ให้เห็นการใช้มือซึ้งหรือการผสมผสานมือซึ้งในเพลงดอกไม้ไพรสองชั้น ที่ทำให้เกิดทำนองเพลง ณ ลูกตกเสียงต่าง ๆ การผสมผสานมือซึ้งในแต่ละวรรคเพลงมีอย่างหลากหลาย แต่มีข้อจำกัด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

- 1.รูปแบบจังหวะ T ใช้คู่กับรูปแบบจังหวะ E และ B โดยรูปแบบจังหวะ T จะปรากฏอยู่ในสองห้องแรกของวรรคหน้าเท่านั้น

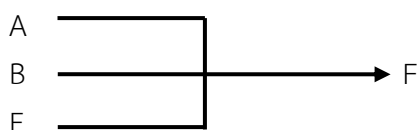
2.รูปแบบจังหวะ K ปรากฏสามครั้งในสองห้องหลังของวรรคเพลงเท่านั้น โดยมีรูปแบบจังหวะ A อยู่ในสองห้องหน้าเพียงรูปแบบเดียว

3.รูปแบบจังหวะ D ปรากฏสองครั้ง ซึ่งรูปแบบจังหวะ D อยู่ในวรรคเพลงเดียวกันที่สองห้องแรกและสองห้องหลัง

4.รูปแบบจังหวะ F ใช้คู่กับรูปแบบจังหวะ A B และ E โดยรูปแบบจังหวะ F จะปรากฏอยู่ในสองห้องหลังของวรรคเพลงเท่านั้น

5.รูปแบบจังหวะที่ปรากฏในเพลงดอกไม้ไฟครั้งเดียว มี 2 รูปแบบ ได้แก่รูปแบบจังหวะ U และ P โดยรูปแบบ U ปรากฏอยู่มนสองห้องหลังของวรรคเพลง และมีรูปแบบจังหวะ B สองห้องแรก

และรูปแบบจังหวะ P ปรากฏอยู่ในสองห้องหลังของวรรคเพลง โดยมีรูปแบบ A อยู่ในสองห้องแรก

2.5 รูปแบบทำนอง

รูปแบบจังหวะแต่ละรูปแบบสามารถแยกรูปแบบทำนองได้ตามจำนวนการปรากฏได้ดังนี้

1.รูปแบบที่มีการใช้มากที่สุด คือ 7 ครั้ง ได้แก่

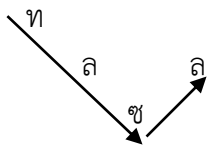
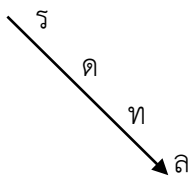
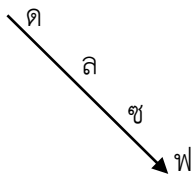
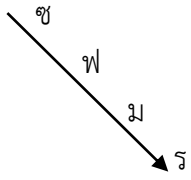
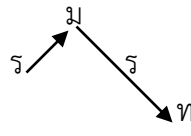
-รูปแบบ B

- X - X	- X - X

 มีปรากฏ 7 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 5 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ท - ล	- ช - ล	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ร - ด	- ท - ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ด - ล	- ช - ฟ	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 4	- ช - ฟ	- ม - ร	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 5	- ร - ม	- ร - ท	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ท - ล - ช - ล	
2	- ร - ด - ท - ล	
3	- ด - ล - ช - ฟ	
4	- ช - ฟ - ม - ร	
5	- ร - ม - ร - ท	

ทำนองที่ 2 3 และ 4 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเหมือนกัน คือ เคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 1 เคลื่อนที่ต่ำลง 3 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง ทำนองที่ 5 เคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง 2 เสียง

2.รูปแบบที่มีการใช้ 6 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

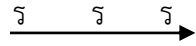
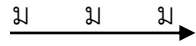
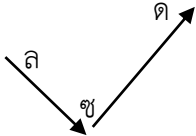
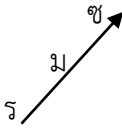
-รูปแบบ A

---X	-X-X

 มีปรากฏ 6 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 5 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	--- ร	- ร - ร	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	--- ม	- ม - ม	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	--- ล	- ช - ด	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 4	--- ร	- ม - ช	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 5	--- ม	- ร - ช	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	--- ร - ร - ร	
2	--- ม - ม - ม	
3	--- ล - ช - ด	
4	--- ร - ม - ช	

5	- - - ม - ร - ช	

ทำนองที่ 1 และ 2 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน คือ เคลื่อนที่แบบขึ้นเสียง ทำนองที่ 3 และ 5 มีการเคลื่อนที่เหมือนกัน คือ เคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นเป็นขึ้นคู่ 4 ส่วนทำนองที่ 4 เคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง

3.รูปแบบที่มีการใช้ 5 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ F

XX - X	XX - X

 มีปรากฏ 5 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 4 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	ล ล - ท	ท ท - ด	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	ด ด - ท	ท ท - ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	ช ช - ล	ล ล - ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 4	ท ท - ล	ล ล - ช	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ล ล - ท ท ท - ด	
2	ท ท - ล ล ล - ช	
3	ช ช - ล ล ล - ท	

4	ท ท - ล ล ล - ซ	

ทำนองเพลงที่ 1 และ 3 มีการเคลื่อนที่เหมือนกัน คือ มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง โดยขึ้นเสียงของตัวโน้ต ตามลำดับชั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 2 และ 4 มีการเคลื่อนที่เหมือนกัน คือ มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ โดยขึ้นเสียงของตัวโน้ต ตามลำดับชั้นของบันไดเสียง ซึ่งทั้ง 4 ทำนองมีลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองคล้ายกัน

4.รูปแบบที่มีการใช้ 4 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ E

- X X X	- X - X

 มีปรากฏ 4 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 3 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ม ร ท	- ล - ซ	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ม ม ม	- ร - ด	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ล ล ล	- ซ - ฟ	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ม ร ท - ล - ซ	
2	- ม ม ม - ร - ด	

3	l - ล ล ล l - ช - ฟ l	

ทำนองที่ 2 และ 3 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน คือ เคลื่อนที่แบบขึ้นเสียงแล้วเคลื่อนที่ต่ำลงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ส่วนทำนองที่ 1 เคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ ตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

5.รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง มี 3 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ D

- X - X	-- <u>xxx</u>

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ช - ด	-- <u>ดรัม</u>	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ช - ม	-- <u>มรด</u>	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - ช - ด l -- <u>ดรัม</u> l	
2	l - ช - ม l -- <u>มรด</u> l	

ทำนองเพลงทั้ง 2 ทำนอง มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงคล้ายกัน แตกต่างกันที่ ทำนองที่ 1 เคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง แต่ทำนองที่ 2 เคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ

-รูปแบบ K

- X - -	$\widehat{xxx} - X$

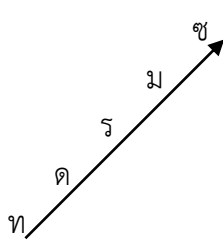
 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ท - -	$\widehat{ดริม} - ซ$

 มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ท - - $\widehat{ดริม} - ซ$	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง ตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

-รูปแบบ T

- X - X	- - X X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1

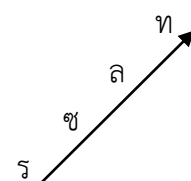
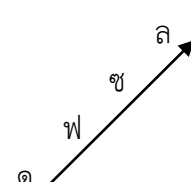
- ร - ซ	- - ล ท

 มี 1 ครั้ง
 ทำนองที่ 2

- ด - ฟ	- - ซ ล

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ร - ซ - ล - ท	
2	- ด - ฟ - ซ - ล	

ทำนองเพลงทั้ง 2 ทำนองมีการเคลื่อนที่เหมือนกัน โดยเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

6.รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง มี 4 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ G

-- $\widehat{\text{xxx}}$	- X - X

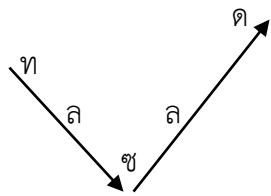
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

-- $\widehat{\text{ทลช}}$	- ล - ด

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
2	-- $\widehat{\text{ทลช}}$ - ล - ด	

การเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเคลื่อนที่เป็นรูปตัว V โดยการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำแล้วเคลื่อนที่สูงขึ้นเป็นรูปตัว V

-รูปแบบ O

- $\widehat{\text{xxxx}}$	- X - X

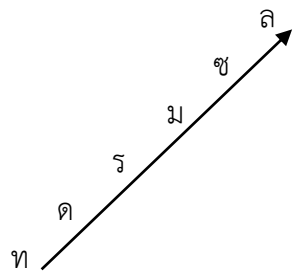
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- $\widehat{\text{ทดรม}}$	- ช - ล

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- $\widehat{\text{ทดรม}}$ - ช - ล	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง ตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

-รูปแบบ P

--- X	--- X

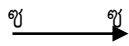
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

--- ซ	--- ซ

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	--- ซ --- ซ	

ทำนองเพลงเคลื่อนที่แบบขึ้นเสียงที่เสียงใดเสียงหนึ่ง

-รูปแบบ U

-- X X	- X - X

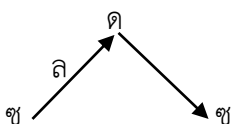
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

-- ซ ล	- ด - ซ

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ซ - ล - ด - ซ	

ทำนองเพลงเคลื่อนที่เป็นรูปตัว V คว่ำ โดยการเคลื่อนที่สูงขึ้น 3 เสียง ตามลำดับขั้นของบันไดเสียง แล้วเคลื่อนที่ต่ำลงเป็นขั้นคู่ 4

2.6 แบบแผนการบรรเลง

โน้ตไทยเพลงดอกไม้ไพร สองชั้น ที่แปรมาจากโน้ตสากลในหนังสือเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร เพื่อแสดงให้เห็นถึงแบบแผนการบรรเลงเพลงดอกไม้ไพร สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ

ท่อน 1 เที่ยวแรก	- ร - ช	- - ล ท	- ม ร ท	- ล - ช	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ช
	- - - ม	- ม - ม	- ทดริม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ล	ล ล - ท	ท ท - ด
	- ม ม ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล	- ท - ล	- ช - ล	ล ล - ท	ท ท - ด
	- ม ม ม	- ร - ด	- ร - ด	- ท - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- - ช ล	- ด - ช
ท่อน 1 เที่ยวกลับ	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ช
	- - - ม	- ม - ม	- ทดริม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ล	ล ล - ท	ท ท - ด
	- ม ม ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล	- ท - ล	- ช - ล	ล ล - ท	ท ท - ด
	- ม ม ม	- ร - ด	- ร - ด	- ท - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- - ช ล	- ด - ช
ท่อน 2 เที่ยวแรก	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ช
	- ด - ฟ	- - ช ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- ล ล ล	- ช - ฟ	- ช - ฟ	- ม - ร
	- ช - ด	- - ดริม	- ช - ม	- - มริค	- - ทลช	- ล - ด	- - - ร	- ม - ช
	- - - ม	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
ท่อน 2 เที่ยวกลับ	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ช
	- ด - ฟ	- - ช ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- ล ล ล	- ช - ฟ	- ช - ฟ	- ม - ร
	- ช - ด	- - ดริม	- ช - ม	- - มริค	- - ทลช	- ล - ด	- - - ร	- ม - ช
	- - - ม	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
ท่อน 1 เที่ยวแรก	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ช
	- - - ม	- ม - ม	- ทดริม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ล	ล ล - ท	ท ท - ด
	- ม ม ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล	- ท - ล	- ช - ล	ล ล - ท	ท ท - ด
	- ม ม ม	- ร - ด	- ร - ด	- ท - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- - ช ล	- ด - ช
ท่อน 1 เที่ยวกลับ	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ช
	- - - ม	- ม - ม	- ทดริม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ล	ล ล - ท	ท ท - ด
	- ม ม ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล	- ท - ล	- ช - ล	ล ล - ท	ท ท - ด
	- ม ม ม	- ร - ด	- ร - ด	- ท - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- - ช ล	- ด - ช
ท่อน 2 เที่ยวแรก	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ช
	- ด - ฟ	- - ช ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- ล ล ล	- ช - ฟ	- ช - ฟ	- ม - ร
	- ช - ด	- - ดริม	- ช - ม	- - มริค	- - ทลช	- ล - ด	- - - ร	- ม - ช
	- - - ม	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
ท่อน 2 เที่ยวกลับ	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ช
	- ด - ฟ	- - ช ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- ล ล ล	- ช - ฟ	- ช - ฟ	- ม - ร
	- ช - ด	- - ดริม	- ช - ม	- - มริค	- - ทลช	- ล - ด	- - - ร	- ม - ช
	- - - ม	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช

การบรรเลงเพลงดอกไม้ไฟ สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร มีวิธีการบรรเลง
โดยจะบรรเลงตามปกติจนจบ และกลับไปบรรเลงในท่อนที่ 1 และ 2 อีกครั้ง

2.7 การเชื่อมต่อของบทเพลง

การเชื่อมต่อของเพลงดอกไม้ไพร กับเพลงดอกไม้ร่วง ในวรรคเพลงสุดท้ายของเพลงดอกไม้ไพร ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล และมีโน้ตขั้นที่ 1 ของบันไดเสียงเป็นลูกตก คือเสียง ซอล ดังนี้

- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ

และต่อยด้วยเพลงดอกไม้ร่วง โดยเพลงดอกไม้ร่วงในวรรคเพลงแรก ดำเนินทำนองเพลงด้วยลูกเท่า ดังนี้

- - - ล	- ซ - ด	- - - ซ	- - - ซ

ซึ่งเป็นลูกเท่าเสียง ซอล เนื่องจากทำนองเพลงดอกไม้ไพรในวรรคสุดท้ายจบด้วยลูกตกเสียง ซอล แล้วเชื่อมต่อกับทำนองเพลงในวรรคที่ 2 ที่ดำเนินทำนองเพลงในบันไดเสียง ซอล ดังนี้

- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ซ

ทำนองเพลงดอกไม้ไพร กับทำนองเพลงดอกไม้ร่วง มีการเชื่อมต่อบทเพลงโดยใช้ลูกเท่าในการเชื่อมต่อของทำนองเพลงได้อย่างกลมกลืนกัน

8. เพลงดอกไม้ร่วง

2.1 คีตลักษณ์ (Form)

เพลงดอกไม้ร่วงเป็นเพลงลำดับที่ 8 ของเพลงเรื่องทำขวัญ เพลงดอกไม้ร่วงเป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ในแต่ละท่อนมีวรรคเพลง 8 วรรค มีจังหวะหน้าทับจำนวน 4 จังหวะหน้าทับ

ท่อน 1

A	- - - ล	- ซ - ด	- - - ซ	- - - ซ	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ซ
	- - - ม	- ม - ม	- - ดริม	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ล	- - - ซ	- ซ - ซ
	- - ฟิม	- ม - ร	- ร - ร	- - - ซ	- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
	- - ซลท	- ร - ม	- ซ - ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ

ท่อน 2

B	- - - ล	- ซ - ด	- - - ซ	- - - ซ	- - - ร	- ร - ร	- - - ม	- ฟ - ซ
	- ด - ฟ	- - ฟซล	- ด - ล	- - ลซฟ	- ล ล ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- - ฟลซ	- - มรด	- ซ - ด	- - ดริม	- ซ - ล	- ซ - ม	ม ม - ร	ร ร - ด
	- ม - ร	ร ร - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ

Form เพลงสามารถเขียนให้ละเอียดได้ดังนี้

A B

- A หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 1

- B หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 2

2.2 บันไดเสียง วรรณเพลง และลูกตก

บันไดเสียง วรรณเพลง และลูกตกของเพลงดอกไม้ร่วง มีดังนี้

เพลงดอกไม้ร่วง ท่อน 1

วรรคที่	ทำนองเพลง			
1	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช
2	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ช
3	- - - ม	- ม - ม	- - ดริม	- ช - ล
4	- ท - ล	- ช - ล	- - - ช	- ช - ช
5	- - พิม	- ม - ร	- ร - ร	- - - ช
6	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
7	- - ชลท	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท
8	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช

บันไดเสียง
ด
ด
ด
ช
ช
ช
ช
ช

ลูกตก
ด5
ด5
ด6
ช1
ช1
ช3
ช3
ช1

เพลงดอกไม้ร่วง ท่อน 2

วรรคที่	ทำนองเพลง			
1	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช
2	- - - ร	- ร - ร	- - - ม	- ฟ - ช
3	- ด - ฟ	- - พิล	- ด - ล	- - ลชฟ
4	- ล ล ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
5	- - ทลช	- - มรด	- ช - ด	- - ดริม
6	- ช - ล	- ช - ม	ม ม - ร	ร ร - ด
7	- ม - ร	ร ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
8	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช

บันไดเสียง
ด
ด
ฟ
ฟ
ด
ด
ช
ช

ลูกตก
ด5
ด5
ฟ1
ฟ6
ด3
ด1
ช3
ช1

เพลงดอกไม้ร่วง สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้ 3 บันไดเสียง คือบันไดเสียง ซอล บันไดเสียง โด และบันไดเสียง ฟา ลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง ซอล มีการใช้ลูกตก 2 เสียง คือ เสียงที่ 1 และ 3 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง ซอล และ ที) ลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง โด มีการใช้ลูกตก 4 เสียง คือ เสียงที่ 1 3 5 และ 6 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง โด มี ซอล และ ลา) ส่วนลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง ฟา มีการใช้ลูกตก 2 เสียง คือ เสียงที่ 1 และ 6 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง ฟา และ เร)

การแยกแยะวรรคเพลงตามเสียงลูกตกแยกได้ดังนี้

บันไดเสียง ซอล

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงซอล)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ท - ล	- ซ - ล	- - - ซ	- ซ - ซ	1
2	- - <u>พม</u> ร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ซ	1
3	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	2

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงที)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	1
2	- - <u>ซล</u> ท	- ร - ม	- ซ - ม	- ร - ท	1
3	- ม - ร	ร ร - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	1

บันไดเสียง โด

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงโด)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ซ - ล	- ซ - ม	ม ม - ร	ร ร - ด	1

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงมี)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - <u>ทล</u> ซ	- - <u>มร</u> ด	- ซ - ด	- - <u>ดริ</u> ม	1

ลูกตกเสียงที่ 5 (เสียงซอล)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ล	- ซ - ด	- - - ซ	- - - ซ	2
2	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	<u>ดริ</u> ม - ซ	1
3	- - - ร	- ร - ร	- - - ม	- ฟ - ซ	1

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ม	- ม - ม	- - <u>ดริ</u> ม	- ซ - ล	1

บันไดเสียง ฟา

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงฟา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ด - ฟ	- - ฟซล	- ด - ล	- - ลซฟ	1

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงเร)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ล ล ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	1

เพลงดอกไม้วัง สองชั้น มีการใช้ลูกตกที่หลากหลาย คือมีการใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง ซอล 2 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 และ 3 ลูกตกเสียงที่ 1 มีการใช้ 4 ครั้ง ทำนองที่ 3 ซ้ำทำนอง ลูกตกเสียงที่ 3 มีการใช้ 3 ครั้ง ไม่ซ้ำทำนอง การใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง โด มีการใช้ 4 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 3 5 และ 6 ลูกตกเสียงที่ 1 3 และ 6 มีการใช้เพียงครั้งเดียว ลูกตกเสียงที่ 5 มีการใช้ 4 ครั้ง 3 ทำนอง โดยซ้ำทำนองที่ 1 ส่วนการใช้ลูกตกในบันไดเสียง ฟา มีการใช้ 2 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 และ 6 ใช้เพียงครั้งเดียว

ตำแหน่งลูกตกเสียงต่าง ๆ ในเพลงดอกไม้วัง สองชั้น

ท่อน 1			ท่อน 2		
1	ด5	ด5	1	ด5	ด5
2	ด6	ซ1	2	ฟ1	ฟ6
3	ซ1	ซ3	3	ด3	ด1
4	ซ3	ซ1	4	ซ3	ซ1

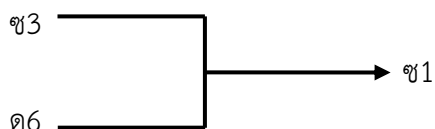
เมื่อนำลูกตกของเพลงดอกไม้วัง สองชั้น มาเรียงตามตำแหน่งในบทเพลงแล้ว พบว่าในบรรทัดที่ 1 ของทั้งสองท่อนมีการใช้ลูกตกในวรรคหน้าและวรรคหลังเสียงเดียวกันแต่ลักษณะของทำนองเพลงในวรรคหน้าเหมือนกัน ส่วนทำนองเพลงในวรรคหลังใช้ทำนองแตกต่างกัน และบรรทัดสุดท้ายของทั้งสองท่อนมีการใช้ลูกตกในวรรคหน้าและวรรคหลังเสียงเดียวกันแต่ลักษณะของทำนองเพลงแตกต่างกัน

การเคลื่อนที่ของลูกตกในวรรคหน้าของเพลงดอกไม้วัง สองชั้น ใช้ลูกตก ด5 และ ซ3 โดยมีการเคลื่อนที่ของลูกตกไปยังวรรคหลังซ้ำเสียงลูกตกเดิม ดังนี้

ด5 → ด5

ซ3 → ซ3

ส่วนการใช้ลูกตกในวรรคหลังนั้น มีการใช้ลูกตก ซ1 จำนวน 3 ครั้ง และมีการเคลื่อนที่จากลูกตกในวรรคหน้า ได้แก่ ลูกตกเสียง ซ3 และ ด6

เพลงดอกไม้วัง สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้บันไดเสียง 3 บันไดเสียง คือบันไดเสียง ซอล บันไดเสียง โด และบันไดเสียง ฟา การใช้ลูกตกและการเคลื่อนที่ของลูกตกจากวรรคหน้าไปยังวรรคหลังมีการใช้ได้อย่างหลากหลาย

2.3 การเปลี่ยนบันไดเสียง

เพลงดอกไม้วัง ท่อน 1

- - - ล	- ซ - ด	- - - ซ	- - - ซ	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ซ
- - - ม	- ม - ม	- - ดริม	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ล	- - - ซ	- ซ - ซ
- - ฟมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ซ	- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
- - ซลท	- ร - ม	- ซ - ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ

เพลงดอกไม้วัง ท่อน 1 ดำเนินทำนอง 2 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง โด โดย 3 วรรคเพลงแรกดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง โด แล้วเปลี่ยนบันไดเสียงในบรรทัดที่ 2 วรรคหลังเป็นบันไดเสียง ซอล ซึ่งเป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงแบบทันที

เพลงดอกไม้วัง ท่อน 2

- - - ล	- ซ - ด	- - - ซ	- - - ซ	- - - ร	- ร - ร	- - - ม	- ฟ - ซ
- ด - ฟ	- - ฟซล	- ด - ล	- - ลซฟ	- ล ล ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
- - ทลซ	- - มรด	- ซ - ด	- - ดริม	- ซ - ล	- ซ - ม	ม ม - ร	ร ร - ด
- ม - ร	ร ร - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ

เพลงดอกไม้วัง ท่อน 2 ดำเนินทำนอง 3 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง ซอล บันไดเสียง ฟา และบันไดเสียง โด โดยบรรทัดที่ 1 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง โด แล้วเปลี่ยนบันไดเสียงในบรรทัดที่ 2 เป็นบันไดเสียง ฟา เป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงแบบทันที ในบรรทัดที่ 3 เปลี่ยนเป็นบันไดเสียง กลับเป็นบันไดเสียง โด ซึ่งเป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงอย่างสมบูรณ์ในวรรคเดียว (เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียง โด ครบทั้ง 5 เสียง) จากนั้นในบรรทัดที่ 4 เปลี่ยนเป็นบันไดเสียงเป็นบันไดเสียง ซอล ซึ่งเป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงแบบทันที

2.4 รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะเพลงดอกไม้วัว สองชั้น สามารถจำแนกรูปแบบได้ด้วยความยาวของทำนองเพลง 2 ห้องเพลง ซึ่งมีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ		จำนวนครั้ง
A	- - - X	- X - X	7
B	- X - X	- X - X	6
C	X X X X	X X X X	-
D	- X - X	- - $\widehat{xxx}$	3
E	- X X X	- X - X	1
F	X X - X	X X - X	6
G	- - $\widehat{xxx}$	- X - X	3
H	- X - X	X X - X	1
I	- X X X	X X X X	-
J	- X - X	- X X X	-
K	- X - -	$\widehat{xxx}$ - X	1
L	- - - X	- X X X	-
M	- $\widehat{xx}$ X X	X X X X	-
N	- X - X	- - - X	1
O	- $\widehat{xxxx}$	- X - X	-
P	- - - X	- - - X	2
Q	- - X X	X X - X	-
R	- - X X	- X X X	-
S	- X - -	X X - X	-
T	- X - X	- - X X	-
U	- - X X	- X - X	-
V	- - $\widehat{xxx}$	- - $\widehat{xxx}$	1

รูปแบบต่างๆ มีจำนวนการใช้ ดังนี้

- รูปแบบที่มีการใช้ 7 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ A
- รูปแบบที่มีการใช้ 6 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ B, F
- รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ G, D
- รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ P
- รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ E, H, K, N, V

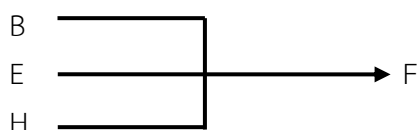
รูปแบบทั้ง 12 รูปแบบปรากฏในบทเพลงที่ตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้ (แต่ละรูปแบบแทนตำแหน่งของโน้ตเพลงที่มีความยาว 2 ห้องเพลง ใน 1 บรรทัดจึงมี 4 รูปแบบ)

เพลงดอกไม้งาม ท่อน 1			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
A	P	A	K
A	G	B	A
G	N	B	F
G	B	B	F

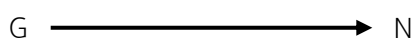
เพลงดอกไม้งาม ท่อน 2			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
A	P	A	A
D	D	E	F
V	D	B	F
H	F	B	F

จากตำแหน่งรูปแบบจังหวะชี้ให้เห็นการใช้มือซ้องหรือการผสมผสานมือซ้องในเพลงดอกไม้งามสองชั้น ที่ทำให้เกิดทำนองเพลง ณ ลูกตกเสียงต่าง ๆ การผสมผสานมือซ้องในแต่ละวรรคเพลงมีอย่างหลากหลาย แต่มีข้อจำกัด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1.รูปแบบจังหวะ F ปรากฏอยู่สองห้องหลังของวรรคเพลง โดยมีรูปแบบจังหวะ B E และ H อยู่ในสองห้องหน้า

2.รูปแบบจังหวะที่ปรากฏในเพลงดอกไม้งามเพียงครั้งเดียว มี 4 รูปแบบ ได้แก่รูปแบบจังหวะ N V H E และ K โดยรูปแบบจังหวะ N ปรากฏอยู่ในสองห้องหลังของวรรคเพลง ซึ่งมีรูปแบบจังหวะ G อยู่ในสองห้องแรก

รูปแบบจังหวะ V อยู่ในสองห้องแรกของวรรคเพลง โดยมีรูปแบบจังหวะ D อยู่ในสองห้องหลัง

รูปแบบจังหวะ H ปรากฏอยู่ในสองห้องแรกของวรรคเพลง โดยมีรูปแบบจังหวะ F อยู่ในสองห้องหลัง

รูปแบบจังหวะ E ปรากฏอยู่ในสองห้องแรกของวรรคเพลง โดยมีรูปแบบจังหวะ F อยู่ในสองห้องหลัง

E $\longrightarrow$ F

และรูปแบบจังหวะ K ปรากฏอยู่ในสองห้องหลังของวรรคเพลง โดยมีรูปแบบจังหวะ A อยู่ในสองห้องแรก

A $\longrightarrow$ K

3.รูปแบบจังหวะ A และ P ปรากฏอยู่ในวรรคแรกของเพลงดอกไม้วังทั้งสองท่อน โดยมีรูปแบบจังหวะ A อยู่ในสองห้องหน้า และรูปแบบจังหวะ P อยู่ในสองห้องหลัง

A $\longrightarrow$ P

4.รูปแบบจังหวะ B และ F ปรากฏอยู่ในวรรคจบของเพลงดอกไม้วังทั้งสองท่อน โดยมีรูปแบบจังหวะ B อยู่ในสองห้องหน้า และรูปแบบจังหวะ F อยู่ในสองห้องหลัง

B $\longrightarrow$ F

2.5 รูปแบบทำนอง

รูปแบบจังหวะแต่ละรูปแบบสามารถแยกรูปแบบทำนองได้ตามจำนวนการปรากฏได้ดังนี้

1.รูปแบบที่มีการใช้มากที่สุด คือ 7 ครั้ง ได้แก่

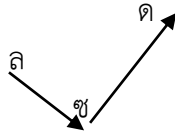
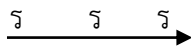
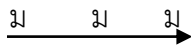
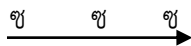
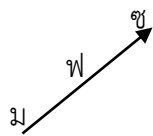
-รูปแบบ A

---X	-X-X

 มีปรากฏ 7 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 5 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- - - ล	- ช - ด	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- - - ร	- ร - ร	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- - - ม	- ม - ม	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 4	- - - ซ	- ซ - ซ	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 5	- - - ม	- ฟ - ซ	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นการเคลื่อนที่แบบขึ้นเสียง ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - - ล - ช - ด	
2	- - - ร - ร - ร	
3	- - - ม - ม - ม	
4	- - - ช - ช - ช	
5	- - - ม - ฟ - ช	

ทำนองที่ 2 3 และ 4 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยเคลื่อนที่แบบขึ้นเสียง ทำนองที่ 1 เคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นคู่ 4 และทำนองที่ 4 เคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง

2.รูปแบบที่มีการใช้ 6 ครั้ง มี 2 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ B

- X - X	- X - X

 มีปรากฏ 6 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 5 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ท - ล	- ช - ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ร - ท	- ล - ช	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ช - ม	- ร - ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 4	- ร - ม	- ร - ท	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 5	- ช - ล	- ช - ม	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	। - ท - ล - ซ - ล	
2	। - ร - ท - ล - ซ	
3	। - ซ - ม - ร - ท	
4	। - ร - ม - ร - ท	
5	। - ซ - ล - ซ - ม	

ทำนองที่ 2 และ 3 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยการเคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ ตามลำดับชั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 4 และ 5 เคลื่อนที่เหมือนกัน โดยเคลื่อนที่ที่สูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลงตามลำดับชั้นของบันไดเสียง

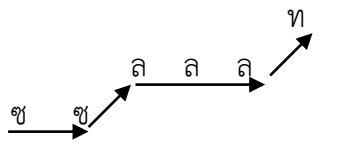
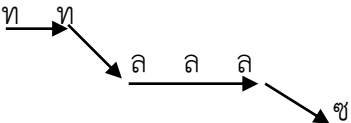
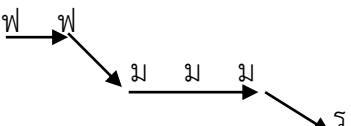
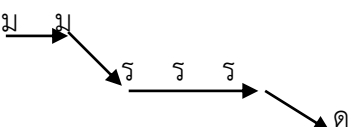
-รูปแบบ F

XX - X	XX - X

 มีปรากฏ 6 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 4 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	ซ ซ - ล	ล ล - ท	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	ท ท - ล	ล ล - ซ	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 3	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 4	ม ม - ร	ร ร - ด	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ซ ซ - ล ล ล - ท	
2	ท ท - ล ล ล - ซ	
3	ฟ ฟ - ม ม ม - ร	
4	ม ม - ร ร ร - ด	

ทำนองที่ 2 3 และ 4 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเหมือนกัน โดยเคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ โดยขึ้นเสียงของตัวโน้ตตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 4 และ 5 เคลื่อนที่เหมือนกัน เคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง โดยขึ้นเสียงของตัวโน้ตตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

3. รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง มี 2 รูปแบบ คือ

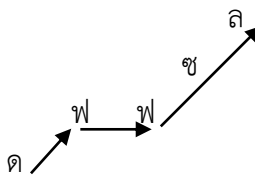
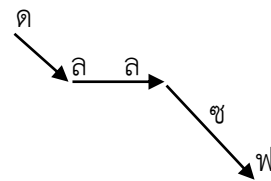
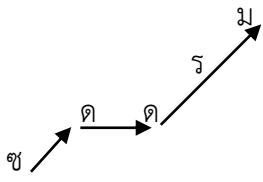
-รูปแบบ D

- X - X	-- $\widehat{xxx}$

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 3 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ด - ฟ	-- $\widehat{\text{ฟซล}}$	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ด - ล	-- $\widehat{\text{ลซฟ}}$	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ซ - ด	-- $\widehat{\text{ดรม}}$	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ด - ฟ -- $\widehat{\text{ฟซล}}$	
2	- ด - ล -- $\widehat{\text{ลซฟ}}$	
3	- ซ - ด -- $\widehat{\text{ดรม}}$	

ทำนองที่ 1 และ 3 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเหมือนกัน โดยเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง แล้วยืนเสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ส่วนทำนองที่ 2 เคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง แล้วยืนเสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

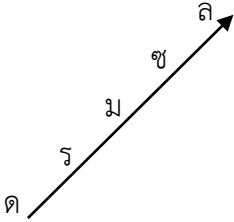
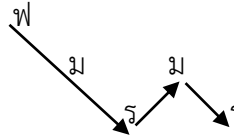
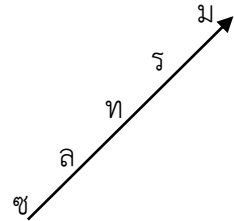
-รูปแบบ G

-- $\widehat{xxx}$	- X - X

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 3 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	-- $\widehat{ดรัม}$	- ซ - ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	-- $\widehat{ฟมร}$	- ม - ร	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	-- $\widehat{ชลท}$	- ร - ม	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	-- $\widehat{ดรัม}$ - ซ - ล	
2	-- $\widehat{ฟมร}$ - ม - ร	
3	-- $\widehat{ชลท}$ - ร - ม	

ทำนองที่ 1 และ 3 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเหมือนกัน โดยเคลื่อนจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง ตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ส่วนทำนองที่ 2 เคลื่อนที่ต่ำลง 3 เสียง (ฟ ม ร) แล้วเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง (ร ม) จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง (ม ร) ซึ่งเป็นการเคลื่อนที่ของทำนองแบบสลับฟันปลา

4.รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ P

---X	---X

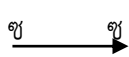
 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

---ซ	---ซ

 มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	--- ซ --- ซ	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่โดยขึ้นเสียงที่เสียงใดเสียงหนึ่ง

5.รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง มี 6 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ E

-X X X	-X - X

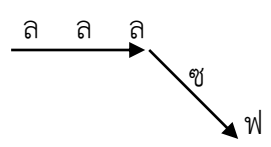
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ล ล ล	- ซ - ฟ

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ล ล ล - ซ - ฟ	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่แบบขึ้นเสียงแล้วเคลื่อนที่ต่ำลงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

-รูปแบบ H

-X - X	X X - X

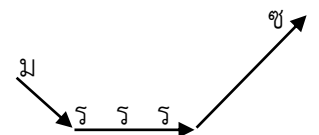
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ม - ร	ร ร - ซ

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ม - ร ร ร - ซ	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง แล้วขึ้นเสียงจากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นเป็นขั้นคู่ 4

-รูปแบบ K

- X - -	$\widehat{\text{xxx}}$ - X

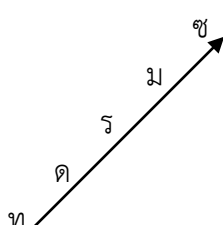
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ท - -	$\widehat{\text{ดรัม}}$ - ซ

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ท - - $\widehat{\text{ดรัม}}$ - ซ	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

-รูปแบบ N

- X - X	- - - X

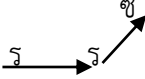
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ร - ร	- - - ซ

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ร - ร - - - ช	

ทำนองเพลงเคลื่อนที่ด้วยการขึ้นเสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นเป็นขั้นคู้ 4

-รูปแบบ V

- - xxx	- - xxx

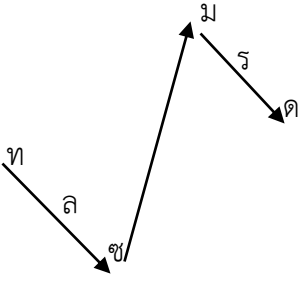
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- - ทลช	- - มรด

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - ทลช - - มรด	

ทำนองเพลงเคลื่อนที่แบบสลับฟันปลา โดยเคลื่อนที่ต่ำลง 3 เสียง (ท ล ช) จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นเป็นขั้นคู้ 6 แล้วเคลื่อนที่ต่ำลง (ม ร ด)

2.6 แบบแผนการบรรเลง

โน้ตไทยเพลงดอกไม้วัว สองชั้น ที่แปรมาจากโน้ตสากลในหนังสือเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร เพื่อแสดงให้เห็นถึงแบบแผนการบรรเลงเพลงดอกไม้วัว สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ

ท่อน 1 เที่ยวแรก	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ช
	- - - ม	- ม - ม	- - ดริม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ล	- - - ช	- ช - ช
	- - ฟิม	- ม - ร	- ร - ร	- - - ช	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	- - ชลท	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช

ท่อน 1 ทึ่ยวกลับ	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ช
	- - - ม	- ม - ม	- - ดริม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ล	- - - ช	- ช - ช
	- - ฟิม	- ม - ร	- ร - ร	- - - ช	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	- - ชลท	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
ท่อน 2 ทึ่ยวแรก	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- - - ร	- ร - ร	- - - ม	- ฟ - ช
	- ด - ฟ	- - ฟชล	- ด - ล	- - ลชฟ	- ล ล ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- - ทลช	- - มรด	- ช - ด	- - ดริม	- ช - ล	- ช - ม	ม ม - ร	ร ร - ด
	- ม - ร	ร ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
ท่อน 2 ทึ่ยวกลับ	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- - - ร	- ร - ร	- - - ม	- ฟ - ช
	- ด - ฟ	- - ฟชล	- ด - ล	- - ลชฟ	- ล ล ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- - ทลช	- - มรด	- ช - ด	- - ดริม	- ช - ล	- ช - ม	ม ม - ร	ร ร - ด
	- ม - ร	ร ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
ท่อน 1 ทึ่ยวแรก	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ช
	- - - ม	- ม - ม	- - ดริม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ล	- - - ช	- ช - ช
	- - ฟิม	- ม - ร	- ร - ร	- - - ช	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	- - ชลท	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
ท่อน 1 ทึ่ยวกลับ	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดริม - ช
	- - - ม	- ม - ม	- - ดริม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ล	- - - ช	- ช - ช
	- - ฟิม	- ม - ร	- ร - ร	- - - ช	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	- - ชลท	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
ท่อน 2 ทึ่ยวแรก	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- - - ร	- ร - ร	- - - ม	- ฟ - ช
	- ด - ฟ	- - ฟชล	- ด - ล	- - ลชฟ	- ล ล ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- - ทลช	- - มรด	- ช - ด	- - ดริม	- ช - ล	- ช - ม	ม ม - ร	ร ร - ด
	- ม - ร	ร ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
ท่อน 2 ทึ่ยวกลับ	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- - - ร	- ร - ร	- - - ม	- ฟ - ช
	- ด - ฟ	- - ฟชล	- ด - ล	- - ลชฟ	- ล ล ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- - ทลช	- - มรด	- ช - ด	- - ดริม	- ช - ล	- ช - ม	ม ม - ร	ร ร - ด
	- ม - ร	ร ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช

การบรรเลงเพลงดอกไม้ร่วง สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร มีวิธีการบรรเลง โดยจะบรรเลงตามปกติจนจบ และกลับไปบรรเลงในท่อนที่ 1 และ 2 อีกครั้ง

2.7 การเชื่อมต่อของบทเพลง

การเชื่อมต่อของเพลงดอกไม้ร่วง กับเพลงพัดชา ในวรรคเพลงสุดท้ายของเพลงดอกไม้ร่วง ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล และมีโน้ตขั้นที่ 1 ของบันไดเสียงเป็นลูกตก คือเสียง ซอล ดังนี้

- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ

และต่อด้วยเพลงพัดชา โดยเพลงพัดชาในวรรคเพลงแรก ดำเนินทำนองเพลงด้วยลูกเท่า ดังนี้

- - - ล	- ซ - ด	- - - ซ	- - - ซ

ซึ่งเป็นลูกเท่าเสียง ซอล เนื่องจากทำนองเพลงดอกไม้ร่วงในวรรคสุดท้ายจบด้วยลูกตกเสียง ซอล แล้วเชื่อมต่อกับทำนองเพลงในวรรคที่ 2 ที่ดำเนินทำนองเพลงในบันไดเสียง ซอล ดังนี้

- ม - ร	ร ร - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท

ทำนองเพลงดอกไม้ร่วง กับทำนองเพลงพัดชา มีการเชื่อมต่อบทเพลงโดยใช้ลูกเท่าในการเชื่อมต่อของทำนองเพลงได้อย่างกลมกลืนกัน

9. เพลงพัดชา

2.1 คีตลักษณ์ (Form)

เพลงพัดชาเป็นเพลงลำดับที่ 9 ของเพลงเรื่องทำขวัญ เพลงพัดชาเป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ในแต่ละท่อนมีวรรคเพลง 8 วรรค มีจังหวะหน้าทับจำนวน 4 จังหวะหน้าทับ และการบรรเลงเพลงพัดชายังมีการเปลี่ยนทำนองเพลงระหว่างเที่ยวแรกกับเที่ยวกลับของบรรทัดที่ 1 ในท่อนที่ 1 ดังนี้

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 ท่อน 1 เที่ยวแรก

- - - ล	- ซ - ด	- - - ซ	- - - ซ	- ม - ร	ร ร - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 ท่อน 1 เที่ยวกลับ

- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	- ม - ร	ร ร - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท

ท่อน 1

A	- - - ล	- ซ - ด	- - - ซ	- - - ซ	- ม - ร	ร ร - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
	- - - ท	- ท - ท	- ซ ซ ซ	- ล - ท	- ซ - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
	- - - ล	- ล - ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ม - ท	ม ร - ม	- ล - ซ	ซ ซ - ล
	- - - ล	- ล - ล	- ซ ซ ซ	- ล - ท	- ซ - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล

ท่อน 2

B	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช	- ท ท ท	- ล - ช	- - - ร	- - - ม
	- ล - ร	- ร ม ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ม - ท	ม ร - ม	- ล - ช	ช ช - ล
	- - - ล	- ล - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ล - ท	- - <u>ดริ</u> ม	- ม - ม	- ช - ล
	- - - ล	- ล - ล	- ร - ช	- ล - ท	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล

Form เพลงสามารถเขียนให้ละเอียดได้ดังนี้

A B

- A หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 1

- B หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 2

2.2 บันไดเสียง วรรคเพลง และลูกตก

บันไดเสียง วรรคเพลง และลูกตกของเพลงพัดชา มีดังนี้

เพลงพัดชา ท่อน 1

วรรคที่	ทำนองเพลง			
1	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช
2	- ม - ร	ร ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
3	- - - ท	- ท - ท	- ช ช ช	- ล - ท
4	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
5	- - - ล	- ล - ล	- ท - ล	- ช - ม
6	- ม - ท	ม ร - ม	- ล - ช	ช ช - ล
7	- - - ล	- ล - ล	- ช ช ช	- ล - ท
8	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล

บันไดเสียง
ช
ช
ช
ช
ช
ช
ช
ช

ลูกตก
ช1
ช3
ช3
ช2
ช6
ช2
ช3
ช2

เพลงพัดชา ท่อน 2

วรรคที่	ทำนองเพลง			
1	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
2	- ท ท ท	- ล - ช	- - - ร	- - - ม
3	- ล - ร	- ร ม ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร
4	- ม - ท	ม ร - ม	- ล - ช	ช ช - ล
5	- - - ล	- ล - ล	- ท - ล	- ช - ม
6	- ล - ท	- - <u>ดริ</u> ม	- ม - ม	- ช - ล
7	- - - ล	- ล - ล	- ร - ช	- ล - ท
8	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล

บันไดเสียง
ช
ช
ร
ช
ช
ช
ช
ช

ลูกตก
ช1
ช6
ร1
ช2
ช6
ช2
ช3
ช2

เพลงพัดชา สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้ 2 บันไดเสียง คือบันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง เร ลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง ซอล มีการใช้ลูกตก 4 เสียง คือ เสียงที่ 1 2 3 และ 6 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง ซอล ลา ที และ มี) และลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง เร มีการใช้ลูกตก 1 เสียง คือ เสียงที่ 1 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง เร)

การแยกแยะวรรคเพลงตามเสียงลูกตกแยกได้ดังนี้

บันไดเสียง ซอล

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงซอล)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ล	- ซ - ด	- - - ซ	- - - ซ	1
2	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	1

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ซ - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล	2
2	- ม - ท	ม ร - ม	- ล - ซ	ซ ซ - ล	1

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงที)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ม - ร	ร ร - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	1
2	- - - ท	- ท - ท	- ซ ซ ซ	- ล - ท	1
3	- - - ล	- ล - ล	- ซ ซ ซ	- ล - ท	1
4	- - - ล	- ล - ล	- ร - ซ	- ล - ท	1

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงมี)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ล	- ล - ล	- ท - ล	- ซ - ม	1
2	- ท ท ท	- ล - ซ	- - - ร	- - - ม	1
3	- - - ล	- ล - ล	- ท - ล	- ซ - ม	1

บันไดเสียง เร

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงเร)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ล - ร	- ร ม ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	1

เพลงพัดชา สองชั้น มีการใช้ลูกตกที่หลากหลาย คือมีการใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง ซอล 4 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 2 3 และ 6 ลูกตกเสียงที่ 3 มีการใช้ 4 ครั้ง ไม่ซ้ำทำนอง ลูกตกเสียงที่ 2 และ 6 มีการใช้ 3 ครั้ง โดยทำนองที่ 2 มีการซ้ำทำนอง 1 ทำนอง และทำนองที่ 6 ไม่ซ้ำทำนอง ลูกตกเสียงที่ 1 มีการใช้ 2 ครั้ง ไม่ซ้ำทำนอง ส่วนการใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง เร มีการใช้เพียงเสียงเดียว คือ ลูกตกเสียงที่ 1

ตำแหน่งลูกตกเสียงต่าง ๆ ในเพลงพัดชา สองชั้น

ท่อน 1			ท่อน 2		
1	ซ1	ซ3	1	ซ1	ซ6
2	ซ3	ซ2	2	ร1	ซ2
3	ซ6	ซ2	3	ซ6	ซ2
4	ซ3	ซ2	4	ซ3	ซ2

เมื่อนำลูกตกของเพลงพัดชา สองชั้น มาเรียงตามตำแหน่งในบทเพลงแล้ว พบว่าในบรรทัดที่ 2 3 และ 4 ของทั้งสองท่อน มีการใช้ลูกตกในวรรคหลังเสียงเดียวกันแต่ลักษณะของทำนองเพลงในวรรคหน้าแตกต่างกัน

การเคลื่อนที่ของลูกตกในวรรคหน้าของเพลงพัดชา สองชั้น ใช้ลูกตก ซ3 จำนวน 3 ครั้ง ซึ่งเป็นการใช้เสียงลูกตกในวรรคหน้ามากที่สุด และการเคลื่อนที่ของลูกตก ซ3 มีการเคลื่อนที่ไปยังลูกตก ซ2 ทั้งหมด

ซ3 → ซ2

ส่วนการใช้ลูกตกในวรรคหลังนั้น มีการใช้ลูกตก ซ2 จำนวน 6 ครั้ง ซึ่งเป็นการใช้เสียงลูกตกในวรรคหลังมากที่สุด และการเคลื่อนที่ของลูกตก ซ2 มีการเคลื่อนที่จากลูกตก ซ3 ซ6 ร1 ดังนี้

ซ3
ซ6
ร2 → ซ2

เพลงพัดชา สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้บันไดเสียง 2 บันไดเสียง คือบันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง เร การใช้ลูกตกและการเคลื่อนที่ของลูกตกจากวรรคหน้าไปยังวรรคหลังมีการใช้ได้อย่างหลากหลาย

2.3 การเปลี่ยนบันไดเสียง

เพลงพัดชา ท่อน 1

- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- ม - ร	ร ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
- - - ท	- ท - ท	- ช ช ช	- ล - ท	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
- - - ล	- ล - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ม - ท	ม ร - ม	- ล - ช	ช ช - ล
- - - ล	- ล - ล	- ช ช ช	- ล - ท	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล

เพลงพัดชา ท่อน 1 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล และไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง

เพลงพัดชา ท่อน 2

- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช	- ท ท ท	- ล - ช	- - - ร	- - - ม
- ล - ร	- ร ม ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ม - ท	ม ร - ม	- ล - ช	ช ช - ล
- - - ล	- ล - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ล - ท	- - $\widehat{\text{ดริม}}$	- ม - ม	- ช - ล
- - - ล	- ล - ล	- ร - ช	- ล - ท	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล

เพลงพัดชา ท่อน 2 ดำเนินทำนอง 2 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง เร โดยทำนองเพลงส่วนใหญ่อยู่ในบันไดเสียง ซอล ซึ่งมีการเปลี่ยนบันไดเสียงเป็นบันไดเสียง เร ในวรรคหน้าของบรรทัดที่ 2 เป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงอย่างสมบูรณ์ในวรรคเดียว (เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียง เร ครบทั้ง 5 เสียง) และเพลงพัดชา ท่อน 2 ใช้บันไดเสียง เร เพียงวรรคเดียว

2.4 รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะเพลงพัดชา สองชั้น สามารถจำแนกรูปแบบได้ด้วยความยาวของทำนองเพลง 2 ห้องเพลง ซึ่งมีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ		จำนวนครั้ง
A	- - - X	- X - X	6
B	- X - X	- X - X	8
C	X X X X	X X X X	-
D	- X - X	- - $\widehat{\text{xxx}}$	1
E	- X X X	- X - X	3
F	X X - X	X X - X	2
G	- - $\widehat{\text{xxx}}$	- X - X	-
H	- X - X	X X - X	5
I	- X X X	X X X X	1

J	- X - X	- X X X	1
K	- X - -	$\widehat{xxx}$ - X	-
L	- - - X	- X X X	-
M	- $\widehat{xx}$ X X	X X X X	-
N	- X - X	- - - X	-
O	- $\widehat{xxxx}$	- X - X	-
P	- - - X	- - - X	2
Q	- - X X	X X - X	-
R	- - X X	- X X X	-
S	- X - -	X X - X	3
T	- X - X	- - X X	-
U	- - X X	- X - X	-
V	- - $\widehat{xxx}$	- - $\widehat{xxx}$	-

รูปแบบต่างๆ มีจำนวนการใช้ ดังนี้

- รูปแบบที่มีการใช้ 8 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ B
- รูปแบบที่มีการใช้ 6 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ A
- รูปแบบที่มีการใช้ 5 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ H
- รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ E, S
- รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ F, P
- รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ D, I, J

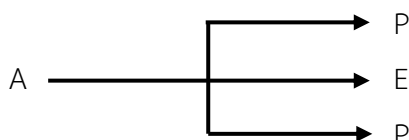
รูปแบบทั้ง 10 รูปแบบปรากฏในบทเพลงที่ตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้ (แต่ละรูปแบบแทนตำแหน่งของโน้ตเพลงที่มีความยาว 2 ห้องเพลง ใน 1 บรรทัดจึงมี 4 รูปแบบ)

เพลงพัดชา ท่อน 1			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
A	P	H	F
A	E	S	B
A	B	H	H
A	E	S	B

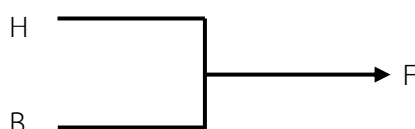
เพลงพัดชา ท่อน 2			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
B	F	E	P
J	I	H	H
A	B	D	B
A	B	S	B

จากตำแหน่งรูปแบบจังหวะชี้ให้เห็นการใช้มือซ้องหรือการผสมผสานมือซ้องในเพลงพัดชา สอง
ชั้น ที่ทำให้เกิดทำนองเพลง ณ ลูกตกเสียงต่าง ๆ การผสมผสานมือซ้องในแต่ละวรรคเพลงมีอย่าง
หลากหลาย แต่มีข้อจำกัด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

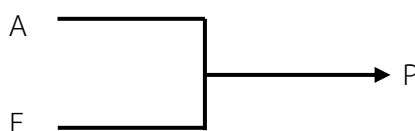
1.รูปแบบจังหวะ A ใช้คู่กับรูปแบบจังหวะ P E และ B โดยรูปแบบ A จะปรากฏในสองห้องแรก
ของวรรคหน้าเท่านั้น

2.รูปแบบจังหวะ F ใช้คู่กับรูปแบบจังหวะ H และ B โดยรูปแบบ F จะปรากฏในสองห้องหลัง
ของวรรคเพลง

3.รูปแบบจังหวะ P ใช้คู่กับรูปแบบจังหวะ A และ E โดยรูปแบบ P จะปรากฏในสองห้องหลัง
ของวรรคเพลง

4.รูปแบบจังหวะ H ที่ปรากฏอยู่ในสองห้องหลังของวรรคเพลง จะใช้รูปแบบจังหวะ H อยู่ใน
สองห้องหน้าเท่านั้น

5.รูปแบบจังหวะที่ปรากฏในเพลงพัดชาเพียงครั้งเดียว มี 3 รูปแบบ ได้แก่รูปแบบจังหวะ J I
และ D โดยรูปแบบจังหวะ J และ I ปรากฏอยู่ในวรรคเพลงเดียวกัน ซึ่งรูปแบบจังหวะ J อยู่ในสองห้อง
แรก และรูปแบบจังหวะ I อยู่ในสองห้องหลัง

J $\longrightarrow$ I

และรูปแบบจังหวะ D ปรากฏอยู่ในสองห้องแรกของวรรคเพลง โดยมีรูปแบบจังหวะ B อยู่ในสองห้องหลัง

D $\longrightarrow$ B

6.รูปแบบจังหวะ S และ B ปรากฏอยู่ในวรรคจบของเพลงพัดชาทั้งสองท่อน โดยรูปแบบจังหวะ S จะอยู่ในสองห้องแรก และรูปแบบจังหวะ B อยู่ในสองห้องหลังของวรรคเพลง

S $\longrightarrow$ B

2.5 รูปแบบทำนอง

รูปแบบจังหวะแต่ละรูปแบบสามารถแยกรูปแบบทำนองได้ตามจำนวนการปรากฏได้ดังนี้

1.รูปแบบที่มีการใช้มากที่สุด คือ 8 ครั้ง ได้แก่

-รูปแบบ B

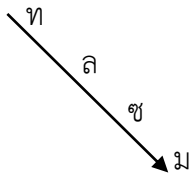
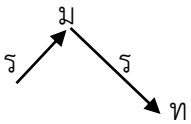
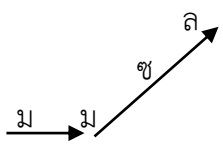
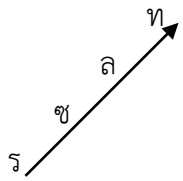
- X - X	- X - X

 มีปรากฏ 8 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 5 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ม - ร	- ท - ล	มี 3 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ท - ล	- ช - ม	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ร - ม	- ร - ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 4	- ม - ม	- ช - ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 5	- ร - ช	- ล - ท	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	I - ม - ร I - ท - ล I	

2	- ท - ล - ช - ม	
3	- ร - ม - ร - ท	
4	- ม - ม - ช - ล	
5	- ร - ช - ล - ท	

ทำนองที่ 1 และ 2 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเหมือนกัน คือ เคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 3 การเคลื่อนที่ของทำนองเป็นรูปตัว V คร่ำ โดยเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง แล้วเคลื่อนที่ต่ำลงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 4 เคลื่อนที่โดยการขึ้นเสียงแล้วเคลื่อนที่สูงขึ้นตามลำดับขั้นของบันไดเสียง และทำนองที่ 5 เคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง ตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

2.รูปแบบที่มีการใช้ 6 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

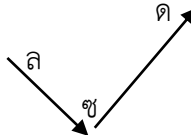
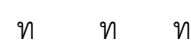
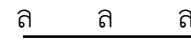
-รูปแบบ A

--- X	- X - X

 มีปรากฏ 6 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 3 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	---	ล	-	ช	-	ด	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	---	ท	-	ท	-	ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	---	ล	-	ล	-	ล	มี 3 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - - - ล - ช - ด	
2	l - - - ท - ท - ท	
3	l - - - ล - ล - ล	

ทำนองที่ 2 และ 3 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเหมือนกัน โดยเคลื่อนที่แบบขึ้นเสียงที่เสียงใดเสียงหนึ่ง ส่วนทำนองที่ 1 การเคลื่อนที่ของทำนองเป็นรูปตัว V โดยเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นเป็นขั้นคู่ 4

3.รูปแบบที่มีการใช้ 5 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

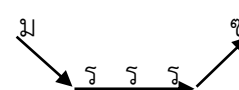
-รูปแบบ H

- X - X	X X - X

 มีปรากฏ 5 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 3 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ม - ร	ร ร - ช	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ม - ท	ม ร - ม	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ล - ช	ช ช - ล	มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - ม - ร ร ร - ช	

2	- ม - ท ม ร - ม	
3	- ล - ซ ซ ซ - ล	

ทำนองที่ 1 และ 3 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเหมือนกัน คือ มีการเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง แล้วขึ้นเสียงจากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นไปยังเสียงเดิม ส่วนการเคลื่อนที่ของทำนองที่ 2 เป็นการเคลื่อนที่แบบสลับฟันปลา โดยเคลื่อนที่ต่ำลงเป็นขั้นคู่ 4 (ม ท) แล้วเคลื่อนที่กลับไปขึ้นเสียงเดิม (ม) และเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง (ร) จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นไปที่เสียงเดิม (ม)

4.รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง มี 2 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ E

- X X X	- X - X

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ซ ซ ซ	- ล - ท	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ท ท ท	- ล - ซ	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ซ ซ ซ - ล - ท	
2	- ท ท ท - ล - ซ	

ทำนองเพลงทั้ง 2 ทำนอง มีการเคลื่อนที่ของทำนองที่คล้ายกัน คือ ทำนองที่ 1 เคลื่อนที่แบบขึ้นเสียงแล้วเคลื่อนที่สูงขึ้นตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ส่วนทำนองที่ 2 เคลื่อนที่แบบขึ้นเสียงแล้วเคลื่อนที่ต่ำลงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

-รูปแบบ S

- X - -	X X - X

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ซ - -	ล ท - ร

 มี 3 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ซ - - ล ท - ร	

ทำนองเพลงเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

5.รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง มี 2 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ F

X X - X	X X - X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1

ซ ซ - ล	ล ล - ท

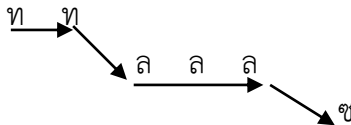
 มี 1 ครั้ง
 ทำนองที่ 2

ท ท - ล	ล ล - ซ

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ซ ซ - ล ล ล - ท	

2	ท ท - ล ล ล - ซ	

ทำนองเพลงทั้ง 2 ทำนอง มีการเคลื่อนที่ของทำนองที่คล้ายกัน คือ ทำนองที่ 1 เคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง โดยขึ้นเสียงของตัวโน้ตตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ส่วนทำนองที่ 2 เคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ โดยขึ้นเสียงของตัวโน้ตตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

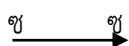
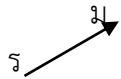
-รูปแบบ P

--- X	--- X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	---	---	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	---	---	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	--- ซ --- ซ	
2	--- ร --- ม	

การเคลื่อนที่ของทั้ง 2 ทำนอง มีการเคลื่อนที่แตกต่างกัน คือ ทำนองที่ 1 เคลื่อนที่แบบขึ้นเสียง ทำนองที่ 2 เคลื่อนที่ลงขึ้น 1 เสียง

6.รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง มี 3 รูปแบบ คือ

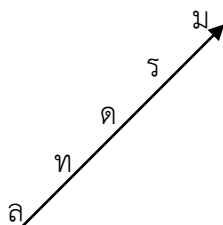
-รูปแบบ D

- X - X	-- $\widehat{xxx}$

 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1	- ล - ท	-- <u>ดรม</u>	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - ล - ท l - - <u>ดริม</u> l	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง ตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

-รูปแบบ l

- X X X	X X X X

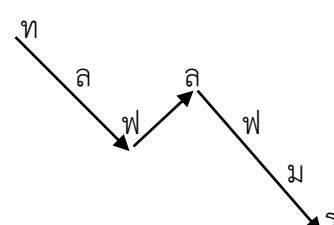
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - ท ล ฟ l ล ฟ ม ร l	

ทำนองเพลงเคลื่อนที่แบบสลับฟันปลา โดยทำนองเพลงเคลื่อนที่ต่ำลง 3 เสียง (ท ล ฟ) แล้วสูงขึ้น 1 เสียง (ฟ ล) จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง 3 เสียง (ฟ ม ร)

-รูปแบบ J

- X - X	- X X X

 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ล - ร	- ร ม ฟ

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ล - ล - ร - ร ม ฟ	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียงและยืนเสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 2 เสียง ตามลำดับขึ้นของบันไดเสียง

2.6 แบบแผนการบรรเลง

โน้ตไทยเพลงพัดชา สองชั้น ที่แปรมาจากโน้ตสากลในหนังสือเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร เพื่อแสดงให้เห็นถึงแบบแผนการบรรเลงเพลงพัดชา สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ

ท่อน 1 เที่ยวแรก	--- ล	- ช - ด	--- ช	--- ช	- ม - ร	ร ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	--- ท	- ท - ท	- ช ช ช	- ล - ท	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
	--- ล	- ล - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ม - ท	ม ร - ม	- ล - ช	ช ช - ล
	--- ล	- ล - ล	- ช ช ช	- ล - ท	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
ท่อน 1 เที่ยวกลับ	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช	- ม - ร	ร ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	--- ท	- ท - ท	- ช ช ช	- ล - ท	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
	--- ล	- ล - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ม - ท	ม ร - ม	- ล - ช	ช ช - ล
	--- ล	- ล - ล	- ช ช ช	- ล - ท	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
ท่อน 2 เที่ยวแรก	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช	- ท ท ท	- ล - ช	--- ร	--- ม
	- ล - ร	- ร ม ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ม - ท	ม ร - ม	- ล - ช	ช ช - ล
	--- ล	- ล - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ล - ท	--- ตรี	- ม - ม	- ช - ล
	--- ล	- ล - ล	- ร - ช	- ล - ท	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
ท่อน 2 เที่ยวกลับ	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช	- ท ท ท	- ล - ช	--- ร	--- ม
	- ล - ร	- ร ม ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ม - ท	ม ร - ม	- ล - ช	ช ช - ล
	--- ล	- ล - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ล - ท	--- ตรี	- ม - ม	- ช - ล
	--- ล	- ล - ล	- ร - ช	- ล - ท	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
ท่อน 1 เที่ยวแรก	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช	- ม - ร	ร ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	--- ท	- ท - ท	- ช ช ช	- ล - ท	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
	--- ล	- ล - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ม - ท	ม ร - ม	- ล - ช	ช ช - ล
	--- ล	- ล - ล	- ช ช ช	- ล - ท	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล

ท่อน 1 ทียาวกลับ	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	- ม - ร	ร ร - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
	- - - ท	- ท - ท	- ซ ซ ซ	- ล - ท	- ซ - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
	- - - ล	- ล - ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ม - ท	ม ร - ม	- ล - ซ	ซ ซ - ล
	- - - ล	- ล - ล	- ซ ซ ซ	- ล - ท	- ซ - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
ท่อน 2 ทียาวแรก	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	- ท ท ท	- ล - ซ	- - - ร	- - - ม
	- ล - ร	- ร ม ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ม - ท	ม ร - ม	- ล - ซ	ซ ซ - ล
	- - - ล	- ล - ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ล - ท	- - ติม	- ม - ม	- ซ - ล
	- - - ล	- ล - ล	- ร - ซ	- ล - ท	- ซ - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
ท่อน 2 ทียาวกลับ	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	- ท ท ท	- ล - ซ	- - - ร	- - - ม
	- ล - ร	- ร ม ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ม - ท	ม ร - ม	- ล - ซ	ซ ซ - ล
	- - - ล	- ล - ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ล - ท	- - ติม	- ม - ม	- ซ - ล
	- - - ล	- ล - ล	- ร - ซ	- ล - ท	- ซ - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล

การบรรเลงเพลงพัดชา สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร มีวิธีการบรรเลงโดยจะบรรเลงตามปกติจนจบ และกลับไปบรรเลงในท่อนที่ 1 และ 2 อีกครั้ง

2.7 การเชื่อมต่อของบทเพลง

การเชื่อมต่อของเพลงพัดชา กับเพลงบ่าบ่น ในวรรคเพลงสุดท้ายของเพลงพัดชา ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล และมีโน้ตขั้นที่ 2 ของบันไดเสียงเป็นลูกตก คือเสียง ลา ดังนี้

- ซ - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล

และต่อด้วยเพลงบ่าบ่น ซึ่งในวรรคแรกของเพลงบ่าบ่น ดำเนินทำนองเพลงอยู่ในบันไดเสียง ซอล ดังนี้

- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ

ทำนองเพลงพัดชาในวรรคสุดท้าย กับทำนองเพลงบ่าบ่นในวรรคแรก ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียงเดียวกัน จึงทำให้การเชื่อมต่อของบทเพลงมีความกลมกลืนกัน

10.เพลงบ้าย่น

2.1 คีตลักษณ์ (Form)

เพลงบ้าย่นเป็นเพลงลำดับที่ 10 ของเพลงเรื่องทำขวัญ เพลงบ้าย่นเป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ท่อนที่ 1 มีวรรคเพลง 8 วรรค มีจังหวะหน้าทับจำนวน 4 จังหวะหน้าทับ ท่อนที่ 2 มีวรรคเพลง 12 วรรค มีจังหวะหน้าทับจำนวน 6 จังหวะหน้าทับ และการบรรเลงเพลงบ้าย่นยังมีการเปลี่ยนทำนองเพลงระหว่างเที่ยวแรกกับเที่ยวกลับของบรรทัดที่ 1 ในท่อนที่ 1 ดังนี้

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 ท่อน 1 เที่ยวแรก

- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 ท่อน 1 เที่ยวกลับ

- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร

ท่อน 1

A	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
	- ช - ด	- - ร ม	- ช - ม	- ร - ด	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
	- - - ท	- ท - ท	- ร - ท	- ล - ช	- - ฦ๖มร	- ม - ช	- ม - -	ฦ๖ชล - ด
	- ม ม ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล	- ด - ล	- ช - ฦ๖	- - ช ล	- ด - ช

ท่อน 2

B	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- ร ร ร	- ม - ร	- ด ร ม	ร ม ฦ๖ช
	- - - ล	- ล - ล	- ช - ฦ๖	ฦ๖ ฦ๖ - ช	- - - ล	- ล - ล	- - ด ด	ด ด - ช
	- - ด ด	ด ด - ล	- ช - ล	- ล - ล	- ร ร ร	- ม - ร	- ด ร ม	ร ม ฦ๖ช
	- - - ล	- ล - ล	- ช - ฦ๖	ฦ๖ ฦ๖ - ช	- - - ล	- ล - ล	- - ด ด	ด ด - ช
	- - ด ด	ด ด - ล	- ช - ล	- ล - ล	- - - ช	- ช - ช	- ม - -	ฦ๖ชล - ด
	- - ร ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล	- ด - ล	- ช - ฦ๖	- - ช ล	- ด - ช

Form เพลงสามารถเขียนให้ละเอียดได้ดังนี้

A B

- A หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 1

- B หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 2

2.2 บันไดเสียง วรรณเพลง และลูกตก

บันไดเสียง วรรณเพลง และลูกตกของเพลงบ๊าบ่น มีดังนี้

เพลงบ๊าบ่น ท่อน 1

วรรคที่	ทำนองเพลง			
1	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
2	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
3	- ช - ด	- - ร ม	- ช - ม	- ร - ด
4	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
5	- - - ท	- ท - ท	- ร - ท	- ล - ช
6	- - $\widehat{\text{ฟมร}}$	- ม - ช	- ม - -	$\widehat{\text{ฟชล}}$ - ด
7	- ม ม ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล
8	- ด - ล	- ช - ฟ	- - ช ล	- ด - ช

บันไดเสียง
ช
ช
ด
ช
ช
ฟ
ด
ฟ

ลูกตก
ช1
ช5
ด1
ช2
ช1
ฟ5
ด6
ฟ2

เพลงบ๊าบ่น ท่อน 2

วรรคที่	ทำนองเพลง			
1	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช
2	- ร ร ร	- ม - ร	- ด ร ม	ร ม ฟ ช
3	- - - ล	- ล - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช
4	- - - ล	- ล - ล	- - ด ด	ด ด - ช
5	- - ด ด	ด ด - ล	- ช - ล	- ล - ล
6	- ร ร ร	- ม - ร	- ด ร ม	ร ม ฟ ช
7	- - - ล	- ล - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช
8	- - - ล	- ล - ล	- - ด ด	ด ด - ช
9	- - ด ด	ด ด - ล	- ช - ล	- ล - ล
10	- - - ช	- ช - ช	- ม - -	$\widehat{\text{ฟชล}}$ - ด
11	- - ร ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล
12	- ด - ล	- ช - ฟ	- - ช ล	- ด - ช

บันไดเสียง
ด
ด
ฟ
ฟ
ฟ
ฟ
ฟ
ฟ
ฟ
ฟ
ฟ
ฟ

ลูกตก
ด5
ด5
ฟ2
ฟ2
ฟ3
ฟ2
ฟ2
ฟ2
ฟ3
ฟ5
ฟ3
ฟ2

เพลงบ๊าบ่น สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้ 3 บันไดเสียง คือบันไดเสียง ซอล บันไดเสียง โด และบันไดเสียง ฟา ลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง ซอล มีการใช้ลูกตก 3 เสียง คือ เสียงที่ 1 2 และ 5 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง ซอล ลา และ เร) ลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง โด มีการใช้ลูกตก 3 เสียง คือ เสียงที่ 1 5 และ 6 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง โด ซอล และ ลา) ส่วนลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง ฟา มีการใช้ลูกตก 3 เสียงเช่นกัน คือ เสียงที่ 2 3 และ 5 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง ซอล ลา และ โด)

การแยกแยะวรรคเพลงตามเสียงลูกตกแยกได้ดังนี้

บันไดเสียง ซอล

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงซอล)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	1
2	- - - ท	- ท - ท	- ร - ท	- ล - ซ	1

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ซ - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล	1

ลูกตกเสียงที่ 5 (เสียงมี)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร	1

บันไดเสียง โด

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงโด)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ซ - ด	- - ร ม	- ซ - ม	- ร - ด	1

ลูกตกเสียงที่ 5 (เสียงซอล)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ล	- ซ - ด	- - - ซ	- - - ซ	1
2	- ร ร ร	- ม - ร	- ด ร ม	ร ม ฟ ซ	1

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ม ม ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล	1

บันไดเสียง ฟา

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงซอล)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ด - ล	- ซ - ฟ	- - ซ ล	- ด - ซ	2
2	- - - ล	- ล - ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	1
3	- - - ล	- ล - ล	- - ด ด	ด ด - ซ	2
4	- ร ร ร	- ม - ร	- ด ร ม	ร ม ฟ ซ	1
5	- - - ล	- ล - ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	1

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - ด ด	ด ด - ล	- ช - ล	- ล - ล	2
2	- - ร ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล	1

ลูกตกเสียงที่ 5 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - ฟิมร	- ม - ช	- ม - -	ฟิชล - ด	1
2	- - - ช	- ช - ช	- ม - -	ฟิชล - ด	1

เพลงบ่าบ่น สองชั้น มีการใช้ลูกตกที่หลากหลาย คือมีการใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง ซอล 3 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 2 และ 5 ลูกตกเสียงที่ 1 มีการใช้ 2 ครั้ง ไม่ซ้ำทำนอง ลูกตกเสียงที่ 2 และ 5 มีการใช้เพียงครั้งเดียว การใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง โด มีการใช้ 3 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 5 และ 6 ลูกตกเสียงที่ 1 และ 6 มีการใช้มีการใช้เพียงครั้งเดียว ลูกตกเสียงที่ 5 มีการใช้ 2 ครั้ง ไม่ซ้ำทำนอง ส่วนการใช้ลูกตกในบันไดเสียง ฟา มีการใช้ 3 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 2 3 และ 5 ลูกตกเสียงที่ 2 มีการใช้ 7 ครั้ง มีการซ้ำทำนองเพลงที่ 1 และ 3 ลูกตกเสียงที่ 3 มีการใช้ 3 ครั้ง โดยซ้ำทำนองเพลงที่ 1 และลูกตกเสียงที่ 5 มีการใช้ 2 ครั้ง ไม่ซ้ำทำนอง

ตำแหน่งลูกตกเสียงต่าง ๆ ในเพลงบ่าบ่น สองชั้น

ท่อน 1

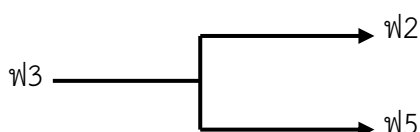
1	ช1	ช5
2	ด1	ช2
3	ช1	ฟ5
4	ด6	ฟ2

ท่อน 2

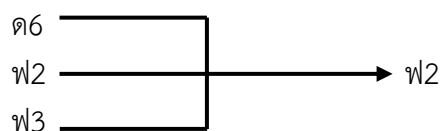
1	ด5	ด5
2	ฟ2	ฟ2
3	ฟ3	ฟ2
4	ฟ2	ฟ2
5	ฟ3	ฟ5
6	ฟ3	ฟ2

เมื่อนำลูกตกของเพลงพัดชา สองชั้น มาเรียงตามตำแหน่งในบทเพลงแล้ว พบว่าในบรรทัดที่ 1 2 และ 4 ของท่อนที่ 2 มีการใช้ลูกตกในวรรคหน้าและวรรคหลังเสียงเดียวกัน

การเคลื่อนที่ของลูกตกในวรรคหน้าของเพลงบ่าบ่น สองชั้น ใช้ลูกตก ฟ3 จำนวน 3 ครั้ง ซึ่งเป็นการใช้เสียงลูกตกในวรรคหน้ามากที่สุด และลูกตกเสียง ฟ3 จะปรากฏอยู่ในวรรคหน้าเท่านั้น การเคลื่อนที่ของลูกตก ฟ3 มีการเคลื่อนที่ไปยังลูกตก ฟ2 และ ฟ5

ส่วนการใช้ลูกตกในวรรคหลังนั้น ใช้ลูกตก พ2 จำนวน 5 ครั้ง ซึ่งเป็นการใช้เสียงลูกตกในวรรคหลังมากที่สุด และการเคลื่อนที่ของลูกตก พ2 มีการเคลื่อนที่จากลูกตก ด6 พ2 และ พ3

เพลงบ๊าบ่น สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้บันไดเสียง 3 บันไดเสียง คือบันไดเสียง ซอล บันไดเสียง โด และบันไดเสียง ฟา การใช้ลูกตกและการเคลื่อนที่ของลูกตกจากวรรคหน้าไปยังวรรคหลังมีการใช้ได้อย่างหลากหลาย

2.3 การเปลี่ยนบันไดเสียง

เพลงบ๊าบ่น ท่อน 1

- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
- ซ - ด	- - ร ม	- ซ - ม	- ร - ด	- ซ - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
- - - ท	- ท - ท	- ร - ท	- ล - ซ	- - ฝมร	- ม - ซ	- ม - -	ฟซล - ด
- ม ม ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- - ซ ล	- ด - ซ

เพลงบ๊าบ่น ท่อน 1 ดำเนินทำนอง 3 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง ซอล บันไดเสียง โด และบันไดเสียง ฟา โดยทำนองเพลงส่วนใหญ่อยู่ในบันไดเสียง ซอล มีการเปลี่ยนเป็นบันไดเสียง โด ในบรรทัดที่ 2 และ 4 วรรคหน้า และเปลี่ยนเป็นบันไดเสียง โด ในบรรทัดที่ 3 และ 4 วรรคหลัง

เพลงบ๊าบ่น ท่อน 2

- - - ล	- ซ - ด	- - - ซ	- - - ซ	- ร ร ร	- ม - ร	- ด ร ม	ร ม ฟ ซ
- - - ล	- ล - ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	- - - ล	- ล - ล	- - ด ด	ด ด - ซ
- - ด ด	ด ด - ล	- ซ - ล	- ล - ล	- ร ร ร	- ม - ร	- ด ร ม	ร ม ฟ ซ
- - - ล	- ล - ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	- - - ล	- ล - ล	- - ด ด	ด ด - ซ
- - ด ด	ด ด - ล	- ซ - ล	- ล - ล	- - - ซ	- ซ - ซ	- ม - -	ฟซล - ด
- - ร ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- - ซ ล	- ด - ซ

เพลงบ๊าบ่น ท่อน 2 ดำเนินทำนอง 2 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง โด และบันไดเสียง ฟา โดยทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 อยู่ในบันไดเสียง โด และมีการเปลี่ยนบันไดเสียงเป็นบันไดเสียง ฟา ใน

บรรทัดที่ 2 จนจบเพลง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงแบบมีตัวบอก คือ มีโน้ตรองของบันไดเสียง โด ปรากฏอยู่ในวรรคหลังของบรรทัดที่ 1

2.4 รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะเพลงบ๊ाप่น สองชั้น สามารถจำแนกรูปแบบได้ด้วยความยาวของทำนองเพลง 2 ห้องเพลง ซึ่งมีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ		จำนวนครั้ง
A	- - - X	- X - X	7
B	- X - X	- X - X	10
C	X X X X	X X X X	-
D	- X - X	- - $\widehat{xxx}$	-
E	- X X X	- X - X	4
F	X X - X	X X - X	3
G	- - $\widehat{xxx}$	- X - X	1
H	- X - X	X X - X	2
I	- X X X	X X X X	2
J	- X - X	- X X X	-
K	- X - -	$\widehat{xxx}$ - X	2
L	- - - X	- X X X	-
M	- $\widehat{xx}$ X X	X X X X	-
N	- X - X	- - - X	-
O	- $\widehat{xxx}$	- X - X	-
P	- - - X	- - - X	1
Q	- - X X	X X - X	4
R	- - X X	- X X X	-
S	- X - -	X X - X	1
T	- X - X	- - X X	1
U	- - X X	- X - X	3
V	- - $\widehat{xxx}$	- - $\widehat{xxx}$	-

รูปแบบต่างๆ มีจำนวนการใช้ ดังนี้

-รูปแบบที่มีการใช้ 10 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ B

-รูปแบบที่มีการใช้ 7 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ A

- รูปแบบที่มีการใช้ 4 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ E, Q
- รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ F, U
- รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ H, I, K
- รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ G, P, S, T

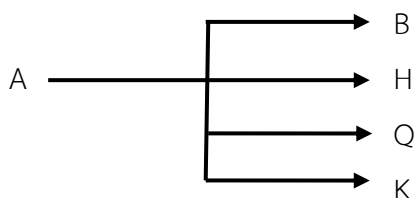
รูปแบบทั้ง 14 รูปแบบปรากฏในบทเพลงที่ตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้ (แต่ละรูปแบบแทนตำแหน่งของโน้ตเพลงที่มีความยาว 2 ห้องเพลง ใน 1 บรรทัดจึงมี 4 รูปแบบ)

เพลงบ๊อบน ท่อน 1			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
B	F	E	B
T	B	S	B
A	B	G	K
E	F	B	U

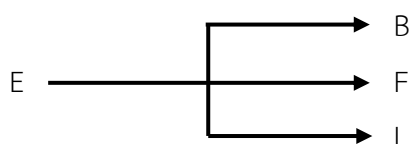
เพลงบ๊อบน ท่อน 2			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
A	P	E	I
A	H	A	Q
Q	B	E	I
A	H	A	Q
Q	B	A	K
U	F	B	U

จากตำแหน่งรูปแบบจังหวะชี้ให้เห็นการใช้มือซ้องหรือการผสมผสานมือซ้องในเพลงบ๊อบนสองชั้น ที่ทำให้เกิดทำนองเพลง ณ ลูกตกเสียงต่าง ๆ การผสมผสานมือซ้องในแต่ละวรรคเพลงมีอย่างหลากหลายแต่มีข้อจำกัด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

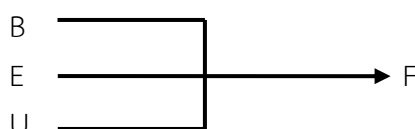
1.รูปแบบจังหวะ A ใช้คู่กับรูปแบบจังหวะ B H Q และ K โดยรูปแบบจังหวะ A จะปรากฏอยู่ในสองห้องแรกของวรรคเพลงเท่านั้น

2.รูปแบบจังหวะ E ใช้คู่กับรูปแบบจังหวะ B F และ I โดยรูปแบบจังหวะ E จะปรากฏอยู่ในสองห้องแรกของวรรคเพลงเท่านั้น

3.รูปแบบจังหวะ F ใช้คู่กับรูปแบบจังหวะ B E และ U โดยรูปแบบจังหวะ F จะปรากฏอยู่ในสองห้องหลังของวรรคหน้าเท่านั้น

4.รูปแบบจังหวะ I ปรากฏสองครั้งอยู่ในสองห้องหลังของวรรคหลัง โดยมีรูปแบบจังหวะ E เพียงรูปแบบเดียวอยู่ในสองห้องแรก

5.รูปแบบจังหวะที่ปรากฏในเพลงบ้านเพียงครั้งเดียว มี 4 รูปแบบ ได้แก่รูปแบบจังหวะ T G และ S โดยรูปแบบ T ปรากฏอยู่ในสองห้องแรก ซึ่งรูปแบบจังหวะ B อยู่ในสองห้องหลังของวรรคเพลง

รูปแบบจังหวะ G ปรากฏอยู่ในสองห้องแรกของวรรคเพลง โดยมีรูปแบบ K อยู่ในสองห้องหลัง

รูปแบบจังหวะ S ปรากฏอยู่ในสองห้องแรกของวรรคเพลง โดยมีรูปแบบ B อยู่ในสองห้องหลัง

6.รูปแบบจังหวะ B และ U ปรากฏอยู่ในวรรคจบของเพลงบ้านทั้งสองท่อน โดยรูปแบบจังหวะ B จะอยู่ในสองห้องแรก และรูปแบบจังหวะ U อยู่ในสองห้องหลังของวรรคเพลง

2.5 รูปแบบทำนอง

รูปแบบจังหวะแต่ละรูปแบบสามารถแยกรูปแบบทำนองได้ตามจำนวนการปรากฏได้ดังนี้

1.รูปแบบที่มีการใช้มากที่สุด คือ 9 ครั้ง ได้แก่

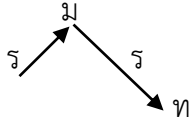
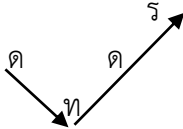
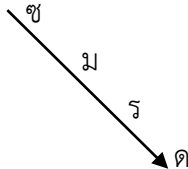
-รูปแบบ B

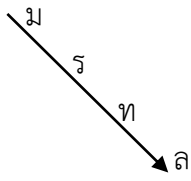
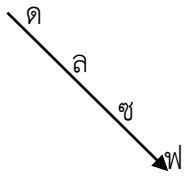
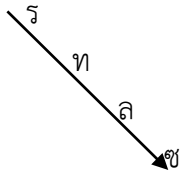
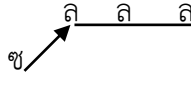
- X - X	- X - X

 มีปรากฏ 9 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 7 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ร - ม	- ร - ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ด - ท	- ด - ร	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ช - ม	- ร - ด	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 4	- ม - ร	- ท - ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 5	- ด - ล	- ช - ฟ	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 6	- ร - ท	- ล - ช	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 7	- ช - ล	- ล - ล	มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ร - ม - ร - ท	
2	- ด - ท - ด - ร	
3	- ช - ม - ร - ด	

4	- ม - ร - ท - ล	
5	- ด - ล - ช - พ	
6	- ร - ท - ล - ช	
7	- ช - ล - ล - ล	

ทำนองเพลงที่ 3 4 5 และ 6 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยเคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 1 เคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลงอีก 2 เสียง ทำนอง 2 เคลื่อนที่คล้ายกับทำนองที่ 1 โดยเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 2 เสียง ส่วนทำนองที่ 7 มีการเคลื่อนที่โดยสูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นย้ำเสียงตัวโน้ต

2.รูปแบบที่มีการใช้ 7 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

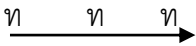
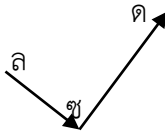
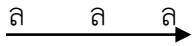
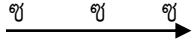
-รูปแบบ A

--- X	- X - X

 มีปรากฏ 6 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 4 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- - - ท	- ท - ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- - - ล	- ช - ด	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- - - ล	- ล - ล	มี 4 ครั้ง
ทำนองที่ 4	- - - ช	- ช - ช	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - - ท - ท - ท	
2	- - - ล - ช - ด	
3	- - - ล - ล - ล	
4	- - - ช - ช - ช	

ทำนองเพลงที่ 1 3 และ 4 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเหมือนกัน โดยมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงแบบขึ้นเสียงที่เสียงใดเสียงหนึ่ง ส่วนทำนองที่ 2 เคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นขึ้นคู่ 4

3. รูปแบบที่มีการใช้ 4 ครั้ง มี 2 รูปแบบ คือ

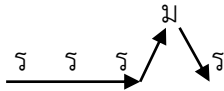
-รูปแบบ E

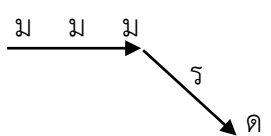
- X X X	- X - X

 มีปรากฏ 4 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	<table border="1" data-bbox="549 1417 847 1469"> <tr> <td>- ร ร ร</td> <td>- ม - ร</td> </tr> </table>	- ร ร ร	- ม - ร	มี 3 ครั้ง
- ร ร ร	- ม - ร			
ทำนองที่ 2	<table border="1" data-bbox="549 1469 847 1520"> <tr> <td>- ม ม ม</td> <td>- ร - ด</td> </tr> </table>	- ม ม ม	- ร - ด	มี 1 ครั้ง
- ม ม ม	- ร - ด			

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ร ร ร - ม - ร	

2	- ม ม ม - ร - ด	

ทั้งสองทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงคล้ายๆกัน คือมีการขึ้นเสียงในทำนองแรก ที่แตกต่างกันคือ ทำนองที่ 1 เคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง แล้วเคลื่อนที่ต่ำลงไปเสียงเดิม ส่วนทำนองที่ 2 เคลื่อนที่ต่ำลง 2 เสียง ตามลำดับขั้นบันไดเสียง

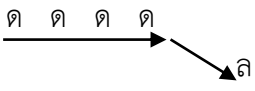
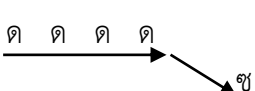
-รูปแบบ Q

-- X X	X X - X

 มีปรากฏ 4 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- - ด ด	ด ด - ล	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- - ด ด	ด ด - ซุ	มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - ด ด ด ด - ล	
2	- - ด ด ด ด - ซ	

ทั้งสองทำนองมีทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยมีการเคลื่อนที่ของทำนองแบบขึ้นเสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลงแต่มีความแตกต่างกันคือ ทำนองที่ 1 ต่ำลงขั้นคู่ 3 ส่วนทำนองที่ 2 ต่ำลงขั้นคู่ 4

4.รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง มี 2 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ F

X X - X	X X - X

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	ท ท - ล	ล ล - ซ	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	ด ด - ท	ท ท - ล	มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	๑ ท ท - ล ๑ ล ล - ซ ๑	
2	๑ ด ด - ท ๑ ท ท - ล ๑	

ทั้งสองทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเหมือนกัน คือมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ โดยย่ำเสียงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

-รูปแบบ U

-- X X	- X - X

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	<table style="border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 2px 10px;">-- ซ ล</td> <td style="padding: 2px 10px;">- ด - ซ</td> </tr> </table>	-- ซ ล	- ด - ซ	มี 2 ครั้ง
-- ซ ล	- ด - ซ			
ทำนองที่ 2	<table style="border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 2px 10px;">-- ร ม</td> <td style="padding: 2px 10px;">- ร - ด</td> </tr> </table>	-- ร ม	- ร - ด	มี 1 ครั้ง
-- ร ม	- ร - ด			

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	๑ - - ซ ล ๑ - ด - ซ ๑	
2	๑ - - ร ม ๑ - ร - ด ๑	

ทั้งสองทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงคล้ายกัน โดยมีทิศทางการเคลื่อนที่แบบตัว V คว้า ทำนองที่ 1 เคลื่อนที่สูงขึ้น 3 เสียง ตามลำดับขั้นของบันไดเสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลงเป็นขั้นคู่ 4 ทำนองที่ 2 เคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง 2 เสียงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

5.รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง มี 3 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ H

- X - X	X X - X

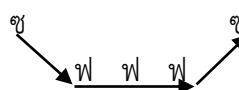
 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ

 มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	I - ซ - ฟ ฟ ฟ - ซ	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียงแล้วขึ้นเสียงตัวโน้ต จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นกลับไปเสียงเดิม

-รูปแบบ I

- X X X	X X X X

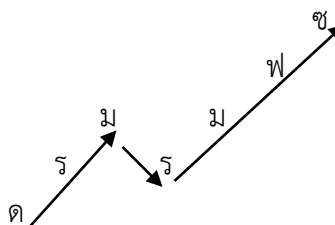
 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ด ร ม	ร ม ฟ ซ

 มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	I - ด ร ม ร ม ฟ ซ	

ทำนองเพลงเคลื่อนที่ 3 เสียง (ด ร ม) แล้วเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง (ร ม) จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 3 เสียง ตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

-รูปแบบ K

- X - -	$\widehat{xxx} - X$

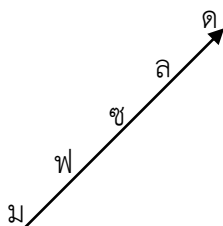
 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ม - -	$\widehat{ฟชล} - ด$

 มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ม - - $\widehat{ฟชล} - ด$	

ทำนองเพลงเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

6.รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง มี 4 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ G

- - $\widehat{xxx}$	- X - X

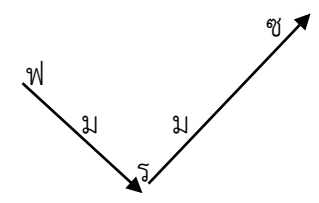
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- - $\widehat{ฟมร}$	- ม - ช

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - $\widehat{ฟมร}$ - ม - ช	

ทำนองเพลงเคลื่อนที่เป็นรูปตัวVโดยมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงต่ำลง3เสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น2เสียง

-รูปแบบ P

---X	---X

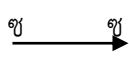
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

---ซ	---ซ

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	--- ซ --- ซ	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่แบบขึ้นเสียงที่เสียงใดเสียงหนึ่ง

-รูปแบบ S

-X--	XX-X

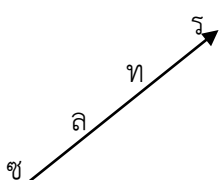
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

-ซ--	ลท-ร

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ซ - - ล ท - ร	

ทำนองเพลงเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

-รูปแบบ T

-X-X	--XX

 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

-ซ-ด	--ร ม

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	1 - ซ - ด 1 - - ร ม 1	

ทำนองเพลงเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

2.6 แบบแผนการบรรเลง

โน้ตไทยเพลงบ๊าบ่น สองชั้น ที่แปรมาจากโน้ตสากลในหนังสือเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร เพื่อแสดงให้เห็นถึงแบบแผนการบรรเลงเพลงบ๊าบ่น สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ

ท่อน 1 เที่ยวแรก	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
	- ซ - ด	- - ร ม	- ซ - ม	- ร - ด	- ซ - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
	- - - ท	- ท - ท	- ร - ท	- ล - ซ	- - ฆมร	- ม - ซ	- ม - -	ฆล - ด
	- ม ม ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- - ซ ล	- ด - ซ
ท่อน 1 เที่ยวกลับ	- - - ล	- ซ - ด	- - - ซ	- - - ซ	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
	- ซ - ด	- - ร ม	- ซ - ม	- ร - ด	- ซ - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
	- - - ท	- ท - ท	- ร - ท	- ล - ซ	- - ฆมร	- ม - ซ	- ม - -	ฆล - ด
	- ม ม ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- - ซ ล	- ด - ซ
ท่อน 2 เที่ยวแรก	- - - ล	- ซ - ด	- - - ซ	- - - ซ	- ร ร ร	- ม - ร	- ด ร ม	ร ม ฟ ซ
	- - - ล	- ล - ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	- - - ล	- ล - ล	- - ด ด	ด ด - ซ
	- - ด ด	ด ด - ล	- ซ - ล	- ล - ล	- ร ร ร	- ม - ร	- ด ร ม	ร ม ฟ ซ
	- - - ล	- ล - ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	- - - ล	- ล - ล	- - ด ด	ด ด - ซ
	- - ด ด	ด ด - ล	- ซ - ล	- ล - ล	- - - ซ	- ซ - ซ	- ม - -	ฆล - ด
	- - ร ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- - ซ ล	- ด - ซ
ท่อน 2 เที่ยวกลับ	- - - ล	- ซ - ด	- - - ซ	- - - ซ	- ร ร ร	- ม - ร	- ด ร ม	ร ม ฟ ซ
	- - - ล	- ล - ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	- - - ล	- ล - ล	- - ด ด	ด ด - ซ
	- - ด ด	ด ด - ล	- ซ - ล	- ล - ล	- ร ร ร	- ม - ร	- ด ร ม	ร ม ฟ ซ
	- - - ล	- ล - ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	- - - ล	- ล - ล	- - ด ด	ด ด - ซ
	- - ด ด	ด ด - ล	- ซ - ล	- ล - ล	- - - ซ	- ซ - ซ	- ม - -	ฆล - ด
	- - ร ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- - ซ ล	- ด - ซ

ท่อน 1 เที่ยวแรก	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
	- ช - ด	- - ร ม	- ช - ม	- ร - ด	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
	- - - ท	- ท - ท	- ร - ท	- ล - ช	- - ฃมร	- ม - ช	- ม - -	ฟชล - ด
	- ม ม ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- - ช ล	- ด - ช
ท่อน 1 เที่ยวกลับ	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
	- ช - ด	- - ร ม	- ช - ม	- ร - ด	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
	- - - ท	- ท - ท	- ร - ท	- ล - ช	- - ฃมร	- ม - ช	- ม - -	ฟชล - ด
	- ม ม ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- - ช ล	- ด - ช
ท่อน 2 เที่ยวแรก	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- ร ร ร	- ม - ร	- ด ร ม	ร ม ฟ ช
	- - - ล	- ล - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	- - - ล	- ล - ล	- - ด ด	ด ด - ช
	- - ด ด	ด ด - ล	- ช - ล	- ล - ล	- ร ร ร	- ม - ร	- ด ร ม	ร ม ฟ ช
	- - - ล	- ล - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	- - - ล	- ล - ล	- - ด ด	ด ด - ช
	- - ด ด	ด ด - ล	- ช - ล	- ล - ล	- - - ช	- ช - ช	- ม - -	ฟชล - ด
	- - ร ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- - ช ล	- ด - ช
ท่อน 2 เที่ยวกลับ	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- ร ร ร	- ม - ร	- ด ร ม	ร ม ฟ ช
	- - - ล	- ล - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	- - - ล	- ล - ล	- - ด ด	ด ด - ช
	- - ด ด	ด ด - ล	- ช - ล	- ล - ล	- ร ร ร	- ม - ร	- ด ร ม	ร ม ฟ ช
	- - - ล	- ล - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	- - - ล	- ล - ล	- - ด ด	ด ด - ช
	- - ด ด	ด ด - ล	- ช - ล	- ล - ล	- - - ช	- ช - ช	- ม - -	ฟชล - ด
	- - ร ม	- ร - ด	ด ด - ท	ท ท - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- - ช ล	- ด - ช

การบรรเลงเพลงบ้าย่น สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร มีวิธีการบรรเลง โดยจะบรรเลงตามปกติจนจบ และกลับไปบรรเลงในท่อนที่ 1 และ 2 อีกครั้ง

2.7 การเชื่อมต่อของบทเพลง

การเชื่อมต่อของเพลงบ้าย่น กับเพลงคู่บ้าย่น ในวรรคเพลงสุดท้ายของเพลงบ้าย่น ดำเนินทำนอง อยู่ในบันไดเสียง ฟา และมีโน้ตขั้นที่ 2 ของบันไดเสียงเป็นลูกตก คือเสียง ซอล ดังนี้

- ด - ล	- ช - ฟ	- - ช ล	- ด - ช

และต่อด้วยเพลงคู่บ้าย่น โดยเพลงคู่บ้าย่นในวรรคเพลงแรก ดำเนินทำนองเพลงด้วยลูกเท่า ดังนี้

- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช

ซึ่งเป็นลูกเท่าเสียง ซอล เนื่องจากทำนองเพลงบ๊าบ่นในวรรคสุดท้ายจบด้วยลูกตกเสียง ซอล แล้วเชื่อมต่อกับทำนองเพลงในวรรคที่ 2 ที่ดำเนินทำนองเพลงในบันไดเสียง ซอล ดังนี้

- ม - ร	ร ร - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท

ทำนองเพลงบ๊าบ่น กับทำนองเพลงคู่บ๊าบ่น มีการเชื่อมต่อบทเพลงโดยใช้ลูกเท่าในการเชื่อมต่อของทำนองเพลงได้อย่างกลมกลืนกัน

11. เพลงคู่บ๊าบ่น

2.1 คีตลักษณ์ (Form)

เพลงคู่บ๊าบ่นเป็นเพลงลำดับที่ 11 ของเพลงเรื่องทำขวัญ เพลงคู่บ๊าบ่นเป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ในแต่ละท่อนมีวรรคเพลง 8 วรรค มีจังหวะหน้าทับจำนวน 4 จังหวะหน้าทับ และการบรรเลงเพลงคู่บ๊าบ่นยังมีการเปลี่ยนทำนองเพลงระหว่างเที่ยวแรกกับเที่ยวกลับของบรรทัดที่ 1 ในท่อนที่ 1 ดังนี้

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 ท่อน 1 เที่ยวแรก

- - - ล	- ซ - ด	- - - ซ	- - - ซ	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 ท่อน 1 เที่ยวกลับ

- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร

ท่อน 1

A	- - - ล	- ซ - ด	- - - ซ	- - - ซ	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
	- ซ - ด	- - ร ม	- ล ซ ม	- ร - ด	- ซ - -	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล
	- - - -	- ท - ซ	- ท - ล	- - - -	- ท - ซ	- ท - ล	- - - ท	- ด - ร
	- ซ - ด	- - ร ม	- ล ซ ม	- ร - ด	- ซ - -	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล

ท่อน 2

B	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- - ท ท	ท ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล
	- - ท ท	ท ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ซ	ซ ซ - ฟ
	- - ซ ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	- ฟ ฟ ฟ	- ซ - ด	- ล - -	ท ^๑ - ฟ
	- ล - ซ	- ฟ - ร	- - ท ^๑	- ฟ - ซ	- ร ด ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล

Form เพลงสามารถเขียนให้ละเอียดได้ดังนี้

A B

- A หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 1

- B หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 1

2.2 บันไดเสียง วรรณเพลง และลูกตก

บันไดเสียง วรรณเพลง และลูกตกของเพลงคู่บ้าน มีดังนี้

เพลงคู่บ้าน ท่อน 1

วรรคที่	ทำนองเพลง			
1	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช
2	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
3	- ช - ด	- - ร ม	- ล ช ม	- ร - ด
4	- ช - -	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล
5	- - - -	- ท - ช	- ท - ล	- - - -
6	- ท - ช	- ท - ล	- - - ท	- ด - ร
7	- ช - ด	- - ร ม	- ล ช ม	- ร - ด
8	- ช - -	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล

บันไดเสียง
ช
ช
ด
ด
ช
ช
ด
ด

ลูกตก
ช1
ช5
ด1
ด6
ช2
ช5
ด1
ด6

เพลงคู่บ้าน ท่อน 2

วรรคที่	ทำนองเพลง			
1	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล
2	- - ท ท	ท ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล
3	- - ท ท	ท ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล
4	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
5	- - ช ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
6	- ฟ ฟ ฟ	- ช - ด	- ล - -	ท ^ด ร - ฟ
7	- ล - ช	- ฟ - ร	- - ท ^ด ร	- ฟ - ช
8	- ร ด ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล

บันไดเสียง
ด
ด
ด
ฟ
ฟ
ฟ
ฟ
ฟ

ลูกตก
ด6
ด6
ด6
ฟ1
ฟ6
ฟ1
ฟ2
ฟ3

เพลงคู่บ้าน สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้ 3 บันไดเสียง คือบันไดเสียง ซอล บันไดเสียง โด และบันไดเสียง ฟา ลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง ซอล มีการใช้ลูกตก 3 เสียง คือ เสียงที่ 1 2 และ 5 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง ซอล ลา และ เร) ลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง โด มีการใช้ลูกตก 2 เสียง คือ เสียงที่ 1 และ 6 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง โด และ ลา) ส่วนลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง ฟา มีการใช้ลูกตก 4 เสียง คือ เสียงที่ 1 2 3 และ 6 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง ฟา ซอล ลา และ เร)

การแยกแยะวรรคเพลงตามเสียงลูกตกแยกได้ดังนี้

บันไดเสียง ซอล

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงซอล)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	--- ล	- ซ - ด	--- ซ	--- ซ	1

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	----	- ท - ซ	- ท - ล	----	1

ลูกตกเสียงที่ 5 (เสียงเร)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร	1
2	- ท - ซ	- ท - ล	--- ท	- ด - ร	1

บันไดเสียง โด

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงโด)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ซ - ด	-- ร ม	- ล ซ ม	- ร - ด	1
2	- ซ - ด	-- ร ม	- ล ซ ม	- ร - ด	1

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ซ --	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล	1
2	- ซ --	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล	1
3	--- ท	- ล - ร	--- ล	--- ล	1
4	-- ท ท	ท ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล	2

บันไดเสียง ฟา

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงฟา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ซ	ซ ซ - ฟ	1
2	- ฟ ฟ ฟ	- ซ - ด	- ล --	ท ^๒ ด ^๒ ร - ฟ	1

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงซอล)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ล - ซ	- พ - ร	- - ท ^๓ ด ^๓ ร	- พ - ซ	1

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ร ด ล	- ซ - พ	พ พ - ซ	ซ ซ - ล	1

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงเร)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - ซ ล	- ซ - พ	พ พ - ม	ม ม - ร	1

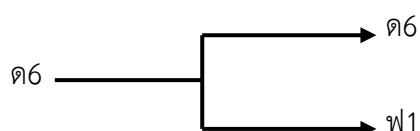
เพลงคู่บ้าน สองชั้น มีการใช้ลูกตกที่หลากหลาย คือมีการใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง ซอล 3 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 2 และ 5 ลูกตกเสียงที่ 1 และ 2 มีเพียงครั้งเดียว ลูกตกเสียงที่ 5 มีการใช้ 2 ครั้ง ไม่ซ้ำทำนอง การใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง โด มีการใช้ 2 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 และ 6 ลูกตกเสียงที่ 1 มีการใช้ 2 ครั้ง ไม่ซ้ำทำนอง ลูกตกเสียงที่ 6 มีการใช้ 5 ครั้ง และซ้ำในทำนองเพลงที่ 4 ส่วนการใช้ลูกตกในบันไดเสียง ฟา มีการใช้ 4 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 2 3 และ 6 ลูกตกเสียงที่ 1 มีการใช้ 2 ครั้ง ไม่ซ้ำทำนอง และลูกตกเสียงที่ 2 3 และ 6 ใช้เพียงครั้งเดียว

ตำแหน่งลูกตกเสียงต่าง ๆ ในเพลงคู่บ้าน สองชั้น

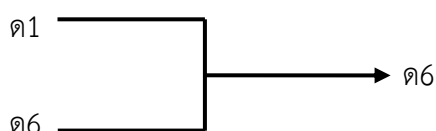
ท่อน 1			ท่อน 2		
1	ซ1	ซ5	1	ด6	ด6
2	ด1	ด6	2	ด6	พ1
3	ซ2	ซ5	3	พ6	พ1
4	ด1	ด6	4	พ2	พ3

เมื่อนำลูกตกของเพลงคู่บ้าน สองชั้น มาเรียงตามตำแหน่งในบทเพลงแล้ว พบว่าการเคลื่อนที่ของลูกตกในวรรคหน้าของเพลงคู่บ้าน สองชั้น ใช้ลูกตก ด1 และ ด6 จำนวน 2 ครั้ง ซึ่งเป็นการใช้เสียงลูกตกในวรรคหน้ามากที่สุด และการเคลื่อนที่ของลูกตก ด1 และ ด6 มีการเคลื่อนที่ไปยังลูกตกของวรรคหลัง ดังนี้

ด1 $\longrightarrow$ ด6

ส่วนการใช้ลูกตกในวรรคหลังนั้น มีการใช้ลูกตกเสียง ด6 จำนวน 3 ครั้ง ซึ่งเป็นการใช้ลูกตกในวรรคหลังที่มากที่สุด และมีการเคลื่อนที่จากลูกตกในวรรคหน้า ดังนี้

เพลงคู่บ่าบ่น สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้บันไดเสียง 3 บันไดเสียง คือบันไดเสียง ซอล บันไดเสียง โด และบันไดเสียง ฟา การใช้ลูกตกและการเคลื่อนที่ของลูกตกจากวรรคหน้าไปยังวรรคหลัง มีการใช้ได้อย่างหลากหลาย

2.3 การเปลี่ยนบันไดเสียง

เพลงคู่บ่าบ่น ท่อน 1

- - - ล	- ซ - ด	- - - ซ	- - - ซ	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
- ซ - ด	- - ร ม	- ล ซ ม	- ร - ด	- ซ - -	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล
- - - -	- ท - ซ	- ท - ล	- - - -	- ท - ซ	- ท - ล	- - - ท	- ด - ร
- ซ - ด	- - ร ม	- ล ซ ม	- ร - ด	- ซ - -	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล

เพลงคู่บ่าบ่น ท่อน 1 ดำเนินทำนอง 2 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง โด โดยทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล แล้วในบรรทัดที่ 2 เปลี่ยนบันไดเสียง เป็นบันไดเสียง โด อย่างสมบูรณ์ในวรรคเดียว (เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียง โด ครบทั้ง 5 เสียง) จากนั้น บรรทัดที่ 3 เปลี่ยนบันไดเสียงเป็นบันไดเสียง ซอล ซึ่งเป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงแบบมีตัวบอก คือ มีโน้ตรองของบันไดเสียง ซอล ปรากฏอยู่ในวรรคหลังของบรรทัดที่ 2 และในบรรทัดที่ 4 เปลี่ยนบันไดเสียงเป็นบันไดเสียง โด อย่างสมบูรณ์ในวรรคเดียว (เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียง โด ครบทั้ง 5 เสียง)

เพลงคู่บ่าบ่น ท่อน 2

- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- - ท ท	ท ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล
- - ท ท	ท ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ซ	ซ ซ - ฟ
- - ซ ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	- ฟ ฟ ฟ	- ซ - ด	- ล - -	ท ^๑ - ฟ
- ล - ซ	- ฟ - ร	- - ท ^๑ ร	- ฟ - ซ	- ร ด ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล

เพลงคู่บ้าน ท่อน 2 ดำเนินทำนอง 2 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง โด และบันไดเสียง ฟา โดยทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 และบรรทัดที่ 2 วรรคหน้า อยู่ในบันไดเสียง โด และมีการเปลี่ยนบันไดเสียงเป็นบันไดเสียง ฟา ในบรรทัดที่ 2 วรรคหลังจนจบเพลง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงอย่างสมบูรณ์ในวรรคเดียว (เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียง ฟา ครบทั้ง 5 เสียง)

2.4 รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะเพลงคู่บ้าน สองชั้น สามารถจำแนกรูปแบบได้ด้วยความยาวของทำนองเพลง 2 ห้องเพลง ซึ่งมีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ		จำนวนครั้ง
A	- - - X	- X - X	3
B	- X - X	- X - X	4
C	X X X X	X X X X	-
D	- X - X	- - $\widehat{xxx}$	-
E	- X X X	- X - X	9
F	X X - X	X X - X	3
G	- - $\widehat{xxx}$	- X - X	1
H	- X - X	X X - X	-
I	- X X X	X X X X	-
J	- X - X	- X X X	-
K	- X - -	$\widehat{xxx}$ - X	1
L	- - - X	- X X X	-
M	- $\widehat{xx}$ X X	X X X X	-
N	- X - X	- - - X	-
O	- $\widehat{xxx}$	- X - X	-
P	- - - X	- - - X	2
Q	- - X X	X X - X	2
R	- - X X	- X X X	-
S	- X - -	X X - X	-
T	- X - X	- - X X	-
U	- - X X	- X - X	1
V	- - $\widehat{xxx}$	- - $\widehat{xxx}$	-
W	- - - -	- X - X	1
X	- X - X	- - - -	1

รูปแบบต่างๆ มีจำนวนการใช้ ดังนี้

- รูปแบบที่มีการใช้ 9 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ E
- รูปแบบที่มีการใช้ 4 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ B
- รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ A, F
- รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ P, Q
- รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ G, K, U, W, X

รูปแบบทั้ง 11 รูปแบบปรากฏในบทเพลงที่ตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้ (แต่ละรูปแบบแทนตำแหน่งของโน้ตเพลงที่มีความยาว 2 ห้องเพลง ใน 1 บรรทัดจึงมี 4 รูปแบบ)

เพลงคู่บ๊าน ท่อน 1			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
A	P	E	B
T	E	S	E
W	X	B	A
T	E	S	E

เพลงคู่บ๊าน ท่อน 2			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
A	P	Q	E
Q	E	B	F
U	F	E	K
B	G	E	F

จากตำแหน่งรูปแบบจังหวะชี้ให้เห็นการใช้มือซ้องหรือการผสมผสานมือซ้องในเพลงคู่บ๊านสองชั้น ที่ทำให้เกิดทำนองเพลง ณ ลูกตกเสียงต่าง ๆ การผสมผสานมือซ้องในแต่ละวรรคเพลงมีอย่างหลากหลาย แต่มีข้อจำกัด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

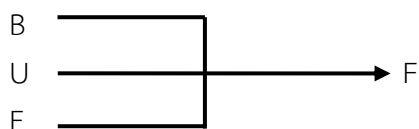
1.รูปแบบจังหวะ A และ P ปรากฏอยู่ในวรรคเพลงแรกของเพลงคู่บ๊านทั้งสองท่อน โดยรูปแบบจังหวะ A อยู่ในสองห้องแรก และรูปแบบจังหวะ P อยู่ในสองห้องหลัง

A $\longrightarrow$ P

2.รูปแบบจังหวะ Q ปรากฏสองครั้งอยู่ในสองห้องแรกของวรรคเพลง โดยมีรูปแบบจังหวะ E เพียงรูปแบบเดียวอยู่ในสองห้องหลัง

Q $\longrightarrow$ E

3.รูปแบบจังหวะ F ใช้คู่กับรูปแบบจังหวะ B U และ E โดยรูปแบบจังหวะ F จะอยู่ในสองห้องหลังของวรรคเพลงเท่านั้น

4. รูปแบบจังหวะที่ปรากฏในเพลงคู่บ้านเพียงครั้งเดียว มี 4 รูปแบบ ได้แก่รูปแบบจังหวะ W X U และ K โดยรูปแบบจังหวะ W และ X ปรากฏอยู่ในวรรคเพลงเดียวกัน ซึ่งรูปแบบจังหวะ W อยู่ในสองห้องแรก และรูปแบบจังหวะ X อยู่ในสองห้องหลัง

รูปแบบจังหวะ U ปรากฏอยู่ในสองห้องแรกของวรรคเพลง โดยมีรูปแบบจังหวะ F อยู่ในสองห้องหลัง

และรูปแบบจังหวะ K ปรากฏอยู่ในสองห้องหลังของวรรคเพลง โดยมีรูปแบบจังหวะ E อยู่ในสองห้องแรก

5. รูปแบบจังหวะ T กับ E และรูปแบบจังหวะ S กับ E เป็นรูปแบบที่ปรากฏในบรรทัดเดียวกัน โดยรูปแบบจังหวะ T อยู่ในสองห้องแรกของวรรคหน้า รูปแบบจังหวะ E อยู่ในสองห้องหลังของวรรคหน้า รูปแบบจังหวะ S อยู่ในสองห้องแรกของวรรคหลัง และรูปแบบจังหวะ E อยู่ในสองห้องหลังของวรรคหลัง

2.5 รูปแบบทำนอง

รูปแบบจังหวะแต่ละรูปแบบสามารถแยกรูปแบบทำนองได้ตามจำนวนการปรากฏได้ดังนี้

1. รูปแบบที่มีการใช้มากที่สุด คือ 9 ครั้ง ได้แก่

-รูปแบบ E

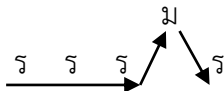
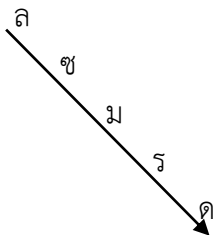
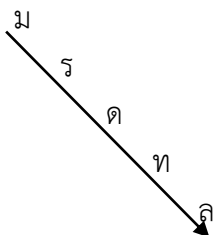
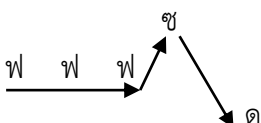
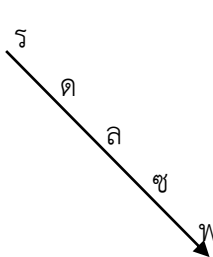
- X X X	- X - X

 มีปรากฏ 9 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 5 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ร ร ร	- ม - ร	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ล ซ ม	- ร - ด	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ม ร ด	- ท - ล	มี 4 ครั้ง

ทำนองที่ 4	- ฟ ฟ ฟ	- ช - ด	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 5	- ร ด ล	- ช - ฟ	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ร ร ร - ม - ร	
2	- ล ช ม - ร - ด	
3	- ม ร ด - ท - ล	
4	- ฟ ฟ ฟ - ช - ด	
5	- ร ด ล - ช - ฟ	

ทำนองเพลงที่ 1 และ 4 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเหมือนกัน คือมีการเคลื่อนที่แบบขึ้นเสียงแล้วเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง และทำนองที่ 2 3 และ 5 มีการเคลื่อนที่เหมือนกันโดยมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงจากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

2.รูปแบบที่มีการใช้ 4 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

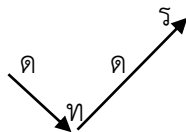
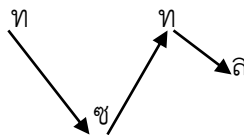
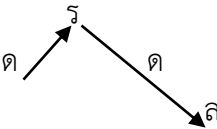
-รูปแบบ B

- X - X	- X - X

 มีปรากฏ 4 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 4 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ด - ท	- ด - ร	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ท - ซ	- ท - ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ด - ร	- ด - ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 4	- ล - ซ	- ฟ - ร	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ด - ท - ด - ร	
2	- ท - ซ - ท - ล	
3	- ด - ร - ด - ล	

4	ล - ล - ช - ฟ - ร	

การเคลื่อนที่ของแต่ละทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่แตกต่างกันทั้ง 4 ทำนอง โดยทำนองที่ 1 เคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 2 เสียง เป็นการเคลื่อนที่แบบรูปตัว V ทำนองที่ 2 เคลื่อนที่แบบสลับฟันปลา ทำนองที่ 3 เคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง 2 เสียง เป็นการเคลื่อนที่แบบรูปตัว V คว่ำ และทำนองที่ 4 มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

3. รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง มี 2 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ A

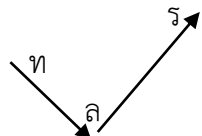
---X	-X-X

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 3 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	---ล	-ช - ด	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	---ท	-ด - ร	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	---ท	-ล - ร	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ล --- ล - ช - ด	
2	ล --- ท - ด - ร	

3	- - - ท - ล - ร	

ทำนองที่ 1 และ 3 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเหมือนกัน โดยมีการเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นเป็นขั้นคู่ 4 ส่วนทำนองที่ 2 มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง

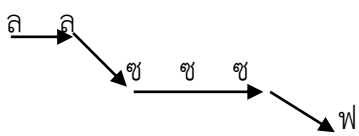
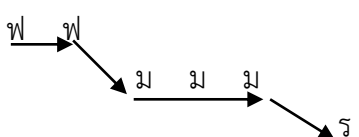
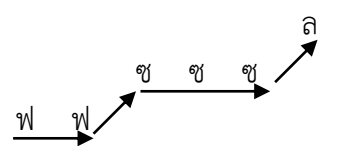
-รูปแบบ F

X X - X	X X - X

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 3 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	ล ล - ช	ช ช - ฟ	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ล ล - ช ช ช - ฟ	
2	ฟ ฟ - ม ม ม - ร	
2	ฟ ฟ - ช ช ช - ล	

ทำนองเพลงที่ 1 และ 2 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเหมือนกันโดยมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำโดยย่ำเสียง ส่วนทำนองที่ 3 มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงโดยย่ำเสียงตามลำดับขั้นบันไดเสียง

4. รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง มี 2 รูปแบบ คือ

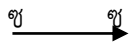
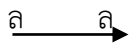
-รูปแบบ P

--- X	--- X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	<table><tr><td>--- ซ</td><td>--- ซ</td></tr></table>	--- ซ	--- ซ	มี 1 ครั้ง
--- ซ	--- ซ			
ทำนองที่ 2	<table><tr><td>--- ล</td><td>--- ล</td></tr></table>	--- ล	--- ล	มี 1 ครั้ง
--- ล	--- ล			

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	--- ซ --- ซ	
2	--- ล --- ล	

ทั้งสองทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน คือมีการเคลื่อนที่แบบขึ้นเสียงที่เสียงใดเสียงหนึ่ง

-รูปแบบ Q

-- X X	X X - X

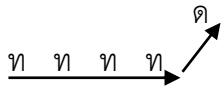
 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

-- ท ท	ท ท - ด

 มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	-- ท ท ท ท - ด	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงแบบขึ้นเสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง

5. รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง มี 5 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ G

-- $\widehat{xxx}$	- X - X

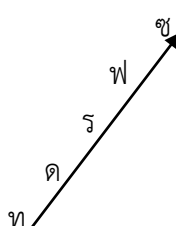
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

-- $\widehat{ทดรี}$	- ฟ - ซ

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - $\widehat{ทดรี}$ - ฟ - ซ	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

-รูปแบบ K

- X - -	$\widehat{xxx}$ - X

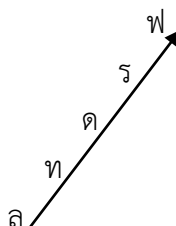
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ล - -	$\widehat{ทดรี}$ - ฟ

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ล - - $\widehat{ทดรี}$ - ฟ	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

-รูปแบบ U

-- X X	- X - X

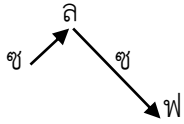
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

-- ซ ล	- ซ - ฟ

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - ซ ล - ซ - พ	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่เป็นรูปตัว V คว่ำ โดยเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง 2 เสียง

-รูปแบบ W

- - - -	- X - X

 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- - - -	- ท - ซ

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - - - - ท - ซ	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ

-รูปแบบ X

- X - X	- - - -

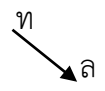
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ท - ล	- - - -

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ท - ล - - - -	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ

2.6 แบบแผนการบรรเลง

โน้ตไทยเพลงคู่บ้าน สองชั้น ที่แปรมาจากโน้ตสากลในหนังสือเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร เพื่อแสดงให้เห็นถึงแบบแผนการบรรเลงเพลงคู่บ้าน สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ

ท่อน 1 เที่ยวแรก	- - - ล	- ช - ด	- - - ช	- - - ช	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
	- ช - ด	- - ร ม	- ล ช ม	- ร - ด	- ช - -	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล
	- - - -	- ท - ช	- ท - ล	- - - -	- ท - ช	- ท - ล	- - - ท	- ด - ร
	- ช - ด	- - ร ม	- ล ช ม	- ร - ด	- ช - -	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล
ท่อน 1 เที่ยวกลับ	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
	- ช - ด	- - ร ม	- ล ช ม	- ร - ด	- ช - -	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล
	- - - -	- ท - ช	- ท - ล	- - - -	- ท - ช	- ท - ล	- - - ท	- ด - ร
	- ช - ด	- - ร ม	- ล ช ม	- ร - ด	- ช - -	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล
ท่อน 2 เที่ยวแรก	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- - ท ท	ท ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล
	- - ท ท	ท ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
	- - ช ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	- ฟ ฟ ฟ	- ช - ด	- ล - -	ทิดริ - ฟ
	- ล - ช	- ฟ - ร	- - ทิดริ	- ฟ - ช	- ร ด ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
ท่อน 2 เที่ยวกลับ	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- - ท ท	ท ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล
	- - ท ท	ท ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
	- - ช ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	- ฟ ฟ ฟ	- ช - ด	- ล - -	ทิดริ - ฟ
	- ล - ช	- ฟ - ร	- - ทิดริ	- ฟ - ช	- ร ด ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
ท่อน 1 เที่ยวแรก	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
	- ช - ด	- - ร ม	- ล ช ม	- ร - ด	- ช - -	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล
	- - - -	- ท - ช	- ท - ล	- - - -	- ท - ช	- ท - ล	- - - ท	- ด - ร
	- ช - ด	- - ร ม	- ล ช ม	- ร - ด	- ช - -	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล
ท่อน 1 เที่ยวกลับ	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
	- ช - ด	- - ร ม	- ล ช ม	- ร - ด	- ช - -	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล
	- - - -	- ท - ช	- ท - ล	- - - -	- ท - ช	- ท - ล	- - - ท	- ด - ร
	- ช - ด	- - ร ม	- ล ช ม	- ร - ด	- ช - -	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล
ท่อน 2 เที่ยวแรก	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- - ท ท	ท ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล
	- - ท ท	ท ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
	- - ช ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	- ฟ ฟ ฟ	- ช - ด	- ล - -	ทิดริ - ฟ
	- ล - ช	- ฟ - ร	- - ทิดริ	- ฟ - ช	- ร ด ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล

ท่อน 2 เที่ยวกลับ	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- - ท ท	ท ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล
	- - ท ท	ท ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
	- - ช ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	- ฟ ฟ ฟ	- ช - ด	- ล - -	ท ^๑ ด ^๑ ร - ฟ
	- ล - ช	- ฟ - ร	- - ท ^๑ ด ^๑ ร	- ฟ - ช	- ร ด ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล

การบรรเลงเพลงคู่บ่าบน สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร มีวิธีการบรรเลงโดยจะบรรเลงตามปกติจนจบ และกลับไปบรรเลงในท่อนที่ 1 และ 2 อีกครั้ง

2.7 การเชื่อมต่อของบทเพลง

การเชื่อมต่อของเพลงคู่บ่าบน กับเพลงเคียงบ่าบน ในวรรคเพลงสุดท้ายของเพลงคู่บ่าบน ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ฟา และมีโน้ตขั้นที่ 3 ของบันไดเสียงเป็นลูกตก คือเสียง ลา ดังนี้

- ร ด ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล

และต่อด้วยเพลงเคียงบ่าบน โดยเพลงเคียงบ่าบนในวรรคเพลงแรก ดำเนินทำนองเพลงด้วยลูกเท่า ดังนี้

- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล

ซึ่งเป็นลูกเท่าเสียง ลา เนื่องจากทำนองเพลงคู่บ่าบนในวรรคสุดท้ายจบด้วยลูกตกเสียง ลา แล้วเชื่อมต่อกับทำนองเพลงในวรรคที่ 2 ที่ดำเนินทำนองเพลงในบันไดเสียง โด ดังนี้

- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร

ทำนองเพลงคู่บ่าบน กับทำนองเพลงเคียงบ่าบน มีการเชื่อมต่อบทเพลงโดยใช้ลูกเท่าในการเชื่อมต่อของทำนองเพลงได้อย่างกลมกลืนกัน

12. เพลงเคียงบ่าบน

2.1 คีตลักษณ์ (Form)

เพลงเคียงบ่าบนเป็นเพลงลำดับที่ 12 ของเพลงเรื่องทำขวัญ เพลงเคียงบ่าบนเป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ในแต่ละท่อนมีวรรคเพลง 8 วรรค มีจังหวะหน้าทับจำนวน 4 จังหวะหน้าทับ

ท่อน 1

A	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
	- ช - ด	- - ร ม	- ล ช ม	- ร - ด	- - - ร	- - - ล	- - - ท	- ด - ร
	- - ร ด	- ร ร ร	- - ร ม	- ร ร ร	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
	- ช - ด	- - ร ม	- ล ช ม	- ร - ด	- ช - -	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล

ท่อน 2

B	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- - ฟ ช ล	- ด - ร	- ฟ - ร	- ด - ล	- ร ด ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- - ล ช	- ล ล ล	- - ล ด	- ล ล ล	- ร ด ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ	- ด - -	ช ด - ฟ	- ล ช ฟ	- ม - ร

Form เพลงสามารถเขียนให้ละเอียดได้ดังนี้

A B

- A หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 1

- B หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 2

2.2 บันไดเสียง วรรคเพลง และลูกตก

บันไดเสียง วรรคเพลง และลูกตกของเพลงเคียงบ้าน มีดังนี้

เพลงเคียงบ้าน ท่อน 1

วรรคที่	ทำนองเพลง			
1	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล
2	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
3	- ช - ด	- - ร ม	- ล ช ม	- ร - ด
4	- - - ร	- - - ล	- - - ท	- ด - ร
5	- - ร ด	- ร ร ร	- - ร ม	- ร ร ร
6	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
7	- ช - ด	- - ร ม	- ล ช ม	- ร - ด
8	- ช - -	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล

บันไดเสียง
ด
ด
ด
ด
ด
ด
ด
ด

ลูกตก
ด6
ด2
ด1
ด2
ด2
ด2
ด1
ด6

เพลงเคียงบ้าน ท่อน 2

วรรคที่	ทำนองเพลง			
1	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล
2	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
3	- - ฟ ^ซ ล	- ด - ร	- ฟ - ร	- ด - ล
4	- ร ด ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
5	- - ล ช	- ล ล ล	- - ล ด	- ล ล ล
6	- ร ด ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
7	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
8	- ด - -	ช ด - ฟ	- ล ช ฟ	- ม - ร

บันไดเสียง
ฟ
ฟ
ฟ
ฟ
ฟ
ฟ
ฟ
ฟ

ลูกตก
ฟ3
ฟ3
ฟ3
ฟ3
ฟ3
ฟ3
ฟ1
ฟ6

เพลงเคียงบ้าน สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้ 2 บันไดเสียง คือบันไดเสียง โด และบันไดเสียง ฟา ลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง โด มีการใช้ลูกตก 3 เสียง คือ เสียงที่ 1 2 และ 6 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง ซอโด เร และ ลา) ส่วนลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง ฟา มีการใช้ลูกตก 3 เสียง คือ เสียงที่ 1 3 และ 6 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง ฟา ลา และ เร)

การแยกแยะวรรคเพลงตามเสียงลูกตกแยกได้ดังนี้

บันไดเสียง โด

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงโด)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ช - ด	- - ร ม	- ล ช ม	- ร - ด	2

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงเร)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร	2
2	- - - ร	- - - ล	- - - ท	- ด - ร	1
3	- - ร ด	- ร ร ร	- - ร ม	- ร ร ร	1

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ช - -	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล	1

บันไดเสียง ฟา

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงฟา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ซ	ซ ซ - ฟ	1

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	1
2	- ด - ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล	1
3	- - ฟซล	- ด - ร	- ฟ - ร	- ด - ล	1
4	- ร ด ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล	2
5	- - ล ซ	- ล ล ล	- - ล ด	- ล ล ล	1

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงเร)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ด - -	ซ ด - ฟ	- ล ซ ฟ	- ม - ร	1

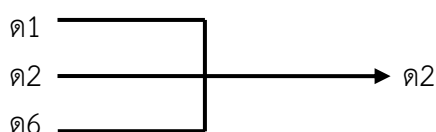
เพลงเคียงบ้าน สองชั้น มีการใช้ลูกตกที่หลากหลาย คือมีการใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง โด 3 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 2 และ 6 ลูกตกเสียงที่ 1 มีการใช้ 2 ครั้ง ซ้ำทำนอง ลูกตกเสียงที่ 2 มีการใช้ 4 ครั้ง โดยมีการซ้ำทำนองเพลงที่ 1 และลูกตกเสียงที่ 6 มีการเพียงครั้งเดียว การใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง ฟา มีการใช้ 3 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 3 และ 6 ลูกตกเสียงที่ 1 และ 6 ใช้เพียงครั้งเดียว ลูกตกเสียงที่ 3 มีการใช้ 6 ครั้ง มีการซ้ำทำนองเพลงที่ 4

ตำแหน่งลูกตกเสียงต่าง ๆ ในเพลงเคียงบ้าน สองชั้น

ท่อน 1			ท่อน 2		
1	ด6	ด2	1	ฟ3	ฟ3
2	ด1	ด2	2	ฟ3	ฟ3
3	ด2	ด2	3	ฟ3	ฟ3
4	ด1	ด6	4	ฟ1	ฟ6

เมื่อนำลูกตกของเพลงเคียงบ้าน สองชั้น มาเรียงตามตำแหน่งในบทเพลงแล้ว พบว่าในท่อนที่ 1 ใช้ลูกตกเสียง ด2 และท่อนที่ 2 ใช้ลูกตกเสียง ฟ3 ส่วนใหญ่

การเคลื่อนที่ของลูกตกเพลงเคียงบ้าน ท่อนที่ 1 ใช้ลูกตก ด2 ในวรรคหลังจำนวน 3 ครั้ง ส่วนวรรคหน้ามีการใช้ลูกตกที่หลากหลาย ดังนี้

การเคลื่อนที่ของลูกตกเพลงเคียงบ้าน ท่อนที่ 2 ใช้ลูกตก ฟ3 ทั้งในวรรคหน้าและวรรคหลัง ติดต่อกัน จำนวน 3 ครั้ง ดังนี้

เพลงเคียงบ้าน สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้บันไดเสียง 2 บันไดเสียง คือบันไดเสียง โด และบันไดเสียง ฟา โดยทำนองเพลงในท่อนที่ 1 ใช้บันไดเสียง โด และท่อนที่ 2 ใช้บันไดเสียง ฟา

2.3 การเปลี่ยนบันไดเสียง

เพลงเคียงบ้าน ท่อน 1

- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
- ช - ด	- - ร ม	- ล ช ม	- ร - ด	- - - ร	- - - ล	- - - ท	- ด - ร
- - ร ด	- ร ร ร	- - ร ม	- ร ร ร	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
- ช - ด	- - ร ม	- ล ช ม	- ร - ด	- ช - -	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล

เพลงเคียงบ้าน ท่อน 1 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง โด และไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง

เพลงเคียงบ้าน ท่อน 2

- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
- - ฟ ช ล	- ด - ร	- ฟ - ร	- ด - ล	- ร ด ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
- - ล ช	- ล ล ล	- - ล ด	- ล ล ล	- ร ด ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ	- ด - -	ช ด - ฟ	- ล ช ฟ	- ม - ร

เพลงเคียงบ้าน ท่อน 2 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ฟา และไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง

2.4 รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะเพลงเคียงบ้าน สองชั้น สามารถจำแนกรูปแบบได้ด้วยความยาวของทำนองเพลง 2 ห้องเพลง ซึ่งมีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ		จำนวนครั้ง
A	- - - X	- X - X	3
B	- X - X	- X - X	5
C	X X X X	X X X X	-
D	- X - X	- - $\widehat{xxx}$	-
E	- X X X	- X - X	8
F	X X - X	X X - X	4
G	- - $\widehat{xxx}$	- X - X	1
H	- X - X	X X - X	-
I	- X X X	X X X X	-
J	- X - X	- X X X	-
K	- X - -	$\widehat{xxx}$ - X	-
L	- - - X	- X X X	-
M	- $\widehat{xx}$ X X	X X X X	-
N	- X - X	- - - X	-
O	- $\widehat{xxx}$	- X - X	-
P	- - - X	- - - X	3
Q	- - X X	X X - X	-
R	- - X X	- X X X	4
S	- X - -	X X - X	2
T	- X - X	- - X X	2
U	- - X X	- X - X	-
V	- - $\widehat{xxx}$	- - $\widehat{xxx}$	-
W	- - - -	- X - X	-
X	- X - X	- - - -	-

รูปแบบต่างๆ มีจำนวนการใช้ ดังนี้

- รูปแบบที่มีการใช้ 8 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ E
- รูปแบบที่มีการใช้ 5 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ B
- รูปแบบที่มีการใช้ 4 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ F, R
- รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ A, P
- รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ S, T
- รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ G

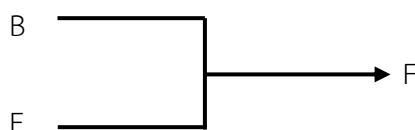
รูปแบบทั้ง 9 รูปแบบปรากฏในบทเพลงที่ตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้ (แต่ละรูปแบบแทนตำแหน่งของโน้ตเพลงที่มีความยาว 2 ห้องเพลง ใน 1 บรรทัดจึงมี 4 รูปแบบ)

เพลงเคียงบ้าน ท่อน 1			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
A	P	E	B
T	E	P	A
R	R	E	B
T	E	S	E

เพลงเคียงบ้าน ท่อน 2			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
A	P	B	F
G	B	E	F
R	R	E	F
B	F	S	E

จากตำแหน่งรูปแบบจังหวะชี้ให้เห็นการใช้มือซ้องหรือการผสมผสานมือซ้องในเพลงเคียงบ้านสองชั้น ที่ทำให้เกิดทำนองเพลง ณ ลูกตกเสียงต่าง ๆ การผสมผสานมือซ้องในแต่ละวรรคเพลงมีอย่างหลากหลาย แต่มีข้อจำกัด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1.รูปแบบจังหวะ F ใช้คู่กับรูปแบบจังหวะ B และ E โดยรูปแบบจังหวะ F จะอยู่ในสองห้องของวรรคเพลง

2.รูปแบบจังหวะ R ปรากฏทั้งสองห้องแรกและสองห้องหลังของวรรคหน้า ซึ่งการปรากฏของรูปแบบจังหวะ R อยู่ในวรรคเพลงเดียวกันในบรรทัดที่ 3 ของทั้งสองท่อน

3.รูปแบบจังหวะ T ปรากฏสองครั้งในสองห้องแรกของวรรคเพลง โดยมีรูปแบบจังหวะ E เพียงรูปแบบเดียวในสองห้องหลัง

4.รูปแบบจังหวะที่ปรากฏในเพลงเคียงบ้านเพียงครั้งเดียว มีรูปแบบเดียว ได้แก่รูปแบบ G โดยรูปแบบจังหวะ G จะอยู่ในสองห้องแรกของวรรคเพลง ซึ่งมีรูปแบบ B อยู่ในสองห้องหลัง

5.รูปแบบจังหวะ A และ P ปรากฏอยู่ในวรรคเพลงแรกของเพลงเคียงบ้านทั้งสองท่อน โดยรูปแบบจังหวะ A อยู่ในสองห้องแรก และรูปแบบจังหวะ P อยู่ในสองห้องหลัง

6.รูปแบบจังหวะ S และ E ปรากฏอยู่ในวรรคจบของวรรคเพลงเคียงบ้านทั้งสองท่อน โดยรูปแบบจังหวะ S จะอยู่ในสองห้องแรก และรูปแบบจังหวะ E อยู่ในสองห้องหลัง

2.5 รูปแบบทำนอง

รูปแบบจังหวะแต่ละรูปแบบสามารถแยกรูปแบบทำนองได้ตามจำนวนการปรากฏได้ดังนี้

1.รูปแบบที่มีการใช้มากที่สุด คือ 8 ครั้ง ได้แก่

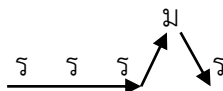
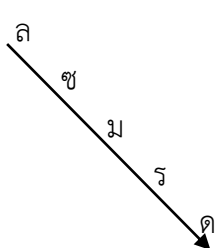
-รูปแบบ E

- X X X	- X - X

 มีปรากฏ 8 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 5 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ร ร ร	- ม - ร	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ล ช ม	- ร - ด	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ม ร ด	- ท - ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 4	- ร ด ล	- ช - ฟ	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 5	- ล ช ฟ	- ม - ร	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ร ร ร - ม - ร	
2	- ล ช ม - ร - ด	

3	- ม ร ด - ท - ล	
4	- ร ด ล - ช - ฟ	
5	- ล ช ฟ - ม - ร	

ทำนองที่ 2 3 4 และ 5 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเหมือนกันคือ เคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ส่วนทำนองที่ 1 มีการเคลื่อนที่แบบขึ้นเสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียงแล้วเคลื่อนที่ต่ำลงเสียงเดิม

2.รูปแบบที่มีการใช้ 5 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

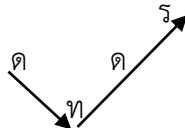
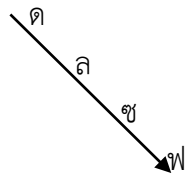
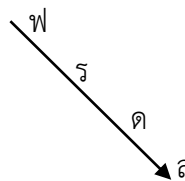
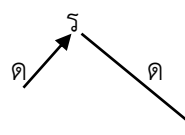
-รูปแบบ B

- X - X	- X - X

 มีปรากฏ 5 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 4 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ด - ท	- ด - ร	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ด - ล	- ช - ฟ	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ฟ - ร	- ด - ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 4	- ด - ร	- ด - ล	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ด - ท - ด - ร	
2	- ด - ล - ช - พ	
3	- พ - ร - ด - ล	
4	- ด - ร - ด - ล	

ทำนองที่ 2 และ 3 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเหมือนกันคือ เคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ทำนองเพลงที่ 1 เคลื่อนที่เป็นรูปตัว V โดยเคลื่อนที่ต่ำลงมา 1 เสียงจากนั้นสูงขึ้น 2 เสียง และทำนองที่ 4 เคลื่อนที่เป็นรูปตัว V ครึ่ง โดยเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง 2 เสียง

3.รูปแบบที่มีการใช้ 4 ครั้ง มี 2 รูปแบบ คือ

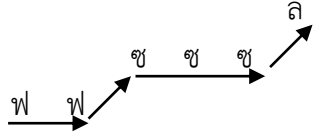
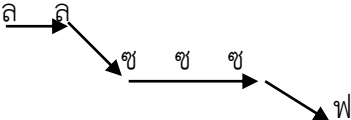
-รูปแบบ F

X X - X	X X - X

 มีปรากฏ 4 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	พ พ - ช	ช ช - ล	มี 3 ครั้ง
ทำนองที่ 2	ล ล - ช	ช ช - พ	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	। ฟ ฟ - ซ ซ ซ - ล	
2	। ล ล - ซ ซ ซ - ฟ	

มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงคล้ายกันคือ ทำนองที่ 1 มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง โดยย่ำเสียงของตัวโน้ต ตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ส่วนทำนองที่ 2 มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำโดยย่ำเสียงของตัวโน้ตตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

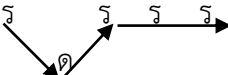
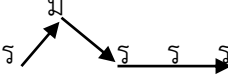
-รูปแบบ R

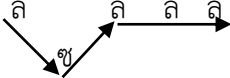
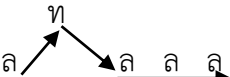
-- X X	- X X X

 มีปรากฏ 4 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 4 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- - ร ด	- ร ร ร	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- - ร ม	- ร ร ร	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- - ล ซ	- ล ล ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 4	- - ล ด	- ล ล ล	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	। - - ร ด - ร ร ร	
2	। - - ร ม - ร ร ร	

3	- - ล ช - ล ล ล	
4	- - ล ท - ล ล ล	

ทำนองที่ 1 และ 3 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเหมือนกันคือ มีการเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นกลับไปเสียงเดิมแล้วยืนเสียง ทำนองที่ 2 และ 4 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเหมือนกันคือมีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลงกลับไปเสียงเดิมแล้วยืนเสียง

4.รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง มี 2 รูปแบบ คือ

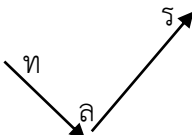
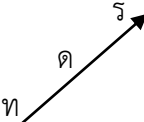
-รูปแบบ A

- - - X	- X - X

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- - - ท	- ล - ร	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- - - ท	- ด - ร	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - - ท - ล - ร	
2	- - - ท - ด - ร	

ทั้งสองทำนองมีทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองที่แตกต่างกัน ทำนองที่ 1 มีการเคลื่อนที่แบบรูปตัว V โดยมีการเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นเป็นขั้นคู่ 4 ทำนองที่ 2 มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง

-รูปแบบ P

---X	---X

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	---	---	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	---	---	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	--- ล --- ล	ล → ล
2	--- ร --- ล	ร ↘ ล

ทั้งสองทำนองมีทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองแตกต่างกัน ทำนองที่ 1 เคลื่อนที่แบบขึ้นเสียงที่เสียงใดเสียงหนึ่ง ทำนองที่ 2 เคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ

5.รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง มี 2 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ S

-X--	XX-X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ซ - -	ล ท - ด	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ด - -	ซ ด - ฟ	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ซ - - ล ท - ด	ซ ↗ ล ↗ ท ↗ ด

2	- ด - - ซ ด - ฟ	

ทั้งสองทำนองมีทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองแตกต่างกัน ทำนองที่ 1 มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง ส่วนทำนองที่ 2 เคลื่อนที่เป็นรูปตัว V มีการเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียงจากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 2 เสียง

-รูปแบบ T

- X - X	- - X X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ซ - ด	- - ร ม

 มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ซ - ด - ร - ม	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง

6.รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ G

- - $\widehat{xxx}$	- X - X

 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- - $\widehat{ฟซล}$	- ด - ร

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - ฟซล - ด - ร	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

2.6 แบบแผนการบรรเลง

โน้ตไทยเพลงเคียงบ้าน สองชั้น ที่แปรมาจากโน้ตสากลในหนังสือเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร เพื่อแสดงให้เห็นถึงแบบแผนการบรรเลงเพลงเคียงบ้าน สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ

ท่อน 1 เที่ยวแรก	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
	- ซ - ด	- - ร ม	- ล ซ ม	- ร - ด	- - - ร	- - - ล	- - - ท	- ด - ร
	- - ร ด	- ร ร ร	- - ร ม	- ร ร ร	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
	- ซ - ด	- - ร ม	- ล ซ ม	- ร - ด	- ซ - -	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล
ท่อน 1 เที่ยวกลับ	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
	- ซ - ด	- - ร ม	- ล ซ ม	- ร - ด	- - - ร	- - - ล	- - - ท	- ด - ร
	- - ร ด	- ร ร ร	- - ร ม	- ร ร ร	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
	- ซ - ด	- - ร ม	- ล ซ ม	- ร - ด	- ซ - -	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล
ท่อน 2 เที่ยวแรก	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล
	- - ฟซล	- ด - ร	- ฟ - ร	- ด - ล	- ร ด ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล
	- - ล ซ	- ล ล ล	- - ล ด	- ล ล ล	- ร ด ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล
	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ซ	ซ ซ - ฟ	- ด - -	ซ ด - ฟ	- ล ซ ฟ	- ม - ร
ท่อน 2 เที่ยวกลับ	- - - ม	- ร - ซ	- - - ร	- - - ร	- ด - ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล
	- - ฟซล	- ด - ร	- ฟ - ร	- ด - ล	- ร ด ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล
	- - ล ซ	- ล ล ล	- - ล ด	- ล ล ล	- ร ด ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล
	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ซ	ซ ซ - ฟ	- ด - -	ซ ด - ฟ	- ล ซ ฟ	- ม - ร
ท่อน 1 เที่ยวแรก	- - - ม	- ร - ซ	- - - ร	- - - ร	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
	- ซ - ด	- - ร ม	- ล ซ ม	- ร - ด	- - - ร	- - - ล	- - - ท	- ด - ร
	- - ร ด	- ร ร ร	- - ร ม	- ร ร ร	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
	- ซ - ด	- - ร ม	- ล ซ ม	- ร - ด	- ซ - -	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล

ท่อน 1 เที่ยวกลับ	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
	- ช - ด	- - ร ม	- ล ช ม	- ร - ด	- - - ร	- - - ล	- - - ท	- ด - ร
	- - ร ด	- ร ร ร	- - ร ม	- ร ร ร	- ร ร ร	- ม - ร	- ด - ท	- ด - ร
	- ช - ด	- - ร ม	- ล ช ม	- ร - ด	- ช - -	ล ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล
ท่อน 2 เที่ยวแรก	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- - ฟ ^ซ ล	- ด - ร	- ฟ - ร	- ด - ล	- ร ด ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- - ล ช	- ล ล ล	- - ล ด	- ล ล ล	- ร ด ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ	- ด - -	ช ด - ฟ	- ล ช ฟ	- ม - ร
ท่อน 2 เที่ยวกลับ	- - - ม	- ร - ช	- - - ร	- - - ร	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- - ฟ ^ซ ล	- ด - ร	- ฟ - ร	- ด - ล	- ร ด ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- - ล ช	- ล ล ล	- - ล ด	- ล ล ล	- ร ด ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ	- ด - -	ช ด - ฟ	- ล ช ฟ	- ม - ร

การบรรเลงเพลงเคียงบ้าน สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร มีวิธีการบรรเลง โดยจะเปลี่ยนทำนองเพลงบรรทัดแรกของทำนองเพลงในแต่ละท่อนเพื่อให้การขึ้นต้นของเพลงมีความสอดคล้องกับเสียงตกของวรรคสุดท้ายในแต่ละท่อนเพลง และเมื่อบรรเลงจบเพลงจะกลับไปบรรเลงในท่อนที่ 1 และ 2 อีกครั้ง

2.7 การเชื่อมต่อของบทเพลง

การเชื่อมต่อของเพลงเคียงบ้าน กับเพลงมโนราห์โอด ในวรรคเพลงสุดท้ายของเพลงเคียงบ้าน ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ฟา และมีโน้ตขั้นที่ 6 ของบันไดเสียงเป็นลูกตก คือเสียง เร ดังนี้

- ด - -	ช ด - ฟ	- ล ช ฟ	- (ม) - ร

และต่อด้วยเพลงมโนราห์โอด ซึ่งวรรคเพลงแรกของเพลงมโนราห์โอด ดำเนินทำนองเพลงอยู่ในบันไดเสียง ซอล ดังนี้

- - - ท	- ท - ท	- ช ช ช	- ล - ท

ทำนองเพลงเคียงบ้านในวรรคสุดท้าย กับทำนองเพลงมโนราห์โอดในวรรคแรก เป็นการเชื่อมต่อทำนองเพลงที่ต่างบันไดเสียงกัน แต่วรรคเพลงสุดท้ายของเพลงเคียงบ้าน มีโน้ตขั้นที่ 7 ของบันไดเสียง (โน้ตเสียงรอง) เข้ามาสอดแทรกอยู่ในทำนองเพลง คือเสียง มี ซึ่งเสียง มี เป็นโน้ตหลักของบันไดเสียง ซอล เสียง มี จึงเป็นตัวเชื่อมต่อกับทำนองเพลงทั้งสองเพลงได้อย่างกลมกลืน

13.เพลงมโนราห์โอด

2.1 คีตลักษณ์ (Form)

เพลงมโนราห์โอดเป็นเพลงลำดับที่ 13 ของเพลงเรื่องทำขวัญ เพลงมโนราห์โอดเป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ท่อนที่ 1 มีวรรคเพลง 16 วรรค มีจังหวะหน้าทับจำนวน 8 จังหวะหน้าทับ และท่อนที่ 2 มีวรรคเพลง 20 วรรค มีจังหวะหน้าทับจำนวน 10 จังหวะหน้าทับ

ท่อน 1

A	B	- - - ท	- ท - ท	- ช - ช	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
		- ล ล ล	- ท - ล	- ช - -	พมร - ช	- ล - ช	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
		- - - ท	- ท - ท	- ร - ท	- ล - ช	- ร - ช	- - ล ท	- ล - ท	- - - ท
		- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ท	- - พมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
		- - - ท	- ท - ท	- ช - ช	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
		- ท - ล	- ช - ม	- - ตรีม	- ช - ล	- ช - -	ล ท - ด	- ร - ด	- ท - ล
	O	- - - ช	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - พ	พ พ - ม
		- - รมพ	- ล - ม	- พ - -	พมร - ม	- - ชลท	- ร - ม	- ร - ม	- - - ม

ท่อน 2

B	B	- - - ร	- ม ม ม	- - ม พ	- ม ม ม	- พ พ พ	- พ - ม	ม ม - ร	ร ร - ท
		- - - ร	- ร - ร	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ล	- ช - ล	- - - ท	- ร - ม
		- ล - พ	- - พมร	- ล - ร	- - รมพ	- ล - ท	- ล - พ	พ พ - ม	ม ม - ร
		- - ดทล	- ท - ร	- ล - ร	- - รมพ	- - พมร	- ล - ช	- พ - ม	- ร - ม
		- - - ม	- ม - ม	- - - ล	- - - ท	- - - -	- ล - ท	- ล - ท	- - - ท
		- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
		- - - ท	- - - ล	- ล - ล	- - - ม	- พ - -	พมร - ม	- ล - ม	- พ - ช
		- ล - พ	- - พมร	- ล - ร	- - รมพ	- - พมร	- ม - พ	- ม - พ	- ช - ล
	O	- - - ช	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - พ	พ พ - ม
		- - รมพ	- ล - ม	- พ - -	พมร - ม	- - ชลท	- ร - ม	- ร - ม	- - - ม

Form เพลงสามารถเขียนให้ละเอียดได้ดังนี้

A (a o) B (b o)

- A หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 1
- B หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 2
- a หมายถึงทำนองเพลงในส่วนหัวของท่อน 1
- b หมายถึงทำนองเพลงในส่วนหัวของท่อน 2
- o หมายถึงทำนองเพลงที่เหมือนกันของท่อน 1 และท่อน 2

2.2 บันไดเสียง วรรณเพลง และลูกตก

บันไดเสียง วรรณเพลง และลูกตกของเพลงมโนราห์โอด มีดังนี้

เพลงมโนราห์โอด ท่อน 1

วรรคที่	ทำนองเพลง			
1	- - - ท	- ท - ท	- ช - ช	- - ล ท
2	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
3	- ล ล ล	- ท - ล	- ช - -	พมร - ช
4	- ล - ช	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
5	- - - ท	- ท - ท	- ร - ท	- ล - ช
6	- ร - ช	- - ล ท	- ล - ท	- - - ท
7	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ท
8	- - พมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
9	- - - ท	- ท - ท	- ช - ช	- - ล ท
10	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
11	- ท - ล	- ช - ม	- - ครม	- ช - ล
12	- ช - -	ล ท - ด	- ร - ด	- ท - ล
13	- - - ช	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล
14	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ฟ	ฟ ฟ - ม
15	- - ร่มฟ	- ล - ม	- ฟ - -	พมร - ม
16	- - ชลท	- ร - ม	- ร - ม	- - - ม

บันไดเสียง
ช
ช
ช
ช
ช
ช
ร
ร
ช
ช
ด
ด
ช
ช
ร
ช

ลูกตก
ช3
ช1
ช1
ช3
ช1
ช3
ร6
ร6
ช3
ช1
ด6
ด6
ช2
ช6
ร2
ช6

เพลงมโนราห์โอด ท่อน 2

วรรคที่	ทำนองเพลง			
1	- - - ร	- ม ม ม	- - ม ฟ	- ม ม ม
2	- ฟ ฟ ฟ	- ฟ - ม	ม ม - ร	ร ร - ท
3	- - - ร	- ร - ร	- ม - ร	- ท - ล
4	- ท - ล	- ช - ล	- - - ท	- ร - ม
5	- ล - ฟ	- - พมร	- ล - ร	- - ร่มฟ
6	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
7	- - ดทล	- ท - ร	- ล - ร	- - ร่มฟ
8	- - พมร	- ล - ช	- ฟ - ม	- ร - ม
9	- - - ม	- ม - ม	- - - ล	- - - ท
10	- - - -	- ล - ท	- ล - ท	- - - ท
11	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
12	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช

บันไดเสียง
ร
ร
ร
ร
ร
ร
ร
ร
ร
ช
ช

ลูกตก
ร2
ร6
ร5
ร2
ร3
ร1
ร3
ร2
ร6
ร6
ช3
ช1

13	- - - ท	- - - ล	- ล - ล	- - - ม	ซ	ซ6
14	- ฟ - -	พมร - ม	- ล - ม	- ฟ - ซ	ซ	ซ1
15	- ล - ฟ	- - พมร	- ล - ร	- - รพ	ร	ร3
16	- - พมร	- ม - ฟ	- ม - ฟ	- ซ - ล	ร	ร5
17	- - - ซ	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	ซ	ซ2
18	- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ฟ	ฟ ฟ - ม	ซ	ซ6
19	- - รพ	- ล - ม	- ฟ - -	พมร - ม	ร	ร2
20	- - ซลท	- ร - ม	- ร - ม	- - - ม	ซ	ซ6

เพลงมนราห์โอด สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้ 3 บันไดเสียง คือบันไดเสียง ซอล บันไดเสียง โด และบันไดเสียง เร ลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง ซอล มีการใช้ลูกตก 4 เสียง คือ เสียงที่ 1 2 3 และ 6 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง ซอล ลา ที และ มี) ลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง โด มีการใช้ลูกตก 1 เสียง คือ เสียงที่ 6 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง ลา) ส่วนลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง เร มีครบทุกเสียง คือ เสียงที่ 1 2 3 5 และ 6 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง เร มี ฟา ลา และ ที)

การแยกแยะวรรคเพลงตามเสียงลูกตกแยกได้ดังนี้

บันไดเสียง ซอล

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงซอล)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	3
2	- ล ล ล	- ท - ล	- ซ - -	พมร- ซ	1
3	- - - ท	- ท - ท	- ร - ท	- ล - ซ	1
4	- ฟ - -	พมร - ม	- ล - ม	- ฟ - ซ	1

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ซ	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	2

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงที)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ท	- ท - ท	- ซ - ซ	- - ล ท	1
2	- ล - ซ	- ร - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	1
3	- ร - ซ	- - ล ท	- ล - ท	- - - ท	1
4	- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	1

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงมี)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ฟ	ฟ ฟ - ม	2
2	- - <u>ซลท</u>	- ร - ม	- ร - ม	- - - ม	2
3	- - - ท	- - - ล	- ล - ล	- - - ม	1

บันไดเสียง โด

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ท - ล	- ซ - ม	- - <u>ซลท</u>	- ซ - ล	1
2	- ซ - -	ล ท - ด	- ร - ด	- ท - ล	1

บันไดเสียง เร

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงเร)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	1

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงมี)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - <u>รมฟ</u>	- ล - ม	- ฟ - -	<u>ฟมร</u> - ม	2
2	- - - ร	- ม ม ม	- - ม ฟ	- ม ม ม	1
3	- ท - ล	- ซ - ล	- - - ท	- ร - ม	1
4	- - <u>ฟมร</u>	- ล - ซ	- ฟ - ม	- ร - ม	1

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงฟา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ล - ฟ	- - <u>ฟมร</u>	- ล - ร	- - <u>รมฟ</u>	2
2	- - <u>ดทล</u>	- ท - ร	- ล - ร	- - <u>รมฟ</u>	1

ลูกตกเสียงที่ 5 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ร	- ร - ร	- ม - ร	- ท - ล	1
2	- - <u>ฟมร</u>	- ม - ฟ	- ม - ฟ	- ซ - ล	1

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงที่)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ท	1
2	- - ฦมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท	1
3	- ฟ ฟ ฟ	- ฟ - ม	ม ม - ร	ร ร - ท	1
4	- - - ม	- ม - ม	- - - ล	- - - ท	1
5	- - - -	- ล - ท	- ล - ท	- - - ท	1

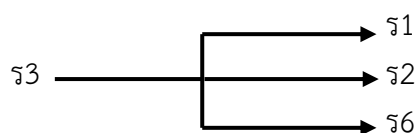
เพลงมโนราห์โอด สองชั้น มีการใช้ลูกตกที่หลากหลาย คือมีการใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียงซอล 4 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 2 3 และ 6 ลูกตกเสียงที่ 1 มีการใช้ 6 ครั้ง โดยซ้ำในทำนองเพลงที่ 1 สามครั้ง ลูกตกเสียงที่ 2 มีการใช้ 2 ครั้ง ซ้ำทำนอง ลูกตกเสียงที่ 3 มีการใช้ 4 ครั้ง ไม่ซ้ำทำนอง และลูกตกเสียงที่ 6 มีการใช้ 5 ครั้ง โดยทำนองที่ 1 และ 2 มีการใช้ 2 ครั้ง ทำนองที่ 3 ใช้เพียงครั้งเดียว การใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง โด ใช้เสียงเดียว คือลูกตกเสียงที่ 6 มีการใช้ 2 ครั้ง ไม่ซ้ำทำนอง ส่วนการใช้ลูกตกในบันไดเสียง เร ใช้ครบทุกเสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 2 3 5 และ 6 ลูกตกเสียงที่ 1 มีการใช้เพียงครั้งเดียว ลูกตกเสียงที่ 2 และ 6 มีการใช้ 5 ครั้ง โดยลูกตกเสียงที่ 2 มีการซ้ำทำนองเพลงที่ 1 ลูกตกเสียงที่ 6 ไม่มีการซ้ำทำนอง ลูกตกเสียงที่ 3 มีการใช้ 3 ครั้ง โดยมีการซ้ำทำนองที่ 1 และลูกตกเสียงที่ 5 มีการใช้ 2 ครั้ง ไม่ซ้ำทำนอง

ตำแหน่งลูกตกเสียงต่าง ๆ ในเพลงมโนราห์โอด สองชั้น

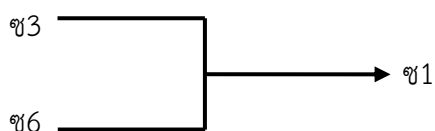
ท่อน 1			ท่อน 2		
1	ซ3	ซ1	1	ร2	ร6
2	ซ1	ซ3	2	ร5	ร2
3	ซ1	ซ3	3	ร3	ร1
4	ร6	ร6	4	ร3	ร2
5	ซ3	ซ1	5	ร6	ร6
6	ด6	ด6	6	ซ3	ซ1
7	ซ2	ซ6	7	ซ6	ซ1
8	ร2	ซ6	8	ร3	ร6
			9	ซ2	ซ6
			10	ร2	ซ6

เมื่อนำลูกตกของเพลงมโนราห์โอด สองชั้น มาเรียงตามตำแหน่งในบทเพลงแล้ว พบว่าลูกตกที่อยู่ในบันไดเสียง โด มีการใช้เพียง 2 อยู่ในบรรทัดที่ 6 และใช้ลูกตกเสียงเดียวกัน คือ ด6

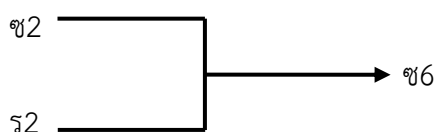
การเคลื่อนที่ของลูกตกในวรรคหน้าของเพลงมโนราห์โอด สองชั้น ใช้ลูกตก ร3 จำนวน 3 ครั้ง ซึ่งลูกตกเสียง ร3 จะปรากฏอยู่เฉพาะวรรคหน้า และการเคลื่อนที่ของลูกตก ร3 มีการเคลื่อนที่ไปยังลูกตก ร1 ร2 และ ร6

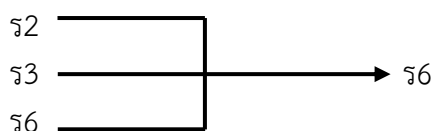
ส่วนการใช้ลูกตกในวรรคหลังนั้น มีการใช้ลูกตกจำนวน 4 ครั้ง 3 ลูกตก ได้แก่ ลูกตกเสียง ซ1 ซ6 และ ร6 และมีการเคลื่อนที่จากลูกตกในวรรคหน้าดังนี้

การเคลื่อนที่ของลูกตก ซ1 เคลื่อนที่มาจากลูกตก ซ3 และ ซ6

การเคลื่อนที่ของลูกตก ซ6 เคลื่อนที่มาจากลูกตก ซ2 และ ร2

การเคลื่อนที่ของลูกตก ร6 เคลื่อนที่มาจากลูกตก ร2 ร3 และ ร6

เพลงมโนราห์โอด สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้บันไดเสียง 3 บันไดเสียง คือบันไดเสียง ซอล บันไดเสียง โด และบันไดเสียง เร การใช้ลูกตกและการเคลื่อนที่ของลูกตกจากวรรคหน้าไปยังวรรคหลังมีการใช้ได้อย่างหลากหลาย

2.3 การเปลี่ยนบันไดเสียง

เพลงมโนราห์โอด ท่อน 1

- - - ท	- ท - ท	- ช - ช	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
- ล ล ล	- ท - ล	- ช - -	พมร - ช	- ล - ช	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
- - - ท	- ท - ท	- ร - ท	- ล - ช	- ร - ช	- - ล ท	- ล - ท	- - - ท
- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ท	- - พมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
- - - ท	- ท - ท	- ช - ช	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
- ท - ล	- ช - ม	- - ตรีม	- ช - ล	- ช - -	ล ท - ด	- ร - ด	- ท - ล
- - - ช	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ฟ	ฟ ฟ - ม
- - รมฟ	- ล - ม	- ฟ - -	พมร - ม	- - ชลท	- ร - ม	- ร - ม	- - - ม

เพลงมโนราห์โอด ท่อน 1 ดำเนินทำนอง 3 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง ซอล บันไดเสียง โด และบันไดเสียง เร ทำนองเพลงส่วนใหญ่ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล มีเปลี่ยนบันไดเสียงเป็นบันไดเสียง เร ในบรรทัดที่ 4 และบรรทัดที่ 10 วรรคหน้า และเปลี่ยนเป็นบันไดเสียง โด ในบรรทัดที่ 8

เพลงมโนราห์โอด ท่อน 2

- - - ร	- ม ม ม	- - ม ฟ	- ม ม ม	- ฟ ฟ ฟ	- ฟ - ม	ม ม - ร	ร ร - ท
- - - ร	- ร - ร	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ล	- ช - ล	- - - ท	- ร - ม
- ล - ฟ	- - พมร	- ล - ร	- - รมฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
- - ดทล	- ท - ร	- ล - ร	- - รมฟ	- - พมร	- ล - ช	- ฟ - ม	- ร - ม
- - - ม	- ม - ม	- - - ล	- - - ท	- - - -	- ล - ท	- ล - ท	- - - ท
- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
- - - ท	- - - ล	- ล - ล	- - - ม	- ฟ - -	พมร - ม	- ล - ม	- ฟ - ช
- ล - ฟ	- - พมร	- ล - ร	- - รมฟ	- - พมร	- ม - ฟ	- ม - ฟ	- ช - ล
- - - ช	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ฟ	ฟ ฟ - ม
- - รมฟ	- ล - ม	- ฟ - -	พมร - ม	- - ชลท	- ร - ม	- ร - ม	- - - ม

เพลงมโนราห์โอด ท่อน 2 ดำเนินทำนอง 2 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง เร ทำนองเพลงส่วนใหญ่ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง เร เปลี่ยนบันไดเสียงเป็นบันไดเสียง ซอล ในบรรทัดที่ 6 7 9 และบรรทัดที่ 10 วรรคหลัง ซึ่งการเปลี่ยนบันไดเสียงในบรรทัดที่ 6 และบรรทัดที่ 9 เป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงแบบเปลี่ยนทันที และบรรทัดที่ 10 วรรคหลัง เปลี่ยนบันไดเสียงอย่างสมบูรณ์ในวรรคเดียว (เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียง ซอล ครบทั้ง 5 เสียง)

2.4 รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะเพลงมโนราห์โอด สองชั้น สามารถจำแนกรูปแบบได้ด้วยความยาวของทำนองเพลง 2 ห้องเพลง ซึ่งมีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ		จำนวนครั้ง
A	- - - X	- X - X	7
B	- X - X	- X - X	17
C	X X X X	X X X X	-
D	- X - X	- - $\widehat{xxx}$	5
E	- X X X	- X - X	2
F	X X - X	X X - X	10
G	- - $\widehat{xxx}$	- X - X	9
H	- X - X	X X - X	-
I	- X X X	X X X X	-
J	- X - X	- X X X	-
K	- X - -	$\widehat{xxx}$ - X	4
L	- - - X	- X X X	3
M	- $\widehat{xx}$ X X	X X X X	-
N	- X - X	- - - X	6
O	- $\widehat{xxxx}$	- X - X	-
P	- - - X	- - - X	2
Q	- - X X	X X - X	-
R	- - X X	- X X X	2
S	- X - -	X X - X	1
T	- X - X	- - X X	3
U	- - X X	- X - X	-
V	- - $\widehat{xxx}$	- - $\widehat{xxx}$	-
W	- - - -	- X - X	1
X	- X - X	- - - -	-

รูปแบบต่างๆ มีจำนวนการใช้ ดังนี้

- รูปแบบที่มีการใช้ 17 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ B
- รูปแบบที่มีการใช้ 10 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ F
- รูปแบบที่มีการใช้ 9 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ G
- รูปแบบที่มีการใช้ 6 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ A, N

- รูปแบบที่มีการใช้ 5 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ D
- รูปแบบที่มีการใช้ 4 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ K
- รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ T, L
- รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ E, P, R
- รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ S, W

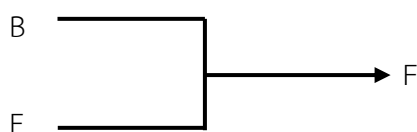
รูปแบบทั้ง 14 รูปแบบปรากฏในบทเพลงที่ตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้ (แต่ละรูปแบบแทนตำแหน่งของโน้ตเพลงที่มีความยาว 2 ห้องเพลง ใน 1 บรรทัดจึงมี 4 รูปแบบ)

เพลงมโนราห์โอด ท่อน 1			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
A	T	B	F
E	K	B	F
A	B	T	N
B	F	G	N
A	T	B	F
B	G	S	B
L	R	B	F
G	K	G	N

เพลงมโนราห์โอด ท่อน 2			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
L	R	E	F
A	B	B	A
D	D	B	F
G	D	G	B
A	P	W	N
B	F	B	F
P	N	K	B
D	D	G	B
L	R	B	F
G	K	G	N

จากตำแหน่งรูปแบบจังหวะชี้ให้เห็นการใช้มือซ้องหรือการผสมผสานมือซ้องในเพลงมโนราห์โอดสองชั้น ที่ทำให้เกิดทำนองเพลง ณ ลูกตกเสียงต่าง ๆ การผสมผสานมือซ้องในแต่ละวรรคเพลงมีอย่างหลากหลาย แต่มีข้อจำกัด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบจังหวะ F ใช้คู่กับรูปแบบจังหวะ B และ E โดยรูปแบบ F จะอยู่ในสองห้องหลังของวรรคเพลงเท่านั้น

2.รูปแบบจังหวะ L ปรากฏสองครั้งในสองห้องแรกของวรรคเพลง โดยมีรูปแบบ R เพียงรูปแบบเดียวในสองห้องหลัง

3.รูปแบบจังหวะ D ที่ปรากฏอยู่ในสามห้องแรกของวรรคเพลง จะใช้รูปแบบจังหวะ D ในสองห้องหลังเพียงรูปแบบเดียว

4.รูปแบบจังหวะที่ปรากฏในเพลงมโนราห์โอดเพียงครั้งเดียว มีรูปแบบเดียว ได้แก่ รูปแบบจังหวะ W โดยรูปแบบจังหวะ W จะอยู่ในสองห้องแรกของวรรคเพลง และรูปแบบจังหวะ N อยู่ในสองห้องหลัง

5.รูปแบบจังหวะ A กับ T และรูปแบบจังหวะ B กับ F เป็นรูปแบบที่ปรากฏในบรรทัดเดียวกัน โดยรูปแบบจังหวะ A อยู่ในสองห้องแรกของวรรคหน้า รูปแบบจังหวะ T อยู่ในสองห้องหลังของวรรคหน้า รูปแบบจังหวะ B อยู่ในสองห้องแรกของวรรคหลัง และรูปแบบจังหวะ F อยู่ในสองห้องหลังของวรรคหลัง ซึ่งรูปแบบจังหวะนี้ปรากฏอยู่ในท่อนที่ 1 ในบรรทัดที่ 3 และบรรทัดที่ 5

6.บรรทัดสุดท้ายของทั้งสองท่อนในเพลงมโนราห์โอด มีการใช้รูปแบบจังหวะเดียวกันทั้งบรรทัด โดยมีรูปแบบจังหวะ G อยู่ในสองห้องแรกของวรรคหน้า รูปแบบจังหวะ K อยู่ในสองห้องหลังของวรรคหน้า รูปแบบจังหวะ G อยู่ในสองห้องแรกของวรรคหลัง และรูปแบบจังหวะ N อยู่ในสองห้องหลังของวรรคหลัง

2.5 รูปแบบทำนอง

รูปแบบจังหวะแต่ละรูปแบบสามารถแยกรูปแบบทำนองได้ตามจำนวนการปรากฏได้ดังนี้

1.รูปแบบที่มีการใช้มากที่สุด คือ 17 ครั้ง ได้แก่

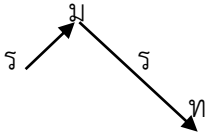
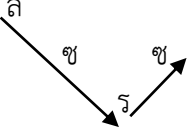
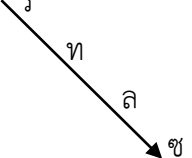
-รูปแบบ B

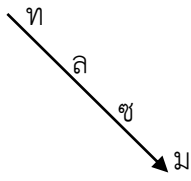
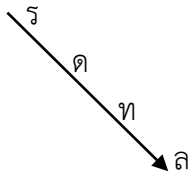
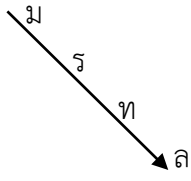
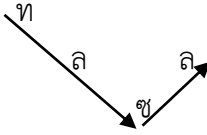
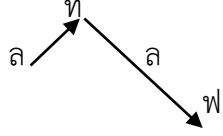
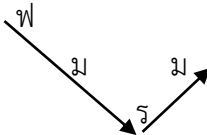
- X - X	- X - X

 มีปรากฏ 17 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 11 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ร - ม	- ร - ท	มี 4 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ล - ซ	- ร - ซ	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ร - ท	- ล - ซ	มี 4 ครั้ง
ทำนองที่ 4	- ท - ล	- ซ - ม	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 5	- ร - ด	- ท - ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 6	- ม - ร	- ท - ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 7	- ท - ล	- ซ - ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 8	- ล - ท	- ล - ฟ	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 9	- ฟ - ม	- ร - ม	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 10	- ล - ม	- ฟ - ซ	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 11	- ม - ฟ	- ซ - ล	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - ร - ม l - ร - ท l	
2	l - ล - ซ l - ร - ซ l	
3	l - ร - ท l - ล - ซ l	

4	-ท-ล -ช-ม	
5	-ร-ด -ท-ล	
6	-ม-ร -ท-ล	
7	-ท-ล -ช-ล	
8	-ล-ท -ล-ฟ	
9	-ฟ-ม -ร-ม	

10	ล - ล - ม - ฟ - ช	
11	ล - ม - ฟ - ช - ล	

ทำนองที่ 1 และ 8 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน เคลื่อนที่เป็นรูปตัว v คว่ำ โดยเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง 2 เสียง ตามลำดับชั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 2 7 และ 9 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน เคลื่อนที่เป็นรูปตัว v โดยเคลื่อนที่ต่ำลง 3 เสียง ตามลำดับชั้นของบันไดเสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง ทำนองที่ 3 4 5 และ 6 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยเคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ ตามลำดับชั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 10 มีการเคลื่อนที่ต่ำลงเป็นขั้นคู่ 4 จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 3 เสียง และทำนองที่ 11 มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับชั้นของบันไดเสียง

2. รูปแบบที่มีการใช้ 10 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

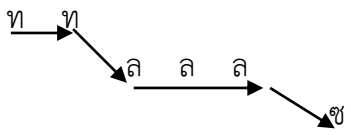
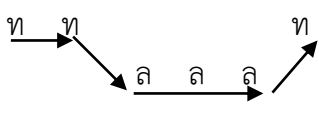
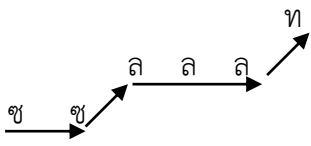
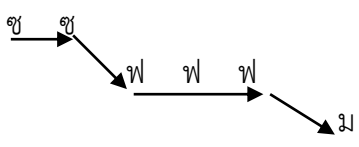
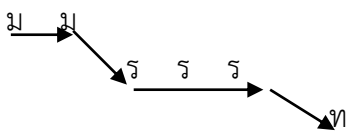
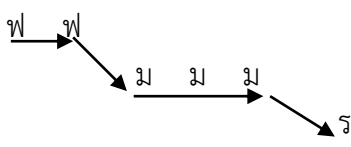
-รูปแบบ F

X X - X	X X - X

 มีปรากฏ 10 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 6 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	ท ท - ล	ล ล - ช	มี 3 ครั้ง
ทำนองที่ 2	ท ท - ล	ล ล - ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	ช ช - ล	ล ล - ท	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 4	ช ช - ฟ	ฟ ฟ - ม	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 5	ม ม - ร	ร ร - ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 6	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ท ท - ล ล ล - ซ	
2	ท ท - ล ล ล - ท	
3	ซ ซ - ล ล ล - ท	
4	ซ ซ - ฟ ฟ ฟ - ม	
5	ม ม - ร ร ร - ท	
6	ฟ ฟ - ม ม ม - ร	

ทำนองที่ 1 4 5 และ 6 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเหมือนกัน มีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ โดยย่ำตัวโน้ตตามลำดับชั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 2 และ 3 มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง โดยย่ำเสียงของตัวโน้ต ตามลำดับชั้นของบันไดเสียง

3.รูปแบบที่มีการใช้ 9 ครั้ง มี 2 รูปแบบ คือ

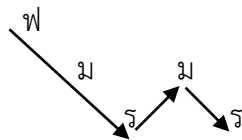
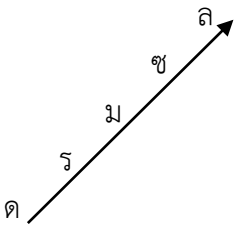
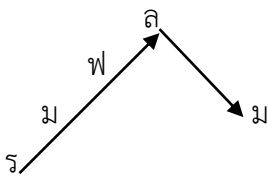
-รูปแบบ G

-- $\widehat{\text{xxx}}$	- X - X

 มีปรากฏ 9 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 7 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	-- $\widehat{\text{พมร}}$	- ม - ร	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	-- $\widehat{\text{ดรม}}$	- ช - ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	-- $\widehat{\text{รมฟ}}$	- ล - ม	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 4	-- $\widehat{\text{ชลท}}$	- ร - ม	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 5	-- $\widehat{\text{ดทล}}$	- ท - ร	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 6	-- $\widehat{\text{พมร}}$	- ล - ช	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 7	-- $\widehat{\text{พมร}}$	- ม - ฟ	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	-- $\widehat{\text{พมร}}$ - ม - ร	
2	-- $\widehat{\text{ดรม}}$ - ช - ล	
3	-- $\widehat{\text{รมฟ}}$ - ล - ม	

4	- - $\widehat{\text{ชลท}}$ - ร - ม	
5	- - $\widehat{\text{ดทล}}$ - ท - ร	
6	- - $\widehat{\text{ฟมร}}$ - ล - ช	
7	- - $\widehat{\text{ฟมร}}$ - ม - ร	

ทำนองที่ 2 และ 4 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยมีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 1 มีการเคลื่อนที่ต่ำลง 3 เสียง แล้วเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง ทำนองที่ 3 เคลื่อนที่สูงขึ้น 4 เสียงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลงเป็นขั้นคู่ 4 ทำนองที่ 5 มีการเคลื่อนที่ต่ำลง 3 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 3 เสียง ทำนองที่ 6 มีการเคลื่อนที่ต่ำลง 3 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นเป็นขั้นคู่ 5 แล้วเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง ทำนองที่ 7 เคลื่อนที่แบบรูปตัว v โดยมีการเคลื่อนที่ต่ำลง 3 เสียง (ฟ ม ร) จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 2 เสียง (ม ฟ)

4. รูปแบบที่มีการใช้ 6 ครั้ง มี 2 รูปแบบ คือ

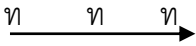
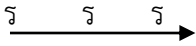
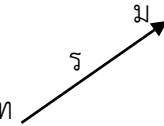
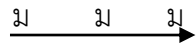
-รูปแบบ A

---X	-X-X

 มีปรากฏ 6 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 4 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	--- ท	- ท - ท	มี 3 ครั้ง
ทำนองที่ 2	--- ร	- ร - ร	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	--- ท	- ร - ม	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 4	--- ม	- ม - ม	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นการเคลื่อนที่แบบขึ้นเสียง ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	--- ท - ท - ท	
2	--- ร - ร - ร	
3	--- ท - ร - ม	
4	--- ม - ม - ม	

ทำนองที่ 1 2 และ 4 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยมีการเคลื่อนที่ของทำนองแบบขึ้นเสียงที่เสียงใดเสียงหนึ่ง ส่วนทำนองที่ 3 มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

-รูปแบบ N

-X-X	---X

 มีปรากฏ 6 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 4 ทำนอง คือ

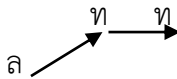
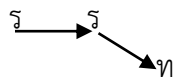
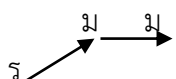
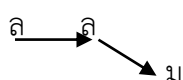
ทำนองที่ 1

-ล-ท	---ท

 มี 2 ครั้ง

ทำนองที่ 2	- ร - ร	- - - ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ร - ม	- - - ม	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 4	- ล - ล	- - - ม	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นการเคลื่อนที่แบบขึ้นเสียง ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ล - ท - - - ท	
2	- ร - ร - - - ท	
3	- ร - ม - - - ม	
4	- ล - ล - - - ม	

ทำนองที่ 1 และ 3 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยมีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง แล้วขึ้นเสียง ทำนองที่ 2 และ 4 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยเคลื่อนที่แบบขึ้นเสียงแล้วเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง

5.รูปแบบที่มีการใช้ 5 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

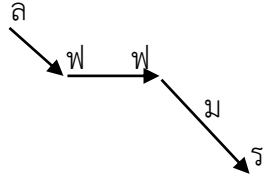
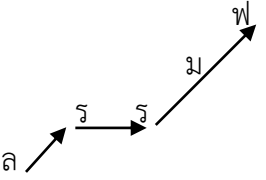
-รูปแบบ D

- X - X	- - xxx

 มีปรากฏ 5 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ล - ฟ	- - ฟมร	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ล - ร	- - รมฟ	มี 3 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูง ดังภาพต่อไปนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - ล - ฟ l - - ฟมร l	
2	l - ล - ร l - - รพม l	

ทั้ง 2 ทำนองมีลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองคล้ายกัน แตกต่างกันที่ทำนองที่ 1 เคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ ส่วนทำนองที่ 2 เคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง

6.รูปแบบที่มีการใช้ 4 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

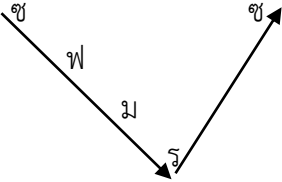
-รูปแบบ K

- X - -	<u>xxx</u> - X

 มีปรากฏ 4 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ซ - -	รูป - ซ	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ฟ - -	รูป - ม	มี 3 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่อย่างหลากหลาย ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - ซ - - l รพ - ซ l	

2	- ฟ - - รมฟ - ม	A diagram showing a path from 'ฟ' to 'ม' via 'ร'. It starts with a horizontal arrow from 'ฟ' to 'ฟ', then a diagonal arrow from 'ฟ' down to 'ร', and finally a diagonal arrow from 'ร' up to 'ม'.

ทั้ง 2 ทำนองมีการเคลื่อนที่แตกต่างกัน คือ ทำนองที่ 1 เคลื่อนที่แบบรูปตัว v โดยมีการเคลื่อนที่ต่ำลง 4 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นเป็นขั้นคู่ 4 ทำนองที่ 2 เคลื่อนที่โดยย่ำที่เสียงแรก จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง 2 เสียง แล้วเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง

7.รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ T

- X - X	- - X X

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ช - ช	- - ล ท	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ร - ช	- - ล ท	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ช - ช - - ล ท	A diagram showing a path from 'ช' to 'ล' to 'ท'. It starts with a horizontal arrow from 'ช' to 'ช', then a diagonal arrow from 'ช' up to 'ล', and finally a diagonal arrow from 'ล' up to 'ท'.
2	- ร - ช - - ล ท	A diagram showing a path from 'ร' to 'ล' to 'ท'. It starts with a diagonal arrow from 'ร' up to 'ล', and finally a diagonal arrow from 'ล' up to 'ท'.

ทั้ง 2 ทำนองมีการเคลื่อนที่แตกต่างกัน คือ ทำนองที่ 1 เคลื่อนที่โดยย่ำเสียงแรก จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 2 เสียง ทำนองที่ 2 เคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

8. รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง มี 4 รูปแบบ คือ

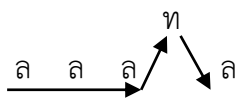
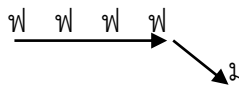
-รูปแบบ E

- X X X	- X - X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ล ล ล	- ท - ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ฟ ฟ ฟ	- ฟ - ม	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง มีการเคลื่อนที่ของทำนองอย่างหลากหลาย ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ล ล ล - ท - ล	
2	- ฟ ฟ ฟ - ฟ - ม	

ทั้ง 2 ทำนองมีการเคลื่อนที่ที่แตกต่างกัน คือ ทำนองที่ 1 มีการเคลื่อนที่โดยย่ำเสียงแรก แล้วเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง ทำนองที่ 2 มีการเคลื่อนที่โดยย่ำเสียงแรก จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง

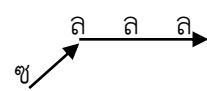
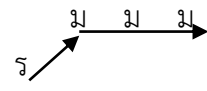
-รูปแบบ L

- - - X	- X X X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	---	ซ	-	ล	ล	ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	---	ร	-	ม	ม	ม	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง มีการเคลื่อนที่ของทำนองอย่างหลากหลาย ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - - ซ - ล ล ล	
2	- - - ร - ม ม ม	

ทั้ง 2 ทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน คือ มีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นยืนเสียงอยู่ที่เสียงเดิม

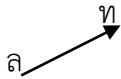
-รูปแบบ P

--- X	--- X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	<table><tr><td>--- ล</td><td>--- ท</td></tr></table>	--- ล	--- ท	มี 1 ครั้ง
--- ล	--- ท			
ทำนองที่ 2	<table><tr><td>--- ท</td><td>--- ล</td></tr></table>	--- ท	--- ล	มี 1 ครั้ง
--- ท	--- ล			

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	--- ล --- ท	
2	--- ท --- ล	

ทั้ง 2 ทำนองมีทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองคล้ายกัน ทำนองที่ 1 เคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง ส่วนทำนองที่ 2 เคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ

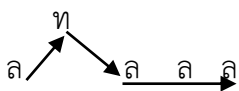
-รูปแบบ R

-- X X	- X X X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1	<table><tr><td>-- ล ท</td><td>- ล ล ล</td></tr></table>	-- ล ท	- ล ล ล	มี 2 ครั้ง
-- ล ท	- ล ล ล			

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	-- ล ท - ล ล ล	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง แล้วเคลื่อนที่ต่ำลงมาที่เสียงเดิม จากนั้นย้ำเสียงตัวโน้ต

9.รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง มี 2 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ S

- X - -	X X - X

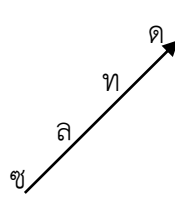
 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ซ - -	ล ท - ด

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ซ - - ล ท - ด	

การเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง

-รูปแบบ W

- - - -	- X - X

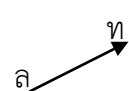
 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- - - -	- ล - ท

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - - ล - - - ท	

การเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง

2.6 แบบแผนการบรรเลง

โน้ตไทยเพลงมโนราห์โอด สองชั้น ที่แปรมาจากโน้ตสากลในหนังสือเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร เพื่อแสดงให้เห็นถึงแบบแผนการบรรเลงเพลงมโนราห์โอด สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ

ท่อน 1 เที่ยวแรก	- - - ท	- ท - ท	- ช - ช	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ล ล ล	- ท - ล	- ช - -	พมฺร - ช	- ล - ช	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	- - - ท	- ท - ท	- ร - ท	- ล - ช	- ร - ช	- - ล ท	- ล - ท	- - - ท
	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ท	- - พมฺร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
	- - - ท	- ท - ท	- ช - ช	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ท - ล	- ช - ม	- - ติรม	- ช - ล	- ช - -	ล ท - ด	- ร - ด	- ท - ล
	- - - ช	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - พ	พ พ - ม
	- - รมพ	- ล - ม	- พ - -	พมฺร - ม	- - ชลท	- ร - ม	- ร - ม	- - - ม
ท่อน 1 เที่ยวกลับ	- - - ท	- ท - ท	- ช - ช	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ล ล ล	- ท - ล	- ช - -	พมฺร - ช	- ล - ช	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	- - - ท	- ท - ท	- ร - ท	- ล - ช	- ร - ช	- - ล ท	- ล - ท	- - - ท
	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ท	- - พมฺร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
	- - - ท	- ท - ท	- ช - ช	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ท - ล	- ช - ม	- - ติรม	- ช - ล	- ช - -	ล ท - ด	- ร - ด	- ท - ล
	- - - ช	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - พ	พ พ - ม
	- - รมพ	- ล - ม	- พ - -	พมฺร - ม	- - ชลท	- ร - ม	- ร - ม	- - - ม
ท่อน 2 เที่ยวแรก	- - - ร	- ม ม ม	- - ม พ	- ม ม ม	- พ พ พ	- พ - ม	ม ม - ร	ร ร - ท
	- - - ร	- ร - ร	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ล	- ช - ล	- - - ท	- ร - ม
	- ล - พ	- - พมฺร	- ล - ร	- - รมพ	- ล - ท	- ล - พ	พ พ - ม	ม ม - ร
	- - ติล	- ท - ร	- ล - ร	- - รมพ	- - พมฺร	- ล - ช	- พ - ม	- ร - ม
	- - - ม	- ม - ม	- - - ล	- - - ท	- - - -	- ล - ท	- ล - ท	- - - ท
	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- - - ท	- - - ล	- ล - ล	- - - ม	- พ - -	พมฺร - ม	- ล - ม	- พ - ช
	- ล - พ	- - พมฺร	- ล - ร	- - รมพ	- - พมฺร	- ม - พ	- ม - พ	- ช - ล
	- - - ช	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - พ	พ พ - ม
	- - รมพ	- ล - ม	- พ - -	พมฺร - ม	- - ชลท	- ร - ม	- ร - ม	- - - ม
ท่อน 2 เที่ยวกลับ	- - - ร	- ม ม ม	- - ม พ	- ม ม ม	- พ พ พ	- พ - ม	ม ม - ร	ร ร - ท
	- - - ร	- ร - ร	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ล	- ช - ล	- - - ท	- ร - ม
	- ล - พ	- - พมฺร	- ล - ร	- - รมพ	- ล - ท	- ล - พ	พ พ - ม	ม ม - ร
	- - ติล	- ท - ร	- ล - ร	- - รมพ	- - พมฺร	- ล - ช	- พ - ม	- ร - ม
	- - - ม	- ม - ม	- - - ล	- - - ท	- - - -	- ล - ท	- ล - ท	- - - ท
	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- - - ท	- - - ล	- ล - ล	- - - ม	- พ - -	พมฺร - ม	- ล - ม	- พ - ช
	- ล - พ	- - พมฺร	- ล - ร	- - รมพ	- - พมฺร	- ม - พ	- ม - พ	- ช - ล
	- - - ช	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - พ	พ พ - ม

	- - รมฟ	- ล - ม	- ฟ - -	พมร - ม	- - ชลท	- ร - ม	- ร - ม	- - - ม
ท่อน 1 เที่ยวแรก	- - - ท	- ท - ท	- ช - ช	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ล ล ล	- ท - ล	- ช - -	พมร - ช	- ล - ช	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	- - - ท	- ท - ท	- ร - ท	- ล - ช	- ร - ช	- - ล ท	- ล - ท	- - - ท
	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ท	- - พมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
	- - - ท	- ท - ท	- ช - ช	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ท - ล	- ช - ม	- - ริม	- ช - ล	- ช - -	ล ท - ด	- ร - ด	- ท - ล
	- - - ช	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ฟ	ฟ ฟ - ม
	- - รมฟ	- ล - ม	- ฟ - -	พมร - ม	- - ชลท	- ร - ม	- ร - ม	- - - ม
ท่อน 1 เที่ยวกลับ	- - - ท	- ท - ท	- ช - ช	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ล ล ล	- ท - ล	- ช - -	พมร - ช	- ล - ช	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	- - - ท	- ท - ท	- ร - ท	- ล - ช	- ร - ช	- - ล ท	- ล - ท	- - - ท
	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ท	- - พมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
	- - - ท	- ท - ท	- ช - ช	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ท - ล	- ช - ม	- - ริม	- ช - ล	- ช - -	ล ท - ด	- ร - ด	- ท - ล
	- - - ช	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ฟ	ฟ ฟ - ม
	- - รมฟ	- ล - ม	- ฟ - -	พมร - ม	- - ชลท	- ร - ม	- ร - ม	- - - ม
ท่อน 2 เที่ยวแรก	- - - ร	- ม ม ม	- - ม ฟ	- ม ม ม	- ฟ ฟ ฟ	- ฟ - ม	ม ม - ร	ร ร - ท
	- - - ร	- ร - ร	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ล	- ช - ล	- - - ท	- ร - ม
	- ล - ฟ	- - พมร	- ล - ร	- - รมฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- - ดทล	- ท - ร	- ล - ร	- - รมฟ	- - พมร	- ล - ช	- ฟ - ม	- ร - ม
	- - - ม	- ม - ม	- - - ล	- - - ท	- - - -	- ล - ท	- ล - ท	- - - ท
	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- - - ท	- - - ล	- ล - ล	- - - ม	- ฟ - -	พมร - ม	- ล - ม	- ฟ - ช
	- ล - ฟ	- - พมร	- ล - ร	- - รมฟ	- - พมร	- ม - ฟ	- ม - ฟ	- ช - ล
	- - - ช	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ฟ	ฟ ฟ - ม
	- - รมฟ	- ล - ม	- ฟ - -	พมร - ม	- - ชลท	- ร - ม	- ร - ม	- - - ม
ท่อน 2 เที่ยวกลับ	- - - ร	- ม ม ม	- - ม ฟ	- ม ม ม	- ฟ ฟ ฟ	- ฟ - ม	ม ม - ร	ร ร - ท
	- - - ร	- ร - ร	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ล	- ช - ล	- - - ท	- ร - ม
	- ล - ฟ	- - พมร	- ล - ร	- - รมฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- - ดทล	- ท - ร	- ล - ร	- - รมฟ	- - พมร	- ล - ช	- ฟ - ม	- ร - ม
	- - - ม	- ม - ม	- - - ล	- - - ท	- - - -	- ล - ท	- ล - ท	- - - ท
	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- - - ท	- - - ล	- ล - ล	- - - ม	- ฟ - -	พมร - ม	- ล - ม	- ฟ - ช
	- ล - ฟ	- - พมร	- ล - ร	- - รมฟ	- - พมร	- ม - ฟ	- ม - ฟ	- ช - ล

	- - - ซ	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ฟ	ฟ ฟ - ม
	- - รมฟ	- ล - ม	- ฟ - -	ฟมร - ม	- - ซลท	- ร - ม	- ร - ม	- - - ม

การบรรเลงเพลงมโนราห์โอด สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร มีวิธีการบรรเลง โดยจะบรรเลงตามปกติจนจบ และกลับไปบรรเลงในท่อนที่ 1 และ 2 อีกครั้ง

2.7 การเชื่อมต่อของบทเพลง

การเชื่อมต่อของเพลงมโนราห์โอด กับเพลงต้นกราวรำ ในวรรคเพลงสุดท้ายของเพลงมโนราห์โอด ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล และมีโน้ตขั้นที่ 6 ของบันไดเสียงเป็นลูกตก คือเสียง มี ดังนี้

- - ซลท	- ร - ม	- ร - ม	- - - ม

และต่อด้วยเพลงต้นกราวรำ โดยเพลงต้นกราวรำในวรรคเพลงแรก ดำเนินทำนองเพลงด้วย ลูกเท่า ดังนี้

- - - ฟ	- ม - ล	- - - ม	- - - ม

ซึ่งเป็นลูกเท่าเสียง มี เนื่องจากทำนองเพลงมโนราห์โอดในวรรคสุดท้ายจบด้วยลูกตกเสียง มี แล้วเชื่อมต่อกับทำนองเพลงในวรรคที่ 2 ที่ดำเนินทำนองเพลงในบันไดเสียง ซอล ดังนี้

- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ

ทำนองเพลงมโนราห์โอด กับทำนองเพลงต้นกราวรำ มีการเชื่อมต่อบทเพลงโดยใช้ลูกเท่าในการเชื่อมต่อของทำนองเพลงได้อย่างกลมกลืนกัน

14. เพลงต้นกราวรำ

2.1 คีตลักษณ์ (Form)

เพลงต้นกราวรำเป็นเพลงลำดับที่ 14 ของเพลงเรื่องทำขวัญ เพลงต้นกราวรำเป็นเพลงอัตรา จังหวะสองชั้น เป็นเพลงท่อนเดียว มีวรรคเพลง 8 วรรค มีจังหวะหน้าทับจำนวน 4 จังหวะหน้าทับ และการบรรเลงเพลงต้นกราวรำยังมีการเปลี่ยนทำนองเพลงระหว่างเที่ยวแรกกับเที่ยวกลับของบรรทัดที่ 1 ในเสียงที่ 1 และเสียงที่ 2 และมีการเปลี่ยนทำนองเพลงระหว่างเที่ยวแรกกับเที่ยวกลับของบรรทัดสุดท้าย ในเสียงที่ 2 ดังนี้

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 เสียงที่ 1 เที้ยวแรก

- - - ฟ	- ม - ล	- - - ม	- - - ม	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 เสียงที่ 1 เที้ยวกลับ

- - ล ซ	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 เสียงที่ 2 เที้ยวแรก

- - ล ซ	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 ท่อน 2 เที้ยวกลับ

- - ม ร	- ม ม ม	- - ม ฟ	- ม ม ม	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร

ทำนองเพลงบรรทัดสุดท้าย เสียงที่ 2 เที้ยวแรก

- ม ม ม	- ฟ - ม	- ม - ท	- ม - ร	- - - ม	- ม - ม	- ม - ร	ร ร - ม

ทำนองเพลงบรรทัดสุดท้าย เสียงที่ 2 เที้ยวกลับ

- ม ม ม	- ฟ - ม	- ม - ท	- ม - ร	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- - รมฟ	- ล - ท

เสียงที่ 1

A	- - - ฟ	- ม - ล	- - - ม	- - - ม	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
	- ล ล ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ร - ซ	- - - ล	- ล - ล	- ล - ซ	ซ ซ - ล
	- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
	- ล ล ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ร - ซ	- - - ล	- ล - ล	- ล - ซ	ซ ซ - ล

เสียงที่ 2

B	- - ล ซ	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- ม ม ม	- ฟ - ม	- ม - ท	- ม - ร	- - - ม	- ม - ม	- ม - ร	ร ร - ม
	- ล - ฟ	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- ม ม ม	- ฟ - ม	- ม - ท	- ม - ร	- - - ม	- ม - ม	- ม - ร	ร ร - ม

Form เพลงสามารถเขียนให้ละเอียดได้ดังนี้

A B

- A หมายถึงทำนองเพลงเสียงที่ 1

- B หมายถึงทำนองเพลงเสียงที่ 2

2.2 บันไดเสียง วรรณเพลง และลูกตก

บันไดเสียง วรรณเพลง และลูกตกของเพลงต้นกราวรำ มีดังนี้

เพลงต้นกราวรำ เสียงที่ 1

วรรคที่	ทำนองเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
1	- - - ฟ	- ม - ล	- - - ม	- - - ม	ซ	ซ6
2	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	ซ	ซ1
3	- ล ล ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ร - ซ	ซ	ซ1
4	- - - ล	- ล - ล	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ซ	ซ2
5	- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	ซ	ซ3
6	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	ซ	ซ1
7	- ล ล ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ร - ซ	ซ	ซ1
8	- - - ล	- ล - ล	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ซ	ซ2

เพลงต้นกราวรำ เสียงที่ 2

วรรคที่	ทำนองเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
1	- - ล ซ	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	ซ	ซ2
2	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	ร	ร1
3	- ม ม ม	- ฟ - ม	- ม - ท	- ม - ร	ร	ร1
4	- - - ม	- ม - ม	- ม - ร	ร ร - ม	ร	ร2
5	- ล - ฟ	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ฟ	ร	ร3
6	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	ร	ร1
7	- ม ม ม	- ฟ - ม	- ม - ท	- ม - ร	ร	ร1
8	- - - ม	- ม - ม	- ม - ร	ร ร - ม	ร	ร2

เพลงต้นกราวรำ สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้ 2 บันไดเสียง คือบันไดเสียง ซอล และ บันไดเสียง เร ลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง ซอล มีการใช้ลูกตก 4 เสียง คือ เสียงที่ 1 2 3 และ 6 ของบันไดเสียง (ได้แก่ เสียง ซอล ลา ที และ มี) และลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง เร มีการใช้ลูกตก 3 เสียง คือ เสียงที่ 1 2 และ 3 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง เร มี และ ฟา)

การแยกแยะวรรณเพลงตามเสียงลูกตกแยกได้ดังนี้

บันไดเสียง ซอล

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงซอล)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	2
2	- ล ล ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ร - ซ	2

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ล	- ล - ล	- ล - ซ	ซ ซ - ล	2
2	- - ล ซ	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	1

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงที)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	1

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงมี)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ฟ	- ม - ล	- - - ม	- - - ม	1

บันไดเสียง เร

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงเร)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	2
2	- ม ม ม	- ฟ - ม	- ม - ท	- ม - ร	2

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงมี)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ม	- ม - ม	- ม - ร	ร ร - ม	2

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงฟา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ล - ฟ	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ฟ	1

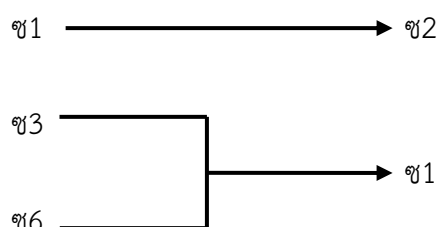
เพลงต้นกราวรำ สองชั้น มีการใช้ลูกตกที่หลากหลาย คือมีการใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง ซอล 4 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 2 3 และ 6 ลูกตกเสียงที่ 1 มีการใช้ 2 ครั้ง ใช้ทำนองเพลง 2 ทำนองทำนองละสองครั้ง ลูกตกเสียงที่ 2 มีการใช้ 3 ครั้ง ใช้ทำนองเพลง 2 ทำนอง โดยทำนองที่ 1 ซ้ำสองครั้ง ลูกตกเสียงที่ 3 และ 6 มีการใช้ลูกตกละ 1 ครั้ง ไม่ซ้ำทำนอง ส่วนการใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง เร มีการใช้ 3 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 2 และ 3 ลูกตกเสียงที่ 1 มีการใช้ 2 ครั้ง ใช้ทำนองเพลง 2 ทำนอง ซ้ำทำนองละสองครั้ง ลูกตกเสียงที่ 2 มีการใช้ 2 ครั้ง ทำนองเพลงเดียว และลูกตกเสียงที่ 3 มีการใช้ทำนองเพลงเดียว

ตำแหน่งลูกตกเสียงต่าง ๆ ในเพลงต้นกราวรำ สองชั้น

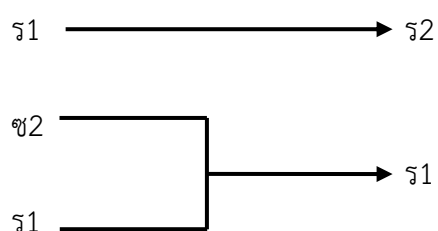
เสียงที่ 1			เสียงที่ 2		
1	ซ6	ซ1	1	ซ2	ร1
2	ซ1	ซ2	2	ร1	ร2
3	ซ3	ซ1	3	ร3	ร1
4	ซ1	ซ2	4	ร1	ร2

เมื่อนำลูกตกของเพลงต้นกราวรำ สองชั้น มาเรียงตามตำแหน่งในบทเพลงแล้ว พบว่าตำแหน่งของลูกตกในบันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง เร เหมือนกัน

การเคลื่อนที่ของลูกตกของเพลงต้นกราวรำ เสียงที่ 1 มีการใช้ลูกตกเสียง ซ1 จำนวน 4 ครั้ง โดยอยู่ในวรรคหน้า 2 ครั้ง และวรรคหลัง 2 ครั้ง ดังนี้

และการเคลื่อนที่ของลูกตกของเพลงต้นกราวรำ เสียงที่ 2 มีการใช้ลูกตกเสียง ร1 จำนวน 4 ครั้ง โดยอยู่ในวรรคหน้า 2 ครั้ง และวรรคหลัง 2 ครั้ง ดังนี้

เพลงต้นกราวรำ สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้บันไดเสียง 2 บันไดเสียง คือบันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง เร การใช้ลูกตกและการเคลื่อนที่ของลูกตกจากวรรคหน้าไปยังวรรคหลังมีการใช้ได้อย่างหลากหลาย

2.3 การเปลี่ยนบันไดเสียง

เพลงต้นกราวรำ เสียงที่ 1

- - - ฟ	- ม - ล	- - - ม	- - - ม	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
- ล ล ล	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ช	- - - ล	- ล - ล	- ล - ช	ช ช - ล
- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
- ล ล ล	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ช	- - - ล	- ล - ล	- ล - ช	ช ช - ล

เพลงต้นกราวรำ เสียงที่ 2

- - ล ช	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
- ม ม ม	- ฟ - ม	- ม - ท	- ม - ร	- - - ม	- ม - ม	- ม - ร	ร ร - ม
- ล - ฟ	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
- ม ม ม	- ฟ - ม	- ม - ท	- ม - ร	- - - ม	- ม - ม	- ม - ร	ร ร - ม

เพลงต้นกราวรำ เป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงตามระเบียบวิธีการบรรเลง โดยเสียงที่ 1 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล และเสียงที่ 2 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง เร ซึ่งการเปลี่ยนบันไดเสียงของเพลงต้นกราวรำ จากเสียงที่ 1 ไปยังเสียงที่ 2 ระยะห่างของเสียงสูงขึ้นเป็นขั้นคู่ 5

2.4 รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะเพลงต้นกราวรำ สองชั้น สามารถจำแนกรูปแบบได้ด้วยความยาวของทำนองเพลง 2 ห้องเพลง ซึ่งมีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ		จำนวนครั้ง
A	- - - X	- X - X	5
B	- X - X	- X - X	10
C	X X X X	X X X X	-
D	- X - X	- - $\widehat{xxx}$	-
E	- X X X	- X - X	4
F	X X - X	X X - X	6
G	- - $\widehat{xxx}$	- X - X	-
H	- X - X	X X - X	4
I	- X X X	X X X X	-
J	- X - X	- X X X	-
K	- X - -	$\widehat{xxx}$ - X	-
L	- - - X	- X X X	-
M	- $\widehat{xx}$ X X	X X X X	-

N	- X - X	- - - X	-
O	- $\widehat{\text{XXXX}}$	- X - X	-
P	- - - X	- - - X	1
Q	- - X X	X X - X	-
R	- - X X	- X X X	2
S	- X - -	X X - X	-
T	- X - X	- - X X	-
U	- - X X	- X - X	-
V	- - $\widehat{\text{XXX}}$	- - $\widehat{\text{XXX}}$	-
W	- - - -	- X - X	-
X	- X - X	- - - -	-

รูปแบบต่างๆ มีจำนวนการใช้ ดังนี้

- รูปแบบที่มีการใช้ 10 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ B
- รูปแบบที่มีการใช้ 6 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ F
- รูปแบบที่มีการใช้ 5 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ A
- รูปแบบที่มีการใช้ 4 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ E, H
- รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ R
- รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ P

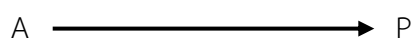
รูปแบบทั้ง 7 รูปแบบปรากฏในบทเพลงที่ตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้ (แต่ละรูปแบบแทนตำแหน่งของโน้ตเพลงที่มีความยาว 2 ห้องเพลง ใน 1 บรรทัดจึงมี 4 รูปแบบ)

เพลงต้นกราวรำ เสียงที่ 1			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
A	P	B	F
E	B	A	H
B	F	B	F
E	B	A	H

เพลงต้นกราวรำ เสียงที่ 2			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
R	R	B	F
E	B	A	H
B	F	B	F
E	B	A	H

จากตำแหน่งรูปแบบจังหวะชี้ให้เห็นการใช้มือซ้องหรือการผสมผสานมือซ้องในเพลงต้นกราวรำสองชั้น ที่ทำให้เกิดทำนองเพลง ณ ลูกตกเสียงต่าง ๆ การผสมผสานมือซ้องในแต่ละวรรคเพลงมีอย่างหลากหลาย แต่มีข้อจำกัด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. เพลงต้นกรรารำเป็นเพลงที่บรรเลงโดยเปลี่ยนบันไดเสียง 2 เสียง ซึ่งรูปแบบจังหวะของทั้งสองเสียงส่วนใหญ่จะเหมือนกัน และแตกต่างกันที่วรรคขึ้นเพลง โดยเสียงที่ 1 ใช้รูปแบบจังหวะ A ในสองห้องแรก และรูปแบบจังหวะ P สองห้องหลังของวรรคเพลง

ส่วนเสียงที่ 2 ใช้รูปแบบจังหวะ R ทั้งสองห้องแรกและสองห้องหลังของวรรคเพลง

2. รูปแบบจังหวะในบรรทัดที่ 2 และบรรทัดที่ 4 มีการรูปแบบจังหวะเหมือนกันทั้งบรรทัด คือ รูปแบบจังหวะ E อยู่ในสองห้องแรกของวรรคหน้า รูปแบบจังหวะ B อยู่ในสองห้องหลังของวรรคหน้า รูปแบบจังหวะ A อยู่ในสองห้องแรกของวรรคหลัง และรูปแบบจังหวะ H อยู่ในสองห้องหลังของวรรคหลัง

2.5 รูปแบบทำนอง

รูปแบบจังหวะแต่ละรูปแบบสามารถแยกรูปแบบทำนองได้ตามจำนวนการปรากฏได้ดังนี้

1. รูปแบบที่มีการใช้มากที่สุด คือ 10 ครั้ง ได้แก่

-รูปแบบ B

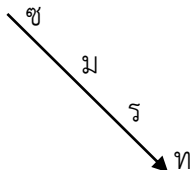
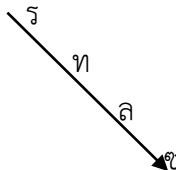
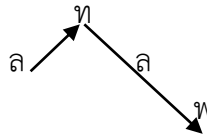
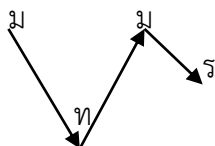
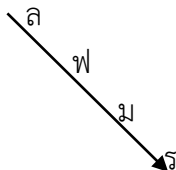
- X - X	- X - X

 มีปรากฏ 10 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 6 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ร - ม	- ร - ท	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ช - ม	- ร - ช	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ร - ท	- ล - ช	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 4	- ล - ท	- ล - พ	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 5	- ม - ท	- ม - ร	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 6	- ล - พ	- ม - ร	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ล - ร - ม - ร - ท	

2	- ซ - ม - ร - ท	
3	- ร - ท - ล - ซ	
4	- ล - ท - ล - ฟ	
5	- ม - ท - ม - ร	
6	- ล - ฟ - ม - ร	

ทำนองที่ 1 และ 4 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง 2 เสียงตามลำดับขั้นบันไดเสียง ทำนองที่ 2 3 และ 6 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยเคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ ตามลำดับขั้นของบันไดเสียง และทำนองที่ 5 เป็นการเคลื่อนที่แบบสลับฟันปลา โดยมีการเคลื่อนที่ต่ำลงเป็นขั้นคู่ 3 แล้วเคลื่อนที่สูงขึ้นไปทีเสียงเดิม จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง

2.รูปแบบที่มีการใช้ 6 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

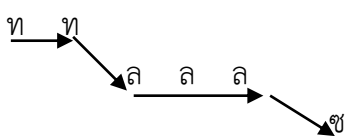
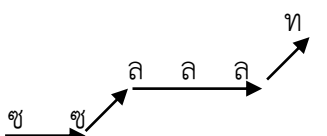
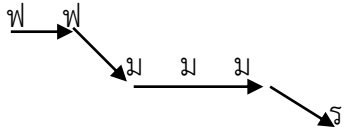
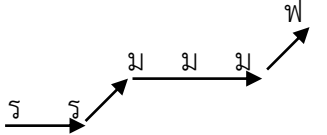
-รูปแบบ F

X X - X	X X - X

 มีปรากฏ 6 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 4 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	ท ท - ล	ล ล - ช	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	ช ช - ล	ล ล - ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 4	ร ร - ม	ม ม - ฟ	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ท ท - ล ล ล - ช	
2	ช ช - ล ล ล - ท	
3	ฟ ฟ - ม ม ม - ร	
4	ร ร - ม ม ม - ฟ	

ทำนองที่ 1 และ 3 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน เคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ โดยย่ำเสียงของตัวโน้ต ตามลำดับชั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 2 และ 4 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน เคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง โดยย่ำเสียงของตัวโน้ต ตามลำดับชั้นของบันไดเสียง

3.รูปแบบที่มีการใช้ 5 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

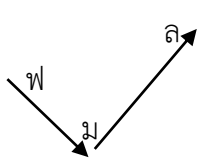
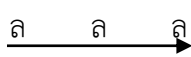
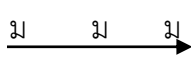
-รูปแบบ A

---X	-X-X

 มีปรากฏ 5 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 3 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	--- ฟ	- ม - ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	--- ล	- ล - ล	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 3	--- ม	- ม - ม	มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นการเคลื่อนที่แบบขึ้นเสียง ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	--- ฟ - ม - ล	
2	--- ล - ล - ล	
3	--- ม - ม - ม	

ทำนองที่ 2 และ 3 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยมีการเคลื่อนที่แบบขึ้นเสียงที่เสียงใดเสียงหนึ่ง ส่วนทำนองที่ 1 เคลื่อนที่แบบรูปตัว v โดยมีการเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นเป็นขึ้นคู่ 4

4.รูปแบบที่มีการใช้ 4 ครั้ง มี 2 รูปแบบ คือ

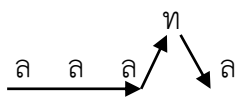
-รูปแบบ E

-X X X	-X - X

 มีปรากฏ 4 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ล ล ล	- ท - ล	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ม ม ม	- ฟ - ม	มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง มีการเคลื่อนที่ของทำนองอย่างหลากหลาย ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ล ล ล - ท - ล	

2	- ม ม ม - ฟ - ม	

ทั้ง 2 ทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยมีการเคลื่อนที่แบบขึ้นเสียง แล้วเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง

-รูปแบบ H

- X - X	X X - X

 มีปรากฏ 4 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ล - ซ	ซ ซ - ล	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ม - ร	ร ร - ม	มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่อย่างหลากหลาย ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ล - ซ ซ ซ - ล	
2	- ม - ร ร ร - ม	

ทั้ง 2 ทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง แล้วขึ้นเสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง

5.รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

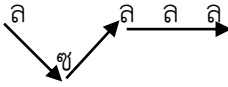
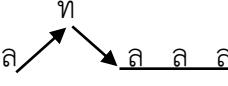
-รูปแบบ R

- - X X	- X X X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- - ล ซ	- ล ล ล	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- - ล ท	- ล ล ล	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - - ล ซl - ล ล ล l	
2	l - - ล ทl - ล ล ล l	

ทั้ง 2 ทำนองมีทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองคล้ายกัน ทำนองที่ 1 เคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นไปทีเสียงเดิมแล้วยืนเสียง ส่วนทำนองที่ 2 เคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลงไปที่เสียงเดิม แล้วยืนเสียง

6.รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ P

---	X	---	X

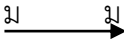
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

---	ม	---	ม

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นการเคลื่อนที่แบบยืนเสียง ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - - - ม l - - - ม l	

การเคลื่อนที่ของทำนองเป็นการเคลื่อนที่แบบยืนเสียงที่เสียงใดเสียงหนึ่ง

2.6 แบบแผนการบรรเลง

โน้ตไทยเพลงต้นกราวรำ สองชั้น ที่แปรมาจากโน้ตสากลในหนังสือเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร เพื่อแสดงให้เห็นถึงแบบแผนการบรรเลงเพลงต้นกราวรำ สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ

เสียงที่ 1 เดี่ยวแรก	- - - ฟ	- ม - ล	- - - ม	- - - ม	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
	- ล ล ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ร - ซ	- - - ล	- ล - ล	- ล - ซ	ซ ซ - ล
	- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
	- ล ล ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ร - ซ	- - - ล	- ล - ล	- ล - ซ	ซ ซ - ล

เสียงที่ 1 เที่ยวกลับ	- - ล ซ	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
	- ล ล ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ร - ซ	- - - ล	- ล - ล	- ล - ซ	ซ ซ - ล
	- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
	- ล ล ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ร - ซ	- - - ล	- ล - ล	- ล - ซ	ซ ซ - ล
เสียงที่ 2 เที่ยวแรก	- - ล ซ	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- ม ม ม	- ฟ - ม	- ม - ท	- ม - ร	- - - ม	- ม - ม	- ม - ร	ร ร - ม
	- ล - ฟ	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- ม ม ม	- ฟ - ม	- ม - ท	- ม - ร	- - - ม	- ม - ม	- ม - ร	ร ร - ม
เสียงที่ 2 เที่ยวกลับ	- - ม ร	- ม ม ม	- - ม ฟ	- ม ม ม	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- ม ม ม	- ฟ - ม	- ม - ท	- ม - ร	- - - ม	- ม - ม	- ม - ร	ร ร - ม
	- ล - ฟ	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- ม ม ม	- ฟ - ม	- ม - ท	- ม - ร	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- - รมฟ	- ล - ท
เสียงที่ 1 เที่ยวแรก	- - ท ล	- ท ท ท	- - ท ด	- ท ท ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
	- ล ล ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ร - ซ	- - - ล	- ล - ล	- ล - ซ	ซ ซ - ล
	- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
	- ล ล ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ร - ซ	- - - ล	- ล - ล	- ล - ซ	ซ ซ - ล
เสียงที่ 1 เที่ยวกลับ	- - ล ซ	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
	- ล ล ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ร - ซ	- - - ล	- ล - ล	- ล - ซ	ซ ซ - ล
	- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
	- ล ล ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ร - ซ	- - - ล	- ล - ล	- ล - ซ	ซ ซ - ล
เสียงที่ 2 เที่ยวแรก	- - ล ซ	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- ม ม ม	- ฟ - ม	- ม - ท	- ม - ร	- - - ม	- ม - ม	- ม - ร	ร ร - ม
	- ล - ฟ	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- ม ม ม	- ฟ - ม	- ม - ท	- ม - ร	- - - ม	- ม - ม	- ม - ร	ร ร - ม
เสียงที่ 2 เที่ยวกลับ	- - ม ร	- ม ม ม	- - ม ฟ	- ม ม ม	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- ม ม ม	- ฟ - ม	- ม - ท	- ม - ร	- - - ม	- ม - ม	- ม - ร	ร ร - ม
	- ล - ฟ	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- ม ม ม	- ฟ - ม	- ม - ท	- ม - ร	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- - รมฟ	- ล - ท

การบรรเลงเพลงต้นกรรารำ สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร มีวิธีการบรรเลง โดยจะเปลี่ยนทำนองเพลงวรรคแรกของทำนองเพลงในแต่ละท่อนเพื่อให้การขึ้นต้นของเพลงมีความ สอดคล้องกับเสียงตกของวรรคสุดท้ายในแต่ละท่อนเพลง และเมื่อบรรเลงจนจบเพลงจะกลับไปบรรเลงใน ท่อนที่ 1 และ 2 อีกครั้ง

2.7 การเชื่อมต่อของบทเพลง

การเชื่อมต่อของเพลงต้นกราวรำ กับเพลงกราวรำ ในวรรคเพลงสุดท้ายของเพลงต้นกราวรำ ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง เร และมีโน้ตขั้นที่ 6 ของบันไดเสียงเป็นลูกตก คือเสียง ที่ ดังนี้

- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- - รมฟ	- ล - ท

และต่อด้วยเพลงกราวรำ โดยเพลงกราวรำในวรรคเพลงแรก ดำเนินทำนองเพลงด้วยลูกเท่า ดังนี้

- - ท ล	- ท ท ท	- - ท ด	- ท ท ท

ซึ่งเป็นลูกเท่าเสียง ที่ เนื่องจากทำนองเพลงต้นกราวรำในวรรคสุดท้ายจบด้วยลูกตกเสียง มี แล้วเชื่อมต่อกับทำนองเพลงในวรรคที่ 2 ที่ดำเนินทำนองเพลงในบันไดเสียง ซอล ดังนี้

- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ

ทำนองเพลงต้นกราวรำ กับทำนองเพลงกราวรำ มีการเชื่อมต่อบทเพลงโดยใช้ลูกเท่าในการเชื่อมต่อของทำนองเพลงได้อย่างกลมกลืนกัน

15. เพลงกราวรำ

2.1 คีตลักษณ์ (Form)

เพลงกราวรำเป็นเพลงลำดับที่ 15 ของเพลงเรื่องทำขวัญ เพลงกราวรำเป็นเพลงอัตราจังหวะ สองชั้น เป็นเพลงท่อนเดียว มีวรรคเพลง 8 วรรค มีจังหวะหน้าทับจำนวน 4 จังหวะหน้าทับ และการบรรเลงเพลงกราวรำยังมีการเปลี่ยนทำนองเพลงระหว่างเที่ยวแรกกับเที่ยวกลับของบรรทัดที่ 1 ในเสียงที่ 1 และเสียงที่ 2 ดังนี้

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 เสียงที่ 1 เที่ยวแรก

- - ท ล	- ท ท ท	- - ท ด	- ท ท ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 เสียงที่ 1 เที่ยวกลับ

- - ล ซ	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 เสียงที่ 2 เที่ยวแรก

- - มร	- ม ม ม	- - ม ฟ	- ม ม ม	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 เสียงที่ 2 เทียบกลับ

- - ท ล	- ท ท ท	- - ท ด	- ท ท ท	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร

เสียงที่ 1

A	- - ท ล	- ท ท ท	- - ท ด	- ท ท ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ท - ล	- ช - ม	- - ด้รม	- ช - ล	- ม ร ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	- - ด้ลท	- ร - ม	- ล ช ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ท - ล	- ช - ม	- - ด้รม	- ช - ล	- ล - ล	- ท - ท	- ม - ร	- - - ม

เสียงที่ 2

B	- - ม ร	- ม ม ม	- - ม ฟ	- ม ม ม	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- ฟ - ม	- ร - ท	- - ด้ลท	- ร - ม	- ท ล ฟ	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ฟ
	- - ด้มฟ	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- ฟ - ม	- ร - ท	- - ด้ลท	- ร - ม	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- - ด้มฟ	- ล - ท

Form เพลงสามารถเขียนให้ละเอียดได้ดังนี้

A B

- A หมายถึงทำนองเพลงเสียงที่ 1
- B หมายถึงทำนองเพลงเสียงที่ 2

2.2 บันไดเสียง วรรคเพลง และลูกตก

บันไดเสียง วรรคเพลง และลูกตกของเพลงกราวรำ มีดังนี้

เพลงกราวรำ เสียงที่ 1

วรรคที่	ทำนองเพลง			
1	- - ท ล	- ท ท ท	- - ท ด	- ท ท ท
2	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
3	- ท - ล	- ช - ม	- - ด้รม	- ช - ล
4	- ม ร ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
5	- - ด้ลท	- ร - ม	- ล ช ม	- ร - ท
6	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
7	- ท - ล	- ช - ม	- - ด้รม	- ช - ล
8	- ล - ล	- ท - ท	- ม - ร	- - - ม

บันไดเสียง
ซ
ซ
ซ
ซ
ซ
ซ
ซ
ซ

ลูกตก
ซ3
ซ1
ซ2
ซ3
ซ3
ซ1
ซ2
ซ6

เพลงกราวรำ เสียงที่ 2

วรรคที่	ทำนองเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
1	- - มร	- ม ม ม	- - ม ฟ	- ม ม ม	ร	ร2
2	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	ร	ร1
3	- ฟ - ม	- ร - ท	- - <u>ชล</u> ท	- ร - ม	ร	ร2
4	- ท ล ฟ	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ฟ	ร	ร3
5	- - <u>รม</u> ฟ	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ฟ	ร	ร3
6	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	ร	ร1
7	- ฟ - ม	- ร - ท	- - <u>ชล</u> ท	- ร - ม	ร	ร2
8	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- - <u>รม</u> ฟ	- ล - ท	ร	ร6

เพลงกราวรำ สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้ 2 บันไดเสียง คือบันไดเสียง ซอล และ บันไดเสียง เร ลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง ซอล มีการใช้ลูกตก 4 เสียง คือ เสียงที่ 1 2 3 และ 6 ของบันไดเสียง (ได้แก่ เสียง ซอล ลา ที และ มี) และลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง เร มีการใช้ลูกตก 4 เสียง คือ เสียงที่ 1 2 3 และ 6 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง เร มี ฟา และ ที)

การแยกแยะวรรคเพลงตามเสียงลูกตกแยกได้ดังนี้

บันไดเสียง ซอล

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงซอล)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	2

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ท - ล	- ซ - ม	- - <u>ด</u> รม	- ซ - ล	2

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงที)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - ท ล	- ท ท ท	- - ท ด	- ท ท ท	1
2	- ม ร ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	1
3	- - <u>ชล</u> ท	- ร - ม	- ล ซ ม	- ร - ท	1

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงมี)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ล - ล	- ท - ท	- ม - ร	- - - ม	1

บันไดเสียง เร

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงเร)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	1

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงมี)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - มร	- ม ม ม	- - ม ฟ	- ม ม ม	1
2	- ฟ - ม	- ร - ท	- - <u>ชล</u> ท	- ร - ม	2

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงฟา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ท ล ฟ	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ฟ	1
2	- - <u>รม</u> ฟ	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ฟ	1

ลูกตกเสียงที่ 6 (เสียงที)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- - <u>รม</u> ฟ	- ล - ท	1

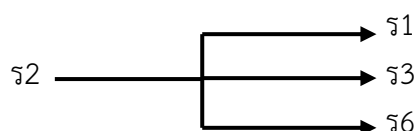
เพลงกราวรา สONGซัน มีการใช้ลูกตกที่หลากหลาย คือมีการใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง ซอล 4 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 2 3 และ 6 ลูกตกเสียงที่ 1 และ 2 มีการใช้ลูกตกละ 2 ครั้ง มีทำนองเดียว ลูกตกเสียงที่ 3 มีการใช้ 3 ครั้ง ไม่ซ้ำทำนอง และลูกตกเสียงที่ 6 มีการใช้เพียงครั้งเดียว ส่วนการใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง เร มีการใช้ 4 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 2 3 และ 6 ลูกตกเสียงที่ 1 และ 6 มีการลูกตกละครั้งเดียว ลูกตกเสียงที่ 2 มีการใช้ 3 ครั้ง สองทำนองที่ 2 มีการใช้ทำนองเพลงที่ 2 สองครั้ง และลูกตกเสียงที่ 3 มีการใช้ 2 ครั้ง ไม่ซ้ำทำนอง

ตำแหน่งลูกตกเสียงต่าง ๆ ในเพลงกราวรา สONGซัน

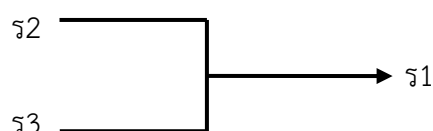
เสียงที่ 1			เสียงที่ 2		
1	ซ3	ซ1	1	ร2	ร1
2	ซ2	ซ3	2	ร2	ร3
3	ซ3	ซ1	3	ร3	ร1
4	ซ2	ซ6	4	ร2	ร6

เมื่อนำลูกตกของเพลงกราวรา สONGซัน มาเรียงตามตำแหน่งในบทเพลงแล้ว พบว่าลูกตกของเสียงที่ 1 ในบรรทัดที่ 1 และ 3 เหมือนกัน คือ วรรคหน้าใช้ลูกตก ซ3 เคลื่อนที่ไปยังวรรคหลังลูกตก ซ1

การเคลื่อนที่ของลูกตกในวรรคหน้าของเพลงกราวรำ สองชั้น ใช้ลูกตก ร2 จำนวน 3 ครั้ง ซึ่งเป็นการใช้เสียงลูกตกในวรรคหน้ามากที่สุด และการเคลื่อนที่ของลูกตก เร2 มีการเคลื่อนที่ไปยังลูกตก ร1 ร3 และ ร6

ส่วนการใช้ลูกตกในวรรคหลังนั้น มีการใช้ลูกตกจำนวน 2 ครั้ง 2 ลูกตก ได้แก่ ลูกตกเสียง ซ1 และ ร1 และมีการเคลื่อนที่จากลูกตกในวรรคหน้าดังนี้

เพลงกราวรำ สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้บันไดเสียง 2 บันไดเสียง คือบันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง เร การใช้ลูกตกและการเคลื่อนที่ของลูกตกจากวรรคหน้าไปยังวรรคหลังมีการใช้ได้อย่างหลากหลาย

2.3 การเปลี่ยนบันไดเสียง

เพลงกราวรำ เสียงที่ 1

- - ท ล	- ท ท ท	- - ท ด	- ท ท ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
- ท - ล	- ซ - ม	- - <u>ดริ</u> ม	- ซ - ล	- ม ร ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
- - <u>ซล</u> ท	- ร - ม	- ล ซ ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
- ท - ล	- ซ - ม	- - <u>ดริ</u> ม	- ซ - ล	- ล - ล	- ท - ท	- ม - ร	- - - ม

เพลงกราวรำ เสียงที่ 2

- - มร	- ม ม ม	- - ม ฟ	- ม ม ม	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
- ฟ - ม	- ร - ท	- - <u>ซล</u> ท	- ร - ม	- ท ล ฟ	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ฟ
- - <u>ร</u> มฟ	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
- ฟ - ม	- ร - ท	- - <u>ซล</u> ท	- ร - ม	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- - <u>ร</u> มฟ	- ล - ท

เพลงกราวรำ เป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงตามระเบียบวิธีการบรรเลง โดยเสียงที่ 1 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล และเสียงที่ 2 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง เร ซึ่งการเปลี่ยนบันไดเสียงของเพลงกราวรำ จากเสียงที่ 1 ไปยังเสียงที่ 2 ระยะห่างของเสียงสูงขึ้นเป็นขั้นคู่ 5

2.4 รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะเพลงกราวรำ สองชั้น สามารถจำแนกรูปแบบได้ด้วยความยาวของทำนองเพลง 2 ห้องเพลง ซึ่งมีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ		จำนวนครั้ง
A	- - - X	- X - X	-
B	- X - X	- X - X	10
C	X X X X	X X X X	-
D	- X - X	- - $\widehat{xxx}$	-
E	- X X X	- X - X	3
F	X X - X	X X - X	6
G	- - $\widehat{xxx}$	- X - X	7
H	- X - X	X X - X	-
I	- X X X	X X X X	-
J	- X - X	- X X X	-
K	- X - -	$\widehat{xxx}$ - X	-
L	- - - X	- X X X	-
M	- $\widehat{xxx}$ X X	X X X X	-
N	- X - X	- - - X	1
O	- $\widehat{xxxx}$	- X - X	-
P	- - - X	- - - X	-
Q	- - X X	X X - X	-
R	- - X X	- X X X	4
S	- X - -	X X - X	-
T	- X - X	- - X X	-
U	- - X X	- X - X	-
V	- - $\widehat{xxx}$	- - $\widehat{xxx}$	-
W	- - - -	- X - X	-
X	- X - X	- - - -	-

รูปแบบต่างๆ มีจำนวนการใช้ ดังนี้

- รูปแบบที่มีการใช้ 10 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ B
- รูปแบบที่มีการใช้ 7 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ G
- รูปแบบที่มีการใช้ 6 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ F
- รูปแบบที่มีการใช้ 4 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ R
- รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ E
- รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ N

รูปแบบทั้ง 6 รูปแบบปรากฏในบทเพลงที่ตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้ (แต่ละรูปแบบแทนตำแหน่งของโน้ตเพลงที่มีความยาว 2 ห้องเพลง ใน 1 บรรทัดจึงมี 4 รูปแบบ)

เพลงกราวรำ เสียงที่ 1			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
R	R	B	F
B	G	E	F
G	E	B	F
B	G	B	N

เพลงกราวรำ เสียงที่ 2			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
R	R	B	F
B	G	E	F
G	B	B	F
B	G	A	N

จากตำแหน่งรูปแบบจังหวะชี้ให้เห็นการใช้มือซ้องหรือการผสมผสานมือซ้องในเพลงกราวรำ สองชั้น ที่ทำให้เกิดทำนองเพลง ณ ลูกตกเสียงต่าง ๆ การผสมผสานมือซ้องในแต่ละวรรคเพลงมีอย่างหลากหลาย แต่มีข้อจำกัด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. เพลงกราวรำเป็นเพลงที่บรรเลงโดยเปลี่ยนบันไดเสียง 2 เสียง ซึ่งรูปแบบจังหวะของทั้งสองเสียงส่วนใหญ่จะเหมือนกัน และแตกต่างกันในบรรทัดที่ 3 วรรคหน้าของทั้งสองเสียง โดยวรรคหน้าของเสียงที่ 1 ใช้รูปแบบจังหวะ G ในสองห้องแรก และรูปแบบจังหวะ E ในสองห้องหลังของวรรคเพลง

G $\longrightarrow$ E

ส่วนรูปแบบจังหวะของเสียงที่ 2 ในวรรคหน้า ใช้รูปแบบจังหวะ G ในสองห้องแรก และรูปแบบจังหวะ B ในสองห้องหลังของวรรคเพลง

G $\longrightarrow$ B

2.วรรคเพลงสุดท้ายของเพลงกราวรำทั้งสองเสียง มีความแตกต่างกัน คือ เสียงที่ 1 มีการใช้รูปแบบจังหวะ B ในสองห้องแรก และใช้รูปแบบจังหวะ N ในสองห้องหลัง

B $\longrightarrow$ N

ส่วนเสียงที่ 2 มีการใช้รูปแบบจังหวะ A ในสองห้องแรก และใช้รูปแบบจังหวะ G ในสองห้องหลัง

A $\longrightarrow$ G

2.5 รูปแบบทำนอง

รูปแบบจังหวะแต่ละรูปแบบสามารถแยกรูปแบบทำนองได้ตามจำนวนการปรากฏได้ดังนี้

1.รูปแบบที่มีการใช้มากที่สุด คือ 10 ครั้ง ได้แก่

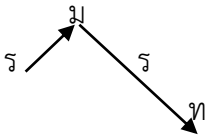
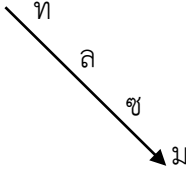
-รูปแบบ B

- X - X	- X - X

 มีปรากฏ 10 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 6 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ร - ม	- ร - ท	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ท - ล	- ซ - ม	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ล - ล	- ท - ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 4	- ล - ท	- ล - ฟ	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 5	- ฟ - ม	- ร - ท	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 6	- ร - ท	- ล - ฟ	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - ร - ม l - ร - ท l	
2	l - ท - ล l - ซ - ม l	

3	ล - ล - ล - ท - ท	
4	ล - ล - ท - ล - ฟ	
5	ล - ฟ - ม - ร - ท	
6	ล - ร - ท - ล - ฟ	

ทำนองที่ 1 และ 4 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง 2 เสียงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 2 5 และ 6 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยเคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำตามลำดับขั้นของบันไดเสียง และทำนองที่ 3 เคลื่อนที่แบบย่ำเสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียงแล้วย่ำเสียง

2.รูปแบบที่มีการใช้ 7 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

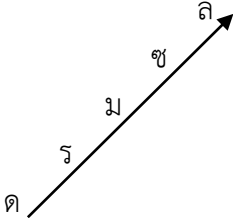
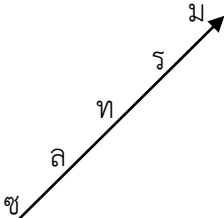
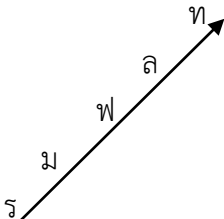
-รูปแบบ G

-- $\widehat{xxx}$	- X - X

 มีปรากฏ 7 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 3 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	-- $\widehat{ดรัม}$	- ซ - ล	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	-- $\widehat{ซลท}$	- ร - ม	มี 3 ครั้ง
ทำนองที่ 3	-- $\widehat{รมฟ}$	- ล - ท	มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - $\widehat{\text{ด ร ม}}$ - ช - ล	
2	- - $\widehat{\text{ช ล ท}}$ - ร - ม	
3	- - $\widehat{\text{ร ม ฟ}}$ - ล - ท	

ทั้ง 3 ทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยเคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

3.รูปแบบที่มีการใช้ 6 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ F

X X - X	X X - X

 มีปรากฏ 6 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 4 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	ท ท - ล	ล ล - ช	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	ช ช - ล	ล ล - ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 4	ร ร - ม	ม ม - ฟ	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ท ท - ล ล ล - ช	
2	ช ช - ล ล ล - ท	
3	ฟ ฟ - ม ม ม - ร	
4	ร ร - ม ม ม - ฟ	

ทำนองที่ 1 และ 3 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน เคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ โดยย่ำเสียงของตัวโน้ตตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 2 และ 4 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน เคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง โดยย่ำเสียงของตัวโน้ตตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

4.รูปแบบที่มีการใช้ 4 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

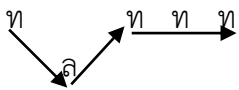
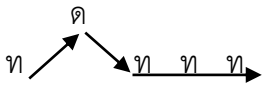
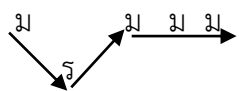
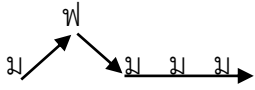
-รูปแบบ R

-- XX	- XXX

 มีปรากฏ 4 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 4 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	-- ท ล	- ท ท ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	-- ท ด	- ท ท ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	-- ม ร	- ม ม ม	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 4	-- ม ฟ	- ม ม ม	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - ท ล - ท ท ท	
2	- - ท ด - ท ท ท	
3	- - ม ร - ม ม ม	
4	- - ม ฟ - ม ม ม	

ทำนองที่ 1 และ 3 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยมีการเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นไปทีเสียงเดิมแล้วยืนเสียง ทำนองที่ 2 และ 4 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลงไปที่เสียงเดิมแล้วยืนเสียง

5.รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

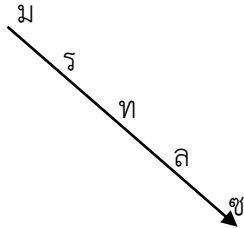
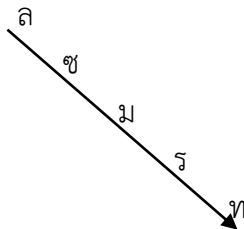
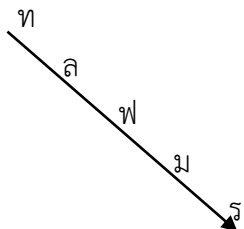
-รูปแบบ E

- X X X	- X - X

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 3 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ม ร ท	- ล - ซ	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ล ซ ม	- ร - ท	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ท ล ฟ	- ม - ร	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ม ร ท - ล - ช	
2	- ล ช ม - ร - ท	
3	- ท ล ฟ - ม - ร	

ทั้ง 3 ทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยเคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

6.รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ N

- X - X	--- X

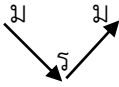
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ม - ร	--- ม

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ม - ร - - - ม	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่แบบรูปตัว v โดยเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นไปเสียงเดิม

2.6 แบบแผนการบรรเลง

โน้ตไทยเพลงกราวรำ สองชั้น ที่แปรมาจากโน้ตสากลในหนังสือเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร เพื่อแสดงให้เห็นถึงแบบแผนการบรรเลงเพลงกราวรำ สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ

เสียงที่ 1 เที่ยวแรก	- - ท ล	- ท ท ท	- - ท ด	- ท ท ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ท - ล	- ช - ม	- - ๑๐๓๓	- ช - ล	- ม ร ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	- - ๑๐๓๓	- ร - ม	- ล ช ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ท - ล	- ช - ม	- - ๑๐๓๓	- ช - ล	- ล - ล	- ท - ท	- ม - ร	- - - ม
เสียงที่ 1 เที่ยวกลับ	- - ม ร	- ม ม ม	- - ม ฟ	- ม ม ม	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ท - ล	- ช - ม	- - ๑๐๓๓	- ช - ล	- ม ร ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	- - ๑๐๓๓	- ร - ม	- ล ช ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ท - ล	- ช - ม	- - ๑๐๓๓	- ช - ล	- ล - ล	- ท - ท	- ม - ร	- - - ม
เสียงที่ 2 เที่ยวแรก	- - ม ร	- ม ม ม	- - ม ฟ	- ม ม ม	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- ฟ - ม	- ร - ท	- - ๑๐๓๓	- ร - ม	- ท ล ฟ	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ฟ
	- - ๑๐๓๓	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- ฟ - ม	- ร - ท	- - ๑๐๓๓	- ร - ม	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- - ๑๐๓๓	- ล - ท
เสียงที่ 2 เที่ยวกลับ	- - ท ล	- ท ท ท	- - ท ด	- ท ท ท	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- ฟ - ม	- ร - ท	- - ๑๐๓๓	- ร - ม	- ท ล ฟ	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ฟ
	- - ๑๐๓๓	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- ฟ - ม	- ร - ท	- - ๑๐๓๓	- ร - ม	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- - ๑๐๓๓	- ล - ท
เสียงที่ 1 เที่ยวแรก	- - ท ล	- ท ท ท	- - ท ด	- ท ท ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ท - ล	- ช - ม	- - ๑๐๓๓	- ช - ล	- ม ร ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	- - ๑๐๓๓	- ร - ม	- ล ช ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ท - ล	- ช - ม	- - ๑๐๓๓	- ช - ล	- ล - ล	- ท - ท	- ม - ร	- - - ม

เสียงที่ 1 เที่ยวกลับ	- - ท ล	- ท ท ท	- - ท ด	- ท ท ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ท - ล	- ช - ม	- - <u>ดริ</u> ม	- ช - ล	- ม ร ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
	- - <u>ชล</u> ท	- ร - ม	- ล ช ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ท - ล	- ช - ม	- - <u>ดริ</u> ม	- ช - ล	- ล - ล	- ท - ท	- ม - ร	- - - ม
เสียงที่ 2 เที่ยวแรก	- - ม ร	- ม ม ม	- - ม ฟ	- ม ม ม	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- ฟ - ม	- ร - ท	- - <u>ชล</u> ท	- ร - ม	- ท ล ฟ	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ฟ
	- - <u>รม</u> ฟ	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- ฟ - ม	- ร - ท	- - <u>ชล</u> ท	- ร - ม	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- - <u>รม</u> ฟ	- ล - ท
เสียงที่ 2 เที่ยวกลับ	- - ท ล	- ท ท ท	- - ท ด	- ท ท ท	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- ฟ - ม	- ร - ท	- - <u>ชล</u> ท	- ร - ม	- ท ล ฟ	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ฟ
	- - <u>รม</u> ฟ	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
	- ฟ - ม	- ร - ท	- - <u>ชล</u> ท	- ร - ม	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- - <u>รม</u> ฟ	- ล - ท

การบรรเลงเพลงกราวรำ สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร มีวิธีการบรรเลงโดยจะเปลี่ยนทำนองเพลงวรรคแรกของทำนองเพลงในแต่ละท่อนเพื่อให้การขึ้นต้นของเพลงมีความสอดคล้องกับเสียงตกของวรรคสุดท้ายในแต่ละท่อนเพลง และเมื่อบรรเลงจนจบเพลงจะกลับไปบรรเลงในท่อนที่ 1 และ 2 อีกครั้ง

2.7 การเชื่อมต่อของบทเพลง

การเชื่อมต่อของเพลงกราวรำ กับเพลงดับควันเทียน ในวรรคเพลงสุดท้ายของเพลงกราวรำ ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง เร และมีโน้ตขั้นที่ 6 ของบันไดเสียงเป็นลูกตก คือเสียง ที่ ดังนี้

- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- - <u>รม</u> ฟ	- ล - ท

และต่อด้วยเพลงดับควันเทียน โดยเพลงดับควันเทียนขึ้นต้นด้วยเสียง เร จากนั้นต่อด้วยวรรคเพลงแรกที่ดำเนินทำนองเพลงด้วยลูกเท่า ดังนี้

							- - - ร
- - - ม	- ร - ช	- - - ร	- - - ร	- - <u>มร</u> ด	- ร - ช	- ร - ด	ด ด - ฟ

การเชื่อมต่อของเพลงกราวรำ กับเพลงดับควันเทียน เป็นการเชื่อมต่อแบบบรรเลงเพลงกราวรำจนจบเพลง แล้วเริ่มบรรเลงเพลงดับควันเทียนขึ้นใหม่โดยไม่บรรเลงติดต่อกัน

16. เพลงดับคว้นเทียน

2.1 คีตลักษณ์ (Form)

เพลงดับคว้นเทียนเป็นเพลงลำดับที่ 16 ของเพลงเรื่องทำขวัญ เพลงดับคว้นเทียนเป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ท่อนที่ 1 มีวรรคเพลง 24 วรรค มีจังหวะหน้าทับจำนวน 12 จังหวะหน้าทับ ท่อนที่ 2 มีวรรคเพลง 8 วรรค มีจังหวะหน้าทับจำนวน 4 จังหวะหน้าทับ เพลงดับคว้นเทียนที่บรรเลงในเรื่องทำขวัญจะขึ้นต้นเพลงรอบแรกโดยนำโน้ตของบรรทัดสุดท้ายห้องเพลงที่ 8 มาขึ้นต้นเพลง ส่วนในเที่ยวกลับบรรเลงแบบปกติ ดังนี้

เพลงดับคว้นเทียน แบบขึ้นต้นเพลง

							--- ร
--- ม	- ร - ช	--- ร	--- ร	-- ม ^{รี} ด	- ร - ช	- ร - ด	ด ด - ฟ

เพลงดับคว้นเทียน แบบปกติ

--- ม	- ร - ช	--- ร	--- ร	-- ม ^{รี} ด	- ร - ช	- ร - ด	ด ด - ฟ
--- ช	- ฟ - ท	--- ฟ	--- ฟ	- ช - ฟ	- ด - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล

ท่อน 1

A	--- ม	- ร - ช	--- ร	--- ร	-- ม ^{รี} ด	- ร - ช	- ร - ด	ด ด - ฟ
	--- ช	- ฟ - ท	--- ฟ	--- ฟ	- ช - ฟ	- ด - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	--- ท	- ล - ร	--- ล	--- ล	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
	--- ช	- ฟ - ท	--- ฟ	--- ฟ	- ช - ฟ	- ด - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	--- ท	- ล - ร	--- ล	--- ล	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
	--- ฟ	- ฟ - ฟ	--- ม	- ม - ม	- ท ล ฟ	- ม - ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
	--- ฟ	- ฟ ฟ ฟ	--- ฟ	- ฟ ฟ ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
	- ร ม ฟ	ม ฟ ช ล	- ท - ล	- ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร

ท่อน 2

B	--- ร	- ร - ร	--- ล	- ล - ล	---	- ล - ล	-- ท ล	- ท - ร
	---	- ล - ล	-- ท ล	- ท - ร	- ม - ร	- ท - ร	--- ม	--- ฟ
	-- ฟ ม	- ฟ ฟ ฟ	-- ฟ ล	- ฟ ฟ ฟ	- ท - ม	- ร --	ด ^{รี} ล - ท	-- ด ^{รี} ม
	- ร --	ร ^{รี} ม ฟ - ล	- ท - ล	- ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร

Form เพลงสามารถเขียนให้ละเอียดได้ดังนี้

A B

- A หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 1

- B หมายถึงท่อนเพลง ท่อน 2

2.2 บันไดเสียง วรรณเพลง และลูกตก

บันไดเสียง วรรณเพลง และลูกตกของเพลงดอกไม้ไทร มีดังนี้

เพลงด้บควันเทียน ท่อน 1

วรรคที่	ทำนองเพลง			
1	- - - ม	- ร - ช	- - - ร	- - - ร
2	- - - <u>มรด</u>	- ร - ช	- ร - ด	ด ด - ฟ
3	- - - ช	- ฟ - ท	- - - ฟ	- - - ฟ
4	- ช - ฟ	- ด - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
5	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล
6	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
7	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
8	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
9	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
10	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
11	- - - ช	- ฟ - ท	- - - ฟ	- - - ฟ
12	- ช - ฟ	- ด - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
13	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล
14	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
15	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
16	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
17	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
18	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
19	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- - - ม	- ม - ม
20	- ท ล ฟ	- ม - ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
21	- - - ฟ	- ฟ ฟ ฟ	- - - ฟ	- ฟ ฟ ฟ
22	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
23	- ร ม ฟ	ม ฟ ช ล	- ท - ล	- ฟ - ม
24	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร

บันไดเสียง
ร
ร
ฟ
ฟ
ฟ
ฟ
ช
ช
ฟ
ฟ
ฟ
ฟ
ฟ
ฟ
ช
ช
ฟ
ฟ
ฟ
ฟ
ร
ร
ร
ร
ร
ร

ลูกตก
ร1
ร3
ฟ1
ฟ3
ฟ3
ฟ3
ฟ3
ช3
ช1
ฟ3
ฟ1
ฟ1
ฟ3
ฟ3
ฟ3
ฟ3
ช3
ช1
ฟ3
ฟ1
ร2
ร3
ร3
ร3
ร2
ร1

เพลงดับคว้นเทียน ท่อน 2

วรรคที่	ทำนองเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
1	--- ร	- ร - ร	--- ล	- ล - ล	ร5	ร5
2	----	- ล - ล	-- ท ล	- ท - ร	ร1	ร1
3	----	- ล - ล	-- ท ล	- ท - ร	ร1	ร1
4	- ม - ร	- ท - ร	--- ม	--- ฟ	ร3	ร3
5	-- ฟ ม	- ฟ ฟ ฟ	-- ฟ ล	- ฟ ฟ ฟ	ร3	ร3
6	- ท - ม	- ร --	ด ^๓ ทล - ท	-- ด ^๓ รม	ร2	ร2
7	- ร --	ร ^๓ มฟ - ล	- ท - ล	- ฟ - ม	ร2	ร2
8	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร	ร1	ร1

เพลงดับคว้นเทียน สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้ 3 บันไดเสียง คือบันไดเสียง ซอล บันไดเสียง เร และบันไดเสียง ฟา ลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง ซอล มีการใช้ลูกตก 2 เสียง คือ เสียงที่ 1 และ 3 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง ซอล และ ที) ลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง เร มีการใช้ลูกตก 4 เสียง คือ เสียงที่ 1 2 3 และ 5 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง เร มี ฟา และ ลา) ส่วนลูกตกที่ใช้ในบันไดเสียง ฟา มีการใช้ลูกตก 2 เสียง คือ เสียงที่ 1 และ 3 ของบันไดเสียง (ได้แก่เสียง ฟา และ ลา)

การแยกแยะวรรคเพลงตามเสียงลูกตกแยกได้ดังนี้

บันไดเสียง ซอล

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงซอล)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	2

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงที)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	3

บันไดเสียง เร

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงเร)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	--- ม	- ร - ซ	--- ร	--- ร	1
2	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร	2
3	----	- ล - ล	-- ท ล	- ท - ร	2

ลูกตกเสียงที่ 2 (เสียงมี)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- - - ม	- ม - ม	1
2	- ร ม ฟ	ม ฟ ซ ล	- ท - ล	- ฟ - ม	1
3	- ท - ม	- ร - -	ด ^๕ ทล - ท	- - ด ^๕ ริม	1
4	- ร - -	ร ^๕ มฟ - ล	- ท - ล	- ฟ - ม	1

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงฟา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - ม ^๕ ร ^๕ ด	- ร - ซ	- ร - ด	ด ด - ฟ	1
2	- ท ล ฟ	- ม - ร	- ล - ร	- ร ม ฟ	1
3	- - - ฟ	- ฟ ฟ ฟ	- - - ฟ	- ฟ ฟ ฟ	1
4	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ	1
5	- ม - ร	- ท - ร	- - - ม	- - - ฟ	1
6	- - ฟ ม	- ฟ ฟ ฟ	- - ฟ ล	- ฟ ฟ ฟ	1

ลูกตกเสียงที่ 5 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ร	- ร - ร	- - - ล	- ล - ล	1

บันไดเสียง ฟา

ลูกตกเสียงที่ 1 (เสียงฟา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- - - ซ	- ฟ - ท	- - - ฟ	- - - ฟ	1
2	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ซ	ซ ซ - ฟ	2
3	- - - ซ	- ฟ - ท	- - - ฟ	- - - ฟ	1

ลูกตกเสียงที่ 3 (เสียงลา)

ทำนองที่	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
1	- ซ - ฟ	- ด - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล	1
2	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	2
3	- ด - ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล	4
4	- ซ - ฟ	- ด - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล	1

เพลงดับคว้นเทียน สองชั้น มีการใช้ลูกตกที่หลากหลาย คือมีการใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง ซอล 2 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 และ 3 ลูกตกเสียงที่ 1 มีการใช้ 2 ครั้ง ใช้ทำนองเพลงทำนองเดียว

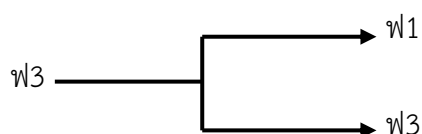
ลูกตกเสียงที่ 3 มีการใช้ 3 ครั้ง ใช้ทำนองเพลงทำนองเดียว การใช้เสียงลูกตกในบันไดเสียง เร มีการใช้ 4 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 2 3 และ 5 ลูกตกเสียงที่ 1 มีการใช้ 5 ครั้ง โดยมีการใช้ 3 ทำนอง ทำนองที่ 2 และ 3 บรรเลงสองครั้ง ทำนองที่ 1 บรรเลงครั้งเดียว ลูกตกเสียงที่ 2 มีการใช้ 4 ครั้ง ไม่ซ้ำ ทำนอง ลูกตกที่ 3 มีการใช้ 6 ครั้ง ไม่ซ้ำทำนอง และลูกตกที่ 5 มีการใช้เพียงครั้งเดียว ส่วนการใช้ลูกตกในบันไดเสียง ฟา มีการใช้ 2 เสียง ได้แก่ลูกตกเสียงที่ 1 และ 3 ลูกตกเสียงที่ 1 มีการใช้ 4 ครั้ง สาม ทำนอง ทำนองที่ 2 บรรเลงสองครั้ง และลูกตกเสียงที่ 3 มีการใช้ 8 ครั้ง โดยซ้ำทำนองที่ 2 สองครั้ง ทำนองที่ 3 สี่ครั้ง และทำนองที่ 1 และ 4 ใช้เพียงครั้งเดียว

ตำแหน่งลูกตกเสียงต่าง ๆ ในเพลงดัดบัวพันเทียน สองชั้น

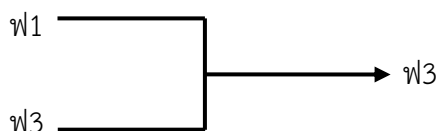
ท่อน 1			ท่อน 2		
1	ร1	ร3	1	ร5	ร1
2	ฟ1	ฟ3	2	ร1	ร3
3	ฟ3	ฟ3	3	ร3	ร2
4	ซ3	ซ1	4	ร2	ร1
5	ฟ3	ฟ1			
6	ฟ1	ฟ3			
7	ฟ3	ฟ3			
8	ซ3	ซ1			
9	ฟ3	ฟ1			
10	ร2	ร3			
11	ร3	ร3			
12	ร2	ร1			

เมื่อนำลูกตกของเพลงดัดบัวพันเทียน สองชั้น มาเรียงตามตำแหน่งในบทเพลงแล้ว พบว่าการใช้ลูกตกของบันไดเสียง ซอล มีการใช้ในบรรทัดที่ 4 และ 8 การเคลื่อนที่มีการเคลื่อนที่ของลูกตกเสียงเดียวกัน คือ วรรคหน้า ซ3 วรรคหลัง ซ1

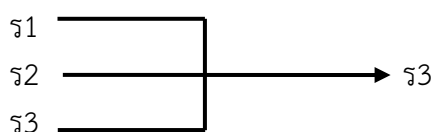
การเคลื่อนที่ของลูกตกในวรรคหน้าของเพลงดัดบัวพันเทียน สองชั้น ใช้ลูกตก ฟ3 จำนวน 4 ครั้ง ซึ่งเป็นการใช้เสียงลูกตกในวรรคหน้ามากที่สุด และการเคลื่อนที่ของลูกตก ฟ3 มีการเคลื่อนที่ไปยังลูกตก ฟ1 และ ฟ3

ส่วนการใช้ลูกตกในวรรคหลังนั้น มีการใช้ลูกตกจำนวน 4 ครั้ง 2 ลูกตก ได้แก่ ลูกตกเสียง ฟ3 และ ร3 และมีการเคลื่อนที่จากลูกตกในวรรคหน้าดังนี้

การเคลื่อนที่ของลูกตก ฟ3 เคลื่อนที่มาจากลูกตก ฟ1 และ ฟ3

การเคลื่อนที่ของลูกตก ร3 เคลื่อนที่มาจากลูกตก ร1 ร2 และ ร3

เพลงดับคว้นเทียน สองชั้น เป็นเพลงที่ใช้บันไดเสียง 3 บันไดเสียง คือบันไดเสียง ซอล บันไดเสียง เร และบันไดเสียง ฟา การใช้ลูกตกและการเคลื่อนที่ของลูกตกจากวรรคหน้าไปยังวรรคหลังมีการใช้ได้อย่างหลากหลาย

2.3 การเปลี่ยนบันไดเสียง

เพลงดับคว้นเทียน ท่อน 1

- - - ม	- ร - ซ	- - - ร	- - - ร	- - มริติ	- ร - ซ	- ร - ด	ด ด - ฟ
- - - ซ	- ฟ - ท	- - - ฟ	- - - ฟ	- ซ - ฟ	- ด - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล
- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล
- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
- ด - ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ซ	ซ ซ - ฟ
- - - ซ	- ฟ - ท	- - - ฟ	- - - ฟ	- ซ - ฟ	- ด - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล
- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล
- ร - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
- ด - ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ซ	ซ ซ - ฟ
- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- - - ม	- ม - ม	- ท ล ฟ	- ม - ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
- - - ฟ	- ฟ ฟ ฟ	- - - ฟ	- ฟ ฟ ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
- ร ม ฟ	ม ฟ ซ ล	- ท - ล	- ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร

เพลงดับคว้นเทียน ท่อน 1 ดำเนินทำนอง 3 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง ซอล บันไดเสียง เร และบันไดเสียง ฟา โดยทำนองเพลงบรรทัดที่ 1 10 11 และ 12 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง เร ทำนองเพลงบรรทัดที่ 2 3 5 6 7 และ 9 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ฟา และทำนองเพลงบรรทัดที่ 4 และ 8 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล

เพลงดับคว้นเทียน ท่อน 2

- - - ร	- ร - ร	- - - ล	- ล - ล	- - - -	- ล - ล	- - ท ล	- ท - ร
- - - -	- ล - ล	- - ท ล	- ท - ร	- ม - ร	- ท - ร	- - - ม	- - - ฟ
- - ฟ ม	- ฟ ฟ ฟ	- - ฟ ล	- ฟ ฟ ฟ	- ท - ม	- ร - -	ดทล - ท	- - ด้รม
- ร - -	รมฟ - ล	- ท - ล	- ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร

เพลงดับคว้นเทียน ท่อน 2 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง เร และไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง

2.4 รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะเพลงดับคว้นเทียน สองชั้น สามารถจำแนกรูปแบบได้ด้วยความยาวของทำนอง เพลง 2 ห้องเพลง ซึ่งมีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ		จำนวนครั้ง
A	- - - X	- X - X	9
B	- X - X	- X - X	15
C	X X X X	X X X X	-
D	- X - X	- - $\widehat{xxx}$	-
E	- X X X	- X - X	1
F	X X - X	X X - X	12
G	- - $\widehat{xxx}$	- X - X	1
H	- X - X	X X - X	3
I	- X X X	X X X X	3
J	- X - X	- X X X	2
K	- X - -	$\widehat{xxx}$ - X	1
L	- - - X	- X X X	2
M	- $\widehat{xx}$ X X	X X X X	-
N	- X - X	- - - X	-
O	- $\widehat{xxxx}$	- X - X	-
P	- - - X	- - - X	6
Q	- - X X	X X - X	-
R	- - X X	- X X X	2

S	- X - -	X X - X	-
T	- X - X	- - X X	-
U	- - X X	- X - X	2
V	- - $\widehat{xxx}$	- - $\widehat{xxx}$	-
W	- - - -	- X - X	2
X	- X - X	- - - -	-
Y	- X - X	- X - -	1
Z	$\widehat{xxx}$ - X	- - $\widehat{xxx}$	1

รูปแบบต่างๆ มีจำนวนการใช้ ดังนี้

- รูปแบบที่มีการใช้ 15 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ B
- รูปแบบที่มีการใช้ 12 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ F
- รูปแบบที่มีการใช้ 9 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ A
- รูปแบบที่มีการใช้ 6 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ P
- รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ H, I
- รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ J, L, R, U, W
- รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง ได้แก่ รูปแบบ E, G, K, Y, Z

รูปแบบทั้ง 16 รูปแบบปรากฏในบทเพลงที่ตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้ (แต่ละรูปแบบแทนตำแหน่งของโน้ตเพลงที่มีความยาว 2 ห้องเพลง ใน 1 บรรทัดจึงมี 4 รูปแบบ)

เพลงดับคว้นเทียน ท่อน 1			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
A	P	G	H
A	P	B	F
A	P	B	F
B	F	B	F
B	F	B	F
A	P	B	F
A	P	B	F
B	F	B	F
B	F	B	F
A	A	E	J
L	L	I	J
I	B	I	H

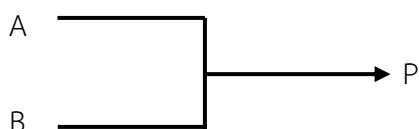
เพลงดับคว้นเทียน ท่อน 2			
วรรคหน้า		วรรคหลัง	
A	A	W	U
W	U	B	P
R	R	Y	Z
K	B	I	H

จากตำแหน่งรูปแบบจังหวะชี้ให้เห็นการใช้มือซึ้งหรือการผสมผสานมือซึ้งในเพลงดับคว้นเทียน สองชั้น ที่ทำให้เกิดทำนองเพลง ณ ลูกตกเสียงต่าง ๆ การผสมผสานมือซึ้งในแต่ละวรรคเพลงมีอย่างหลากหลาย แต่มีข้อจำกัด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

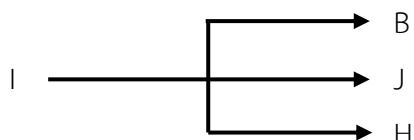
1.รูปแบบจังหวะ F มีปรากฏทั้งหมด 12 ครั้ง ในสองห้องหลังของวรรคเพลง ซึ่งในสองห้องแรกของวรรคเพลง มีการใช้รูปแบบ B ทั้ง 12 ครั้ง

2.รูปแบบจังหวะ P ใช้คู่กับรูปแบบจังหวะ A และ B โดยรูปแบบจังหวะ P จะอยู่ในสองห้องหลังของวรรคเพลง

3.รูปแบบจังหวะ I ใช้คู่กับรูปแบบจังหวะ B J และ H โดยรูปแบบจังหวะ I จะอยู่ในสองห้องแรกของวรรคเพลง

4.รูปแบบจังหวะที่ปรากฏในเพลงดับคว้นเทียนเพียงครั้งเดียว มี 3 รูปแบบ ได้แก่รูปแบบจังหวะ Y Z และ E โดยรูปแบบจังหวะ Y และ Z ปรากฏอยู่ในวรรคเพลงเดียวกัน ซึ่งรูปแบบจังหวะ Y อยู่ในสองห้องแรก และรูปแบบจังหวะ Z อยู่ในสองห้องหลัง

และรูปแบบจังหวะ E ปรากฏอยู่ในสองห้องแรกของวรรคเพลง โดยมีรูปแบบจังหวะ J อยู่ในสองห้องหลัง

E → J

5. ในบรรทัดที่ 2 3 6 และ 7 มีการใช้รูปแบบจังหวะเหมือนกัน โดยมีรูปแบบจังหวะ A อยู่ในสองห้องแรกของวรรคหน้า รูปแบบจังหวะ P อยู่ในสองห้องหลังของวรรคหน้า รูปแบบจังหวะ B อยู่ในสองห้องแรกของวรรคหลัง และรูปแบบจังหวะ F อยู่ในสองห้องหลังของวรรคหลัง

A → P → B → F

6. ในบรรทัดที่ 4 5 8 และ 9 มีการใช้รูปแบบจังหวะเหมือนกัน โดยมีรูปแบบจังหวะ B อยู่ในสองห้องแรกในวรรคหน้าและวรรคหลัง และใช้รูปแบบจังหวะ F อยู่ในสองห้องหลังในวรรคหน้าและวรรคหลัง

B → F → B → F

7. รูปแบบจังหวะ R ปรากฏสองครั้ง ซึ่งรูปแบบจังหวะ R อยู่ในวรรคเพลงทั้งสองห้องแรกและสองห้องหลัง

R → R

8. รูปแบบจังหวะ I และ H ปรากฏอยู่ในวรรคจบของเพลงดับคว้นเทียนทั้งสองท่อน โดยรูปแบบจังหวะ I อยู่ในสองห้องแรก และรูปแบบจังหวะ H อยู่ในสองห้องหลัง

I → H

2.5 รูปแบบทำนอง

รูปแบบจังหวะแต่ละรูปแบบสามารถแยกรูปแบบทำนองได้ตามจำนวนการปรากฏได้ดังนี้

1. รูปแบบที่มีการใช้มากที่สุด คือ 15 ครั้ง ได้แก่

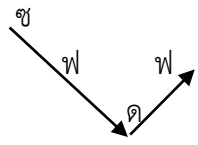
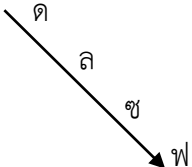
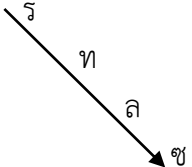
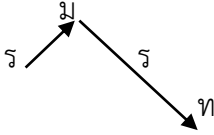
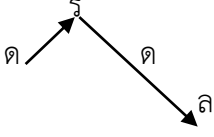
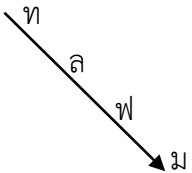
-รูปแบบ B

- X - X	- X - X

 มีปรากฏ 15 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 7 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ซ - ฟ	- ด - ฟ	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ด - ล	- ซ - ฟ	มี 4 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- ร - ท	- ล - ซ	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 4	- ร - ม	- ร - ท	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 5	- ด - ร	- ด - ล	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 6	- ท - ล	- ฟ - ม	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 7	- ม - ร	- ท - ร	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ช - พ - ด - พ	
2	- ด - ล - ช - พ	
3	- ร - ท - ล - ช	
4	- ร - ม - ร - ท	
5	- ด - ร - ด - ล	
6	- ท - ล - พ - ม	

7	- ช - ฟ - ด - ฟ	

ทำนองที่ 1 และ 7 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยเคลื่อนที่ต่ำลง 3 เสียง ตามลำดับขั้นของบันไดเสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง ทำนองที่ 2 3 และ 6 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 4 และ 5 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง 2 เสียงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

2. รูปแบบที่มีการใช้ 12 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ F

X X - X	X X - X

 มีปรากฏ 12 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 4 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	มี 6 ครั้ง
ทำนองที่ 2	ช ช - ล	ล ล - ท	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 3	ท ท - ล	ล ล - ช	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 4	ล ล - ช	ช ช - ฟ	มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ฟ ฟ - ช ช ช - ล	
2	ช ช - ล ล ล - ท	

3	ท ท - ล ล ล - ช	
4	ล ล - ช ช ช - ฟ	

ทำนองที่ 1 และ 2 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน เคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง โดยย่ำเสียงของตัวโน้ตตามลำดับขั้นของบันไดเสียง ทำนองที่ 3 และ 4 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน เคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ โดยย่ำเสียงของตัวโน้ตตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

3. รูปแบบที่มีการใช้ 9 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ A

---	X

- X -	X

 มีปรากฏ 9 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 7 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	---	ม	- ร -	ช	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	---	ช	- ฟ -	ท	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 3	---	ท	- ล -	ร	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 4	---	ฟ	- ฟ -	ฟ	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 5	---	ม	- ม -	ม	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 6	---	ร	- ร -	ร	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 7	---	ล	- ล -	ล	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นการเคลื่อนที่แบบขึ้นเสียง ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	--- ม - ร - ช	

2	- - - ซ - ฟ - ท	
3	- - - ท - ถ - ร	
4	- - - ฟ - ฟ - ฟ	
5	- - - ม - ม - ม	
6	- - - ร - ร - ร	
7	- - - ล - ล - ล	

ทำนองที่ 1 2 และ 3 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยเคลื่อนที่แบบรูปตัว v มีการเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นเป็นขั้นคู่ 4 ทำนองที่ 4 5 6 และ 7 เคลื่อนที่แบบยืนเสียงที่เสียงใดเสียงหนึ่ง

4. รูปแบบที่มีการใช้ 6 ครั้ง มี 1 รูปแบบ คือ

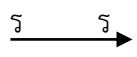
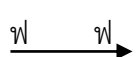
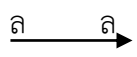
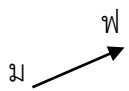
-รูปแบบ P

- - - X	- - - X

 มีปรากฏ 6 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 4 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- - - ร	- - - ร	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- - - ฟ	- - - ฟ	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 3	- - - ถ	- - - ถ	มี 2 ครั้ง
ทำนองที่ 4	- - - ม	- - - ฟ	มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นการเคลื่อนที่แบบขึ้นเสียง ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - - ร - - - ร	
2	- - - ฟ - - - ฟ	
3	- - - ล - - - ล	
4	- - - ม - - - ฟ	

ทำนองที่ 1 2 และ 3 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกัน โดยเคลื่อนที่แบบขึ้นเสียงที่เสียงใดเสียงหนึ่ง ส่วนทำนองที่ 4 เคลื่อนที่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง

5.รูปแบบที่มีการใช้ 3 ครั้ง มี 2 รูปแบบ คือ

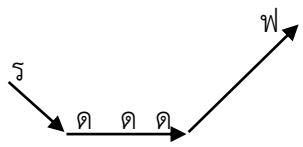
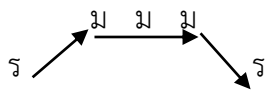
-รูปแบบ H

- X - X	X X - X

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ร - ด	ด ด - ฟ	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ร - ม	ม ม - ร	มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่อย่างหลากหลาย ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ร - ด ด ด - ฟ	
2	- ร - ม ม ม - ร	

ทำนองที่ 1 มีการเคลื่อนที่ต่ำลง 4 เสียงแล้วยืนเสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นเป็นขั้นคู่ 4 ทำนองที่ 2 เคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียงแล้วยืนเสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลงมาที่เสียงเดิม

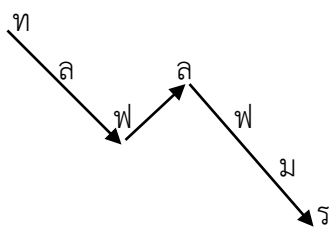
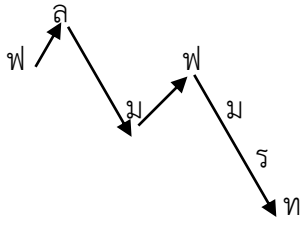
-รูปแบบ I

- X X X	X X X X

 มีปรากฏ 3 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	มี 1 ครั้ง
ทำนองที่ 2	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	I - ท ล ฟ ล ฟ ม ร	
2	I - ฟ ล ม ฟ ม ร ท	

ทั้ง 2 ทำนองมีการเคลื่อนที่แบบสลับฟันปลา ทำนองที่ 1 เคลื่อนที่ต่ำลง 2 เสียง (ท ล ฟ) แล้วเคลื่อนที่สูงขึ้น 2 เสียง (ฟ ล) จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลงอีก 3 เสียง (ฟ ม ร) ทำนองที่ 2 เคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง (ฟ ล) แล้วเคลื่อนที่ต่ำลงเป็นขั้นคู่ 4 (ล ม) จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง (ม ฟ) และเคลื่อนที่ต่ำลง 3 เสียง (ม ร ท)

6.รูปแบบที่มีการใช้ 2 ครั้ง มี 5 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ J

- X - X	- X X X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1	- ล - ร	- ร ม ฟ	มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูง ดังภาพต่อไปนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - ล - ร l - ร ม ฟ l	

ทั้ง 2 ทำนองมีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียงแล้วย่ำเสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 2 เสียง

-รูปแบบ L

- - - X	- X X X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- - - ฟ	- ฟ ฟ ฟ

 มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง มีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูง ดังภาพต่อไปนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - - - ฟ l - ฟ ฟ ฟ l	

ทั้ง 2 ทำนองมีการเคลื่อนที่แบบขึ้นเสียงที่เสียงใดเสียงหนึ่ง

-รูปแบบ R

- - X X	- X X X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองแตกต่างกัน 2 ทำนอง คือ

ทำนองที่ 1

- - ฟ ม	- ฟ ฟ ฟ

 มี 1 ครั้ง

ทำนองที่ 2

- - ฟ ล	- ฟ ฟ ฟ

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - - ฟ ม l - ฟ ฟ ฟ l	

2	l - - ฟ ล l - ฟ ฟ ฟ l	

ทั้ง 2 ทำนองมีทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองคล้ายกัน คือ ทำนองที่ 1 มีการเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นที่เสียงเดิมแล้วยืนเสียง ทำนองที่ 2 มีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลงที่เสียงเดิมแล้วยืนเสียง

-รูปแบบ U

- - X X	- X - X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- - ท ล	- ท - ร

 มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่คล้ายกัน ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - - ท ล l - ท - ร l	

มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงแบบสลับฟันปลา โดยเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง แล้วเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลงเป็นขั้นคู่ 6

-รูปแบบ W

- - - -	- X - X

 มีปรากฏ 2 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- - - -	- ล - ล

 มี 2 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นการเคลื่อนที่แบบยืนเสียง ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	l - - - - l - ล - ล l	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่แบบยืนเสียงที่เสียงใดเสียงหนึ่ง

7.รูปแบบที่มีการใช้ 1 ครั้ง มี 5 รูปแบบ คือ

-รูปแบบ E

- X X X	- X - X

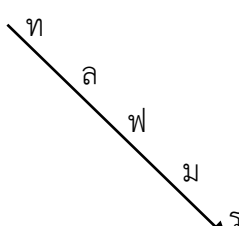
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ท ล ฟ	- ม - ร

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ท ล ฟ - ม - ร	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

-รูปแบบ G

- - xxx	- X - X

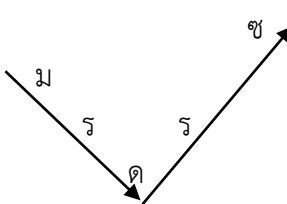
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- - มรด	- ร - ซ

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- - มรด - ร - ซ	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่แบบรูปตัว V โดยเคลื่อนที่ต่ำลง 2 จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 เสียง แล้วเคลื่อนที่สูงขึ้นอีกเป็นขั้นคู่ 4

-รูปแบบ K

- X - -	$\widehat{xxx} - X$

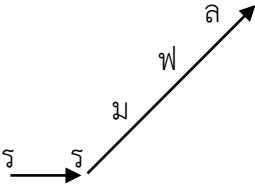
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ร - -	$\widehat{รมฟ} - ล$

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ร - - $\widehat{รมฟ} - ล$	

มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงโดยย่ำที่เสียงแรก จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นตามลำดับขั้นของบันไดเสียง

-รูปแบบ Y

- X - X	- X - -

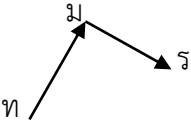
 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

- ท - ม	- ร - -

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	- ท - ม - ร - -	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่สูงขึ้นเป็นขั้นคู่ 4 จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง 1 เสียง

-รูปแบบ Z

$\widehat{xxx} - X$	- - $\widehat{xxx}$

 มีปรากฏ 1 ครั้ง โดยมีทำนองเพลงทำนองเดียว คือ

ทำนองที่ 1

$\widehat{ดทล} - ท$	- - $\widehat{ดรม}$

 มี 1 ครั้ง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ ดังนี้

ทำนองที่	ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง
1	ด ท ล - ท - - - - -	

ทำนองเพลงมีการเคลื่อนที่ต่ำลง 2 เสียง จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 4 เสียง

2.6 แบบแผนการบรรเลง

โน้ตไทยเพลงดับคว้นเทียน สองชั้น ที่แปรมาจากโน้ตสากลในหนังสือเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร เพื่อแสดงให้เห็นถึงแบบแผนการบรรเลงเพลงดับคว้นเทียน สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ

ท่อน1 เที่ยวแรก								- - - ร
	- - - ม	- ร - ช	- - - ร	- - - ร	- - - มริค	- ร - ช	- ร - ด	ด ด - ฟ
	- - - ช	- ฟ - ท	- - - ฟ	- - - ฟ	- ช - ฟ	- ด - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
	- - - ช	- ฟ - ท	- - - ฟ	- - - ฟ	- ช - ฟ	- ด - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- - - ม	- ม - ม	- ท ล ฟ	- ม - ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
ท่อน1 เที่ยวกลับ	- - - ฟ	- ฟ ฟ ฟ	- - - ฟ	- ฟ ฟ ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
	- ร ม ฟ	ม ฟ ช ล	- ท - ล	- ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร
	- - - ม	- ร - ช	- - - ร	- - - ร	- - - มริค	- ร - ด	- ด - ด	- - - ฟ
	- - - ช	- ฟ - ท	- - - ฟ	- - - ฟ	- ช - ฟ	- ด - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
	- - - ช	- ฟ - ท	- - - ฟ	- - - ฟ	- ช - ฟ	- ด - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล

	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- - - ม	- ม - ม	- ท - ฟ	- - ฝมร	- ล - ร	- - รมฟ
	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- - - ม	- ม - ม	- ท - ฟ	- - ฝมร	- ล - ร	- - รมฟ
	- ร ม ฟ	ม ฟ ช ล	- ท - ล	- ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร
ท่อน2 เที่ยวแรก	- - - ร	- ร - ร	- - - ล	- ล - ล	- - - -	- ล - ล	- - ท ล	- ท - ร
	- - - -	- ล - ล	- - ท ล	- ท - ร	- ม - ร	- ท - ร	- - - ม	- - - ฟ
	- - ฟ ม	- ฟ ฟ ฟ	- - ฟ ล	- ฟ ฟ ฟ	- ท - ม	- ร - -	ดทล - ท	- - ดม
	- ร - -	รมฟ - ล	- ท - ล	- ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร
ท่อน2 เที่ยวกลับ	- - - ร	- ร - ร	- - - ล	- ล - ล	- - - -	- ล - ล	- - ท ล	- ท - ร
	- - - -	- ล - ล	- - ท ล	- ท - ร	- ม - ร	- ท - ร	- - - ม	- - - ฟ
	- - ฟ ม	- ฟ ฟ ฟ	- - ฟ ล	- ฟ ฟ ฟ	- ท - ม	- ร - -	ดทล - ท	- - ดม
	- ร - -	รมฟ - ล	- ท - ล	- ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร
ท่อน1 เที่ยวแรก	- - - ม	- ร - ช	- - - ร	- - - ร	- - รมรดิ	- ร - ช	- ร - ด	ด ด - ฟ
	- - - ช	- ฟ - ท	- - - ฟ	- - - ฟ	- ช - ฟ	- ด - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
	- - - ช	- ฟ - ท	- - - ฟ	- - - ฟ	- ช - ฟ	- ด - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- - - ม	- ม - ม	- ท ล ฟ	- ม - ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
	- - - ฟ	- ฟ ฟ ฟ	- - - ฟ	- ฟ ฟ ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
	- ร ม ฟ	ม ฟ ช ล	- ท - ล	- ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร
ท่อน1 เที่ยวกลับ	- - - ม	- ร - ช	- - - ร	- - - ร	- - รมรดิ	- ร - ด	- ด - ด	- - - ฟ
	- - - ช	- ฟ - ท	- - - ฟ	- - - ฟ	- ช - ฟ	- ด - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
	- - - ช	- ฟ - ท	- - - ฟ	- - - ฟ	- ช - ฟ	- ด - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- - - ท	- ล - ร	- - - ล	- - - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
	- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- - - ม	- ม - ม	- ท - ฟ	- - ฝมร	- ล - ร	- - รมฟ

	--- ฟ	- ฟ - ฟ	--- ม	- ม - ม	- ท - ฟ	-- ฝมร	- ล - ร	-- รมฟ
	- ร ม ฟ	ม ฟ ซ ล	- ท - ล	- ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร
ท่อน2 เที่ยวแรก	ร	ร ร	ล	ล ล		ล ล	ท ล	ท ร
		ล ล	ท ล	ท ร	ม ร	ท ร	ม	ฟ
	-- ฟ ม	- ฟ ฟ ฟ	-- ฟ ล	- ฟ ฟ ฟ	- ท - ม	- ร --	ดทล - ท	-- ดม
	ร	รมฟ ล	ท ล	ฟ ม	ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	ร ม	ม ม ร
ท่อน2 เที่ยวกลับ	--- ร	- ร - ร	--- ล	- ล - ล	----	- ล - ล	-- ท ล	- ท - ร
	----	- ล - ล	-- ท ล	- ท - ร	- ม - ร	- ท - ร	--- ม	--- ฟ
	ฟ ม	ฟ ฟ ฟ	ฟ ล	ฟ ฟ ฟ	ท ม	ร	ดทล ท	ดม
	- ร --	รมฟ - ล	- ท - ล	- ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร

การบรรเลงเพลงดับคว้นเทียน สองชั้น ในเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร มีวิธีการบรรเลง โดยจะขึ้นด้วยเสียง เร ในห้องเพลงที่ 8 และเข้าสู่ทำนองเพลงในท่อนที่ 1 ที่ดำเนินทำนองด้วยลูกเต่าเสียง เร และบรรเลงตามปกติจนจบ และกลับไปบรรเลงในท่อนที่ 1 และ 2 อีกครั้ง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ทางห้องวงใหญ่เพลงเรื่องทำขวัญ ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย และบันทึกรายงานการประชุม และได้นำข้อมูลที่รวบรวมมาศึกษาค้นคว้า โดยผู้วิจัยได้กำหนดจุดมุ่งหมาย ความสำคัญ และขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าไว้ดังต่อไปนี้

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาเพลงเรื่องทำขวัญ
2. เพื่อวิเคราะห์ทางห้องวงใหญ่ของเพลงเรื่องทำขวัญ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาประวัติ และวิเคราะห์ทางห้องวงใหญ่ในบริบทต่างๆ เฉพาะเพลงที่อยู่ในเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร ซึ่งประกอบไปด้วยเพลงนางนาค มหาฤกษ์ มหากาล สังข์เล็ก มหาชัย ดอกไม้ไพร ดอกไม้ไพร ดอกไม้ร่วง พัดชา บ้าบ่น คู่บ้าบ่น เคียงบ้าบ่น มโนราห์โอด ตันกราวรำ กราวรำ และดับคว้นเทียน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาเพลงเรื่องทำขวัญ
 - 1.1 เพื่อรวบรวมประวัติเพลงต่างๆ ในเรื่องทำขวัญ
 - 1.2 เพื่อศึกษาประวัติการจัดทำหนังสือเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร
2. เพื่อวิเคราะห์ทางห้องวงใหญ่ของเพลงเรื่องทำขวัญ
 - 2.1 คีตลักษณ์ (Form)
 - 2.2 บันไดเสียง วรรณเพลง และลูกตก
 - 2.3 การเปลี่ยนบันไดเสียง
 - 2.4 รูปแบบจังหวะ
 - 2.5 รูปแบบทำนอง
 - 2.6 แบบแผนการบรรเลง
 - 2.7 การเชื่อมต่อของบทเพลง

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ทางห้องใหญ่เพลงเรื่องทำขวัญ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย และบันทึกรายงานการประชุม และนำมาศึกษาตามประเด็นต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยจะสรุปผลการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาเพลงเรื่องทำขวัญ

1.1 รวบรวมประวัติเพลงต่างๆ ในเรื่องทำขวัญ

เพลงเรื่องทำขวัญ หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า เพลงเรื่องเวียนเทียน ใช้บรรเลง ประกอบในพิธีทำขวัญต่าง ๆ เช่นทำขวัญเปล หากเป็นพระราชพิธีเรียก ขึ้นพระอยู่ ทำขวัญนาค ทำขวัญข้าว เป็นต้น พิธีเหล่านี้ประกอบด้วยบายศรี แว่นสำหรับเวียนเทียน การทำพิธีจะมีผู้ชำนาญการ เป็นผู้กล่าวอัญเชิญเทพยดาและปลุกปลอบเรียกขวัญ หรืออาจมีการสังฆอน เมื่อได้ฤกษ์เวียนเทียน ญาติมิตรจะล้อมวงส่งแว่นเทียนเป็นทักษิณาวรรต ปีพาทย์บรรเลงเพลงประกอบ เพลงเรื่องทำขวัญมีทั้งสิ้น 16 เพลง ได้แก่ เพลงนางนาค เพลงมหาฤกษ์ เพลงมหากาล เพลงสังข์เล็ก เพลงมหาชัย เพลงดอกไม้ไทร เพลงดอกไม้ไพร เพลงดอกไม้ร่วง เพลงพัดชา เพลงบ่าบอน เพลงคู่บ่าบอน เพลงเคียงบ่าบอน เพลงมนโรราห์โอด เพลงต้นกราวรำ เพลงกราวรำและเพลงดับควันเทียน

1.2 ศึกษาประวัติการจัดทำหนังสือเพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร

-ศึกษาประวัติความเป็นมาการบันทึกเพลงไทยเป็นโน้ตสากล

การบันทึกเพลงไทยเป็นโน้ตสากลครั้งแรกในสยามประเทศเป็นพระราชดำริของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ขณะทรงดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยเริ่มจัดทำที่ท้องพระโรงวังวรดิศ ทุกวันพฤหัสบดี และวันเสาร์ตั้งแต่วันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2473 มีหม่อมเจ้าหญิงพัฒนายุ ดิสกุล ทรงเป็นผู้จัดการควบคุม จนถึง พ.ศ.2475 งานการบันทึกเพลงไทยเป็นโน้ตสากลหยุดชะงักลง หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง งานบันทึกเพลงไทยเป็นโน้ตสากลเริ่มขึ้นใหม่เป็นครั้งที่ 2 ภายหลังที่ทางราชการได้โอนงานดุริยางค์ไทยและดุริยางค์สากลขึ้นมาอยู่ในกรมศิลปากรแล้ว งานตรวจสอบและบันทึกโน้ตเพลงไทยจึงได้เริ่มดำเนินกันต่อมาอีกเป็นครั้งที่ 2 ได้เริ่มประชุมบันทึกและตรวจสอบกันอีก ณ โรงโขนหลวง สวนมิสกวัน เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ.2479 โดยรัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการตรวจสอบเพลงไทยบันทึกเป็นโน้ตสากล” มีอธิบดีกรมศิลปากรเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่ง ได้จัดทำกันต่อมาจนถึง พ.ศ.2484 ก็เลิกล้มกันไปอย่างน่าเสียดาย รวมเพลงที่บันทึกไว้จนถึงเวลานั้นมีจำนวนราว 475 เพลง และบันทึกไว้ครบทุกแนวนั้นมีอยู่ประมาณไม่ถึง 100 เพลง เมื่อพ.ศ.2493 ได้จัดพิมพ์โน้ตสากลเพลงชุดใหม่โรงเรียน ครบทุกแนว คือ พิมพ์ทั้งฉบับรวมเครื่อง (Score) และฉบับประจำเครื่องต่าง ๆ ของวงปีพาทย์ ประกอบคำอธิบายภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพระเจนดุริยางค์ ปลายปี พ.ศ.2497 กรมศิลปากรเริ่มดำเนินการจัดพิมพ์โน้ตสากลเพลงเรื่องทำขวัญ เฉพาะฉบับรวมเครื่อง (Score) ประกอบคำอธิบายภาษาไทย และภาษาอังกฤษของพระเจนดุริยางค์ โดยเจ้าจางโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จัดพิมพ์เสร็จเมื่อ พ.ศ.2498

- ขั้นตอนการดำเนินงานการบันทึกเพลงไทยเป็นโน้ตสากล

ขั้นตอนการดำเนินงานการบันทึกเพลงไทยเป็นโน้ตสากลประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ 4 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่ผู้บอกเพลงให้จดบันทึกซึ่งต้องเป็นผู้ทรงภูมิรู้และเป็นพหูสูตรทางดนตรีไทยมี พระเพลงไพเราะ และหลวงศรีวาทีต กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่จดบันทึกลงเป็นตัวโน้ต ซึ่งต้องเป็นผู้มีความรู้ทางเขียนโน้ตสากล ในการควบคุมของพระเจนดุริยางค์ กลุ่มที่ 3 นักดนตรีวงดุริยางค์สากล ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ด้านการอ่านโน้ตและสามารถบรรเลงเพลงไปตามโน้ตเพลงที่บันทึกไว้ได้ กลุ่มที่ 4 คณะกรรมการตรวจสอบเพลงไทยที่บันทึกลงไว้เป็นโน้ตสากล ซึ่งเป็นผู้ทรงภูมิรู้และเป็นพหูสูตรในวิชาการดนตรีไทยอย่างกว้างขวางมี พระยาเสนาะดุริยางค์ จางวางทั่ว พาทยโกศล และหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) การบอกเพลงและจดบันทึกเพลงได้ดำเนินตามแนวทางของวงปี่พาทย์ เพราะถือกันว่าทางของปี่พาทย์เป็นทางหลักและกว้างขวาง โดยเริ่มจากบันทึกตามแนวฆ้องวงใหญ่ แล้วให้คณะกรรมการตรวจสอบดูก่อน เพราะฆ้องวงใหญ่เป็นหลักของวงปี่พาทย์ เมื่อคณะกรรมการว่าถูกต้องแล้ว เจ้าหน้าที่ก็ต้องมาแยกแนวบันทึก ตามแนวของเครื่องดนตรีแต่ละเครื่อง คือ ปี่ กระจับปี่ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงเล็ก ตะโพน กลองและฉิ่ง โดยถือเอาแนวฆ้องวงใหญ่เป็นหลัก เมื่อบันทึกโน้ตเสร็จแล้วก็จะบรรเลงให้คณะกรรมการฟังเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง โดยให้นักดนตรีสากลที่มีความรู้ในการอ่านโน้ตสากล และไม่เคยมีความรู้ด้านดนตรีไทยมาก่อนเป็นผู้บรรเลง เพื่อให้การอ่านโน้ตและการบรรเลงมีความถูกต้องและไม่ผิดเพี้ยนไปจากโน้ตที่บันทึกไว้

2.วิเคราะห์ทางฆ้องวงใหญ่ของเพลงเรื่องทำขวัญ

2.1 คีตลักษณ์ (Form)

2.1.1 เพลงนางนาค เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ในแต่ละท่อนมีวรรคเพลง 8 วรรค ทำนองเพลงส่วนหัวและส่วนท้าย ของทั้งสองท่อนดำเนินทำนองเหมือนกัน และ Form ของเพลงนางนาค มีรูปแบบดังนี้ A (a o b) B (a x b)

2.1.2 เพลงมหาฤกษ์ เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ในแต่ละท่อนมีวรรคเพลง 8 วรรค การดำเนินทำนองในเที่ยวกลับของทั้งสองท่อนจะมีการเปลี่ยนทำนองเพลงในบรรทัดที่ 1 และ Form ของเพลงมหาฤกษ์ มีรูปแบบดังนี้ A B

2.1.3 เพลงมหากาล เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ในแต่ละท่อนมีวรรคเพลง 8 วรรค การดำเนินทำนองในเที่ยวกลับของท่อน 1 จะมีการเปลี่ยนทำนองเพลงในบรรทัดที่ 1 และ Form ของเพลงมหากาล มีรูปแบบดังนี้ A B

2.1.4 เพลงสังข์เล็ก เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ในแต่ละท่อนมีวรรคเพลง 8 วรรค การดำเนินทำนองในเที่ยวกลับของทั้งสองท่อนจะมีการเปลี่ยนทำนองเพลงในบรรทัดที่ 1 วรรคเพลงแรกด้วยลูกเท่า และ Form ของเพลงสังข์เล็ก มีรูปแบบดังนี้ A B

2.1.5 เพลงมหาชัย เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ในแต่ละท่อนมีวรรคเพลง 16 วรรค ทำนองเพลงส่วนท้ายของทั้งสองท่อนดำเนินทำนองเหมือนกัน และ Form ของเพลงมหาชัย มีรูปแบบดังนี้ A (a o) B (b o)

2.1.6 เพลงดอกไม้ไทร เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ในท่อนที่ 1 มีวรรคเพลง 8 วรรค ท่อนที่ 2 มีวรรคเพลง 12 วรรค การดำเนินทำนองในเที่ยวกลับของท่อน 1 จะมีการ

เปลี่ยนทำนองเพลงในบรรทัดที่ 1 วรรคเพลงแรกด้วยลูกเท่า และ Form ของเพลงดอกไม้ไพร มีรูปแบบดังนี้ A B

2.1.7 เพลงดอกไม้ไพร เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ในแต่ละท่อนมีวรรคเพลง 8 วรรค การดำเนินทำนองในท่อนแรกของท่อน 1 จะมีการเปลี่ยนทำนองเพลงในบรรทัดที่ 1 วรรคเพลงแรกด้วยลูกเท่า และ Form ของเพลงดอกไม้ไพร มีรูปแบบดังนี้ A B

2.1.8 เพลงดอกไม้ร่วง เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ในแต่ละท่อนมีวรรคเพลง 8 วรรค และ Form ของเพลงดอกไม้ร่วง มีรูปแบบดังนี้ A B

2.1.9 เพลงพัดชา เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ในแต่ละท่อนมีวรรคเพลง 8 วรรค การดำเนินทำนองในท่อนแรกของท่อน 1 จะมีการเปลี่ยนทำนองเพลงในบรรทัดที่ 1 วรรคเพลงแรกด้วยลูกเท่า และ Form ของเพลงพัดชา มีรูปแบบดังนี้ A B

2.1.10 เพลงบ่าบ่น เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ในท่อนที่ 1 มีวรรคเพลง 8 วรรค ท่อนที่ 2 มีวรรคเพลง 12 วรรค การดำเนินทำนองในท่อนแรกของท่อน 1 จะมีการเปลี่ยนทำนองเพลงในบรรทัดที่ 1 วรรคเพลงแรกด้วยลูกเท่า และ Form ของเพลงบ่าบ่น มีรูปแบบดังนี้ A B

2.1.11 เพลงคู่บ่าบ่น เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ในแต่ละท่อนมีวรรคเพลง 8 วรรค การดำเนินทำนองในท่อนแรกของท่อน 1 จะมีการเปลี่ยนทำนองเพลงในบรรทัดที่ 1 วรรคเพลงแรกด้วยลูกเท่า และ Form ของเพลงคู่บ่าบ่น มีรูปแบบดังนี้ A B

2.1.12 เพลงเคียงบ่าบ่น เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ในแต่ละท่อนมีวรรคเพลง 8 วรรค และ Form ของเพลงเคียงบ่าบ่น มีรูปแบบดังนี้ A B

2.1.13 เพลงมโนราห์โอด เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ในท่อน 1 มีวรรคเพลง 16 วรรค ท่อน 2 มีวรรคเพลง 20 วรรค ทำนองเพลงส่วนท้ายของทั้งสองท่อนดำเนินทำนองเหมือนกัน และ Form ของเพลงมโนราห์โอด มีรูปแบบดังนี้ A (a o) B (b o)

2.1.14 เพลงต้นกราวรำ เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มีท่อนเดียว มีวรรคเพลง 8 วรรค การดำเนินทำนองของเพลงต้นกราวรำจะบรรเลงโดยการเปลี่ยนเสียง 2 เสียง ซึ่งเสียงที่ 1 จะห่างจากเสียงที่ 2 ขึ้นคู่ 5 และ Form ของเพลงต้นกราวรำ มีรูปแบบดังนี้ A B

2.1.15 เพลงกราวรำ เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มีท่อนเดียว มีวรรคเพลง 8 วรรค การดำเนินทำนองของเพลงกราวรำจะบรรเลงโดยการเปลี่ยนเสียง 2 เสียง ซึ่งเสียงที่ 1 จะห่างจากเสียงที่ 2 ขึ้นคู่ 5 และ Form ของเพลงกราวรำ มีรูปแบบดังนี้ A B

2.1.16 เพลงดับควันเทียน เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มี 2 ท่อน ในท่อนที่ 1 มีวรรคเพลง 24 วรรค ท่อนที่ 2 มีวรรคเพลง 8 วรรค และ Form ของเพลงดับควันเทียน มีรูปแบบดังนี้ A B

2.2 บันไดเสียง วรรคเพลง และลูกตก

บทเพลงต่าง ๆ ในเพลงเรื่องทำขวัญ ใช้บันไดเสียงทั้งหมด 4 บันไดเสียง บันไดเสียงโด บันไดเสียงเร บันไดเสียงฟา และบันไดเสียงซอล ในแต่ละวรรคเพลงจะมีลูกตกเสียงที่ 1 2 3 5 และ 6 ของบันไดเสียงที่ดำเนินทำนองอยู่

2.2.11 เพลงคู่บ้าน ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล บันไดเสียง โด และบันไดเสียง ฟา วรรคเพลงที่ดำเนินทำนองในบันไดเสียงซอล ใช้ลูกตกชั้นที่ 1 2 และ 5 ได้แก่เสียง ซอล ลา และเร ส่วนวรรคเพลงที่ดำเนินทำนองในบันไดเสียง โด ใช้ลูกตกชั้นที่ 1 และ 6 ได้แก่เสียง โด และลา และวรรคเพลงที่ดำเนินทำนองในบันไดเสียง ฟา ใช้ลูกตกชั้นที่ 1 2 3 และ 6 ได้แก่เสียงฟาซอล ลา และเร

2.2.12 เพลงเคียงบ้าน ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง โด และบันไดเสียง ฟา วรรคเพลงที่ดำเนินทำนองในบันไดเสียง โด ใช้ลูกตกชั้นที่ 1 2 และ 6 ได้แก่เสียง โด เร และลา ส่วนวรรคเพลงที่ดำเนินทำนองในบันไดเสียง ฟา ใช้ลูกตกชั้นที่ 1 3 และ 6 ได้แก่เสียงฟา ลา และเร

2.2.13 เพลงมนราห์โอดดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล บันไดเสียง โด และบันไดเสียง เร วรรคเพลงที่ดำเนินทำนองในบันไดเสียงซอล ใช้ลูกตกชั้นที่ 1 2 3 และ 6 ได้แก่เสียง ซอล ลา ที และมี ส่วนวรรคเพลงที่ดำเนินทำนองในบันไดเสียง โด ใช้ลูกตกชั้นที่ 6 เพียงเสียงเดียว ได้แก่เสียง ลาและวรรคเพลงที่ดำเนินทำนองในบันไดเสียง เร ใช้ลูกตกชั้นที่ 1 2 3 5 และ 6 ได้แก่เสียงเร มี ฟา ลา และที

2.2.14 เพลงต้นกราวรำ ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง เร วรรคเพลงที่ดำเนินทำนองในบันไดเสียง ซอล ใช้ลูกตกชั้นที่ 1 2 3 และ 6 ได้แก่เสียง ซอล ลา ที และมี ส่วนวรรคเพลงที่ดำเนินทำนองในบันไดเสียง เร ใช้ลูกตกชั้นที่ 1 2 และ 3 ได้แก่เสียงเร มี และฟา

2.2.15 เพลงกราวรำ ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง เร วรรคเพลงที่ดำเนินทำนองในบันไดเสียง ซอล ใช้ลูกตกชั้นที่ 1 2 3 และ 6 ได้แก่เสียง ซอล ลา ที และมี ส่วนวรรคเพลงที่ดำเนินทำนองในบันไดเสียง เร ใช้ลูกตกชั้นที่ 1 2 3 และ 6 ได้แก่เสียงเร มี ฟา ลา และที

2.2.1 เพลงดับควันเทียน ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง เร บันไดเสียง ฟา และบันไดเสียง ซอล วรรคเพลงที่ดำเนินทำนองในบันไดเสียงเร ใช้ลูกตกชั้นที่ 1 2 3 และ 5 ได้แก่เสียง เร มี ฟา และลา ส่วนวรรคเพลงที่ดำเนินทำนองในบันไดเสียงฟา ใช้ลูกตกชั้นที่ 1 และ 3 ได้แก่เสียง ฟา และลาและวรรคเพลงที่ดำเนินทำนองในบันไดเสียง ซอล ใช้ลูกตกชั้นที่ 1 และ 3 ได้แก่เสียงซอล และที

2.3 การเปลี่ยนบันไดเสียง

2.3.1 เพลงนางนาค ในท่อนที่ 1 มีการเปลี่ยนบันไดเสียงระหว่างบันไดเสียง เร กับบันไดเสียง ซอล สลับกัน ซึ่งการเปลี่ยนบันไดเสียงในท่อน 1 เป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงแบบสมบูรณ์ในวรรคเดียว เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียงครบทั้ง 5 บันไดเสียง ในวรรคเพลงเดียวกัน ส่วนท่อน 2 ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง

2.3.2 เพลงมหาฤกษ์ ในท่อน 1 และท่อน 2 มีการเปลี่ยนบันไดเสียงระหว่างบันไดเสียง เร กับบันไดเสียง ซอล สลับกัน ซึ่งการเปลี่ยนบันไดเสียงของทั้งสองท่อน เป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงแบบสมบูรณ์ในวรรคเดียว เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียงครบทั้ง 5 บันไดเสียง ในวรรคเพลงเดียวกัน

2.3.3 เพลงมหากาล ในท่อน 1 และท่อน 2 มีการเปลี่ยนบันไดเสียงระหว่างบันไดเสียง เร กับบันไดเสียง ซอล สลับกัน ซึ่งการเปลี่ยนบันไดเสียงของทั้งสองท่อน มีการเปลี่ยนบันได

2.3.11 เพลงคู่บ้าน ในท่อน 1 มีการเปลี่ยนบันไดเสียงระหว่างบันไดเสียง ซอล กับ บันไดเสียง โด สลับกัน ส่วนในท่อน 2 มีการเปลี่ยนบันไดเสียงระหว่างบันไดเสียง โด กับบันไดเสียง ฟา สลับกัน ซึ่งการเปลี่ยนบันไดเสียงของทั้งสองท่อน มีการเปลี่ยนบันไดเสียงแบบสมบูรณ์ในวรรคเดียว เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียงครบทั้ง 5 บันไดเสียง ในวรรคเพลงเดียวกัน

2.3.12 เพลงเคียงบ้าน มีการเปลี่ยนบันไดเสียงระหว่างท่อนเพลง โดยท่อน 1 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง โด และในท่อน 2 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ฟา

2.3.13 เพลงมนโอราห์โอด ในท่อน 1 มีการเปลี่ยนบันไดเสียงระหว่างบันไดเสียง ซอล บันไดเสียง โด และบันไดเสียง เร สลับกัน ส่วนท่อน 2 มีการเปลี่ยนบันไดเสียงระหว่างบันไดเสียง ซอล กับบันไดเสียง เร สลับกัน ซึ่งการเปลี่ยนบันไดเสียงของทั้งสองท่อน มีการเปลี่ยนบันไดเสียงแบบเปลี่ยนทันที และมีการเปลี่ยนบันไดเสียงแบบสมบูรณ์ในวรรคเดียว เนื่องจากมีโน้ตในบันไดเสียงครบทั้ง 5 บันไดเสียง ในวรรคเพลงเดียวกัน

2.3.14 เพลงต้นกราวรำ เปลี่ยนบันไดเสียงตามระเบียบวิธีการบรรเลงโดยเสียงที่ 1 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล และเสียงที่ 2 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง เร ซึ่งการเปลี่ยนบันไดเสียงของเพลงต้นกราวรำ จากเสียงที่ 1 ไปยังเสียงที่ 2 ระยะห่างของเสียงสูงขึ้นเป็นขั้นคู่ 5

2.3.15 เพลงกราวรำ เปลี่ยนบันไดเสียงตามระเบียบวิธีการบรรเลงโดยเสียงที่ 1 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง ซอล และเสียงที่ 2 ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียง เร ซึ่งการเปลี่ยนบันไดเสียงของเพลงกราวรำ จากเสียงที่ 1 ไปยังเสียงที่ 2 ระยะห่างของเสียงสูงขึ้นเป็นขั้นคู่ 5

2.3.16 เพลงดับควันเทียน ในท่อน 1 มีการเปลี่ยนบันไดเสียงระหว่างบันไดเสียง ซอล บันไดเสียง เร และบันไดเสียง ฟา สลับกัน ซึ่งการเปลี่ยนบันไดเสียงในท่อน 1 มีการเปลี่ยนบันไดเสียงแบบเปลี่ยนทันที ส่วนท่อน 2 ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง

2.4 รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะ ที่ใช้ในเพลงต่าง ๆ ในเรื่องทำขวัญ มีจำนวนทั้งสิ้น 26 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ		นางนาค	มหาฤกษ์	มหากาล	สังข์เล็ก	มหาชัย	ดอกไม้พร	ดอกไม้พร	ดอกไม้ร่วง
A	- - - X	- X - X	4	3	7	4	5	7	6	7
B	- X - X	- X - X	4	8	3	2	17	9	7	6
C	X X X X	X X X X	2	2	1	-	1	1	-	-
D	- X - X	- - 	2	-	-	1	-	-	2	3
E	- X X X	- X - X	5	4	2	-	8	2	4	1
F	X X - X	X X - X	2	3	4	1	12	2	5	6
G	- - 	- X - X	3	-	3	4	3	3	1	3
H	- X - X	X X - X	4	3	5	3	2	1	-	1
I	- X X X	X X X X	2	2	2	5	-	2	-	-
J	- X - X	- X X X	2	2	1	3	-	1	-	-
K	- X - -	 - X	2	1	2	-	3	4	3	1
L	- - - X	- X X X	-	2	-	6	6	1	-	-
M	- X X	X X X X	-	1	-	-	-	-	-	-
N	- X - X	- - - X	-	-	-	2	-	2	-	1
O	- 	- X - X	-	-	-	-	-	2	1	-
P	- - - X	- - - X	-	-	-	1	-	-	1	2
Q	- - X X	X X - X	-	-	-	-	5	-	-	-
R	- - X X	- X X X	-	-	-	-	-	1	-	-
S	- X - -	X X - X	-	-	-	-	1	-	-	-
T	- X - X	- - X X	-	-	-	-	1	2	2	-
U	- - X X	- X - X	-	-	-	-	-	-	1	-
V	- - 	- - 	-	-	-	-	-	-	-	1
W	- - - -	- X - X	-	-	-	-	-	-	-	-
X	- X - X	- - - -	-	-	-	-	-	-	-	-
Y	- X - X	- X - -	-	-	-	-	-	-	-	-
Z	 - X	- - 	-	-	-	-	-	-	-	-

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ		พัดชา	บ้าน	คูบ้าน	เคียงบ้าน	มีโนราห์โอด	ต้นกราวา	กราวา	ดับควนเทียน
A	- - - X	- X - X	6	7	3	3	7	5	-	9
B	- X - X	- X - X	8	10	4	5	17	10	10	15
C	X X X X	X X X X	-	-	-	-	-	-	-	-
D	- X - X	- - 	1	-	-	-	5	-	-	-
E	- X X X	- X - X	3	5	9	8	2	4	3	1
F	X X - X	X X - X	2	3	3	4	10	6	6	12
G	- - 	- X - X	-	1	1	1	9	-	7	1
H	- X - X	X X - X	5	2	-	-	-	4	-	3
I	- X X X	X X X X	1	2	-	-	-	-	-	3
J	- X - X	- X X X	1	-	-	-	-	-	-	2
K	- X - -	 - X	-	2	1	-	4	-	-	1
L	- - - X	- X X X	-	-	-	-	3	-	-	2
M	- X X	X X X X	-	-	-	-	-	-	-	-
N	- X - X	- - - X	-	-	-	-	6	-	1	-
O	- 	- X - X	-	-	-	-	-	-	-	-
P	- - - X	- - - X	2	1	2	3	2	1	-	6
Q	- - X X	X X - X	-	4	2	-	-	-	-	-
R	- - X X	- X X X	-	-	-	4	2	2	4	2
S	- X - -	X X - X	3	1	-	2	1	-	-	-
T	- X - X	- - X X	-	1	-	2	3	-	-	-
U	- - X X	- X - X	-	3	1	-	-	-	-	2
V	- - 	- - 	-	-	-	-	-	-	-	-
W	- - - -	- X - X	-	-	1	-	1	-	-	2
X	- X - X	- - - -	-	-	1	-	-	-	-	-
Y	- X - X	- X - -	-	-	-	-	-	-	-	1
Z	 - X	- - 	-	-	-	-	-	-	-	1

เพลงนางนาค	ใช้รูปแบบจิ้งหะ	จำนวน	11	รูปแบบ
เพลงมหาฤกษ์	ใช้รูปแบบจิ้งหะ	จำนวน	11	รูปแบบ
เพลงมหากาล	ใช้รูปแบบจิ้งหะ	จำนวน	10	รูปแบบ
เพลงสังข์เล็ก	ใช้รูปแบบจิ้งหะ	จำนวน	11	รูปแบบ
เพลงมหาชัย	ใช้รูปแบบจิ้งหะ	จำนวน	12	รูปแบบ

เพลงดอกไม้ไพร	ใช้รูปแบบจังหวะ	จำนวน	15	รูปแบบ
เพลงดอกไม้ไพร	ใช้รูปแบบจังหวะ	จำนวน	11	รูปแบบ
เพลงดอกไม้ร่วง	ใช้รูปแบบจังหวะ	จำนวน	11	รูปแบบ
เพลงพิชชา	ใช้รูปแบบจังหวะ	จำนวน	10	รูปแบบ
เพลงบ่าบ่น	ใช้รูปแบบจังหวะ	จำนวน	13	รูปแบบ
เพลงคู่บ่าบ่น	ใช้รูปแบบจังหวะ	จำนวน	11	รูปแบบ
เพลงเคียงบ่าบ่น	ใช้รูปแบบจังหวะ	จำนวน	9	รูปแบบ
เพลงมนโนราห์โอด	ใช้รูปแบบจังหวะ	จำนวน	14	รูปแบบ
เพลงต้นกรรารำ	ใช้รูปแบบจังหวะ	จำนวน	7	รูปแบบ
เพลงกรรารำ	ใช้รูปแบบจังหวะ	จำนวน	6	รูปแบบ
เพลงดับควันเทียน	ใช้รูปแบบจังหวะ	จำนวน	16	รูปแบบ

2.5 รูปแบบทำนอง

2.5.1 เพลงนางนาค มีการใช้รูปทำนองดังต่อไปนี้

รูปแบบ	จำนวนครั้งที่ใช้	จำนวนทำนองที่ใช้
E	5	5
A	4	3
B	4	3
H	4	2
G	3	2
C	2	1
D	2	1
F	2	2
I	2	1
J	2	2
K	2	2

2.5.2 เพลงมหาฤกษ์ มีการใช้รูปทำนองดังต่อไปนี้

รูปแบบ	จำนวนครั้งที่ใช้	จำนวนทำนองที่ใช้
B	8	6
E	4	3
A	3	3
F	3	3
H	3	3

C	2	1
I	2	1
J	2	1
L	2	2
K	1	1
M	1	1

2.5.3 เพลงมหากาล มีการใช้รูปทำนองดังต่อไปนี้

รูปแบบ	จำนวนครั้งที่ใช้	จำนวนทำนองที่ใช้
A	7	5
H	5	4
F	4	3
B	3	3
G	3	2
E	2	2
K	2	1
C	1	1
J	1	1
N	1	1
O	1	1

2.5.4 เพลงสังข์เล็ก มีการใช้รูปทำนองดังต่อไปนี้

รูปแบบ	จำนวนครั้งที่ใช้	จำนวนทำนองที่ใช้
L	6	4
I	5	2
A	4	3
G	4	2
J	3	1
B	2	2
N	2	1
D	1	1
F	1	1
P	1	1

2.5.5 เพลงมหาชัย มีการใช้รูปทำนองดังต่อไปนี้

รูปแบบ	จำนวนครั้งที่ใช้	จำนวนทำนองที่ใช้
B	18	12
F	12	8
E	8	4
L	6	4
A	5	3
Q	5	3
G	3	2
K	3	1
H	2	2
C	1	1
S	1	1
T	1	1

2.5.6 เพลงดอกไม้ไพร มีการใช้รูปทำนองดังต่อไปนี้

รูปแบบ	จำนวนครั้งที่ใช้	จำนวนทำนองที่ใช้
B	9	7
A	7	4
K	4	2
G	3	2
F	2	2
I	2	2
N	2	1
T	2	2
C	1	1
H	1	1
L	1	1
O	1	1
R	1	1

2.5.7 เพลงดอกไม้ไฟ มีการใช้รูปทำนองดังต่อไปนี้

รูปแบบ	จำนวนครั้งที่ใช้	จำนวนทำนองที่ใช้
B	7	5
A	6	5
F	5	4
E	4	3
D	2	2
K	2	1
T	2	2
G	1	1
O	1	1
P	1	1
U	1	1

2.5.8 เพลงดอกไม้ร่วง มีการใช้รูปทำนองดังต่อไปนี้

รูปแบบ	จำนวนครั้งที่ใช้	จำนวนทำนองที่ใช้
A	7	5
B	6	5
F	6	4
D	3	3
G	3	3
P	2	1
E	1	1
H	1	1
K	1	1
N	1	1

2.5.9 เพลงพัดชา มีการใช้รูปทำนองดังต่อไปนี้

รูปแบบ	จำนวนครั้งที่ใช้	จำนวนทำนองที่ใช้
B	8	5
A	6	3
H	5	3
E	3	2

S	3	1
F	2	2
P	2	2
D	1	1
J	1	1

2.5.10 เพลงบ๊าบน มีการใช้รูปทำนองดังต่อไปนี้

รูปแบบ	จำนวนครั้งที่ใช้	จำนวนทำนองที่ใช้
B	9	7
A	6	4
E	4	2
Q	4	2
F	3	2
U	3	2
H	2	1
I	2	1
K	2	1
G	1	1
P	1	1
S	1	1
T	1	1

2.5.11 เพลงคู่บ๊าบน มีการใช้รูปทำนองดังต่อไปนี้

รูปแบบ	จำนวนครั้งที่ใช้	จำนวนทำนองที่ใช้
E	9	5
B	4	4
A	3	3
F	3	3
P	2	2
Q	2	1
G	1	1
K	1	1
U	1	1
W	1	1
X	1	1

2.5.12 เพลงเคียงบั๋บ่น มีการใช้รูปทำนองดังต่อไปนี้

รูปแบบ	จำนวนครั้งที่ใช้	จำนวนทำนองที่ใช้
E	8	5
B	5	4
F	4	2
R	4	4
A	3	2
P	3	2
S	2	2
T	2	1
G	1	1

2.5.13 เพลงมโนราห์โอด มีการใช้รูปทำนองดังต่อไปนี้

รูปแบบ	จำนวนครั้งที่ใช้	จำนวนทำนองที่ใช้
B	17	11
F	10	6
G	9	7
A	6	4
N	6	4
D	5	2
K	4	2
T	3	2
E	2	2
L	2	2
P	2	2
R	2	1
S	2	1
W	2	1

2.5.14 เพลงต้นกราวรำ มีการใช้รูปทำนองดังต่อไปนี้

รูปแบบ	จำนวนครั้งที่ใช้	จำนวนทำนองที่ใช้
B	10	6
F	6	4
A	5	3
E	4	2
H	4	2
R	2	2
P	1	1

2.5.15 เพลงกราวรำ มีการใช้รูปทำนองดังต่อไปนี้

รูปแบบ	จำนวนครั้งที่ใช้	จำนวนทำนองที่ใช้
B	10	6
G	7	3
F	6	4
R	4	4
E	3	3
N	1	1

2.5.16 เพลงดับคว้นเทียน มีการใช้รูปทำนองดังต่อไปนี้

รูปแบบ	จำนวนครั้งที่ใช้	จำนวนทำนองที่ใช้
B	15	7
F	12	4
A	9	7
P	6	4
H	3	2
I	3	2
J	2	1
L	2	1
R	2	2
U	2	1
W	2	1
E	1	1

G	1	1
K	1	1
Y	1	1
Z	1	1

2.6 แบบแผนการบรรเลง

แบบแผนการบรรเลงเพลงต่าง ๆ ในเรื่องทำขวัญ สามารถแบ่งออกเป็น 3 แบบดังนี้

1.แบบที่ 1 จะบรรเลงท่อน 1 กลับต้น ท่อน 2 กลับต้น จากนั้นจะกลับไปบรรเลงในท่อน 1 และท่อน 2 อีกครั้ง เพลงที่ใช้แบบแผนการบรรเลงรูปแบบนี้ ได้แก่ เพลงนางนาค เพลงมหาฤกษ์ เพลงสังข์เล็ก เพลงมหาชัย เพลงดอกไม้ไพร เพลงดอกไม้ไพร เพลงดอกไม้ร่วง เพลงพัดชา เพลงบ่าบ่น เพลงคู่บ่าบ่น เพลงเคียงบ่าบ่น เพลงมโนราห์โอด และเพลงดับควันเทียน

2.แบบที่ 2 จะบรรเลงท่อน 1 แล้วกลับต้นตามปกติ ส่วนท่อน 2 จะไม่บรรเลงกลับต้นเนื่องจากใช้วิธีการบรรเลงซ้ำบรรทัดที่ 1 และ 2 แล้วบรรเลงบรรทัดที่ 3 และ 4 แล้วซ้ำบรรทัดที่ 3 และ 4 อีกหนึ่งรอบ เมื่อบรรเลงจนจบเพลงจะกลับไปบรรเลงในท่อนที่ 1 และ 2 อีกครั้ง เพลงที่ใช้แบบแผนการบรรเลงรูปแบบนี้ ได้แก่ เพลงมหากาล

3.แบบที่ 3 จะเป็นเพลงท่อนเดียว ซึ่งจะบรรเลงด้วยการเปลี่ยนเสียง โดยจะบรรเลงเสียงที่ 1 กลับต้น เสียงที่ 2 กลับต้น จากนั้นจะกลับไปบรรเลงในเสียงที่ 1 และเสียงที่ 2 อีกครั้งหนึ่ง เพลงที่ใช้แบบแผนการบรรเลงรูปแบบนี้ ได้แก่ เพลงต้นกราวรำ และเพลงกราวรำ

2.7 การเชื่อมต่อของบทเพลง

การเชื่อมต่อของบทเพลงในเรื่องทำขวัญ มีการเชื่อมต่อของบทเพลงอย่างหลากหลาย ดังนี้

เพลงนางนาค	เชื่อมต่อกับ	เพลงมหาฤกษ์	เชื่อมต่อโดยใช้บันไดเสียงเดียวกัน
เพลงมหาฤกษ์	เชื่อมต่อกับ	เพลงมหากาล	เชื่อมต่อโดยใช้บันไดเสียงเดียวกัน
เพลงมหากาล	เชื่อมต่อกับ	เพลงสังข์เล็ก	เชื่อมต่อโดยใช้ลูกเต๋าเป็นวรรคเชื่อม
เพลงสังข์เล็ก	เชื่อมต่อกับ	เพลงมหาชัย	เชื่อมต่อด้วยการเปลี่ยนทำนองเพลงสองห้องสุดท้ายของเพลงสังข์เล็ก
เพลงมหาชัย	เชื่อมต่อกับ	เพลงดอกไม้ไพร	เชื่อมต่อโดยใช้ลูกเต๋าเป็นวรรคเชื่อม
เพลงดอกไม้ไพร	เชื่อมต่อกับ	เพลงดอกไม้ไพร	เชื่อมต่อโดยใช้บันไดเสียงเดียวกัน
เพลงดอกไม้ไพร	เชื่อมต่อกับ	เพลงดอกไม้ร่วง	เชื่อมต่อโดยใช้ลูกเต๋าเป็นวรรคเชื่อม
เพลงดอกไม้ร่วง	เชื่อมต่อกับ	เพลงพัดชา	เชื่อมต่อโดยใช้ลูกเต๋าเป็นวรรคเชื่อม
เพลงพัดชา	เชื่อมต่อกับ	เพลงบ่าบ่น	เชื่อมต่อโดยใช้ลูกเต๋าเป็นวรรคเชื่อม
เพลงบ่าบ่น	เชื่อมต่อกับ	เพลงคู่บ่าบ่น	เชื่อมต่อโดยใช้ลูกเต๋าเป็นวรรคเชื่อม
เพลงคู่บ่าบ่น	เชื่อมต่อกับ	เพลงเคียงบ่าบ่น	เชื่อมต่อโดยใช้ลูกเต๋าเป็นวรรคเชื่อม
เพลงเคียงบ่าบ่น	เชื่อมต่อกับ	เพลงมโนราห์โอด	เชื่อมต่อด้วยทำนองเพลงที่ต่างบันไดเสียงโดยวรรคเพลงสุดท้ายของเพลง

			เคียงบ่าบ่น มีโน้ตเสียงรองเข้ามา สอดแทรก ซึ่งเป็นโน้ตหลักในวรรค เพลงแรกของเพลงมนราห์โอด
เพลงมนราห์โอด	เชื่อมต่อกับ	เพลงต้นกราวรำ	เชื่อมต่อโดยใช้ลูกเท้าเป็นวรรคเชื่อม
เพลงต้นกราวรำ	เชื่อมต่อกับ	เพลงกราวรำ	เชื่อมต่อโดยใช้ลูกเท้าเป็นวรรคเชื่อม
เพลงกราวรำ	เชื่อมต่อกับ	เพลงดับควันเทียน	เชื่อมต่อโดยบรรเลงเพลงกราวรำจน จบเพลง แล้วขึ้นเพลงดับควันเทียน ใหม่ไม่บรรเลงติดต่อกัน

อภิปราย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า เพลงเรื่องทำขวัญ ฉบับกรมศิลปากร เป็นเพลงที่ใช้ในพิธีมงคล มีเพลงที่นำมาร้อยเรียงกันทั้งสิ้น 16 เพลง ซึ่งการวิเคราะห์ทางห้องใหญ่ในบริบทต่าง ๆ ในเพลงเรื่องทำขวัญ มีดังนี้

คีตลักษณ์ของเพลงต่าง ๆ ในเรื่องทำขวัญเป็นเพลง 2 ท่อน ในแต่ละเพลงจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งเพลงส่วนใหญ่จะใช้รูปแบบ A B คือทำนองของเพลงทั้งสองท่อนดำเนินทำนองแตกต่างกัน และมีเพลงที่ใช้รูปแบบอื่น จำนวน 3 เพลง ได้แก่ เพลงนางนาค ใช้รูปแบบ A (a o b) B (a x b) คือทำนองเพลงส่วนหัวกับส่วนท้ายเหมือนกันส่วนทำนองเพลงส่วนกลางแตกต่างกัน และเพลงมหาชัยกับเพลงมนราห์โอด ใช้รูปแบบ A (a o) B (b o) คือทำนองเพลงส่วนหัวแตกต่างกัน ส่วนทำนองเพลงส่วนท้ายเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับ มานพ วิสุทธิแพทย์ (2556) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะคีตลักษณ์ของบทเพลงเป็นรายละเอียดอย่างหนึ่งที่เป็นตัวบ่งบอกโครงสร้างของบทเพลงในเบื้องต้น โดยดูได้ว่าบทเพลงนั้น ๆ แบ่งเป็นส่วนใหญ่ ๆ ได้กี่ส่วน ถ้าเป็นส่วนของทำนองเพลงก็เป็นท่อน ในแต่ละท่อนยังสามารถจำแนกตามทำนองเพลงได้หลาย ๆ อย่าง เช่น ทำนองเพลงบางเพลงมีหลายท่อนโดยมีทำนองเพลงส่วนแรกเหมือนกัน หรือทำนองเพลงส่วนหลังเหมือนกัน จะทำให้สามารถแยกแยะ form เพลงให้ละเอียดลงไปได้อีก สอดคล้องกับ เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี (2542) กล่าวว่า คีตลักษณ์หรือรูปแบบของเพลง เปรียบเสมือนกรอบที่หลอมรวมเอาจังหวะ ทำนอง พื้นผิว และสีสันทันของเสียงให้เคลื่อนที่ไปในทิศทางเดียวกัน เพลงที่มีขนาดสั้น-ยาว วนกลับไปมา ล้วนเป็นสาระสำคัญของ คีตลักษณ์ทั้งสิ้น และสอดคล้องกับสังัด ภูเขาทอง (2532) กล่าวว่า รูปแบบ (คีตลักษณ์) ของเพลงไทย ที่แบ่งออกเป็นท่อนจัดเป็นคีตลักษณ์พื้นฐานที่สามารถมองเห็นง่ายที่สุด รูปแบบที่กล่าวมานี้หมายถึงการแบ่งบทเพลงออกเป็นส่วนย่อย ๆ ซึ่งการแบ่งเพลงออกเป็นส่วน ๆ เป็นส่วนช่วยทำให้สามารถจับใจความของทำนองเพลงได้ง่ายขึ้น

บทเพลงต่าง ๆ ในเรื่องทำขวัญ ใช้บันไดเสียงทั้งหมด 4 บันไดเสียง ได้แก่ บันไดเสียง เร บันไดเสียง ซอล บันไดเสียง โด และบันไดเสียง ฟา ซึ่งในแต่ละวรรคเพลงจะใช้ลูกตกเสียงที่ 1 2 3 5 และ 6 ของบันไดเสียงที่ดำเนินทำนองอยู่ สอดคล้องกับ มานพ วิสุทธิแพทย์ (2556) กล่าวว่า เพลงไทยเป็นเพลงที่ใช้ 7 เสียง เสียงทั้ง 7 มีบทบาท หน้าที่ และความสำคัญแตกต่างกัน เสียงทั้ง 7 สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งมี 5 เสียง อีกกลุ่มหนึ่งมี 2 เสียง กลุ่มเสียงทั้งสองมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน กลุ่มเสียง 5 เสียงเป็นส่วนประกอบหลักของบันไดเสียง ในขณะที่กลุ่ม 2 เสียงมิได้เป็นส่วนประกอบที่สร้างขึ้นเป็นบันไดเสียง บันไดเสียงในเพลงไทยจึงเป็นบันไดเสียงประกอบด้วย

กลุ่มเสียง 5 เสียงเป็นเสียงหลัก และมีกลุ่ม 2 เสียงเป็นเสียงรอง กลุ่มเสียงหลักคือเสียงชั้นที่ 1 2 และ 3 เรียงชิดกัน แล้วข้ามเสียงที่ 4 ไป 1 เสียง และมีเสียงชั้นที่ 5 และชั้นที่ 6 เรียงติดกันอีก จากนั้นข้ามเสียงที่ 7 อีก 1 เสียง แล้วจึงเริ่มเสียงชั้นที่ 1 ของบันไดเสียงชุดต่อไป

การเปลี่ยนบันไดเสียงของเพลงในเรื่องทำขวัญ ทุกเพลงมีการเปลี่ยนบันไดเสียง 2 ถึง 3 บันไดเสียง การเปลี่ยนบันไดเสียงบางเพลงจะเปลี่ยนในวรรคเพลง บางเพลงจะเปลี่ยนบันไดเสียงทั้งท่อน (ท่อน 1 กับท่อน 2 ใช้ท่อนละบันไดเสียง) ในการเปลี่ยนบันไดเสียงของเพลงต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะมีการเปลี่ยนบันไดเสียงเป็นชั้นคู่ 4 ของบันไดเสียงที่ดำเนินทำนองอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับ พิชิต ชัยเสรี (2556) กล่าวว่า ในดนตรีไทยนั้นมักเปลี่ยนบันไดเสียงขึ้นไปคู่สี่จากบันไดเสียงเดิม ถ้าจะอธิบายก็เห็นจะเป็นประสงคฺจะให้ใช้เสียงครบ 7 เสียงก็เป็นได้ เพราะดนตรีไทยนั้นบรรเลงเป็นกลุ่ม 5 เสียง อย่างที่เรียกว่า Penta-centric หรือปัญจมูล แม้จะมีเสียงครบทั้ง 7 เสียงในคู่แปดก็ตาม กลุ่มเสียงปัญจมูลนี้จะเว้นเสียงระดับที่ 4 และระดับที่ 7 เป็นบางโอกาสหรืออาจจะไม่ได้ใช้เลย

การใช้รูปแบบจังหวะและรูปแบบทำนอง มีการใช้อย่างหลากหลาย ซึ่งในเพลงเรื่องทำขวัญ มีการใช้รูปแบบจังหวะ จำนวน 26 รูปแบบ โดยใน 1 รูปแบบจังหวะ จะมีรูปแบบทำนองหลายรูปแบบ และมีทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงแตกต่างกัน สอดคล้องกับ อรวรรณ บรรจงศิลป์ (2546 : 122) กล่าวว่า จังหวะ หมายถึง การแบ่งกลุ่มของทำนอง ความสั้นยาวของเสียง และการเน้นเสียง และมานพ วิสุทธิแพทย์ (2533 : 36) กล่าวว่า รูปแบบถือเป็นคุณลักษณะของเพลงนั้น ๆ รูปแบบที่จะกล่าวถึงมี 2 อย่าง คือ 1.รูปแบบของจังหวะ คือสัดส่วนในการใช้โน้ตในทำนองนั้น ๆ ที่มีการใช้โน้ตเสียงยาว เสียงสั้น ซึ่งรูปแบบของจังหวะมีความยาวเท่ากับ 2 ห้องเพลง 2.รูปแบบของทำนอง คือ ทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง

แบบแผนการบรรเลงเพลงส่วนใหญ่ ในเรื่องทำขวัญ จะบรรเลงท่อน 1 แล้วกลับต้น และบรรเลงท่อน 2 แล้วกลับต้น และกลับไปบรรเลงตั้งแต่ท่อน 1 อีกรอบ และการเชื่อมต่อของบทเพลงต่าง ๆ ในเรื่องทำขวัญ จะเชื่อมต่อบทเพลงด้วยเพลงที่ดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียงเดียวกัน และเชื่อมต่อด้วยการใช้ลูกเต๋าเป็นวรรคเชื่อมเพื่อให้ทำนองเพลงต่อกันได้อย่างกลมกลืน ซึ่งสอดคล้องกับ มนตรี ตรีโมท (2540) ได้กล่าวถึง ลูกเต๋า ไว้ว่า เต๋า หรือลูกเต๋า คือทำนองเพลงตอนหนึ่ง ซึ่งไม่มีใจความใด ๆ ซึ่งมีความประสงค์อย่างเดียวกันคือ ให้ทำนองเพลงยืนอยู่ที่เสียงใดเสียงหนึ่งเท่านั้น ลูกเต๋าจะใช้สำหรับเชื่อมประโยค วรรค ตอน ของเพลง ให้ต่อกันได้อย่างกลมกลืน และถูกต้องตามจังหวะหน้าทับ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่องวิเคราะห์เพลงเรื่องทำขวัญ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ก่อนการศึกษางานวิจัยฉบับนี้ ควรศึกษารูปแบบการวิเคราะห์เพลงเรื่องทำขวัญให้เข้าใจก่อน เพื่อง่ายต่อการศึกษาค้นคว้า

1.2 จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้ที่ศึกษาค้นคว้าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนดนตรีไทย และการวิเคราะห์เพลงไทยได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเพลงเรื่องทำขวัญในทางของเครื่องดนตรีชนิดอื่นต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาเพลงเรื่องอื่น ๆ ในทางของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กี จันทกร. 2546. **เพลงเรื่องสารถิ: กรณีศึกษาทางบ้านขม้นและทางวัดกัลยาณมิตาวาส**.สารนิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาดนตรี) .นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล.
ครูเงิน. 2539. เพลงไทยตามนัยประวัติ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ แกรมมี จำกัด.
เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. 2542. **สังคตินิยมว่าด้วยดนตรีไทย (ฉบับปรับปรุง)**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
โอเดียนสโตร์.
ขึ้น ศิลปบรรเลงและลิขิต จินดาวัฒน์. 2521. **ดนตรีไทยศึกษา**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
ฐิระพล น้อยนิตย์. 2542. **วิเคราะห์เพลงเรื่องนางหงส์**.ปริญญานิพนธ์.ศศ.ม.(มานุษยดุริยางควิทยา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์. 2528. **สารานุกรมเพลงไทย**. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.
_____. 2534. **วิเคราะห์ทางซ้องเพลงสาธการ**. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ:บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
ณัฐหทัย พงศ์พิทักษ์. 2552. **การศึกษาเพลงนทขม้น**.ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถาวร ศรีผ่อง. 2540. **เพลงซ้ำเรื่องเพลงยาว : การวิเคราะห์ทางซ้องวงใหญ่**.ปริญญานิพนธ์.ศป.ม.
(มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ธรรมภณ จงรัมย์. 2546. **การศึกษาทางซอฮู้เพลงสารถิ 3 ชั้น**. ปริญญานิพนธ์. ศศ.ม. (มานุษยดุริ-
ยางควิทยา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
นิตยา รุสสมัย. 2552. **การศึกษาเพลงสารถิ**. ปริญญานิพนธ์. ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา).กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
บุญช่วย โสวัตร. 2538. **การวิเคราะห์เนื้อทำนองหลักเพลงแขกมอญบางขุนพรหม**. วิทยานิพนธ์
ศศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
ประวิทย์ ขาวปลื้ม. 2540. **การวิเคราะห์เพลงเสมอ**. ปริญญานิพนธ์. ศศ.ม.(มานุษยดุริยางควิทยา)
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ประสาน ธัญญาชาติ. 2548. **การวิเคราะห์ทำนองทางเปลี่ยนของหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลป-
บรรเลง)**. ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ปัญญา รุ่งเรือง. 2533. **ดนตรีประกอบเสียง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
_____. 2546. **ประวัติการดนตรีไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
_____. 2548. **โน้ตเพลงไทยฉบับครู เล่ม 1**. กรุงเทพฯ : พี.เอ.ลีฟวิ้ง จำกัด.
ปิ๊บ คงลายทอง. 2552. **ดนตรีพิธีกรรม**. กรุงเทพฯ: เท็คโปรโมชั่น แอนด์ แอดเวอร์ไทซิง จำกัด
พิชิต ชัยเสรี. 2556. **การประพันธ์เพลงไทย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
พูนพิศ อมาตยกุล. บรรณาธิการ. 2554. **พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการดนตรี**.
กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด หินหยางการพิมพ์.
มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตันต์. 2523. **ฟังและเข้าใจเพลง**. กรุงเทพฯ : ไทยเกษม.

- มนตรี ตราโมท. 2540. **ดุริยางคศาสตร์ไทย** ภาควิชาการ. กรุงเทพฯ: มติชน.
- มานพ วิสุทธิแพทย์. 2533. **ดนตรีไทยวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์
- _____. 2556. **ทฤษฎีการวิเคราะห์เพลงไทย**. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- ศิลปากร, กรม. 2497. **เพลงชุดทำขวัญ**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สงัด ภูเขาทอง. 2532. **การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย**. กรุงเทพฯ: แก้วการพิมพ์.
- สุรศักดิ์ จำนงค์สาร. 2542. **การศึกษาทางระนาดเอกเพลงแป๊ะ 3 ชั้น**. ปริญญาโท ศป.ม.(มนุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรรพรรณ บรรจงศิลป์ และคณะ. 2546. **ดุริยางคศิลป์ไทย**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรอนงค์ อิงขำนิ. 2549. **การศึกษาเพลงฉิ่งเรื่องฉิ่งพระฉิ่ง**. ปริญญาโท ศป.ม. (มนุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัศนีย์ เปลียนศรี. “ประวัติความเป็นมาในการบันทึกโน้ตเพลงไทย” ศิลปกรรมสาร. 8(2) : 125 - 147 : ธันวาคม 2556
- อานันท์ นาคคง. 2540. **ดุริยางคศาสตร์ไทย** ภาควิชาการ. กรุงเทพฯ: มติชน.
- อุทิศ นาคสวัสดิ์. 2522. **ทฤษฎีและการปฏิบัติดนตรีไทย (ภาค1)**. กรุงเทพฯ : ครูสภาพระสุเมรุ.

ภาคผนวก

4.เพลงสั้นๆ เล็ก □

- - - ฟ	- ม - ล	- - - ม	- - - ม	- - ฝมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
- - - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	- ร - ซ	- ล - ท	- ล - ท	ท ท - ล
- - - ซ	- ล ล ล	- - - ท	- ล ล ล	- - ฝมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
- - - ม	- ร - ท	- - - ล	- ล - ล	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
- - - ม	- ฟ ฟ ฟ	- - - ล	- ฟ ฟ ฟ	- - ฝมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
- - - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	- ร - ซ	- ล - ท	- ล - ท	ท ท - ล
- - - ซ	- ล ล ล	- - - ท	- ล ล ล	- - ฝมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
- - - ม	- ร - ท	- - - ล	- ล - ล	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
- - - ม	- ฟ ฟ ฟ	- - - ล	- ฟ ฟ ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
- - รมฟ	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
- - - ม	- ฟ ฟ ฟ	- - - ล	- ฟ ฟ ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- - รมฟ
- - รมฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร
- - - ท	- ร ร ร	- - - ม	- ร ร ร	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
- - รมฟ	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
- - - ม	- ฟ ฟ ฟ	- - - ล	- ฟ ฟ ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- - รมฟ
- - รมฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร
- - - ท	- ร ร ร	- - - ม	- ร ร ร	- - ฝมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
- - - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	- ร - ซ	- ล - ท	- ล - ท	ท ท - ล
- - - ซ	- ล ล ล	- - - ท	- ล ล ล	- - ฝมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
- - - ม	- ร - ท	- - - ล	- ล - ล	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
- - - ม	- ฟ ฟ ฟ	- - - ล	- ฟ ฟ ฟ	- - ฝมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
- - - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	- ร - ซ	- ล - ท	- ล - ท	ท ท - ล
- - - ซ	- ล ล ล	- - - ท	- ล ล ล	- - ฝมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
- - - ม	- ร - ท	- - - ล	- ล - ล	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
- - - ม	- ฟ ฟ ฟ	- - - ล	- ฟ ฟ ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
- - รมฟ	- ล - ท	-	-	-	-	-	-

- ล - ท - ด - ร

- - - ม	- ม - ม	- ท ^{ดริม}	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ล	- ท - ร	- - - ท
- - - ท	- ท - ท	- - - ล	- ล - ล	- ท - ล	- ช - ล	- ท - ร	- - - ท
- - - ม	- ม - ม	- - ^{ดริม}	- ช - ล	- ช - ล	- ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
- ร - ช	- - ล ท	- ร - ท	- ล - ช	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	^{ดริม} - ช
- ด - ฟ	- ฟ ช ล	- ร ด ล	ด ล ช ฟ	- ฟ ช ล	ด ล ช ฟ	ช ล ช ฟ	ช ฟ ม ร
- ช ช ช	- ล - ช	- ฟ - ม	- ฟ - ช	- ด - ฟ	- - ช ล	- ด - ล	- ช - ฟ
- ล ล ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	- - ^{ดทล}	- ท - ร	- ท - -	^{ดริม} - ช
- - ^{ดริม}	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ช	ช ช - ล
- - - ล	- ล - ล	- ช ช ช	- ล - ท	- ช - -	^{ชลท} - ร	- ม - ร	- ท - ล
- ร - ช	- - ล ท	- ม ร ท	- ล - ช	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	^{ดริม} - ช
- ด - ฟ	- ฟ ช ล	- ร ด ล	ด ล ช ฟ	- ฟ ช ล	ด ล ช ฟ	ช ล ช ฟ	ช ฟ ม ร
- ช ช ช	- ล - ช	- ฟ - ม	- ฟ - ช	- ด - ฟ	- - ช ล	- ด - ล	- ช - ฟ
- ล ล ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	- - ^{ดทล}	- ท - ร	- ท - -	^{ดริม} - ช
- - ^{ดริม}	- ช - ล						

- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ	- ด - -	ช ด - ฟ	- ล ช ฟ	- ม - ร

13. เพลงมนโรร่าไฮโด

- - - ท	- ท - ท	- ช - ช	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
- ล ล ล	- ท - ล	- ช - -	พมร - ช	- ล - ช	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
- - - ท	- ท - ท	- ร - ท	- ล - ช	- ร - ช	- - ล ท	- ล - ท	- - - ท
- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ท	- - พมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
- - - ท	- ท - ท	- ช - ช	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
- ท - ล	- ช - ม	- - ติม	- ช - ล	- ช - -	ล ท - ด	- ร - ด	- ท - ล
- - - ช	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ฟ	ฟ ฟ - ม
- - รมฟ	- ล - ม	- ฟ - -	พมร - ม	- - ชลท	- ร - ม	- ร - ม	- - - ม
- - - ท	- ท - ท	- ช - ช	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
- ล ล ล	- ท - ล	- ช - -	พมร - ช	- ล - ช	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
- - - ท	- ท - ท	- ร - ท	- ล - ช	- ร - ช	- - ล ท	- ล - ท	- - - ท
- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ท	- - พมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ท
- - - ท	- ท - ท	- ช - ช	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
- ท - ล	- ช - ม	- - ติม	- ช - ล	- ช - -	ล ท - ด	- ร - ด	- ท - ล
- - - ช	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ฟ	ฟ ฟ - ม
- - รมฟ	- ล - ม	- ฟ - -	พมร - ม	- - ชลท	- ร - ม	- ร - ม	- - - ม
- - - ร	- ม ม ม	- - ม ฟ	- ม ม ม	- ฟ ฟ ฟ	- ฟ - ม	ม ม - ร	ร ร - ท
- - - ร	- ร - ร	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ล	- ช - ล	- - - ท	- ร - ม
- ล - ฟ	- - พมร	- ล - ร	- - รมฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
- - ดทล	- ท - ร	- ล - ร	- - รมฟ	- - พมร	- ล - ช	- ฟ - ม	- ร - ม
- - - ม	- ม - ม	- - - ล	- - - ท	- - - -	- ล - ท	- ล - ท	- - - ท
- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
- - - ท	- - - ล	- ล - ล	- - - ม	- ฟ - -	พมร - ม	- ล - ม	- ฟ - ช
- ล - ฟ	- - พมร	- ล - ร	- - รมฟ	- - พมร	- ม - ฟ	- ม - ฟ	- ช - ล
- - - ช	- ล ล ล	- - ล ท	- ล ล ล	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ฟ	ฟ ฟ - ม
- - รมฟ	- ล - ม	- ฟ - -	พมร - ม	- - ชลท	- ร - ม	- ร - ม	- - - ม
- - - ร	- ม ม ม	- - ม ฟ	- ม ม ม	- ฟ ฟ ฟ	- ฟ - ม	ม ม - ร	ร ร - ท
- - - ร	- ร - ร	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ล	- ช - ล	- - - ท	- ร - ม
- ล - ฟ	- - พมร	- ล - ร	- - รมฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
- - ดทล	- ท - ร	- ล - ร	- - รมฟ	- - พมร	- ล - ช	- ฟ - ม	- ร - ม
- - - ม	- ม - ม	- - - ล	- - - ท	- - - -	- ล - ท	- ล - ท	- - - ท
- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
- - - ท	- - - ล	- ล - ล	- - - ม	- ฟ - -	พมร - ม	- ล - ม	- ฟ - ช

16.เพลงดับคว้นเทียน

							--- ร
--- ม	- ร - ช	--- ร	--- ร	-- มรด	- ร - ช	- ร - ด	ด ด - ฟ
--- ช	- ฟ - ท	--- ฟ	--- ฟ	- ช - ฟ	- ด - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
--- ท	- ล - ร	--- ล	--- ล	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
--- ช	- ฟ - ท	--- ฟ	--- ฟ	- ช - ฟ	- ด - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
--- ท	- ล - ร	--- ล	--- ล	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
--- ฟ	- ฟ - ฟ	--- ม	- ม - ม	- ท ล ฟ	- ม - ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
--- ฟ	- ฟ ฟ ฟ	--- ฟ	- ฟ ฟ ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
- ร ม ฟ	ม ฟ ช ล	- ท - ล	- ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร
--- ม	- ร - ช	--- ร	--- ร	-- มรด	- ร - ด	- ด - ด	--- ฟ
--- ช	- ฟ - ท	--- ฟ	--- ฟ	- ช - ฟ	- ด - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
--- ท	- ล - ร	--- ล	--- ล	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
--- ช	- ฟ - ท	--- ฟ	--- ฟ	- ช - ฟ	- ด - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
--- ท	- ล - ร	--- ล	--- ล	- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
--- ฟ	- ฟ - ฟ	--- ม	- ม - ม	- ท - ฟ	-- ฝมร	- ล - ร	-- รมฟ
--- ฟ	- ฟ - ฟ	--- ม	- ม - ม	- ท - ฟ	-- ฝมร	- ล - ร	-- รมฟ
- ร ม ฟ	ม ฟ ช ล	- ท - ล	- ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร
--- ร	- ร - ร	--- ล	- ล - ล	----	- ล - ล	-- ท ล	- ท - ร
----	- ล - ล	-- ท ล	- ท - ร	- ม - ร	- ท - ร	--- ม	--- ฟ
- - ฟ ม	- ฟ ฟ ฟ	- - ฟ ล	- ฟ ฟ ฟ	- ท - ม	- ร - -	ดทล - ท	- - ดม
- ร - -	รมฟ - ล	- ท - ล	- ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร
--- ร	- ร - ร	--- ล	- ล - ล	----	- ล - ล	-- ท ล	- ท - ร
----	- ล - ล	-- ท ล	- ท - ร	- ม - ร	- ท - ร	--- ม	--- ฟ
- - ฟ ม	- ฟ ฟ ฟ	- - ฟ ล	- ฟ ฟ ฟ	- ท - ม	- ร - -	ดทล - ท	- - ดม
- ร - -	รมฟ - ล	- ท - ล	- ฟ - ม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม	ม ม - ร
--- ม	- ร - ช	--- ร	--- ร	-- มรด	- ร - ช	- ร - ด	ด ด - ฟ
--- ช	- ฟ - ท	--- ฟ	--- ฟ	- ช - ฟ	- ด - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายเมธี ศรีศรีโรจน์
วัน เดือน ปีเกิด	30 สิงหาคม 2532
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลเมืองฉะเชิงเทรา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	81/1 ม.3 ต.คลองประเวศ อ.บ้านโพธิ์ จ.ฉะเชิงเทรา
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดพิพิธประสาทสุนทร (พิพิธวิทยาการ)
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2544	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนวัดใหม่ประเวศ (ศิริประชาบำรุง) จ.ฉะเชิงเทรา
พ.ศ. 2547	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จาก โรงเรียนพุทธธีรังสีพิบูล จ.ฉะเชิงเทรา
พ.ศ. 2550	ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ จาก วิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี จ.จันทบุรี
พ.ศ. 2554	ศศ.บ. ดนตรี (ดนตรีไทย) จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จ.จันทบุรี
พ.ศ. 2559	หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู จาก มหาวิทยาลัยรามคำแหง กทม.
พ.ศ. 2560	ศป.ม. ศิลปกรรม (มานุษยดุริยางควิทยา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กทม.